

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**ŞADRU'Ş-ŞALĀĦ (METİN, İNCELEME, SÖZLÜK VE
TIPKIBASIM)**

Onur Alp TURAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2017

©2017-Onur Alp TURAN

T.C.
AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**ŞADRU'Ş-ŞALĀĦ (METİN, İNCELEME, SÖZLÜK VE
TIPKIBASIM)**

**ŞADRU'Ş-ŞALĀĦ (TEXT, ANALYSIS, DICTIONARY
AND FACSIMILE)**

Hazırlayan

Onur Alp TURAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Songül ERDOĞAN

KIRŞEHİR-2017

KABUL VE ONAY

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Onur Alp TURAN tarafından hazırlanan “Şadru’ş-Şalāh (Metin, İnceleme, Sözlük ve Tıpkıbasım)” adlı tez çalışması 26.12.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman Yrd. Doç. Dr. Songül Erdoğan (İmza)

Unvanı Adı Soyadı

Üye Prof. Dr. Nadir İlhan (İmza)

Unvanı Adı Soyadı

Üye Yrd. Doç. Dr. Filiz Meltem Erdem Uçar (İmza)

Unvanı Adı Soyadı

Üye Yrd. Doç. Dr. Songül Erdoğan (İmza)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin Şimşek

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Onur Alp Turan

İmza

ÖZET

ŞADRU'Ş-ŞALĀĤ (METİN, İNCELEME, SÖZLÜK VE TIPKIBASIM)

YÜKSEK LİSAN TEZİ

Hazırlayan: Onur Alp TURAN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Songül ERDOĞAN

2017 – (xii+190) Sayfa

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Jüri

Prof. Dr. Nadir İlhan

Yrd. Doç. Dr. Filiz Meltem Erdem Uçar

Yrd. Doç. Dr. Songül Erdoğan

Türkler, İslamiyeti benimsedikten sonra bu dinin şartlarını öğrenmek ve yerine getirmek için dinî eserleri Türkçeye çevirmiş ve dinin şartlarını yerine getirebilmek adına kılavuz kitaplar yazmıştır.

Üzerinde çalıştığımız, Derviş Muhammed oğlu Mustafa tarafından yazılan bu eser, yazıldığı dönemdeki insanların dinî görevlerini yerine getirirken sıkıntılarını konu alan *Şadrü's-Şeria, Kudürî ve Dürrer-i Gurer* adlı eserlerden faydalanarak yazılmıştır. Bazı bölümler çeviri olmakla birlikte bazılarını yazar kendisi yazmıştır. Yazar, bu dinî konuları 41 bölümde anlatmıştır.

Çalışmamızda, önce eserin çeviriyazılı metnini oluşturduk. Okuma esnasında varak ve satır numarasını parantez içine alarak gösterdik (ör. 1a/a). Eserdeki Arapça dua, tekbir vb. kısımları özgün biçimleriyle metne ekledik. Açıklaması yapılan dini terimleri transkribe ettik.

Metinde noktalama işaretlerini kullanmadık. Çok az bir bölümü harekeli olan metni harekelere bağlı kalarak bire bir çevirdik. Harekesiz olan sözcüklerin başka yerlerde yazılışlarını göz önünde bulundurduk. Bu sözcükleri cümlenin anlamı ve sözcüğün yapısına göre biz değerlendirdik. Dil incelemesinde sözcüklerin ve eklerin tespitinde dönem eserleriyle ilgili çalışmalarını göz önünde bulundurduk ve metnin dışına çıkmadık.

Çalışmamız; dil bilgisi, metin ve sözlük olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Dil incelemesini de ses ve şekil bilgisi olmak üzere iki bölüme ayırdık. Dil incelemesinde ağırlığı yazım konusuna verdik.

Sonuç bölümünde eserin genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışmada yararlanılan eserlerin künyesi son bölüme eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sadru's-Salah, Derviş Muhammed oğlu Mustafa, Osmanlı Türkçesi, 17. yüzyıl, fıkıh.

ABSTRACT
ŞADRU'Ş-ŞALĀĤ (TEXT, ANALYSIS, DICTIONAR AND FACSIMILE)
M.Sc.Thesis

Preparer: Onur Alp TURAN

Advisor : Yrd. Doç. Dr. Songül ERDOĞAN

2017 – (xii+190) Page

Ahi Evran University, Institute Of Social Sciences

Turkish Language and Litarature Department

Jury

Prof. Dr. Nadir İlhan

Asst. Prof. Dr. Filiz Meltem Erdem Uçar

Asst. Prof. Dr. Songül Erdoğan

The Turks, after adopting Islam, then translated religious works into Turkic languages to learn and fulfill the conditions of this religion and wrote guide books in order to fulfill the conditions of religion.

This work, which we have been working on, written by Mustafa of Dervish Muhammad, was written by using the works of *Şadrü's-Şeria*, *Ķudūrī* and *Dürer-i Ķurer*, which deal with the troubles while performing the religious duties of the people at the time of writing. Some parts have been written by the author himself, along with translation. The author described these religious subjects in 41 chapters. In our work, we first created the transcript of the work. During the reading we showed the leaf and line number in parentheses (example 1a / a). Arabic prayer in the work, tekbir etc. we added text to the parts in their original form. We transcribed religious terms that were explained.

We did not use punctuation in the text. A very small part of the text was moving, depending on the movements of the individual. We took into consideration the spelling of the words that were still in motion elsewhere. We evaluated these words according to the meaning of the word and the structure of the word. We took into account the studies of the period works in the determination of words and suffixes in the linguistic examination and we did not go beyond the text.

Our study; consists of Language information, text and dictionary. We separated the language examination into two parts, sound and figure knowledge. We gave weight to the spelling in the language examination.

In the conclusion section, a general evaluation of the work was made. The last division of the works which are used in the study has been added.

Keywords: Sadru's-Salah, Mustafa of Dervish Muhammed's son, Ottoman Turkish, 17th Century, canon law.

ÖN SÖZ

Anadoluda, Türkiye Türkçesi öncesinde Türklerin kullandığı yazı dili olan Osmanlı Türkçesi, uzun bir dönemi içermesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu uzun dönem içerisinde, canlı bir varlık olan dil değişmiş ve gelişmiştir. Bu değişimin en önemli tanıkları ise o dönemde yazılmış eserlerdir. O dönemin dil özelliklerini tam olarak ortaya konabilmesi için de bu tanıkların bilimsel olarak incelenmesi ve bilim âleminin hizmetine sunulması gerekir.

Çalışmamız, eserin yazıldığı dönemin yazım (imlâ) özelliklerini ortaya koymanın yanında Türk milletinin İslamî alanda vermiş olduğu hizmetlerden birini daha açığa çıkaracaktır, ayrıca dönemin dinî terminolojisini yansıtmaya bakımından da önem arz etmektedir.

Derviş Muhammed oğlu Mustafanın yazdığı “Şadru’ş-Şalâh” adlı eseri üzerine herhangi bir çalışma yapılmamış ve bu eser bilim âlemine tanıtılmamıştır. Eseri sadece dinî bir eser olarak düşünmemek gerekir. Bu eser, aynı zamanda yazıldığı dönemdeki Türk toplumunun örf, âdet, folklor, dil, tarih ve kültürünü kapsayan, bize bu alanlarla ilgili önemli fikir ve malzeme sağlayan bir hazinedir. Biz de eserin bu önemine dayanarak bilim dünyasına kazandırmayı amaçladık.

Yazılış tarihi 18-27.09.1640 olan bu eserin özgün bir dili ve yazımı bulunmaktadır. Çalışmamızda ilk önce eserin transkripsiyonlu metnini ortaya koymaya çalıştık, daha sonra eser üzerinde ayrıntılı dil bilgisi incelemesi gerçekleştirdik. Çalışmamızın son kısmında hazırladığımız sözlükte eserde yer alan anlaşılmasında güçlük çekileceğini düşündüğümüz sözcüklerin anlamlarını belirttik. Söz varlığındaki özel adları ayrıca “özel adlar” bölümünde topladık. Çalışmamızın sonuna ise özgün metnin tıpkıbasımını koymayı uygun gördük.

Eser, dil yönüyle olduğu gibi ibadetlerin yerine getirilişleri hakkında bilgi vermesi bakımından dinî bir eser olarak önem taşımaktadır. Bu çalışmamızla Türk diline ve bu alanda çalışanlara küçük de olsa bir katkı sağlamayı amaç edindik.

Benim yetişmemde emeği geçen bölüm hocalarımıza ve bu çalışmamızda her zamanki gibi ilgi ve desteğini eksik etmeyen, sabırla bana yol gösteren kıymetli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Songül ERDOĞAN’a ve aileme teşekkür ederim.

Kırşehir- 2017

Onur Alp TURAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1
DİL BİLGİSİ	4
A. SES BİLGİSİ	4
I. YAZIM ÖZELLİKLERİ	4
1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	4
1.1. SÖZCÜK KÖKLERİNDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	4
1.1.1. /a/ Ünlüsü	4
1.1.2. /e/ Ünlüsü	4
1.1.3. /ı/ Ünlüsü.....	5
1.1.4. /i/ Ünlüsü.....	5
1.1.5. /o/, /ö/, /u/, /ü/ Ünlüleri.....	6
1.2. EKLERDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	7
1.2.1. Yapım Eklerinde Ünlülerin Yazılışı	7
1.2.1.1. İsimden İsim Yapma Eklerinde.....	7
1.2.1.2. İsimden Eylem Yapma Eklerinde	7
1.2.1.3. Eylemden Eylem Yapma Eklerinde	7
1.2.1.4. Eylemden İsim Yapma Eklerinde	8
1.2.2. Çekim Eklerinde Ünlülerin Yazılışı.....	8
1.2.2.1. İsim Çekimi Eklerinde Ünlülerin Yazılışı	8
1.2.2.1.1. Çokluk Eklerinde	8
1.2.2.1.2. İyelik Eklerinde	8
1.2.2.1.3. Hâl Eklerinde Ünlülerin Yazılışı.....	8
1.2.2.1.3.1. İlgi Hâli Eki: +İñ, +Uñ; +nİñ, +nUñ.....	8
1.2.2.1.3.2. Belirtme Hâli Ekleri: +I, +U, +n.....	9
1.2.2.1.3.3. Yönelme Hâli Eki: +A	9

1.2.2.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA	9
1.2.2.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn.....	9
1.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki: +CA	9
1.2.2.1.3.7. Yön Gösterme Eki: +rA, +ArI, +ArU, +rU	9
1.2.2.1.3.8. Araç Hâli Eki: +n, +IA, +IIA.....	10
1.2.2.2. Fiil Çekimi Eklerinde Ünlülerin Yazımı	10
1.2.2.2.1. Şahıs Ekleri	10
1.2.2.2.2. Şekil ve Zaman Eklerinde Ünlülerin Yazılışı	10
1.2.2.2.2.1. Haber Kipleri	10
1.2.2.2.2.2. Dilek Kipleri	11
1.2.2.2.3. Bildirme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı	12
1.2.3. Fiilimsilerde Ünlülerin Yazılışı	13
1.2.3.1. Sıfat-Fiiller	13
1.2.3.2. İsim-Fiiller.....	13
1.2.3.3. Zarf-Fiiller	13
2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI	14
2.1. /b/ Ünsüzü	14
2.2. /c/ Ünsüzü	15
2.3. /ç/ Ünsüzü	15
2.4. /d/ Ünsüzü	15
2.5. /g/ Ünsüzü.....	15
2.6. k/ğ Ünsüzü.....	15
2.7. /n/ Ünsüzü	16
2.8. /ñ/ Ünsüzü	16
2.9. /p/ Ünsüzü	16
2.10. /s/ Ünsüzü	16
2.11. /t/ Ünsüzü	17
2.12. /z/ Ünsüzü	17
II. SES ÖZELLİKLERİ	17
1. ÜNLÜLER.....	17
1.1. ÜNLÜ DEĞİŞİMLERİ.....	17
1.1.1. i/e meselesi	18
1.1.2 u > i	18
1.1.3. ü > i	18
1.2. ÜNLÜ UYUMU	19

1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu	19
1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	20
1.2.2.1. Sözcüklerde Yuvarlaklaşma	20
1.2.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma	20
1.3. ÜNLÜ TÜREMESİ.....	22
1.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ.....	23
1.5. HECE KAYNAŞMASI.....	23
2. ÜNSÜZLER.....	23
2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	23
2.2. ÜNSÜZ UYUMU	24
2.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ.....	25
ŞEKİL BİLGİSİ.....	26
1. YAPIM EKLERİ.....	26
1. 1. Eylemden Eylem Yapan Ekler	26
1.2. Eylemden İsim Yapan Ekler	27
1.3. İsimden İsim Yapan Ekler.....	27
1.4. İsimden Eylem Yapma Ekleri	28
1.5. Birleşik Fiiller	29
2. İSİM VE FİİL ÇEKİMİ.....	29
2.1. İSİM ÇEKİMİ	29
2.1.1. İsimlerde Sayı ve Çokluk Ekleri	29
2.1.2. İsimlerde İyelik Şekilleri	31
2.1.3. İsimlerde Hâl ve Hâl Ekleri	32
2.1.3.1. Yalın Hâl:	32
2.1.3.2. Belirtme Hâli Eki: +I, +n	32
2.1.3.4. Yönelme Hâli Eki: +A.....	32
2.1.3.5. Bulunma Hâli Eki: +dA.....	32
2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki +CA	32
2.1.3.7. Yön Gösterme Hâli Eki: +rA, +ArI, +ArU	33
2.1.3.8. Vasıta Hâli Eki: +n, +IA, +IIA	33
2.2. FİİL ÇEKİMİ	33
2.2.1. Şahıs Ekleri.....	33
2.2.1.1. Teklik Birinci Şahıs Ekleri	33
2.2.1.2. Teklik Üçüncü Şahıs Ekleri	33
2.2.1.3. Çokluk Üçüncü Şahıs Ekleri:	33

2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri	34
2.2.2.1. Haber Kipleri (Bildirme)	34
2.2.2.2. Dilek Kipleri (Tasarlama)	36
2.2.3. Fiillerin Birleşik Zamanlı Çekimi	36
3. SÖZCÜK TÜRLERİ	37
3.1. İSİMLER	37
3.1.1. Özel İsimler	37
3.1.2. Cins İsimler	37
3.2. SIFATLAR	37
3.2.1. Niteleme Sıfatları.....	37
3.2.2. Belirtme Sıfatları	38
3.2.2.1. İşaret Sıfatları	38
3.2.2.2. Sayı Sıfatları.....	38
3.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları	38
3.2.2.4. Soru Sıfatları.....	38
3.3. ZAMİRLER	39
3.3.1. Şahıs Zamirleri.....	39
3.3.2. İşaret Zamirleri	39
3.3.3. Soru Zamirleri.....	39
3.3.4. Belirsizlik Zamirleri	40
3.4. ZARFLAR	40
3.4.1. Zaman Zarfları.....	40
3.4.2. Yer Zarfları	40
3.4.3. Miktar Zarfları.....	41
3.4.4. Durum Zarfları	41
3.5. EDATLAR	41
3.5.1. Bağlama Edatları	41
3.5.2. Son Çekim Edatları	42
3.5.3. Ünlem Edatları	42
3.6. FİİLLER (EYLEMLER)	42
3.6.1. Fiil Çatısı	43
3.6.1.1. Öznesine Göre Çatılar	43
3.6.1.1.1. Etken Çatı	43
3.6.1.1.2. Edilgen Çatı	43
3.6.1.1.3. Dönüştürücü Çatı	43

3.6.1.2. Nesnesine Göre Çatılar	43
3.6.1.2.1. Geçişli Çatı.....	43
3.6.1.2.2. Geçişsiz Çatı.....	44
3.7. FİİLİMSİLER	44
3.7.1. İsim-Fiiller	44
3.7.2. Sıfat-Fiiller.....	44
3.7.3. Zarf-Fiiller.....	44
METİN	46
SÖZLÜK	107
ÖZEL İSİMLER.....	137
SONUÇ.....	139
KAYNAKÇA.....	143
ÖZGEÇMİŞ	145
ŞADRU'Ş-ŞALÂH TIPKIBASIMI.....	146

TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

a ā	آ آ	t	ت
b	ب	ṭ	ط
c	ج	u	و او
ç	چ	ü	و او
d ḍ	ض د	n	ن
e	آ آ اه	ñ	ك
f	ف	o	او أ
g	ك	ö	او أ
ğ	غ	l	ل
ḥ	ح	m	م
ḫ	خ	p	پ
h	ه	v	و
ı	ی ای ا	y	ی
i	ی ای ا	z	ز
ķ	ق	z̄	ذ
k	ك	ž	ض
r	ر	ẓ	ظ
s	س	‘	ع
š	ث	’	ء
ş	ص		
ş	ش		

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
ev.	: Çeviren
Ens.	: Enstitü
Far.	: Farsça
İsam	: İslam Araştırmaları Merkezi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
No.	: Numara
ör	: Örnek
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
Ü	: Üniversite
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

ŞADRU'Ş-ŞALĀH

Eserin Nüshası: Eserin, elimizdeki nüshasıyla birlikte beş nüshasına ulaşılmıştır. Büshalardan birtanesi Beyazıt Devlet Kütüphanesinde 80782 numara ile kayıtlıdır. Diğer nüsha Süleymaniye Kütüphanesi İbrahim Efendi bölümünde 345 numara ile kayıtlıdır. Üçüncü nüsha yine Süleymaniye Kütüphanesinde İbrahim Efendi bölümündedir. Bu nüshanın kayıt no 487'dir. Dördüncü nüsha, Milli Kütüphanede yer almaktadır. Arşiv numarası 06 mil Yz A2545/7 ile kayıtlıdır. Üzerinde çalıştığımız *Şadru'ş-Şalāh* adlı eserin elimizdeki nüshası Fransa Ulusal Kütüphanesi, El Yazmaları, Türk 14 numarasıyla kayıtlıdır. Eserin görsellerine ise “<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b8552418c/f1.zoom>” adlı siteden ulaşılmıştır.

Eserin Yapısı: Üzerinde çalıştığımız *Şadru'ş-Şalāh* toplam 89 varaktan oluşmaktadır. Her sayfasında 15 satır bulunmaktadır. Bazı varaklarda bu 13'e düşmektedir. Eserin ilk varağı 13 satırdır. Eser, 88. varaktan sonra el yazısıyla yazılmıştır. Bu kısımların sonradan yazıldığı anlaşılmaktadır.

Eser, genel itibariyle harekesiz yazılmakla beraber harekeli yazılmış bölümler de bulunmaktadır. Eserde yeni bölümler kırmızı mürekkeple belirtilmiştir.

Yazarın Adı: Yazarın adı, eserde (2b/2) *Dervīş Muḥammed bin Muṣṭafa* olarak geçmektedir. Yazar burada kendisi hakkında bilgi vermemektedir. Yalnızca kendisinin bir hayır duası almak için bu eseri oluşturduğunu beyan etmiştir: *dervīş muḥammed bin muṣṭafa nām-ı faḳīr iḳūn ve cem'ine bā's olanlar iḳūn du'ā-yı ḥayr ide 2b/2-3.*

Eserin Yazılış Amacı: Yazar, eserin yazılış amacını şöyle açıklıyor: *şöyle ma'lūm ola ki aḥvāndan ṭālib ṣalāh ve rāğīb felāh ba'zı kimesnelerūñ iletmesi ile rızā'ullāh te'ālā 'itiḳādiyāt ve ibādetden ba'zı mesā'il mühimme nisvān ve sübyāndan ve ḡayrılardan muḥtāc olanlara taḳhim ve ta'līm iḳūn türki dil ile beyān olunub ve ibādetden ṣadrū'ş-ṣerī'a ve ḳudūrī ve dūrer-i ḡurerden ba'zı mesā'il-i mu'teber zıkr olunmuşdur ve her mes'elenūñ evvelinde ḳanğı kitābdan āḥiz olundı ise aña işāret olunmuşdur eger ba'zı yirlerinde şübhe 'āriḳi olursa aḣlına mūrāca'at olunub işlāḥ oluna imdi şol mes'ele ki ancaḳ ṣadrū'ş-ṣerī'adandur aña ile işāret olunmuşdur ve şol mes'ele ancaḳ kudūrīdendür aña ile işāret olunmuşdur ve şol mes'ele ki ancaḳ durur ḡururdandur aña durur ile işāret olunmuşdur ve şol mes'ele ki bu zıkr olunan kitāblaruñ hemān ikisinden aḥz olunmuşdur bu ḥurūflaruñ ikisi ile işāret olunmuşdur aña ṣadr ile işāret olunmuşdur ve bu evrāḳa ṣadru'ş-ṣalāh diyu tesmiye*

olunmuşdur ve fehm-i insān olmağ için terkiblerine etbā' olunmayub evzāh-ı 'ibādāt ile ta' bīr olunur ve muhtelif feyhā olan mes' elelerūñ taraf-ı aqvās ile beyān olunmuşdur allāh sūbhāne ve te'ālā ol 'ālim-i 'āmil den rāzı olsun ki işbu mücerreden rızā'en lillāh cem' olunan evrākuñ sehv-i nisyān ile vāka' olan haṭāsını zeyl-i 'irfān ile setr idüb kalem-i şalāh ile işlāh idüb meşab ola 1b/3-2b3. Kendi sözlerinden de anlaşılacağı gibi ibadetin önemli bazı konularını ihtiyacı olanlar için Türkçeye çevirmiştir. Yazdığı eseri ise *Şadru'ş-Şerī'a, Kudūrī* ve Durer-i ğurer eserlerinden faydalanarak oluşturduğunu söylemiştir. Bu üç eser dışında da yazarın başvurduğu kitaplar olmuştur. Fakat bahsedilen bu üç eser dışında bir eserin adı metinde yer almamıştır.

Eserin Adı: Derviş Muhammed oğlu Mustafa'nın bu eseri, Fransa Ulusal Kütüphanesi, El Yazmaları, Türk 14 numarasıyla “Şadru'ş-Şalāh” adıyla kayıtlıdır. Biz de incelememizde bu kaydı temel alarak eserimize *Şadru'ş-Şalāh (Metin, İnceleme, Sözlük ve Tıpkıbasım)* adını verdik. Eser, ibadetin önemli konuları hakkında bilgi vermektedir. Bu konuları kırmızı mürekkep ile yeni konuya geçmeden önce hangi konudan bahsedeceğini bir çeşit başlık gibi bildirmektedir: *bu faşl ābdestūñ bozulmasun bildürür 11b/8.*

Eserin Üslubu: Eserde, açıklayıcı bir üslup kullanılmaktadır. Eser, doğru ibadetin ve abdestin nasıl alınacağı hakkında bilgiler vermektedir. Dili yalındır. Sadece dini terimlerde Arapça ifadeler ve kimi yerde dualara yer verilmiştir. Okuyucunun aklına gelebilecek muhtelif sorulara cevap vermektedir. Bu yönüyle açıklayıcı ve faydalı bir eserdir.

Eserin İçeriği: Eser, besmele ve Arapça bir yazıyla başlamaktadır. Eserde Arapça ayet, hadis ve dualarla ve bunların açıklamalarına yer verilmiştir. Eserin yazarı, dini konularda bilgi verirken birçok kitaptan alıntı yapmıştır. Eserdeki alıntılar hangi kitaptan yapılmışsa o kitaba işaret olunmuştur. Önce eser adının kısaltması kırmızı renkle yazılmış daha sonra o eserdeki ilgili konuya yer vermiştir.

Eserin Yazılış Tarihi: Eserde yazılış tarihi belirtilmemiştir. Dil özelliklerinden yola çıkarak bu eserin Osmanlı Türkçesinin ilk evrelerine ait olduğunu söyleyebiliriz. Eserin görsellerinin alındığı sitede ise tarih “18-27.09.1640” olarak geçmektedir.

Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar: Eser üzerinde doğrudan yapılmış herhangi bir yüksek lisans veya doktora çalışması bulunmamaktadır.

Çalıştığımız nüshanın Fransa Ulusal Kütüphanesi El Yazmaları bölümünde Türk 14 numarasıyla kayıtlıdır. Eserin şah kaydının bulunması (2b:

نوشه مسنده كه بو كتابلرک مجموعته اخذ اولميشد م

) bu nüshanın önemli bir nüsha olduğunu göstermektedir. Diğer nüshalardan daha önce yazılmış olması ve dil bakımından sade olması bu nüshayı seçmemizde etkili olmuştur. Ayrıca yurt dışında bulunan ve bizim önemli bir kültür mirasımız olan bir yazmayı Türkiyedeki araştırmacıların hizmetine sunmak ve kültürümüze küçük de olsa bir katkı sağlamayı amaç edindik.

DİL BİLGİSİ

A. SES BİLGİSİ

I. YAZIM ÖZELLİKLERİ

1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

1.1. SÖZCÜK KÖKLERİNDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

1.1.1. /a/ Ünlüsü

Başta

Metnimizde kelime başında /a/ ünlüsünün yazılışı iki şekilde görülmektedir. /a/ ünlüsün metinde hem harekeli hem de harekesiz yazılışı vardır.

a. Yalnızca Elif (ا) ile: انا *aña* “ona” 1b/14, ائدن *andan* “ondan” 6b/5.

b. Medli elif (ا) ile: ائچق *ancaq* 1b/1, ائى *añı* “onu” 3a/11.

Ortada

Metnimizde ortada /a/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

a. Yalnızca elif(ا): ائانوب *inanub* “inanıp” 3a/14, اولئان *olunan* 2a/5.

b. Medli elif (ا) ile: برآز *biraz* 4a/5.

c. He (ه) ile: ازه رنده *üzerinde* 4a/6.

Sonda

Metnimizde sonda /a/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

He (ه) ile: صكره *soñra* 4a/11, ازهرنده *üzerinde* 4a/6.

1.1.2. /e/ Ünlüsü

Başta

Metnimizde başta /e/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

Yalnızca elif (ا) ile: ايلرسه *eylerse* 3a/7.

Sonda

Metnimizde sonda /e/ ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır:

ايلرسه *eylirse* 3a/7, اچره *içre* “içinde” 6a/9, ازره *üzere* 4b/5.

1.1.3. /ı/ Ünlüsü

Başta

Metnimizde başta /ı/ ünlüsünün tek yazım şekli şu şekildedir:

Elif-işaretli ye-esre (اي) ile: ایزمآق *ırmağ* 8a/4

Ortada

Metnimizde ortada /ı/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

Ye-esre (ي) ile: یرتجي لرینک *yırtıcılarınıñ* 9b/4

İşaretli ye (ي) ile: قیلرندن *kıllarından* 10a/2

Sonda

Metnimizde ortada /ı/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

a. Esre-işaretli ye (ي) ile: اني *anı* “onu” 3a/11, دخي *dağı* “dahi” 4a/15.

b. Ye (ي) ile: قنغي *kanı* “hangi” 1b/13, اولندی *olındı* “olundu” 1b/14.

1.1.4. /i/ Ünlüsü

Başta

Metnimizde başta /i/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

a. Elif-ye (اي) ile: ایچون *içün* “için” 1b/10, ایله *ile* 1b/10.

b. Esre-işaretli ye (اي) ile: ایتمانندن *itmeyenden* “etmeyenden” 4b/13.

Ortada

Metnimizde ortada /i/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

a. Esre (ي) ile: کيم *kim* 4a/1.

b. İşaretli ye (ي) ile: ديل *dil* 1b/10, یوريمک *yürimek* “yürümek” 4a/6.

Sonda

Metnimizde sonda /i/ ünlüsünün yazımı şu şekildedir:

a. İşaretli y (ي) ile: سي *ikisi 2a/7*, تركي *Türki "Türkçe" 1b/10*.

b. Esre-işaretli ye (ي) ile: دلدوگي *diledügi "dilediği" 4a/1*.

c. Esre-ye (ي) ile: بري *biri 5b/2 5b/3*, كشي *kişi 4b/6*.

d. He (ه) ile: اولاكه *ola ki 5a/1*.

1.1.5. /o/, /ö/, /u/, /ü/ Ünlüleri

Metnimizde /o/, /ö/, /u/, /ü/ ünlülerini karşılamak için ayrı işaretler kullanılmamıştır. Aralarındaki fark, sözcüklerin okunuşundan ve cümlenin anlamından anlaşılmaktadır.

Başta

a. Elif-vav (او) ile:

/o/ Ünlüsü: اول *ola 1b/4*, اولنلره *olanlara 1b/9*.

/ö/ Ünlüsü: اكنده *öñünden 15a/11*, اوزوني *özünü 22b/6*.

/u/ Ünlüsü: اولى *ulı "ulu" 3b/6*, اويانقله *uyanıkla 3b/15*.

/ü/ Ünlüsü: اوستنى *üstünü 13a/15*, اوزره *üzre 4a/6*.

b. Vav-ötre (ؤ) ile:

/ö/ Ünlüsü: اولچسه *ölçse 18b/11*.

/ü/ Ünlüsü: اۇج *üc 5b/1*.

Ortada

a. Vav (و) ile:

/o/ Ünlüsü: شول *şol "şu" 2a/1*, يوقدر *yoğdur 2b/8*.

/ö/ Ünlüsü: گوکه *göge 3b/15*, شويله *şöyle 2b/6*.

/u/ Ünlüsü: اولنوب *olunub 1b/11*, اولورسه *olursa 1b/15*.

/ü/ Ünlüsü: ايدوب *idüb "edip" 2a/15*, ايچون *içün "için" 1b/10*.

b. Ötre-vav (ؤ) ile:

/ü/ Ünlüsü: بلدورر *bildürür 2b/5*.

c. Ötre (ؤ) ile:

/u/ Ünlüsü: وارْدُر *vardur* 3b/5.

/ü/ Ünlüsü: دَگْلُدُر *degildür* 2b/10.

Sonda

a. vav (و) ile

/u/ Ünlüsü: بو *bu* 2a/8, اِشْبُو *işbu* 2b/2.

/ü/ Ünlüsü: دِيُو *diyü* 2a/8, كِنْدُو *kendü* 3a/10.

1.2. EKLERDE ÜNLÜLERİN YAZILIŞI

Metinde geçen yapım ve çekim ekleri ayrı ayrı ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2.1. Yapım Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

1.2.1.1. İsimden İsim Yapma Eklerinde

+cAK eki: اولنچق *ol-ın-cağ* 6a/11, اورتجك *ört-ü-cek* 22b/4.

+cığ eki: قريچقار *qarı-cığ-lar* 35b/4, اوغلانچق *oğlan-cığ* 24a/4.

+daş eki: يولداش *yol-daş* 20a/4.

+kek eki: ارکک *er-kek* 79b/9.

+IIK, +IUK eki: اسانلق *āsān-lıq* (Far.) “6b/2, گيجه لك *gice-lik* “gecelik” 53b/9, 28b/9, كونلك *gün-lük* 52a/1, لغی قالک *qaluñ-lıg-ı* “kalınlığı” 39b/4, قره کولق *qarañu-luq* “karanlık”.

+II, +IU eki: خيړلو *hayır-lu* (Ar.) 3a/10, كوشه لو *köşe-lü* 58b/13, ضررلي *zarar-lı* (Ar.) 19b/3.

1.2.1.2. İsimden Eylem Yapma Eklerinde

+IA- eki: بغليوب *bağ-la-yub* “bağlayıp” 42a/15, ایشلمک *iş-le-mek* 10a/15.

+laş- eki: ياقلاشوب *yağ-laş-ub* “yaklaşıp” 54b/4.

1.2.1.3. Eylemden Eylem Yapma Eklerinde

-Ar- eki: چيقرمق *çıq-ar-maq* 8b/1. کيدرمکده *gid-er-mekde* 20b/13.

-dUr eki: بلدرر *bil-dür-ür* “bildirir” 48a/9.

-dİr eki: قلندران *qılın-dır-an* 53b/2.

-l- eki: يازلمش *yaz-ı-l-mış* 15b/12, دنلور *dön-ü-l-ür* 47b/10.

-n- eki: قلنان *qıl-ı-n-an* 45a/9, اولنان *ol-u-n-an* 45a/12.

-Ur- eki: بيورمشدر *buy-ur-mış-dur* 34b/15.

1.2.1.4. Eylemden İsim Yapma Eklerinde

-mAK eki: ايلمك *eyle-mek* 13b/4, كتمكه *gitmege* 56a/12, اولمغ *ol-mağ* “olmak” 12b/15, اولمق *ol-mak* 75b/6.

-mA eki: قلميه *qıl-ma-y-a* 56b/5, سويلميه *sö-y-le-me-y-e* 56b/5.

1.2.2. Çekim Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

1.2.2.1. İsim Çekimi Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

1.2.2.1.1. Çokluk Eklerinde

Harekesiz olarak: ديرلر *dir-ler* 2b/13, حروفلرك *hurūf-lar-uñ* (Ar.) 2a/7, كتابلرك *kitāb-lar-uñ* (Ar.) 2a/6, نسنلرك *nesne-ler-üñ* 3a/14.

1.2.2.1.2. İyelik Eklerinde

Metnimizde çokluk 2. şahıs iyelik ekine örnek yoktur. Diğer şahısların çekimi ise şöyledir:

Teklik Üçüncü Kişi İyelik Eki: +I, +U, +sI, +sU

a. Ye yazılmadan: يانندن *yan-ı-n-dan* 8a/6.

b. Sin-işaretli ye (سي) ile: اغرسي *ağrı-sı* 13a/1, کندوسي *kendü-si* “kendisi” 12b/1.

c. Kendisinden sonra ek gelmiyorsa esreli ye (ي) ile: ييري *yir-i* “yeri” 13a/6.

Çokluk Üçüncü Kişi İyelik Eki: +IAr+I

a. Harekesiz ve med ye (ي) ile: يرلريني *yirlerini* “yerlerini” 16a/6.

b. Harekesiz ve medsiz işaretli ye (ي) ile: قوللري *kolları* 18b/12, پرمقلري *parmakları* 18a/11.

c. Harekesiz olarak: اوزرلرنه *üzerilerine* 14b/14.

1.2.2.1.3. Hâl Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

1.2.2.1.3.1. İlgi Hâli Eki: +Iñ, +Uñ; +nIñ, +nUñ

a. Harekesiz olarak: عقلك *aql-ıñ* (Ar.) 12a/7, گيجه نك *gice-nüñ* “gecenin” 69a/11, گونك *gün-üñ* 69b/2, حيوانلريك *hayvānlar-ıñ* 9b/11, حرقة نك *hırqa-nuñ* (Ar.) 66b/8, كمسنه نك *kimesne-nüñ* “kimsenin” 70b/3, مييتك *meyyit-üñ* (Ar.) 66b/7, سلطانك *sultān-uñ* (Ar.) 67a/4.

1.2.2.1.3.2. Belirtme Hâli Ekleri: +I, +U, +n

Metnimizde, belirtme hâli ekinin yazımı şu şekildedir:

- a. Medli işaretli ye (ي) ile: امرني *emri-n-i* (Ar.) 2b/12
- b. Medli ye (ی) ile: اني *a-n-ı* “onu” 3a/6, آيني *ay-ı-n-ı* 70b/5.
- c. -n ekiyle: ايلين *ili-n* 2b/7, مابيلرين *mābeynleri-n* (Ar.) 73b/3.

1.2.2.1.3.3. Yönelme Hâli Eki: +A

Metnimizde, yönelme hâli ekinin yazımı şu şekildedir:

- a. Harekesiz he (ه) ile: دورمغه *durmağ-a* 60b/5, گتمغه *gitmeg-e* 56a/12, ایتمه *itmeg-e* 25b/5.
- b. Elif (ا) ile: اكا *añ-a* “ona” 82b/15.

1.2.2.1.3.4. Bulunma Hâli Eki: +dA

Metnimizde bu ek, /d/li şekli ile kullanılmış, /t/li şekline rastlanmamıştır. Ekin ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır: اخرتده *āḥiret-de* (Ar.) 3a/7, ایچلرنده *içlerin-de* 80b/8, قاتنده *katın-da* 45a/11, سنننده *sünnetler-de* (Ar.) 45a/15, طشردده *taşra-da* 77b/12, زمانده *zamān-da* (Ar.) 4a/6.

1.2.2.1.3.5. Ayrılma Hâli Eki: +dAn

Ayrılma hâli eki, bulunma hâli eki gibi metinde /d/li şekliyle kullanılmış, /t/li şekline rastlanılmamıştır. Metnimizde, ayrılma hâli ekinin yazımı şu şekildedir:

- a. Harekesiz olarak: فاتحه دن *fātiḥa-dan* (Ar.) 38a/4, گودن *gök-den*, قیللرندن *kılların-dan* 10a/2, کیمسنه دن *kimesne-den* “kimseden” 12a/9.
- b. Üstün (و) ile: کتابدن *kitāb-dan* (Ar.) 1b/11, 6a/6, یردن *yir-den* “yerden” 39a/15.

1.2.2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki: +CA

Metnimizde, eşitlik hâli ekinin yazımı şu şekildedir:

He (ه) ile: دو غوجه *dogru-ca* 12a/7, evvel-ce (Ar.) 25a/5, خوشچه *hoş-ça* (Far.) 34b/11.

1.2.2.1.3.7. Yön Gösterme Eki: +rA, +ArI, +ArU, +rU

+rA

Ekin ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır: صکره *soñ-ra* 15a/15, طشره *taş-ra* 18a/9, اوزره *üze-re* 17a/7.

+ArI, +ArU

İlk ünlü elif (ا), ikincisi vav (و) ile: یقارو *yuk-aru* “yukarı” 27b/8.

a. Esre (◌) ile: اوزرىندە *üzeri-n-de* 7a/15.

b. Harekesiz olarak: ازرىندن *üzeri-n-den* 13b/6.

1.2.2.1.3.8. Araç Hâli Eki: +n, +1A, +IIA

+n

a. Esre+ye (ي) ile: دىگىن *degi-n* 8b/2.

b. Vav (و) ile: اىچۇن *içü-n* “için” 8b/2.

+IIA

Bu ek, genel olarak ayrı yazılmaktadır. Metinde, bitişik olarak yazıldığında /ı/ ünlüsü düşürülmüş, ünlüsü ise he (ه) ile yazılmıştır: اولمغله *olmağ-ıla* “olmakla” 12b/15, يوكلرى ايله *yükleri ile* 81a/9.

1.2.2.2. Fiil Çekimi Eklerinde Ünlülerin Yazımı

1.2.2.2.1. Şahıs Ekleri

Teklik Birinci Şahıs Eki:

-m eki

Bu ek, metnimizde görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılmıştır: ائدىم *etdi-m* “ettim” 43b/12, ايلدىم *eyledi-m* 43b/15, اولمىدىم *olmadı-m* 24a/12.

Çokluk 1. Şahıs Eki:

a. Harekesiz olarak: دىمىشلىر *dimiş-ler* 25a/15, دىرلىر *dir-ler* 16a/13, قىلسىلار *kılisa-lar* 35b/1.

b. Üstün (◌) ile: اولسىلار *olsa-lar* 34b/6

1.2.2.2.2. Şekil ve Zaman Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

1.2.2.2.2.1. Haber Kipleri

Görülen Geçmiş Zaman:

Metnimizde görülen geçmiş zaman eki -dI, -dU’dür. Metnimizde ekin çokluk çekimine rastlanılmamıştır. Ekin ünlüsü şu şekilde yazılmıştır:

Teklik 1. Şahıs:

ائدىم *et-dü-m* 43b/12, 44a/2.

Teklik 3. Şahıs:

Esreli ye (ي) ile: بيان اولندي *beyān olun-dı 62a/7*.

Geniş Zaman Eki:

Metnimizde -r, -Ar, -Ir, -Ur geniş zaman eklerinin yazımı şöyledir:

Teklik 1. Şahıs:

بولورسم *bul-ur-sa-m 69b/14*.

Teklik 3. Şahıs:

a. Harekesiz olarak: بيورمشدر *buyur-mış-dur 34b/15*, چقرسه *çık-ar-sa 14a/14*, طوررسه *tur-ur-sa "durursa" 21b/7*.

b. Elif (l) ile: بوزار *boz-ar 20a/6*.

c. Vav (و) ile: كلور *gel-ür 72b/6*.

Çokluk 3. Şahıs:

a. Harekesiz olarak: آچارلر *aç-ar-lar 66a/15*, دیرلر *di-r-ler 2b/13*, ایدرلر *id-er-ler 66b/1*,

b. Üstün-elif (l) ile: قیلارلرسه *kıl-ar-lar-sa 40b/2*.

c. Ötre-vav (ؤ) ile: اولورلر *ol-ur-lar 66a/14*.

Geniş Zamanın Olumsuzu: -mAz eki

Metnimizde teklik 3. şahıs ile çokluk 3. şahsın örnekleri mevcuttur.

Teklik 3. Şahıs:

a. Harekesiz olarak: صوصمز *şuş-maz7a/1*, دورمز *dur-maz 18b/13*, ایتمزسه *it-mez-se "etmezse" 15a/1*, کلمز *gel-mez 47a/10*.

b. Elif (l) ile: دؤغمازدن *dog-maz-dan "doğmadan" 17a/10*,

Çokluk 3. Şahıs:

a. Harekesiz olarak: اتمزلرسه *at-maz-larsa 17b/6*, اولنمزلر *olun-maz-lar 5a/6*,

b. Elif (l) ile: قالمازلر *kal-maz-lar 5a/7*.

1.2.2.2.2. Dilek Kipleri

İstek Kipi: -A

Metnimizde istek kipinin teklik 3. şahsın ve çokluk 3. şahsın örnekleri mevcuttur.

Teklik 3. Şahıs:

He (ه) ile: دوكه *dök-e* 16a/9, كله *gel-e* 47b/2, اوقيه *oğu-y-a* 26a/1, اوله *ol-a* 47b/12.

Çokluk 3. Şahıs:

Esreli: ايتمير *itme-y-e-ler* 66a/3.

Şart Kipi: -sA

Metnimizde şart kipinin teklik 3. şahsın ve çokluk 3. şahsın örnekleri mevcuttur.

Teklik 3. Şahıs:

He (ه) ile: ايلرسه *eyler-se* 3a/6, اولورسه *olur-sa* 1b/13, اولورسه *ölür-se* 6a/2.

Çokluk 3. Şahıs:

a. Harekesiz olarak: چقسر *çık-sa-lar* 9a/3, دوگمسر *dögme-se-ler* 9a/4.

b. Üstün (و) ile: ألسر *al-sa-lar* 9a/6.

Emir Kipi

Metnimizde teklik 1. şahsın ve teklik 3. şahsın örnekleri mevcuttur.

Teklik 1. Şahıs: -Ayİm

Üstün-elif (أ) ile: اولایم *ol-ayım* 69b/12.

Teklik 3. Şahıs: -sUn

Vav (و) ile: ايلسون *eyle-sün* 39b/13, كلسون *gel-sün* 39b/13, قلسون *kıl-sun* 19b/13, قلسون *kıl-sun* 17b/2.

1.2.2.2.3. Bildirme Eklerinde Ünlülerin Yazılışı

Ek, metnimizde sadece teklik 3. şahsın çekimlenmesinde kullanılmıştır. Ek, harekesiz yazılmıştır. Metnimizdeki örnekleri şu şekildedir:

بودر *bu-dur* 3b/6, دكلر *degül-dür* 5a/12, قچمقدر *kaçmağ-dur* 4b/10, کتابلردندر *kitāblardan-dur* (Ar.) 2b/13, يمقدر *yimekdür* “yemektir” 4b/11, يوقدر *yok-dur* 2b/8.

1.2.3. Fiilimsilerde Ünlülerin Yazılışı

1.2.3.1. Sıfat-Fiiller

-An:

a. Lamelif (لا) ile: اولان *pāk olan yiri 28a/2-3*

b. Harekesiz olarak: ايدن *secde iden kimesnenüñ 32a/13.*

-AcAK:

Harekesiz olarak: كيدرچك *necāseti giderecek nesnesi 27b/15*, صغاجق *sıgacak kadar oduñ 14b/4.*

-dIK, -dUK:

Harekesiz olarak: ايلدكدن *eyledükden soñra 40b/10*, وازدقلى *vardıkları zamānda 67b/5-6.*

-mIş:

Harekesiz olarak: بوزلمش *bozulmuş olan regini 41a/2.*

1.2.3.2. İsim-Fiiller

-mA:

Harekesiz olarak: كتمسى *gitmesi 49b/1*, يونمى *yunması “yıkanması” 11b/13.*

-mAK:

Harekesiz olarak: چيقرمق *çıkarılmak 8b/9*, ايلمك *eylemek 18b/5*, كتمكه *gitmege 56a/12*, اتمك *itmek 18b/2*, اوقمغه *oğumağa 44b/5*, اورمق *urmak “vurmak” 18b/1.*

1.2.3.3. Zarf-Fiiller

-dIKcA, -dUKcA:

İlk ünlü harekesiz olarak, son ünlü elif (l) ile yazılmıştır: اولدقچا *ziyāde olduqça zekāt 80a/6.*

-dIKdA, -dIKDAn:

Harekesiz olarak: الدقندن *abdest aldıqdan soñra 11b/6-7*, قالدقندن *secdeden kalkdıqda evvel 32b/11.*

-dUKdA:

İlk ünlü harekesiz olarak, son ünlü he (e) ile yazılmıştır: اولندقده *abdest aldıqda 36a/1*, اولندقده *secde olunduqda 38a/3.*

-U:

Vav (و) ile: ديو ikindiden sonra nâfile mekrûhdur diyü bir rek' at 61a/15.

-UcAK:

Harekesiz olarak: اولجق zâhir olacak olursa 69b/3.

-IncA:

Ekin birinci ünlüsü harekesiz, ikinci ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır: كلنجه tâsfirden yirine gelince 52a/15, قلنجه namâz kılinca hasb olunmak 24a/9-10, اولنجه nesne ile pāk olunca istincâ eylemek sünnetdür 23a/5.

-ken:

Harekesiz olarak: كيدرکن misâfir olan kimesne tuvar üzere giderken 53b/12, طوررکن ayak üzere namâz tururken 54a/11-12.

-mAdIn:

a. Ekin birinci ünlüsü elif (ل) ile ikinci ünlüsü işaretli ye (ي) ile: قلنمادين namâzı kılinmadın defn olursa 67a/9.

b. Ekin birinci ünlüsü harekesiz, ikinci ünlüsü işaretli ye (ي) ile: ايلمدين anı kazâ eylemedin beş vaqtüñ namâzını vaqitlerinde edâ eylese 42b/10-11, قرومدين eglenmeyüb a' zanuñ biri kurumadın birini dağı yumağdur 10a/14.

-Up:

Metnimizde bu ek /b/ (ب) ile yazılmıştır. Ekin ünlüsü vav (و) ile yazılmıştır: ايليوب bir rek' at dağı zamm eyleyüb selâm virsün 62b/6-7, اولنوب beyân olunub 1b/9, ايدوب taṭvîl idüb 59a/10-11, ايدوب ezân okuyub 59a/9, ايدوب 3a/14, ايدوب qalb ile inanub 3a/14, ايدوب 3a/14.

2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

2.1. /b/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta, ortada ve sonda /b/ (ب) ile yazılmıştır.

Başta: اراقمه bırakma 64b/15, بر bir 62b/12.

Ortada: كبي gibi 65b/15.

Sonda: ايدوب idüb "edip", اولنوب olunub 1b/9.

2.2. /c/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta, ortada ve sonda /c/ (ج) ile yazılmıştır.

Başta: جايز cāiz (Ar.) 73a/15.

Ortada: ايدجك idecek “edecek” 32b/6, نجه nice 33a/1.

Sonda: هيج hic 33a/14, اوج üc 31b/12.

2.3. /ç/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta, ortada ve sonda /ç/ (چ) ile yazılmıştır.

Başta: چىقماق çıkmak 30a/10, چوق çok 34b/14.

Ortada: اچوب açub “açıp” 31b/9, ايچون için “için” 34a/9.

Sonda: قاچ kaç 62a/15, اوچ üç 32a/6.

2.4. /d/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta, ortada ve sonda /d/ (د) ile yazılmıştır.

Başta: ديرلر dirler “derler” 25a/1, قرارندن kararından 24b/15.

Ortada: الدغى aldıǵı “aldığı” 25a/3, ايدہ ide “ede” 25a/1.

2.5. /g/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta ve ortada /g/ (گ) ile yazılmıştır.

Başta: گيرکدر gerekdür 25b/1, گيجه gice “gece” 25b/1.

Ortada: دگين degin 25a/13.

2.6. k/ķ Ünsüzü

Metnimizde bu ek, ince ünlülü sözcüklerde kef (ك), kalın ünlülü sözcüklerde kaf (ق) ile yazılmıştır:

/k/ Ünsüzü

Başta: کندو kendü 84b/13, کوچك küçük 84b/14.

Ortada: چکر çeker 85a/5, ايکي iki 85a/7.

Sonda: ايتمک itmek 85a/9, ويرمک virmek “vermek” 84b/15.

/ķ/ Ünsüzü

Başta: قدر kadar 85b/4, قَلْنَمِينِ kılınmayan 85a/14.

Ortada: اولجق olicaq 85b/5, اياقلرندن ayaklarından 86a/8.

Sonda: اولمق olmak 86a/4, يَلْلُق yıllık 87a/5.

2.7. /n/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta, ortada ve sonda /n/ (ن) ile yazılmıştır.

Başta: نجه nice 33a/1, نكه nege “neye”.

Ortada: قَلْنَمِينِ kılınmayan 85a/14, كندو kendü 84b/13.

Sonda: دكين degin 25a/13, ايچون için “için” 34a/9.

2.8. /ñ/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, ortada ve kef /ñ/ (ك) ile yazılmıştır. Sözcük başında ise damak ne’si (ñ) kullanılmamıştır.

Ortada: اكا aña “ona” 1b/14, صكره soñra 4a/11.

Sonda: بيك biñ 8b/5, يرتجي لرينك yırtıcılarınıñ 9b/4.

2.9. /p/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, başta ve ortada /p/ (پ) ile yazılmıştır, ancak, sonda /b/ (ب)’li yazımlarına da rastlanmıştır. Çoğunlukla zarf-fiil eki -Up bu şekilde yazılmıştır:

Başta: پاك pāk, پرمقري parmaqları 18a/11.

Ortada: قبايوب qapayub 55a/14, ياپشماق yapışmamaq 13a/6.

Sonda: ايدوب idüb “edip” 2a/15, انانوب inanub 3a/14.

2.10. /s/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, iki ayrı harfle yazılmıştır:

a. Sin (س) ile:

Başta: سويلميه söylemeye 56b/5, سلطان sultān (Ar.) 2b/7.

Ortada: ايلرسه eylerse 3a/7, سي ikisi 2a/7.

Sonda: پس pis (Far.) 54b/15.

b. Sat (ص) ile:

Başta: صكره *soñra 4a/11*, صوصمز *şuşmaz7a/1*.

Ortada: اصلا *aşla 56b/5*,

Sonda: وسط *vaşat (Ar.) 81b/8*.

2.11. /t/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, iki ayrı harfle yazılmıştır:

a. Te (ت) ile:

Başta: تكرار *tekrār (Ar.) 62b/2*, ترك *terk 59b/6*.

Ortada: كتورم ك *götürmek 4a/7*, يرتجى لرينك *yırtıcılarınuñ 9b/4*.

Sonda: دورت *dört 62b/8*, وقت *vaķit (Ar.) 64b/10*.

b. Tı (ط) ile:

Başta: طشردده *taşrada 77b/12*, طورركن *tururken “dururken” 54a/12*.

Ortada: اطرافى *eţrāfı (Ar.) 6b/13*, سلطان *sultān (Ar.) 2b/7*.

Sonda: شرط *şarţ (Ar.) 76a/10*.

2.12. /z/ Ünsüzü

Metnimizde bu ünsüz, iki ayrı harfle yazılmıştır. Bu harflerden ze (ز) dışında yazılanlar Türkçe sözcük değildir.

a. Dat (ض) ile: حاضر *hāzır (Ar.) 59a/13*, ضررلى *zararlı (Ar.) 19b/3*.

b. Peltek ze (ذ) ile: اذن *iżin (Ar.) 67a/8*, ذكر *zıkr (Ar.) 66b/6*.

c. Ze (ز) ile: بز *biraz 4a/5*, ازه رنده *üzerinde 4a/6*.

d. Zı (ظ) ile: ظاهر *zāhir (Ar.) 69b/2*, ظن *zann (Ar.) 84a/7*.

II. SES ÖZELLİKLERİ

1. ÜNLÜLER

1.1. ÜNLÜ DEĞİŞİMLERİ

Metnimizde belirlediğimiz ünlü değişimleri şöyle sıralayabiliriz:

1.1.1. i/e meselesi

Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi dönemlerinde kapalı e sesinin durumu oldukça karışıktır. Çünkü bu dönemlerde kullanılan Arap alfabesinde bu sesi gösteren herhangi bir işaret bulunmamaktadır, bu da bu ünlünün varlığını tespit etmeyi zorlaştırmaktadır. Bu dönemlerde kök hecede e sesi için ye (ع) yazılışı yaygındır. K. Foy bu sesin i olduğu inancındadır. Foy'a göre Göktürkçe gibi Osmanlıcada da aynı diyalekt içinde e ve i'li çift biçimler vardır.¹ Muharrem Ergin ise kapalı e'nin i-e değişikliğinin bir safhası açık e ile i arasında bir ses olduğunu söylemiştir.² Çalıştığımız metnin imlasına bağlı kalmakla birlikte, bu şekilde yazımlar /i/ olarak okuduk.

Metnimizdeki /i/ ile yazılmış örnekleri şunlardır:

di- “de-“ *didügi kendüye fâ'ide itmez 24a/12.*

gice “gece”: *hemân gice kalınmağ gerekdür 25b/1.*

girü “geri”: *muķimlere diye ki siz namâz girü tamâm kıluñuz 53a/2.*

id- “et-“ *meyl ide añâ 25a/1.*

irtesi “ertesi”: *bu şüretde irtesi ramazân olıcağ olursa şavmı ramazân için olur 70a/3-4.*

it- “et-, yap-“: *bir âhîr yirde vaţan itmiş olsa 53b/4.*

vir- “ver-“: *selâm vire namâz tamâm olduğdan soñra 57b/13.*

yir “yer”: *ķurân-ı 'azîmden on dört yir vardur 62b/8.*

1.1.2 u > i

Eski Anadolu Türkçesinden önce yuvarlak ünlü ile yazılmış bazı kelimeler bu dönemde değişimini tamamlayarak³ düz ünlüye dönüşmüştür. Bu durumun etkileri sonraki dönemlerde de görülmüştür. Metnimizde *içün* kelimesi buna örnek gösterilebilir: *ıçun > içün* “için”, *ķalmış namâzları olsa dilerse her bir vaķt için bir ezân 26b/12.*

1.1.3. ü > i

Aşağıdaki kelimelerin her iki türlü yazılışına da rastlanmıştır. Metnimizdeki bu örnek bize ü>i değişiminin tam olarak gerçekleşemediğini göstermektedir:

¹ Emine Ceylan Yılmaz, *Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü*, *Türk Dilleri Araştırmaları*, 1991, s. 160.

² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 57.

³ Muharrem Ergin, *age*, 2009, s. 78.

kendü > kendi, *ya bir zararlı nesne olsa temeyyüm cāizdür veyāhūd kendi 19b/3, kendü yirine ḥacc itmek için ḥacc şerīfe bir kimesneyi gönderse 24a/13.*

1.2. ÜNLÜ UYUMU

Türkçe bir kelimedeki ünlüler arasında kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımlarından görülen uyuma “ünlü uyumu” denir.⁴

1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Türkçenin temel özelliklerinden olan kalınlık-incelik uyumu, metnimizde de görülmektedir. Fakat bu uyuma kimi vakit uyulmamıştır: Buna şu örnekleri verebiliriz: *inanub 3b/6, okuyub 26b/15.*

Buna benzer bazı kelimelerin pek çok eserde aynı eklerle yer almış olmasını dikkate aldığımızda söz konusu kelimelerin taban ünlülerinde fonetik gelişmenin olduğunu, dolayısıyla bunlarda dil uyumunun varlığını kabul edebiliriz. Ancak aynı kelimeleri, daha başka kelimelerin gelişmiş şekillerinin de olması gerektiği sonucuna varmak için delil saymak bugünkü veriler ışığında pek mümkün gözükmemektedir⁵.

-ki Aitlik Eki

Eski Türkçede, +kı ve +ki olmak üzere iki şekli olan bu ekin günümüzde yalnız ince ünlülü biçimi kullanılmaktadır. Metnimizde de ekin yalnız –ki’li biçimi kullanılmış, kalın ünlülü sözcük tabanlarına geldiğinde uyum bozulmuştur.

a. Uyuma giren örnekler: *evvelki 17a/4, gündeki 73b/13.*

b. Uyuma girmeyen örnekler: *namāzdaki (Ar.) 12a/14, şöñraki 53a/1.*

-ken Zarf-Fiil Eki

Metnimizde bu ek, yalnız ince ünlü ilelidir. Metnimizde uyuma uyan ve uymayan örnekleri şöyledir:

a. Uyuma uyan örnekler: *giderken 53b/12, iderken “ederken” 71b/12.*

b. Uyuma uymayan örnekler: *tururken “dururken” 54a/12, yogken “yokken” 75b/13.*

⁴ Tuncer Gülensoy, **Türkçe El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s.463.

⁵ Musa Duman, “Eski Türkiye Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine”, **Makaleler**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2008, s. 75-81.

1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Türkçede ve bugün düz olarak kullanılan bazı sözcükler ve ekler Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesinin ilk dönemlerinde yuvarlak ünlülü şeklindedir. Metnimizde, düzlük-yuvarlaklık bakımından sözcük kök ve gövdeleri ile eklerin gösterdiği değişiklikler şu şekildedir:

1.2.2.1. Sözcüklerde Yuvarlaklaşma

-G sesinin düşmesi sebebiyle yuvarlaklaşma:

Metnimizde tespit edilen kapu kelimesi -g sesinin düşmesiyle yuvarlak ünlülü hâle gelmiştir: *kapıg* > *kapu* “kapı”: *kapusın* 55a/14.

-G sesinin düşmesine karşın düz şeklini koruyanlar:

katıg > *katı* “katı”: *katı* 42a/12.

şarıg > *sarı* “sarı”: *sarı* 22a/10.

Bir sebebe bağlı olmaksızın yuvarlak ünlü taşıyan sözcükler:

altun “altın”: *bir altun virsün* 80b/13.

girü “geri”: *namāzı girü döndürmez* 20a/5.

1.2.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Ünlüsü Aslında Yuvarlak Olanlar

-dİr/-dUr Ettirgenlik Eki:

-dİr/-dUr ettirgenlik eki, oldurma, yaptırma bildirirler. Metnimizdeki bazı örneklerde ekin ünlüsü yuvarlakken bazısında ise düzleşir:

a. Düz ünlü ile: *kal-dır-mazdan* 29a/8, *kıln-dır-an* 53b/2.

b. Yuvarlak ünlü ile: *bil-dür-ür* 2b/5, *kal-dur-ub* 31a/9.

-dİr/-dUr Bildirme Eki:

Üçüncü şahıs bildirme ekinin ünlüsü metnimizde hem yuvarlak hem de düz şekilde görülmektedir:

a. Düz ünlülü: *degil-dir* 12a/4.

b. Yuvarlak ünlülü: *degül-dür* 5a/12, *itmek-dür* 4b/12, *kaçmağ-dur* 4b/10, *olmağ-dur* 4b/11.

-sUn Eki:

Metnimizde üçüncü teklik kişi emir ekinin ünlüsü her zaman yuvarlaktır. Bu ek Eski Türkçede -zUn, -çUn şekillerindedir.⁶ Metnimizde, Batı Türkçesine geçtiği şekliyle -sUn olarak görülmektedir: *ol-sun 2a/12, kı1-sun 17b/2, et-sün 26b/13, gel-sün 39b/13.*

-Up Zarf-Fiil Eki:

Ekin eski Türkçedeki şekli -p'dir. Bu ek, Batı Türkçesine geçerken ekteki yardımcı ünlü eke katılmıştır. Metnimizde /b/li biçimi ile yazılmıştır: *eyley-üb 62b/6, id-üb 59a/11, inan-ub 3a/14, okuy-ub 59a/9, olun-ub 1b/9.*

-Ur- Ettirgenlik Eki:

Metnimizde ekin ünlüsü yuvarlaktır. Oldurma ve yaptırma bildirir: *düş-ür-meye 31b/11, düş-ür-se 16b/15.*

Ünlüsü Sonradan Yuvarlaklaşmış Ekler

-dİ, -dU Görülen Geçmiş Zaman Eki:

Görülen geçmiş zaman ekinin 3. şahsı her zaman -dİ şeklinde düz ünlülüdür. Ek ayrıca ikinci şahıslarda da yuvarlak ünlü iledir.

-dİ: *bulunmadı 27b/15, eylemedi 40b/11, itmedi 62b/9, olundı 1b/12.*

-dU: *it-dü-m 44a/4, tefhiz i-dü-b 72a/12.*

-(I)ñIz, -(U)nUz Çokluk İkinci Kişi Eki:

Metnimizdeki tek örneği yuvarlak ünlülüdür: *kı1-uñuz 53a/1.*

İlgi Hâli Eki:

İlgi hâli ekinin metnimizde düz ve yuvarlak ünlülü şekilleri bulunmaktadır:

+In: *tuvar-in “duvarın” 54a/4.*

+nİñ: *kulları-nıñ 84b/9.*

+Uñ: *kitâblar-uñ (Ar.) 2a/6, şığâr-uñ (Ar.) 85b/9.*

+nUñ: *cum‘a-nuñ (Ar.) 55a/15, namâzı-nuñ (Ar.) 55a/7.*

⁶ A. Von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, Çev. Mehmet Akalın, TDK Yayınları 532, Ankara, 1995, s. 79.

+II, +IU İsimden İsim Yapma Ekleri:

Aslı +IIG, +IUG şeklinde olan bu ekin, Batı Türkçesine geçerken sonundaki ünsüzü düşmüş ve Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü yuvarlak olarak kullanılmıştır. Metnimizde ekin yuvarlak ünlülü bir örneğine rastlanmıştır. Genelde ekin, düz ünlülü şekli kullanılmıştır:

+II: *aķıl-lı (Ar.) 75b/6, zarar-lı (Ar.) 19b/3.*

+IU: *ķayır-lu (Ar.) 3a/10.*

+sIz, +sUz İsimden İsim Yapma Ekleri:

Eski Anadolu Türkçesinde yalnız yuvarlak biçiminde kullanılan bu ek, Osmanlı Türkçesinde düz biçimlerde de kullanılmıştır. Metnimizde az sayıda örneği bulunan ekin hem düz hem de yuvarlak biçimi vardır:

niyyet-siz (Ar.) 77b/4, Şu-suz 19b/4, yaĝa-sız “yakasız” 13b/1.

-Ur Geniş Zaman Eki:

Eski Türkçede genellikle –Ur, –Ar tek tük de –Ir ve ünlüyle biten köklere gelen –yUr, –r de geniş zaman eki olarak kullanılmıştır.⁷ Bugün birden çok heceli bütün fiil kök ve gövdelerine, ünlüyle biten bütün fiil kök ve gövdelerine geniş zaman eki olarak –r getirilmektedir.⁸ Metnimizde ekin ünlüsü yuvarlaktır: *bul-ur-sam 69b/14, gel-ür 72b/6, ol-ur-lar 66a/14, Őur-ur-sa “durursa” 21b/7.*

-dUKCA Zarf-Fiil Eki:

Bu ek, -dUK sıfat fiil ekiyle +CA eşitlik hâli ekinin birleşmesiyle oluşmuştur. Metnimizdeki tek örneği şöyledir: *olduķça 80a/6.*

-U Zarf-fiil

Batı Türkçesinde -A olan bu ek metnimizde sadece iki örnekte yuvarlak ünlü ile yazılmıştır: *diyü 61a/15, 62a/4.*

1.3. ÜNLÜ TÜREMESİ

Özellikle yabancı dillerden geçen sözcüklerde söyleyiş zorluğu, dil bilgisi kuralları vb. bazı nedenlerle iki ünsüz arasında ünlü türemesi gerçekleşir.

⁷ A. Von Gabain, *age*, 1995, s. 80.

⁸ Muharrem Ergin, *age*, 2009, s. 276.

Söz Ortasında Görülen Türemeler

şehirde 84a/13.

1.4. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Kelimenin bünyesinde bulunan ünlülerden bazılarının çeşitli ses olaylarının etkisiyle düşmesidir.

Söz Ortasında Görülen Düşmeler

emrini (Ar.) 2b/12, kırnından 27b/4.

1.5. HECE KAYNAŞMASI

Bir kelimedede yanyana bulunan iki veya daha çok hecedeki seslerin yahut da yanyana bulunan iki kelimededen birinin son sesi ile ikincisinin birleşip kaynaşması ve dolayısıyla hece sayısının azalması olayıdır.⁹ Metnimizde bulunan bazı örnekleri şöyledir:

bu+eyle > *böyle, mü‘ezzin ezānda böyle okuya 26a/9.*

ne+i+se+ne > nesne, *sevbinden necāseti giderecek nesnesi bulunmadı 27b/15.*

şu+ile > şöyle, *şöyle ma‘lüm olunmak için bir kā‘ide beyān eylemişlerdür 24b/7.*

uş (şu)+ol > şol “şu”, *ya‘ni şol kimesnedür ki vatanında mâli dahı olur 83a/15.*

2. ÜNSÜZLER

2.1. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ

b > v değişikliği

Eski Türkçedeki kimi /b/ler, Batı Türkçesinde /v/ye dönmüştür. Bu ses olayının metnimizdeki bazı örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

Sözcük Başında:

bar- > var-, *nihāyet dörtyüz zirā‘ miqdāri yire varmağdur 20b/2.*

bar > var, *meşelā bir kimesne maqtül olsa niçe cāhil vardır 6a/1.*

bir- > vir-, *veyāhūd dileyüb virilmese 27b/12.*

Sözcük Sonunda:

⁹ Zeynep Korkmaz, **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, 1992, s. 125.

eb > ev, *iki secde vâcib olur bir mescid ve bir ev 64b/11.*

k > g değişikliği

Eski Türkçede kelime başında /g-/ sesi bulunmaz, yalnız /k-/ sesi kullanılırdı. Eski Anadolu Türkçesinde bu seslerin birçoğu /g-/ sesine dönmüştür. Metnimizdeki örnekler ise şu şekildedir: *geçen 74b/8, gerekdür 75a/7, gibi 82b/13, gice “gece” 86b/8, gün 6b/15.*

ķ > ħ değişikliği

Batı Türkçesinde sıkça görülen bu değişiklik, sözcük başında ve içinde olmaktadır. Şu örnekte değişme gerçekleşmemiştir: *ķankı “hangi”, necâset ķankı kısmından 23a/1.* Değişimin gerçekleştiği örnekler şunlardır:

daĥı “dahi, bile”, daĥı i‘tikâdı ne ise anuñ üzerine ‘âmel ola 24a/2.

yohsa “yoksa”, yohsa dirhem şıgır degildür 22a/8.

t > d değişikliği

Eski Türkçede kelime başında /d-/ sesi bulunmamaktaydı. Eski Anadolu Türkçesinde kelime başında bulunan /d-/ler Eski Türkçede /t-/ idi. Osmanlı Türkçesinin son devirlerinde eski yazıda tı (ط) harfi hem /d/ hem de /t/ için kullanılmıştır. Bu durum kalın harfli kelimelerin başındaki t > d değişimini takip etmeyi zorlaştırır.¹⁰ İnce ünlü ile yazılmış kelimelerin başındaki /t-/ler metnimizde /d-/ye dönmüştür: *degil 24a/7, degin 25a/13, dek 25b/10, dört 44b/13, dürlü 50b/2.*

Kalın ünlüyle yazılan kelimelerin başındaki /t-/ler ise korunmuş ve tı (ط) ile yazılmıştır. tur-eyleminin yazımında ikilikler görülmektedir. Bazı yerde t > d değişimi gerçekleşirken bazı yerde /t/ler korunmuştur: *ayaķ üzere tırmağa ķâdir olsa 51a/1, bir yirde on beş gün durmağa niyyet eylese 52b/7.* Korunan diğer örnekler: *tağilur 71b/8, tavarı 19b/4, toğsa 42a/11, tolusı 71a/15, tırmaķ 21b/2.*

2.2. ÜNSÜZ UYUMU

Türkçede ünsüz uyumu, tonsuz ünsüzle biten sözcük kökü veya gövdelerine ünsüzle başlayan bir ek getirildiğinde ünsüzün tonsuz, tonlu ünsüzle biten sözcük kökü veya gövdelerine ünsüzle başlayan bir ek getirildiğinde ekin ünsüzünün tonlu olması

¹⁰ Murat Gök, *Kitâbı İmâmiyye*, Erciyes Ü. Sosyal Bilimler Ens. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2009, s. 57.

biçimindedir. Metnimizde ünsüz uyumu sınırlı örnekte görülmektedir, metnin genelde uyumsuzluk hâkimdir.

-dİ görülen geçmiş zaman eki: *itme-di 40a/2, bozul-dı 72a/7, ölme-di 6a/2.*

-dİK sıfat-fiil eki: *gördükleri 7a/9, vardıkları 67b/5.*

-dİr, -dUr bildirme eki: *câizdür (Ar.) 29a/5, degildir 12a/4, şartıdur (Ar.) 29a/1.*

+dA bulunma hâli eki: *nâfilede (Ar.) 29a/13, namâzında (Ar.) 29a/11.*

+dAn ayrılma hâli eki: *andan “ondan” 29b/9, itdükden “ettikten” 31b/2.*

2.3. ÜNSÜZ TÜREMESİ

Ortada /-y-/ ve /-n-/ türemesi: Ünlüyle biten bir sözcüğe ünlüyle başlayan bir ek geldiğinde arada bir yardımcı ünsüz türetmektir:

-y-: *eyle-y-en 63a/13, di-y-e 62b/13, oğu-ma-y-a 62b/14, vir-me-y-e 62b/15.*

-n-: *aşl-ı-n-a (Ar.) 1b/13, sağl-n-a 34a/12, şâlih-i-n-i (Ar.) 2b/1, şolu-n-a 34a/12.*

Orta hecede /-g/ düşmesi

kergek > gerek, gerek 48a/5.

Son seste /-l/ düşmesi

Metnimizde *ol* “o” sıfatının yazımında ikilik yaşanmıştır. Kimi zaman bu sözcükte son ses /-l/ sesi düşerken kimisinde korunmaktadır.

o: o cânibe 28b/9.

ol: ol namâzı 34a/11.

İlk seste /b-/ düşmesi

Bu ses olayı, Batı Türkçesinin bir özelliğidir. *bol-* fiilinin başındaki ünsüz Batı Türkçesinde düşmektedir. Metnimizde ise her iki şekilde görülmektedir:

bol- > ol-: nâfile olsun 61b/12.

bol-: lakin yaş bolmasa gusul lâzım olmaz 15a/9-10.

Son seste /g/, /-ğ/ düşmesi

elig > el: el ile saymak 37b/3.

ķapug > ķapu “ķapı”: *sultān sarāyinuñ ķapusın ķapayub 55a/14.*

ķatıg > ķatı: *ikindi ve ķatı dāhil 42a/12.*

ķarıg > ķarı: *bulaşduğı gibi yire sarı olub 22a/10.*

Ek başında /-ğ/ düşmesi

ķulğak > ķulak: *ķulaķları 30b/11.*

Ünsüz tekleşmesi:

Bu düşme, Arapça sözcüklerdeki ikiz ünsüzlerin şedde ile gösterilmemesi olayıdır:

ķakķ > ķak: *ķak te‘ālānuñ ‘aķābinden 5a/4.*

ŞEKİL BİLGİSİ

1. YAPIM EKLERİ

Kelime kök ve gövdelerine getirilerek kelimenin yeni bir kavram kazanmasını sağlayan ektir.¹¹

1. 1. Eylemden Eylem Yapan Ekler

Bu öbeğe giren ekler eylem kök ve gövdelerinden yeni eylemler türetmeyi sağlar. Bu ekler eylem kök ve gövdelerine veya isimden türetilmiş eylemlere gelir.

-Ar- Eki:

Bu ek ettirgenlik ve oldurganlık görevindedir: *ķıķar 54a/1, ķıķarsalar 7b/1, ķıķarun 14a/1.*

-dİr-, -dUr- eki:

Bu ek eylemlerden oldurma ve yaptırma bildirir: *getür-dük-leri 3a/13, ķal-dur-ub 31a/1.*

-DAr- eki:

Bu ek çok az kullanılan, işlek olmayan bir faktitif ekidir.¹² Günümüzde gönder-, dönder- vb. birkaç şekliyle sınırlı şekilde kullanılmaktadır.

Metinimizdeki örneği: *gön-der-se 24a/1.*

-l-, -n- edilgenlik eki:

¹¹ Tuncer Gülensoy, *age*, 2010, s. 521.

¹² Muharrem Ergin, *age*, 2009, s. 213.

Bu ekler, yüklemde belirtilen işi gerçekleştiren özneyi belirsizleştiren eklerdir:

-l-: *açıl-mış 14b/6, dökül-mek 34a/13.*

-n-: *bu-l-u-n-mış 55a/1, bu-l-u-n-salar 74a/5, oğ-u-n-sa 49a/2.*

-n- eki

Edilgenlik eki olan -n- den ayrı olarak geçişli eylemlere getirilerek dönüşlü eylemler yapar:
idü-n-se “idi ise” 28b/6.

-ş- eki:

Bu ek, Türkçede eskiden beri çok işlek olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerinden biridir. Yaptığı fiiller bir ortaklaşma veya bir oluş ifade eder.¹³

bulu-ş-duğı 21a/4, bulu-ş-sa 21a/5.

1.2 Eylemden İsim Yapan Ekler

Bu gruba giren ekler, fiil/eylem kök ve gövdelerinden yeni isimler/adlar türetmeye yarar.

-mAk eki:

âbdest almak cāizdür 8a/1.

gülmek üç dürlüdür 12a/15.

-ma eki:

bu fasl âbdest bozulması bildirür 11b/8.

yunması lazım 11b/13.

-sU eki:

Metnimizde “yatsu” sözcüğünün yazımında kullanılmış olup yuvarlak ünlülü şekliyle kullanılmış ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamıştır: *yatsu “yatsı” 61b/9.*

-ük

tükürükden ziyâde 12a/1.

1.3. İsimden İsim Yapan Ekler

Bu gruba giren ekler, isim/ad kök ve gövdelerinden yeni isimler/adlar türetmeye yarar. Bu ekler, isim kök ve gövdelerine ya da fiilden türetilmiş isimlere gelir.

¹³ Muharrem Ergin, *age*, 2009, s. 207.

+cAK eki:

Metnimizde işlek olmayan bir ektir. Tek örneği: *örtü-cek 22b/4*.

+IncI eki:

Metninizde sıra sayı sıfatı türetme eki olarak kullanılmıştır.

altı-ncı 43a/5, iki-nci 17a/5, üçü-ncü “üçüncü” 20b/7.

+CIK eki:

Metnimizde, eklendiği isime küçültme ve sevgi anlamı katmıştır.

karı-cık-lar 35b/1, miqdār-cık (Ar.) 66a/1, oğlan-cık 24a/1.

+DAş eki:

Birliktelik, ortaklık anlamı veren bu ekin -deş şekli metnimizde kullanılmamıştır.

yol-daş 20a/4.

+kek eki:

İşlek olmayan bir ektir. Metnimizde kullanılan tek şekli: *er-kek 79b/9*.

+IIK, +IUK eki:

Yer, topluluk, alet, vasıf isimleri ve soyut isimler türetir.

ay-lık 6b/14, gün-lük 52a/1, güzel-lik 26a/1, karañu-luğ “karanlık” 28b/9, nāban-lıg-uñ 55b/3.

+II eki:

Bu ek, sıfat özelliği gösteren isimler türetir.

aķıl-lı bir gündür 75b/6, evli 19b/9.

1.4. İsimden Eylem Yapma Ekleri

Bu gruba giren ekler, isim kök ve gövdelerinden eylemler türetmeye yarar.

Bu ekler, isim kök ve gövdelerine ya da fiilden türetilmiş isimlere gelir.

+A eki:

Bu ek, isimlerden olma ve yapma bildiren eylemler türetir.

dil-e-se 53a/7.

+dA eki:

Bu ek, yapma ifade eder.

isteyüb /iz+de 20a/3.

+lA- eki:

Kullanım alanı geniş olan bu ek, günümüz Türkçesinde de sıkça kullanılmaktadır.

bağ-la-y-ub 42a/15, boğaz-la-mayub 86b/11, iş-le-mek 10a/15.

1.5. Birleşik Fiiller

Yabancı kökenli sözcükler, yardımcı eylemler ile birleşik fiile dönüştürülmektedir. Metnimizde bunun örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

al-: *abdest almak 7a/14, temeyyüm almak 20a/1.*

bul-: *libās bulmasa 27b/11, necāset bulaşsa 21a/2.*

eyle-: *i'āde eylemek 27b/13, şürū' eylese 28b/4.*

it-, "et-": *edā itmek 29b/2, secde idecek 37a/6, zarar itmez 28b/6.*

kıI-: *evvel kıIınan 33a/10, namāz kıIılar 30b/4.*

ol-: *imām olsa 33b/10, müteveccih olub 33b/7, sākin olub 34a/14, zıkr olunan 33aa/15.*

2. İSİM VE FİİL ÇEKİMİ

2.1. İSİM ÇEKİMİ

2.1.1. İsimlerde Sayı ve Çokluk Ekleri

Sayı İsimleri

Asıl Sayı İsimleri: Nesnelerin sayısını gösteren isimlerdir. Metnimizdeki örnekler şunlardır:

bir: *bir kimesne 34b/14, bir tāze 'avrat 35b/8, bir vaqtüñ farzını kıIılan kimesneye 36a/4.*

iki: *iki başınuñ kıIılarını bükmek 37a/1, iki rek'at namāz 36a/8, iki secde 37a/6.*

üç: *üç gün 59a/1, üç güne 57a/10, üç gün üç gicelik 53b/9.*

dört: *dört kişi 67a/14, dört koyun 78a/5, dört yılı 78b/5.*

beş: *beş deveye 78b/3, beş dirhem 82a/1, beş koyun 80b/2.*

altı: *altı vaqtüñ 43b/1, altı yanından 8a/6.*

yedi: *yedi kimesne 85b/14, yedi yaşına 24a/4.*

sekiz: *sekiz rek'atda 45b/10.*

on: *on devesi 78a/1, on dirhem 81a/1.*

on iki: *on iki rek'at 88b/13.*

on dört: *on dört mevz'üñ 62b/15, on dört yir 62b/8.*

on beş: *on beş gün 52b/1, on beş devesi 78a/2.*

yigirmi: *yigirmi deve 78a/3.*

yigirmi beş: *yigirmi beş 78a/6.*

otuz: *otuz gün 17a/7, otuz şığırı olsa 79b/6.*

otuz beş: *otuz beş deveye 78a/9.*

elli: *elli devesi olsa 79a/1.*

altmış: *altmış koyunu 81b/15.*

yetmiş beş: *yetmiş beş deveye 78b/3.*

yetmiş altı: *yetmiş altı devesi olsa 78b/6.*

toğsan: *toğsan deveye 78b/7.*

yüz yigirmi: *yüz yigirmi beş devesi 78b/9.*

üç yüz: *üç yüz kovğa 8a/14.*

biñ kırk: *biñ kırk dirhem 85a/4.*

Sıra Sayısı İsimleri: Nesnelerin sayılarının derecelerini gösteren sayı isimleridir.

Metnimizde bulunan sıra sayısı isimleri şöyledir:

ikinci: *ikinci oğlandan 17a/5, ikinci rek'atdan soñra 33a/2.*

üçüncü: *üçüncü gün 58a/11, üçüncü tekbiren soñra 57b/5.*

dördüncü: *dördüncü gün 58a/12, dördüncü rek'at 61a/1.*

beşinci: *beşinci rek'at 60b/8, beşinci süre-yi 63a/2.*

altıncı: *altıncı sūre-yi ḥaccuñ 63a/3, altıncı vaqtüñ namāzı 43a/1.*

yedinci: *yedincisi sūreyi furḳandadır 63a/4.*

sekizinci: *sekizincisi nemladedür 63a/4.*

toğuzuncu: *toğuzuncusu sūre-yi 63a/5.*

onuncu: *onuncusu sūre-yi 63a/5.*

on birinci: *on birincisi sūre-yi 63a/6.*

on ikinci: *on ikincisi sūre-yi 63a/6*

on üçüncü: *on üçüncüsü sūre-yi 63a/7.*

on dördüncü: *on dördüncü*

Çokluk Ekleri

İsimlerin çokluk şekilleri metnimizde +IAr ekiyle yapılmış olup ismin sayısının çokluğunu bildirme göreviyle kullanılmıştır. Eklendiği isimleri somut ve soyut isimleri çokluk durumuna getirmiştir Metnimizdeki kimi örnekleri şöyle sıralayabiliriz: *gün-ler-üñ 74b/8, ev-ler 77a/6, kâdı-lar (Ar.) 69b/10, saç-lar 66a/4, şavm-lar (Ar.) 68b/10, şehâdet-ler (Ar.) 70b/4.*

2.1.2. İsimlerde İyelik Şekilleri

Teklik Üçüncü Kişi İyelik Eki: +I, +sI

Teklik üçüncü kişi iyelik eki, sonuna eklendiği isme, üçüncü teklik kişinin sahip olduğunu bildirme görevinde kullanılmıştır. Ek, ünlüyle biten isimlere +sI, ünsüzle biten isimlere +I olarak gelmektedir. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler: *ḥatā-sı-n-ı (Ar.) 2a/14, ḥasene-sı 6b/6, meyyite-si (Ar.) 8b/1, seyyi ʿe-si (Ar.) 6b/14.*

Çokluk Üçüncü Kişi İyelik Eki: +IAr+I

Çokluk iyelikler, sahip olanların çokluğunu ifade etmek için, sahip olunan ve ilgili olan kelimenin sonuna eklenen eklerle gösterilmektedir.¹⁴ Çokluk üçüncü kişi iyelik eki, sonuna eklendiği isme, üçüncü teklik kişinin sahip olduğunu bildirme görevinde kullanılmıştır. Ek, üçüncü teklik kişi iyelik eki +I ile çokluk eki +IAr'ın birleşmesiyle oluşmuştur. Metnimizde

¹⁴ Nadir İlhan, **Türk Dilinde Çokluk**, Manas Yayınları, Elazığ, 2009, s. 125.

belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *ard-ları-n-da* 4b/4, *bardağ-ları* 6b/15, *kitâb-ları* (Ar.) 6b/7, *meyyit-leri* (Ar.) 4b/5, *nesne-leri* 4a/7.

2.1.3. İsimlerde Hâl ve Hâl Ekleri

2.1.3.1. Yalın Hâl:

Yalın durum, bir çekim biçimi, ad durumlarının bir çeşididir. Ad durumuna girip de durum eki almayan, yüzey yapıda bir ek taşımayan ada yalınad denir.¹⁵ Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır:

ma⁶ lûm ola ki *cennet* ve *cehennem* olan mevcûdlardur 7a/10.

köprü ki kıldan ince ve kılıcdan keskindür 7a/4.

2.1.3.2. Belirtme Hâli Eki: +I, +n

İsmi, fiildeki işten, hareketten, eylemden doğrudan etkilendiğini bildirir. +N belirtme hâli eki, teklik 3. şahıs iyelik ekinden sonra gelmektedir. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *bu-n-ı* “*bunu*” 68a/13, *kitâb-ı* (Ar.) 88a/1, *namâzı-n* (Ar.) 29b/9.

2.1.3.4. Yönelme Hâli Eki: +A

Bu ek, eklendiği isme eylemin yaklaştığını, yöneldiğini bildirir. Ünsüzle biten sözcüklere doğrudan, ünlüyle biten sözcüklere ise araya bir yardımcı ünsüz alarak gelir. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *olanlar-a* 1b/7, *a-ñ-a* “*ona*” 1b/12, *evliyâ-y-a* (Ar.) 4a/5, *mağâm-a* (Ar.) 4a/8.

2.1.3.5. Bulunma Hâli Eki: +dA

Bu ek, eklendiği isme nerede gerçekleştiğini veya gerçekleşeceğini bildirir. Metnimizde bu ek, /d/li şekli ile kullanılmış, /t/li şekline rastlanmamıştır. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *a-n-da* “*onda*” 5a/12, *ardların-da* 4b/4, *arşâ-da* (Ar.) 6b/12, *câri-de* (Ar.) 12, *haqqın-da* (Ar.) 5b/14, *üzerin-de* 7a/15.

2.1.3.6. Eşitlik Hâli Eki +CA

Bu ek, eklendiği isme eşitlik, benzerlik, gibilik anlamlarını katar. Bu ek, metnimizde ünsüz uyumuna uymaktadır. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *doğru-ca* 12a/7, *evvel-ce* (Ar.) 25a/5, *hoş-ça* (Far.) 34b/11, *pāk-ça* (Far.) 59a/3, *tağdîr-ce* (Ar.) 12b/13.

¹⁵ Kerime Üstünova, **Yalın Durum Karmaşası**, Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/2 Spring 2007, s. 737.

2.1.3.7. Yön Gösterme Hâli Eki: +rA, +Arİ, +ArU

Bu ekler, eylemin meydana geldiği ya da geleceği yönü gösterir. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *şoñ-ra 11a/13, üze-re 15a/13, üz-eri-ne 62b/3, yuk-aru-sı “yukarısı” 7b/8.*

2.1.3.8. Vasıta Hâli Eki: +n, +IA, +IIA

Türkçede asıl vasıta durumu eki +n'dir. Bugün bu ek Türkiye Türkçesinde artık zarf olarak kullanılan bazı kelimelerde kalıplaşmış biçimiyle sürmektedir. Bugün vasıta durumunun karşılanması için ile edatından ve bunun ekleşmiş biçimi +IA'dan yararlanılmaktadır.¹⁶ Bu ek, eylemin ne zaman, ne ile ve nasıl yapıldığını bildirir. Bundan ötürü cümlede zarf görevindedir. Metnimizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *anuñ-la “onunla” 62b/4, ardı-n 23b/8, degi-n 8b/1, vecih ile 62b/10.*

2.2. FİİL ÇEKİMİ

2.2.1. Şahıs Ekleri

Şahıs eki veya kişi eki, eylem çekiminde hareketi gerçekleştiren ve olan kişiyi belirtir. Metnimizdeki şahıs eklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

2.2.1.1. Teklik Birinci Şahıs Ekleri

Eylem çekiminde hareketi gerçekleştiren ve olan kişinin teklik birinci kişi olduğunu gösteren eklerdir. Bu ekler, genellikle görülen geçmiş zaman çekiminde kullanılmıştır. Ünlüyle biten sözcüklere doğrudan, ünsüzle biten sözcüklere araya ünlü alarak gelmiştir: Metnimizde tespit ettiğimiz birinci şahıs eklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

-m: bulursa-m 69b/14, etdi-m 43b/12, itdü-m 44a/1, olmadı-m 24a/12.

2.2.1.2. Teklik Üçüncü Şahıs Ekleri

Eylem çekiminde hareketi gerçekleştiren ve olan kişinin teklik üçüncü kişi olduğunu gösteren eklerdir. Metnimizde tespit ettiğimiz teklik üçüncü şahıs ekleri eksiz şekilde karşımıza çıkmaktadır: *oğuya 10b/10, bozılır 14b/2, otura 10b7, oturur 65b/15.*

2.2.1.3. Çokluk Üçüncü Şahıs Ekleri:

Eylem çekiminde hareketi gerçekleştiren ve olan kişinin çokluk üçüncü kişi olduğunu gösteren eklerdir. Metnimizde tespit ettiğimiz teklik üçüncü şahıs eki -IAr'dır. Kimi

¹⁶ Zeynep Korkmaz, *age*, 1992, s. 239.

örnekler şöyledir: *alsa-lar 8b/10, çıkarsa-lar 7b/5, çıkara-lar 7a/11, içse-ler 9b/3, ide-ler 9a/13.*

2.2.2. Şekil ve Zaman Ekleri

Cümlede yüklem görevinde bulunan fiil ya da fiil soylu kelimelerin zaman, şahıs, teklik ve çokluk kavramı veren eklerle girdiği şekle fiil çekimi denir.¹⁷

2.2.2.1. Haber Kipleri (Bildirme)

Görülen Geçmiş Zaman:

Eylemin, görülen geçmiş zamanda meydana geldiğini belirten kiptir. Bu kip ekinde konuşan kişi eylemi görmüştür. Türkiye Türkçesinde görülen geçmiş zaman kipi eki -dI,-dU, -tI, -tU şeklindedir. Metnimizde ise bu ek, -dI, -dU şeklindedir. Ekin şahıslara göre örnekleri şu şekildedir:

Teklik 1. Şahıs: *et-di-m 43b/12, it-dü-m 44a/3.*

Teklik 3. Şahıs: *beyân olun-dı 62a/7.*

Öğrenilen Geçmiş Zaman

Eylemi anlatan kişinin, anlattığı eylemi başkasından duyduğunu bildiren kiptir. Bu ek, Türkiye Türkçesinde -mIş, -mUş şeklindedir. Bu ek metnimizde, sadece teklik 3. kişinin çekiminde kullanılmıştır:

boğul-mış 66a/6, it-miş 60a/13, kıl-mış 56b/12.

Geniş Zaman Eki:

Eylemin, geniş zamanda meydana geleceğini bildiren zaman ekidir. Geniş zaman eki, Eski Anadolu Türkçesinde ve Osmanlı Türkçesinde olduğu gibi metnimizde de -Ar, -r, -Ur şekillerindedir.

-Ar eki:

Teklik 3. Şahıs: *boz-ar 20a/6, çık-ar-sa 14a/14.*

Çokluk 3. Şahıs: *aç-ar-lar 66a/15, id-er-ler 66b/1, kıl-ar-larsa 40b/2.*

-r eki:

---

¹⁷Zeynep Korkmaz, *age*, 1992, s. 92.

Teklik 3. Şahıs: *di-r 6a/1.*

Çokluk 3. Şahıs: *di-r-ler 2b/13.*

-Ur:

Teklik 1. Şahıs: *bul-ur-sam 69b/14.*

Teklik 3. Şahıs: *buy-ur-mışdur 34b/15, gel-ür 72b/6, tur-ur-sa “durursa” 21b/7.*

Çokluk 3. Şahıs: *ol-ur-lar 66a/14.*

Geniş Zamanın Olumsuzuz: -mAz

Bu ek, söylenen eylemin hiçbir zamanda gerçekleşmediğini/gerçekleşmeyeceğini bildirir. Aslında -ma, -me olumsuzluk eki ile -z fiilden isim yapma ekinden meydana geldiği açık olan -mAz Türkçede başlangıçtan beri menfî partisip ve dolayısıyla geniş zaman eki olarak kullanılan tek ek durumuna gelmiştir.¹⁸ Metninizde de olumsuzluk eki -mAz olarak kullanılmıştır.

Teklik 3. Şahıs: *gel-mez 47a/10, doğ-maz-dan 17a/10, dur-maz 18b/13, it-mez-se 15a/1, şuş-maz 7a/1.*

Çokluk 3. Şahıs: *at-maz-larsa 17b/7, bozul-maz 71b/8, kal-maz-lar 5a/7, kılın-maz 67a/14, olun-maz-lar 5a/6.*

Gelecek Zaman Eki: -AcAK

Bu ek, eylemin gelecek zamanda meydana geleceğini bildirir. Metninizde belirlediğimiz bazı örnekler şunlardır: *bozulacak 41a/15, dönecek 37a/13, eyle-y-ecek 45a/14, gel-ecek 70b/9, id-ecek “edecek” 34a/9, ol-acağ 69b/3, olma-y-acağ 81a/3, oğu-y-acağ 39a/2, vir-ecek “verecek” 79b/14.*

Şimdiki Zaman Eki: -yor

Bu ek, eylemin belirttiği işin içinde bulunduğumuz zamanda başladığını ve devam etmekte olduğunu bildirir. Metnimizde, şimdiki zaman ekinin tek örneği şöyledir: *ol-u-yor-ken 25b/11.*

---

¹⁸ Muharrem Ergin, *age*, 2009, s. 279.

2.2.2.2. Dilek Kipleri (Tasarlama)

Fiilin olumlu veya olumsuz yöndeki gerçekleşmesini, tasarlanan dilek, istek, şart, gereklilik veya emir kavramları içinde veren kipler.¹⁹ Bu kiplerde, zaman ifadesi yoktur, sadece şekil bildirirler.

İstek Kipi: -A

Bu ek, tasarlanan eylemin istendiğini bildirir. Ekin, sadece aşağıda verilen şahıslarda çekimi vardır, kimi örnekleri şunlardır:

Teklik 3. Şahıs: *dök-e 16a/9, gel-e 47b/2, ol-a 47b/12, oğu-y-a 26a/1.*

Çokluk 3. Şahıs: *itme-y-e-ler 66a/3.*

Emir Kipi

Eylemin yapılmasını emreden kiptir. Metnimizde emir kipi eklerini ve örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

Teklik 1. Şahıs -AyIm: *ol-ayım 69b/12.*

Teklik 3. Şahıs -sUn: *et-sün 26b/13, gel-sün 39b/13, kı1-sun 19b/13, kı1-sun 20a/13.*

Gereklilik Kipi

Bir kılışın ya da tasarlanan eylemin yapılması gerektiğini bildirir. Metnimizde genellikle mastar ekinden sonra *gerek* sözcüğü getirilerek kullanılmıştır. Metnimizdeki bazı örnekler şunlardır: *çıkarmak gerek 8b/1, itmek gerektür 86b/5, virmek gerek 85b/3, yapışmamağ gerektür 13a/6.*

2.2.3. Fiillerin Birleşik Zamanlı Çekimi

Birleşik zamanlı fiil, birden çok zaman ve kip bildirecek şekilde çekimlenmesiyle oluşur. Metnimizde tespit ettiğimiz birleşik çekimli fiiller şu şekildedir:

Hikâye Birleşik Çekim

Asıl fiil kipine ek fiilin görülen geçmiş zamanı i-di veya bunun ekleşmiş biçimi olan -dI eki getirilerek yapılır. Eylemin, görülen geçmiş zamanda meydana geldiğini bildirir. Hikâye şeklinin metnimizdeki tek örneği şöyledir: *olunsa idi 12b/12.*

¹⁹ Zeynep Korkmaz, *age*, 1992, s. 208.

Şart Birleşik Çekim

Birleşik çekimde şart eki, asıl fiil kiplerinin karşıladığı eylemi şarta bağlar. Asıl fiil kiplerine i- ek fiiliyle -sa şart eki getirilerek yapılır. Metnimizdeki örnekleri şunlardır:

Geniş zamanın şartı: *bağlanur-sa 14b/14, çıkar-sa 14a/14, kıılır-sa 19b/13, olur-sa 2.*

Geniş zamanın olumsuz şartı: *olmaz-sa 5a/1.*

Görülen geçmiş zamanın şartı: *oldu-y-sa 17a/12.*

3. SÖZCÜK TÜRLERİ

3.1. İSİMLER

Canlı, cansız bütün varlıkları ve kavramları karşılayan, onları ifade etmemizi sağlayan kelimelerdir.

3.1.1. Özel İsimler

Özel isimler, tek olan, diğer varlıklara benzemeyen varlıkları karşılayan isimlerdir. Bu isimler, varlıklara sonradan verilir. Verilen bu isim, özel ismin verildiği kişi veya varlık tanındıktan sonra söz konusu kişi ya da varlığı zihnimize canlandırır ve onunla özdeşleştirir. Eserimizin dinî bir eser olması nedeniyle özel isimler; dinî yerler, şahsiyetler, varlıklar vb. isimlerdir. Özel isme örnek olarak metnimizden şu örnekleri gösterebiliriz: *Şadru's-Şalāh 2a/8, Allāh 2a/12, Muḥammed bin Muştafa 2b/3, Ḥazret-i Muḥammed Muştafa 3b/3, Ḥazret-i Ebūbekri's-Şadıkdur 4a/12, Ḥazret-i 'Osmāndur 4a/13, Ḥazret-i Talḥadur 5b/5, Ḥazret-i Fāṭımadur 5b/11, Ḥazret-i 'İsānuñ 6a/6, Dīnü'l-İslām 6a/15.*

3.1.2. Cins İsimler

Cins isimler, aynı türden olan varlıklara ve kavramlara verilen ortak isimlerdir. Metnimizdeki bazı cins isim örnekleri şunlardır: *adem 8b/6, ḥayvānuñ ve tuyūruñ 9a/1, kāfir 10/1, oğlan 9a/5, gice "gece" 9a/12.*

3.2. SIFATLAR

Sıfatlar, isimlerin önüne gelerek renk, şekil, durum, sayı vb. yönlerden niteler ya da belirtir. Metnimizde belirlediğimiz sıfat çeşitleri şunlardır:

3.2.1. Niteleme Sıfatları

Niteleme sıfatları, varlıkların özelliklerini belirtir. Metnimizdeki bazı niteleme sıfatları şu şekildedir: *cem' olunan evrākuñ 2a/13, ḥayz olan 'avrat 18a/1, feyhā olan mes'elelerüñ 2a/11, pāk toprağa 18a/6.*

3.2.2. Belirtme Sıfatları

Belirtme sıfatları, varlıkları; işaret, sayı, belirsizlik ve soru yoluyla belirtirler. Metnimizdeki belirtme sıfatlarını ve örneklerini şöyle sıralayabiliriz:

3.2.2.1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları, ismi işaret yoluyla belirtir. Metnimizdeki kimi işaret sıfatları şöyledir: *bu ħurūflaruñ 2a/6, bu evrāka 2a/8, Őol gümüŐe 18b/2, ol toz 18b/13, ol yer 19a/5, ol temeyyüm 19a/8.*

3.2.2.2. Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları, isimlerin sayısını belirtir. Metnimizdeki sayı sıfatları ve bazı örnekleri şöyledir:

Asıl Sayı Sıfatları: *bir kişi 6a/2, bir aylık 6b/14, iki rek‘at namāz 11b/7, iki müslim 15b/3, yetmiş beş deveye 78b/3, yüz yigirmi beş devesi 78b/12.*

Sıra Sayısı Sıfatları: *altıncı vaqtüñ namāzı 43a/1, altıncı sūre-yi ħaccuñ 63a/3, ikinci oğlandan Őoñra 17a/5, üçüncü rek‘at 45b/1.*

3.2.2.3. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları, varlıkları belirsiz olarak belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekler şöyledir:

bir: *bir kimesne 45b/5.*

her bir: *her bir vaqt 16b/12.*

her ne: *her ne yezide 6b/4.*

hiçbir: *hiçbir vaqt 17a/14.*

niçe: *niçe günlük 4a/5.*

3.2.2.4. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekleri Şu Şekildedir: *ħanķı ħısmından 23a/1, ne cānibe 28b/10.*

3.3. ZAMİRLER

Ardında bir nesne veya kimse kavramı olan, dolayısıyla bir adın yerini tutan kelimeye zamir denir.²⁰ Zamir, cümlede varlıkların adları yerine kullanılabilen ve isimlerin yerine getirdiği bütün fonksiyonları yerine getirebilen isim soylu kelimedir. Metnimizdeki zamirleri şu başlıklarla sıralayabiliriz:

3.3.1. Şahıs Zamirleri

Teklik Birinci Şahıs: Metnimizde teklik birinci şahıs zamiri olarak “ben” kelimesi kullanılmıştır: *ben 53a/2*.

Teklik İkinci Şahıs: Metnimizde teklik ikinci şahıs zamiri olarak “sen” kelimesi kullanılmıştır: *senden 84a/15*.

Teklik Üçüncü Şahıs: Metnimizde teklik üçüncü şahıs zamiri olarak “a” ve “ol” kelimeleri kullanılmıştır:

an: *anı tutmakta 11b/15, anuñ 9b/10*.

ol: *eger ol vâkı‘ olan 9a/10, ol iki şevbüñ 28a/10*.

Çokluk İkinci Şahıs: Metnimizde çokluk ikinci şahıs zamiri olarak “siz” kelimesi kullanılmıştır: *siz 53a/1*.

Çokluk Üçüncü Şahıs: Metnimizde çokluk üçüncü şahıs zamiri olarak “anlar” kelimesi kullanılmıştır: *anlardan “onlardan” 2b/8, 81a/6*.

3.3.2. İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri, varlıkları işaret yoluyla karşılar. Metnimizdeki işaret zamirlerini şöyle sıralayabiliriz:

anlar: *anlardan evveldür evvelî yokdur 2b/8*.

bu: *bunda dağı berāber 34b/8, bunlardan ğayrı 45a/15, bunı oğuya 68a/13*.

3.3.3. Soru Zamirleri

İsimlerin yerini soru yoluyla tutan zamirlerdir. Metnimizde soru zamiri olarak “ne” kelimesi kullanılmıştır: *ne ise anı halk eylemek 3a/9, ne ise anuñ üzerine 24a/2*.

---

²⁰ Tahsin Banguoğlu, **Türkçenin Grameri**, TDK Yayınları: 528, Ankara, 2004, s.356.

3.3.4. Belirsizlik Zamirleri

İsimlerin yerini belirsizlik ile tutan zamirlerdir. Metnimizdeki belirsizlik zamirlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

cümle: *cümle müselmānlara 6b/2.*

biri, her biri: *birisi 10a/2, biri ayaklarını topuqları ile yumağdur 10/5, her birini yuduğı 10b/9, her birisi zann gālebi 28b/12.*

her ne: *her ne ise i'āde eylesün 41a/3, her ne vecihle 84a/9.*

kimse: *eyleye kimse misāfir olmayub 13b/12.*

kimsene: *misāfir olan kimesne 13b/15.*

3.4. ZARFLAR

Zarflar, sıfatın, fiilin ya da başka bir zarfın önüne gelerek onlarla çeşitli anlam ilişkileri kurar. Metnimizde buldunan zarf çeşitlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

3.4.1. Zaman Zarfları

evvel, evvelā: *her mes'elenüñ evvelinde kağıt kitābdan āhiz olundı 1b/11, ecma'ın evvelā zıkr olanlaruñ önüne 'aşere-yi mübeşşere dirler 5b/12.*

-den şöfra: *şemden şöfra 7a/12.*

-e degin: *bir giceye degin 13b/14.*

gündüz: *gündüz nāfile kılan 45b/12.*

her gün: *her gün şadağa vireler 59a/4.*

imdi: *imdi şol mes'ele 2a/1.*

kaçan: *kaçan müddet tamām olsa 14a/13.*

3.4.2. Yer Zarfları

Yer zarfları, fiillerin yönünü bildirir. Menimizde yer alan yer zarflarından bazıları şunlardır:

aşağa: *aşağa yanına kıoya 31a/10.*

yuşaru: *yuşaru diküb 37a/15.*

karşu: *kılıca karşı namāz kıılmağ 38a/1.*

3.4.3. Miktar Zarfları

Bu zarflar, azlık ve çokluk bildirir. Metnimizdeki kimi örnek şöyledir:

kadar: *ol kadar şu çıkaralar 8a/13.*

çok: *namâzı çok kılsa 34b/15.*

gibi: *farz tamâm olduğu gibi selâm virmeyüb 52a/9.*

dağı: *iki rek'at dağı kılımış 52a/7.*

3.4.4. Durum Zarfları

Durum zarfları, eylemlerin durumunu ve tavrını bildirir. Bunlar zarf görevinde bulunan kelimelerle sağlanabileceği gibi başka kelime türleriyle de yapılabilir. Metnimizde bulunan bazı durum zarfları şunlardır:

girü: *siz namâz girü tamâm kıılıñuz 53a/2.*

3.5. EDATLAR

Edatlar, cümle içinde sözcükler arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran ve cümleye çeşitli anlamlar katan, tek başlarına bir anlamı olmayan kelimelerdir. Metnimizde tespit çeşitli edatlar şunlardır:

3.5.1. Bağlama Edatları

Bağlama edatları, sözcük, sözcük öbekleri ve cümleler arasında ilgi ve bağ kurar. Metnimizde bulunan bağlama edatları şunlardır:

ammâ (Ar.): *beş vaqtün namâzı fâsîd olur ammâ eger ol namâzını edâ eyledügi beş vaqitden soñra 42b/11-12.*

eger (Far.): *eger ikindiden evvel dilerse iki rek'at namâz kıla 45a/1.*

ki (Far.): *şöyle ma'lûm ola ki ramazândan ğayrı 48a/7.*

zîrâ kim(Far.): *zîrâ kim ikindiden soñra nâfile mekruhdur 48b/9.*

lakin (Ar.): *işâret eyleye lakin başını rükû'a egdiginden sücûda 50b/6-7.*

meger ki (Far.): *câiz degildir meger kim başı döne 54b/2.*

meger (Far.): *tâbi' olmağ câiz degildir meger kim gemileri birbirine yaklaşub bir gelmiş olalar 54b/3-4.*

tā (Far.): *müşerrefe haremde tā ma‘kūl fi‘l itmekdür 4b/12.*

ve (Ar.): *idhāl itmez ve ma‘lūm olsun 4b15, ecel ile vefāt ider ve ma‘lūm olsun 6a/3.*

veyā (Ar.): *abdest almağ veyā gūsl itmek 7b/7.*

veyāhūd (Ar.): *ağac bağlasalar veyāhūd bir yara üzerine ba‘zı nesne bağlasalar 14b/12-13.*

ya (Ar.): *ol şınığ olan yire ya ol yaraya şu dökmek zarar 14b/15.*

3.5.2. Son Çekim Edatları

Son çekim edatları, kelime öbeği ya da cümlelerin sonuna gelerek onları kendisinden önceki veya sonraki öğelere bağlama görevinde olan edatlardır. Metnimizde belirlediğimiz son çekim edatları şunlardır:

bile: *göbekden aşağısını ve dizi bile örtmek namāzuñ şartıdır 27b/2-3.*

dA: *namāzı da şahih sālīm edā (2) olunmuş 43a/1-2, kendüye de secde eylemek vācib olmaz 63b/1.*

dağı: *niyyet dağı itmezler 63b/9.*

+A degin: *dirseklerine degin kaldurub namāz kılmak mekrūhdur 38a/15.*

+A dek: *gün doluncaya dek yimek yiyüb 68b/1-2.*

gibi: *meşelā adem tersi gibi anuñ yunması 20b/11.*

ile: *toprak ile bevl pāk olur 21a/2-3.*

üzere: *pāk olan cānibi üzere namāz kılmak cāizdür 21a/12.*

3.5.3. Ünlem Edatları

Değişik duyguları anlatan ya da doğa sesini yansıtan sözcüklere ünlem denir. Metnimizde bulunan ünlem edatlarının tek örneği şöyledir:

yā: *naşib eyleye amīn yā mü‘in hağdur 7a/2.*

3.6. FİİLLER (EYLEMLER)

Bir kılış, bir durum veya oluşu, toplu bir deyimle olup biteni anlatan kelimeye fiil adını veririz.²¹

²¹ Tahsin Banguoğlu, *age*, 2004, s. 408.

3.6.1. Fiil Çatısı

Fiillerin, nesne ve öznelerle göre durumlarına çatı denir.

3.6.1.1. Öznesine Göre Çatılar

3.6.1.1.1. Etken Çatı

Yüklemin belirttiği işi özne tarafından doğrudan doğruya yapıldığını gösteren eksiz fiil çatısıdır.²² Bu çatıda özne gerçek öznedir. Metnimizde bulunan şu cümleleri etken çatıya örnek gösterebiliriz:

allāhu te‘ālānuñ emri ve nehyi andan şāķıñ olmaz 4b/2-3. (özne: allāh te‘ālānuñ emri ve nehyi)

3.6.1.1.2. Edilgen Çatı

Fiilin gösterdiği işin kimin tarafından yapıldığı belli olmayan, öznesi belirsiz fiil çatısıdır.²³ Fiilere getirilen -l- ve -n- çatı ekleriyle yapılır. Metnimizdeki kimi örnekleri şöyledir:

namāz kılmak cāizdür ve meyyitleri üzre namāz kılinur 4b/5.

cennet ile beşāret olunmuşlardur 5b/2.

3.6.1.1.3. Dönüştü Çatı

Öznesi hem yapıcı hem de etkilenici olan fiillere dönüştü fiiller denir.²⁴ Dönüştü çatılı fiillerde özne, hem işi yapan hem de yapılan işten etkilenen durumdadır. Metnimizde dönüştü çatılı fiillere şu örneği gösterebiliriz:

ticāret için alınmış olanlarda fuķarāya ise anuñ üzerine kıymet konur 83a/2-3.

3.6.1.2. Nesnesine Göre Çatılar

3.6.1.2.1. Geçişli Çatı

Nesne ögesi olan fiillere geçişli fiiller denir.²⁵ Metnimizde bazı örnekleri geçişli çatıya örnek verebiliriz:

bu mertebe ile adem cünüb olub 12a/10.

bir ‘avrata yapışmak ya eline yapışmak ābdesti bozmaz 12b/9-10.

²² Zeynep Korkmaz, *age*, 1992, s. 97.

²³ Zeynep Korkmaz, *age*, 1992, s. 86.

²⁴ Tuncer Gülensoy, *age*, 2010, s. 561.

²⁵ Tuncer Gülensoy, *age*, 2010, s. 563.

ğusul lâzım olmağ ‘avratlaruñ hayz ve nefâsî ile olur 15a/7-8.

3.6.1.2.2. Geçişsiz Çatı

Cümlede nesne ögesi olmayan çatılara geçişsiz çatı denir. Metnimizde bazı örnekleri geçişsiz çatıya örnek verebiliriz:

imâmuñ ardında duralar 35a/15.

3.7. FİİLİMSİLER

3.7.1. İsim-Fiiller

-mA, -Iş, -mAK ekleri ile isme dönüşen fiillere isim-fiil adı verilir. Metnimizde bulunan isim fiiller şu şekildedir:

-mA: *gitmesi 49b/1, yunması “yıkanması” 11b/13,*

-mAK: *çıkmak 8b/9, urmak “vurmak” 18b/1, itmek 18b/2, eylemek 18b/5, gitmege 56a/12, okumağa 44b/5.*

3.7.2. Sıfat-Fiiller

Sıfat-fiiller, varlıkların hareket özelliklerini bildirir. Metnimizde kullanılan sıfat-fiiller şu şekildedir:

-An: *pāk olan yiri 28a/2-3, secde iden kimesnenüñ 32a/13.*

-AcAK: *sıgacak kadar oduñ 14b/4, ile inzāl olmayacak ğusul 15a/14, necâseti giderecek nesnesi 27b/15.*

-dUK: *düşdügi zamānda 8a/13.*

-mIş: *bozulmuş olan regini 41a/2, bozulmuş şanub mescidden çıkısa 41a/9.*

3.7.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiiller, eylemlerin durumlarını bildirir. Metnimizde kullanılan zarf-fiiller şu şekildedir:

-dIKCA, -dUKCA: *ziyāde oldukça zekāt 80a/6.*

-dIKda, --dIKDAn: *abdest aldığda şöñra 11b/6-7, secdeden kalkdığdan evvel 32b/11.*

-dUKda: *vardıkları zamānda 67b/5-6, abdest aldığda şöñra 11b/6-7, secde olunduğda şüret üzere 38a/3, eyledükden şöñra 40b/10.*

-U: *diyü 61a/15, 62a/4.*

-UcAK: örtücek 22b/4,

-IcAK: olıcağ 70a/4, yedi yaşına giricek namâz eyletmek 24a/5.

-IncA: gelince 52a/15, kılmca 24a/9, olınca 23a/4.

-ken: giderken 53b/12, tururken “dururken” 54a/12.

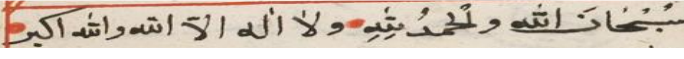
-mAdIn: eylemedin 42b/10, kılmadın 67a/9,.

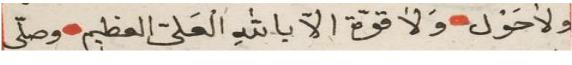
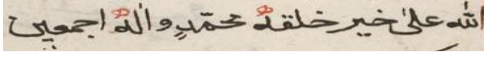
-Up: Metnimizde bu ek /b/li şekli ile kullanılmıştır: eyleyüb 62b/6, idüb 59a/11, inanub 3a/14, olunub 1b/9, okuyub 59a/9.

METİN

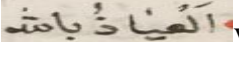
1b(1)

(2) (3)

şöyle ma' lüm (4) ola ki ihvāndan t̄alib-i şalāh ve rāğīb-ı felāh (5) ba' zı kimesnelerüñ altması ile rızā'ullāh te' ālā (6) ' itikādiyāt ve ibādetden ba' zı mesā' il-i mühimme (7) nisvān ve sübyāndan ve ğayrılardan muhtāc olanlara (8) tefhīm ve ta' līm için türki dil ile beyān (9) olunub ve ibādātden şadrü'ş-şerī' a ve kudūrī (10) ve dürer-i ğurerden ba' zı mesā' il-i mu' teber zıkr olunmuşdur (11) ve her mes' elenüñ evvelinde kangı kitābdan āhiz (12) olundu ise aña işāret olunmuşdur eger ba' zı (13) yirlerinde şübhe ' arizī olursa aşlına müraca' at

2a(1) olunub işlāh oluna imdi şol mes' ele ki ancak (2) şadr' üş-şerī' adandur aña ş ile işāret olunmuşdur ve şol (3) mes' ele ancak kudūrīdendü aña k ile işāret olunmuşdur (4) ve şol mes' ele h ki ancak dürer-i ğurerdendür aña dürer ile (5) işāret olunmuşdur ve şol mes' ele ki bu zıkr olunan h (6) kitāblaruñ hemān ikisinden ahz olunmuşdur bu hurūflaruñ (7) ikisi ile işāret olunmuşdur aña şadr ile işāret (8) olunmuşdur ve bu evrāka şadru'ş-şalāh diyu tesmiye (9) olunmuşdur ve fehm-i insān olmağ için terkiblerine ittibā' (10) olunmayub evzāh-ı ' ibārāt ile ta' bīr olunur ve muhtelif (11) feyhā olan mes' elelerüñ taraf-ı aqvās ile beyān olunmuşdur (12) allāh sübhāne ve te' ālā ol ' ālim-i ' āmilden rāzı olsun ki (13) işbu mücerreden rızā' en lillāh cem' olunan evrākuñ sehv-i (14) nisyān ile vākī' olan haṭāsını zeyl-i ' irfān ile setr (15) idüb kalem-i şalāh ile işlāh idüb meşab ola

2b(1) ve allāh te' ālā ol kimseye aşlah maḳāmāt şālīhini naşīb eylesün ki (2) işbu mesā' il-i celile-yi cem' iden dervīş muḥammed bin muştafa nām-ı (3) faḳīr için ve cem' ine bā' s olanlar için du' ā-yı ḥayr ide (4) ve mā tevfiḳi ve i' tişāmī illā bi' l-lāh ' aleyhi tevekkeltu ve ileyhi h (5) inüb bu bāb i' tikādiyyat bildürür pes ey sālīk (6) tariḳ-i ḳadīm ve ey t̄alib-i şıraṭ-ı müstakīm şöyle i' tikād (7) eyle ki işbu cemī' -i ' ālemi ḥalḳ eyleyen sultān-ı lem-yezel-i ḳadīmden (8) ve ebedī ve ezelīdür cemī' mevcūdātlardan evveldür evvelī yoḳdur (9) ve cemī' isinden āhirdür āhiri yoḳdur şıfat-ı şerīfesi (10) zātınuñ ' aynı degil ve ğayrı degildür ve ma' lüm olsun ki (11) ḳur' ān maḥlūḳ degildür ya' ni ol kitāb ki allāh te' ālā (12) enbiyāsına inzāl idüb emrini ve nehyini ve āhıret (13) aḥvālını beyān eyledüğü kitāblardandur ki aña furḳān dirler allāh (14) te' ālanuñ kelāmıdır ḳadīmdür maḥlūḳ degildür ve ma' lüm olsun ki (15) allāh te' ālanuñ kelām-ı şerīfi sāir maḥlūḳlar kelāmı gibi degildür

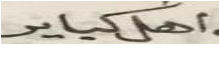
3a(1) hürufdan ve şavtdan beridür ve ma'lüm ola ki allâh te'âlâ (2) nisâdan ve evlâddan beridür ve ma'lüm ola ki allâh te'âlâ (3) hayr u şer cemî' ef'âli 'ibâdeti (4) hâlikdür ef'âlini hâlk eylemekde 'ibâduñ aşlı medhali yoqdur (5) lakin allâh te'âlâ 'ibâda ihtiyâr virmişdür ki hayr u şer (6) her nege ihtiyâr eylerse allâh te'âlâ anı halk ider eger hayrı (7) ihtiyâr eylerse h âhiretde mesâb olur ve eger şerri (8) ihtiyâr eylerse h mu'âkab olur ve her kişiye h (9) enfa' ne ise anı halk eylemek allâh te'âlâya vâcib degildür (10) pes her kişi tedârik idüb kendüye ve hayırlu ne ise (11) anı ihtiyâr eylemek gerekdür soñra nedâmet fâ'ide itmez **bu faşl (12) imâni ve enbiyâya i'tikâdı bildürür** söyle ma'lüm ola ki (13) imân hazret-i resûluñ 'aleyhi'ş-şelatü's-selâm allâh te'âlâ (14) cânından getürdükleri nesnelereñ cemî' sine kalb ile inanub (15) ve dili ile ikrâr itmekdür bir kimesnenüñ ki taşdiq-i kalbi

3b(1) ve ikrârı tamâm mevcüd ola taḥkîk ola kimesne mü'min haqdur (2) ve ma'lüm olsun ki enbiyânuñ 'aleyhümü's-selâm evveli hazret-i ademdür (3) 'aleyhi ve's-selâm ve âhiri hazret-i muḥammed muşafa şallallâh-u te'âlâ (4) 'aleyhi ve's-selâmdur ammâ hazret-i iskender zül-karneynüñ ve hazret-i loqmânuñ (5) enbiyâdan olduklarında ihtilâf vardır evveli budur ki nefyen (6) ve inanub hükm olunub baḥş olunmayanlar ve ulı budur ki enbiyâ için (7) bir 'aded şin olunmayub bu kadardur dimeyeler ve ma'lüm ola (8) enbiyâ 'aleyhi'ş-şelatü's-selâm kaşd ile günâh itmekden ve munaşib (9) nübüvvetden ma'zül olmadan birileridür ve atsa ve cenneti (10) nebiyyi ademdendür ve 'avrat ve kul ve sehâra aşla nebiyyi olmamışdur (11) ve ma'lüm ola ki enbiyânuñ 'aleyhi'ş-şelatü's-selâm efdalı (12) hazret-i muḥammed şallallâh te'âlâ 'aleyhi ve's-sellemdur ve hazret-i muḥammed (13) 'aleyhi's-selâmuñ şer'-i şerifi kıyâmete degin bâkidür aşla bozulmaz (14) ve ma'lüm ola ki mi'râc haqdur ya'ni hazret-i muḥammedüñ (15) şallallâh te'âlâ'aleyhi ve sellem uyanık ile göge çıkub ve allâh te'âlâ

4a(1) diledügi a'lâ maqâma çıkması haqdur ve ma'lüm ola kim (2) enbiyâ-yı nebiyyi adem enbiyâ-yı melâ'ikeden efdaldur ve enbiyâ-yı melâ'ike (3) nebiyyi ademüñ nebiyyi olmayanlarından efdaldur ve nebiyyi ademüñ (4) nebiyyi olmayanları sâ'ir-i melâ'ikeden efdaldur **bu faşl evliyâya ve sâ'ir** (5) ma'lüm ola ki evliyânuñ kerâmeti ki meselâ niçe günlük yire biraz (6) zamânda varmaḥ ve hava üzre yürimek ve şu üzerinde (7) yürimek ve 'âdetâ muḥâlif niçe nesnelere zühür getürmek (8) haqdur ve ma'lüm ola ki veli her ne şoḫula ki a'lâ maqâma (9) vâşıl olsa aşla enbiyâ maqâmına vâşıl olmaz ve ma'lüm (10) ola ki hazret-i muḥammed şallallâh te'âlâ'aleyhi ve sellemden soñra ve enbiyâdan (11) 'aleyhi'ş-şalatü's-selâmdan soñra nebiyyi ademüñ efdalı (12) hazret-i ebübekri'ş-şadıkdur andan hazret-i 'ömerdür andan soñra (13) hazret-i 'osmândur andan soñra hazret-i 'alidür

raḍvānullāh-i te'ālā (14) 'aleyhine ecma'in ve ḥazret-i resūluñ 'aleyhi'ş-şelatü's-selām (15) maḳāmına ḥālīfe olmaları daḡı tertīb üzre olmışdur ve ḥazret-i

4b(1) resūluñ şallallāhu 'aleyhi ve 'aleyhi ve sellem aşḡabını ḡayr ile zıkrden ḡayrı (2) memnū' ve ma'lūm ola ki bir kimesne mademki 'āql ve bālīḡ ola allāhu te'ālānuñ (3) emri ve nehyi andan şāḡıṭ olmaz ve ma'lūm ola ki her şālīḡ (4) ve her fāsıḡ ki andan küfr şadır olmaya imām olub ardlarında (5) namāz kılmāḡ cāizdür ve meyyitleri üzre namāz kılinur ve ma'lūm (6) ola ki her kişi muḡadder olan rızḡına elbetde vāşıl olur ve ḡıç (7) bir kimesne bir kimesnenüñ rızḡını yemeḡe ḡādir degildür ve ma'lūm ola ki (8) ne'üzubillāḡ şer giden ḡayrı olan ma'şiyetlerüñ kebīresi daḡı (9) bi-ḡayrı ḡaḡ ḡatl-i nefsdür ve bir şālīḡa 'avrata söḡmek ve zinādur (10) ve küffār ile muḡādirden ḡaçmaḡdur ve siḡrdür ve mal-ı yetimi (11) yimekdür ve müselmān olan vālideyne 'āşī olmaḡdur ve mekke-yi (12) müşerreffe ḡareminde nā ma'ḡūl fi'l itmekdür ve ekl-i ribā ve sirḡaddür(13) ve şarab-ı ḡamrdur bunlar mü'mini imāndan ḡıḡarmaz küfre (14) idḡāl itmez ve ma'lūm olsun kim allāḡ te'ālā şirki 'afv itmez (15) ammā şirkden ḡayr ma'şiyetlerün şaḡirini ve kebīrini diledüḡini

5a(1) tevbe daḡı olmazsa 'afv ider ve ma'lūm ola ki ma'şiyetlerüñ (2) şaḡireye kebīreye ḡelāldür dimeḡ küfrdür ne'üzubillāḡ (3) ve ma'lūm olsun kim şerī'at-ı iztihzā küfrdür ve daḡı emn (4) ya'ni ḡaḡ te'ālānuñ 'aḡābinden emn olmaḡ ve yā'is ya'ni allāḡ (5) te'ālānuñ raḡmetinden ümīdini ḡaṡ' itmek küfrdür ve ma'lūm (6) ola ki mü'minlerden ehl-i kebāir 'afv daḡı olunmazlar ise (7) girü ve cehennemde kalmazlar 'aḡıbet cennete girürler (8) ve ma'lūm ola ki şefā'at ḡaḡdur ya'ni ḡazret-i resūluñ (9) şallallāḡ-u 'aleyhi ve sellem ve evliyānuñ ve 'ulemā ve şuleḡānuñ (10) şefā'atleri sebebi ile 'azābdan 'afv olunmaḡ (11) ḡaḡdur ve ma'lūm ola ki her kişiyeye ḡ tāḡir ḡālīne nazar idüb (12) āḡiretine ḡ ḡükm itmek cāiz degıldür zīrā anda 'ömr-i şaḡāvet (13) üzre olan kimesnenüñ āḡiri sa'ādet üzre olmaḡ (14) cāyizdür ve cemī' 'ömr-i a'māl-ı şālīḡa üzre olan kimesnenüñ (15) āḡiri şaḡāvet üzre olmaḡ mümkündür el'iyāz-ı billāḡ ḡ

5b(1) ammā ma'lūm olsun kim on üç kimesne vardur ki ḡāl (2) ḡayātlarında cennet ile beşāret olunmuşlardur biri ḡazret-i ebi bekrdür (3) rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i 'ömerdür rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri (4) ḡazret-i 'oşmāndur rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i 'alidür (5) rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i ṡalḡadur rıḡvānullāḡ-i 'anh (6) ve biri ḡazret-i zebīrdür rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i 'abdu'r-raḡmandur (7) rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i sa'id bin sa'di-yi ab-ı (8) vaḡḡaşdur rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri sa'id bin zeyddür (9) rıḡvānullāḡ-i 'anh ve biri ḡazret-i ebū 'abīde'l-cerrāḡdur rıḡvānullāḡ-i 'anh (10) ve biri

hazret-i fâtimadur rıdvānullāh-i ʿanh ve biri hazret-i (11) hüseyndür rıdvānullāh-i ʿanh ve biri hazret-i hüseyndür rıdvānullāh-i (12) teʿālā ʿaleyhim ecmaʿin evvelā zıkr olanların onuna h ʿaşere-yi (13) mübeşşere dirler ve maʿlüm ola ki hayâtı olan (14) kimesneler mevtleri hakkında eylediği duʿaların ve şadağaların (15) mevtlerine nefʿi vardır ve maʿlüm ola ki ecel birdür yaʿni ki

6a(1) meşelâ bir kimesne maqtûl olsa niçe câhil vardır kim âh ecelile (2) ölmedi dir imdi eyle degildür bir kişi her ne tariğ ile ölürse (3) ecel ile vefât ider ve maʿlüm olsun ki hazret-i resûl (4) şallallâh-u teʿālā ʿaleyhi ve sellem haber virdükleri gibi kıyâmet ʿâlemleri ki (5) deccâlün hürücüdür ve dâbbetüʿl-arz hürücüdür ve dağı yeʿcüc (6) ve meʿcüc hürücüdür ve hazret-i ʿisânun gökden inub deccâl-ı (7) şağiyi katl idüb niçe müddet dîn-i muhammedî üzre olmasudur (8) ve dağı güneşün mağribden talûʿ idür ve maʿlüm olsun kim (9) kıyâmetden evvel kabirde ehl-i tãʿatun tenaʿumı hağdur kabir içre (10) küffâra ve müʾminlerden baʿzı ʿaşşilere ʿazâb hağdur ve maʿlüm (11) ola ki meyyit defn olıncağ iki siyâh gözleri gök melek (12) gelür ki birine münker ve birine nekîr dirler gelüb meyyite (13) men rabbüke ve ma dinüke ve min nebbike diyü suʿâl iderler şol (14) kimesne ki müʾmin muvağğiddür ve allâh teʿâlânun hidâyetine muğârenetdur (15) aşla bunlardan havf itmeyüb rabbî allâh ve dînüʿl-islâm

6b(1) ve nebiyyî muhammed şallallâh-u ʿaleyhi ve sellem diyü cevâb virür allâh (2) teʿālâ cümle müselmânlara asânlığ ile cevâb virmegi müyesser ide (3) amin ve maʿlüm olsun ki baʿş hağdur yaʿni kıyâmet gününde (4) allâh teʿālâ her meyyitün eczâʿ-ı aşıyyesini her ne yerde olsa cemʿ (5) idüb yine rûhunı aña götürmek hağdur ve maʿlüm (6) olsun ki vezin hağdur yaʿni kıyâmetde her kişünün hasenesi (7) ve seyyiʿesi ki kitâbları vezin olunmağ hağdur ve maʿlüm (8) ola ki kitâb hağdur yaʿni her kişünün hayr u şer aʿmâli (9) kitâbı ki müʾminlere şağ câniblerinden ve kâfirlere şol (10) tarafından ve dağı erlerinden ellerine h virilür hağdur (11) ve maʿlüm olsun ki suʿâl itmek hağdur ve maʿlüm ola ki (12) havz hağdur yaʿni ʿarâşâtda hazret-i resulun şallallâh-u teʿālâ (13) ʿaleyhi ve sellem havzı ki etrâfi berâberdür ve devrinün büyüklüğü (14) bir aylığ yoldur ve şuyı südden beyâz dur ve râyihası (15) miskden âtyabdur bardağları gün yıldızlarından çokdur

7a(1) bir kimesne kim andan içse aşla şuşamaz allâh teʿālâ cemîʿ müselmânlara (2) naşîb eyleye amin yâ müʿin hağdur ve maʿlüm olsun ki (3) şırâğ hağdur ve maʿlüm olsun ki şırâğ cehennem üzre çekilmişdür (4) köpri ki kıldan ince ve kılıcdan keskindür ehl-i cennetün baʿzıları (5) andan yıldırım gibi tiz geçer ve baʿzılar yıl gibi geçer ve baʿzısı (6) yögrik atlar

gibi geçer ve ammā ehl-i cehennem anda düşer el-yāz (7) bi' l-lāh haḳdur ve ma' lūm ola ki rü'yet haḳdur ya' ni mü'minler (8) allāh te' ālāyı gözleriyle görmek haḳdur lakin dünyāda olan (9) görmek gibi degüldür inşā' l-lāh te' ālā gördükleri zamānda (10) bilürler ve ma' lūm ola ki cennet ve cehennem olan mevcūdlardur (11) maḳlūklardur fānī olmazlar baḳīlerdür ve allāh a'lem-i bi's-şevāb (12) şemden şoñra ibādāta müte' allıḳa olan mesā' il beyān olunur inşā' -yı allāh (13) te' ālā **bu faşl şularuñ aḳvalin beyān ider** māi' -i baḳr ile ve yağmur (14) şuyla **h** ve pıñar şuyla **h** ve mā' i cārī ile **h** abdest almak cā' iz (15) ve ğusl itmek daḳı cā' izdür ş ma' -i cārī oldur ki üzerinde

7b(1) olan evraḳuñ su ile aḳub gitdügi müşāhade olunur (2) şudan toz olur olsa **h** ol şı ile aḳub gitdügi (3) müşāhade oluna abdest almak cā' izdür ammā toz arayub şı (4) olsa abdest almak cā' iz degüldür **şadr** ağaçlardan ve yemişlerden (5) bu tarıḳ ile şokub şı çıkarsalar abdest almak cā' iz degüldür de (6) bir şı ile ki abdest alınsa ya ğusl olınsa yine ol şı ile (7) bi'ayniḳi abdest almak veyā ğusl itmek cā' iz degüldür aña mā' i (8) müsta' mel dirler ş bir mā' i cāriniñ yuḳarusı suyuñuñ baḳıyyesi (9) za' ifü' l-cereyān daḳı olur ise abdest almak cā' izdür **şadr** (10) bir mā' i cārīde necāset vāḳi' olsa madem ki ol necāsetde (11) ta' amından veyā levminden veyā raḳiyāsından bir eşer zāhir olmaya (12) ol mā' i ile abdest almak cā' izdür ş bir yirde erkilmiş şuda necāset (13) vāḳi' olsa abdest almak cā' iz degüldür megerki anı ve (14) özüni onar derāḡ olub yiri daḳı zāhir olmaya bir ḳavz-ı (15) şaḳıruñ bir cānibinden şı bir cānibinden cānibinden çıkısa ol ḳavzuñ

8a(1) her cānibden abdest almak cā' izdür ḳadı ḳān ider ḳavz-ı (2) şaḳır aña dirler ki özüni ve anı otuz derāḡ olmaya olursa **h** (3) mademki ol rāyiḳa necāsetden ma' lūm olmaya abdest cā' izdür (4) **şr** bir ırmaḳ yolunuñ bir kelb sedd idüb şı ol kelbün örinden (5) aḳsa eger ol kelbe muttaşıl olan şudan muttaşıl olmayanı ekşer (6) ise ol kelbün altı yanından abdest almak cā' izdür **şadr** (7) balıḳ ve ḳurbaḡa gibi şuda ḳāşıl olan ḳayvānlaruñ şuda ölmekleri (8) şuya zarar itmez abdest cā' izdür **şadr** siñek gibi ve arı gibi ḳanı (9) aḳmaḡa ḳābül olmaya ḳayvānlaruñ şuda ölmekleri şuya zarar itmez abdest (10) almak cā' izdür bir bikārda necs vāḳi' olsa eger mümkin ise (11) ol pıñarın cemī' şuyunu çıkaralar eger mümkin olmazsa (12) şı ḳuşuşunda mubaşşır olan iki kimsenün taḳmīni ile düşdügi (13) zamānda ne ḳadar şı olsa ol ḳadar şı çıkaralar ammā imām-ı muḳammed (14) raḳmete allāh ḳavli oldur ki ikiyüz ḳovḡaniḳāyet mertebe üç yüz (15) ḳovḡa şı çıkaralar eger pıñarda göḡercin ya ḳavuk

8b(1) meyyitesi bulınsa ḳırḳ ḳovḡa şı çıkarmak gerek ammā (2) teskīn ḳāḳır için altmış ḳovḡaya deḡin ziyāde cā' izdür (3) pıñarda serḳe ḳuşı meyyitesi bulınsa yigirmi ḳovḡaya deḡin

ziyāde (4) cāizdür bu huşūşlarda mu‘teber olan kovğa bir şağ miqdārı (5) olan dir ki içine biñ kırk dirhem nesne girür **şadr** bir pıñara (6) kovğaçıkmak için adem girse eger a‘zāsından necāset olmasa (7) ve diri çıkısa ol pıñar pākdur abdest zarar itmez ve eger (8) koyun deve düşüb diri çıkısa **h** yine **h** zarar itmez pākdur (9) ammā teskīn kalb için yigirmi kovğaşı çıkarmak cā‘izdür (10) ammā hiç dökmeden abdest alsalar cā‘izdür ve eger katır ya (11) eşek düşüb diri çıkısalarsa eger ağızlar yine şu vaşıl (12) olduysa **h** ol pıñaruñ eger mümkün ise şuyını cum‘ā çıkarmak (13) gerekdür eger mümkün olmaz ise düşdi ki zamānda tahminen (14) ne kadar şu var ise ol kadar şu çıkaralar ammā eger ağızlarına (15) şu vāşıl olmasa zarar itmez lakin teskīn kalb için yigirmi

9a(1) kovğa şu çıkarmak cāizdür ve eger pıñara hayvānuñ ve tuyūruñ (2) añı helāl olmayanlardan fāre gibi ve kedi ve yılan gibi hayvān düşüb (3) diri çıkısalarsa zarar itmez ammā teskīn-i kalb için on kovğa ya (4) yigirmi kovğa şu çıkarmak cāizdür ammā eger hiç dökmeseler (5) zarar itmez ve bir oğlan elini şu kabına şokısa evveli budur ki (6) anuñla abdest almayalar ammā eger alsalar cāizdür ve eger (7) pıñara bir kaṭre hamr ya bir harām olan şarāblardan ve kandan ve bevlden (8) düşse eger mümkün ise şuyını cemi‘an çıkarmak gerekdür (9) bu mezkūrlar cemi‘an kaḍı hāndandır **şadr** pıñaruñ müteḥassis (10) olduğı zamān ma‘lūm olmasa eger ol vāki‘ olan (11) şişmiş ve tağılmış olur ise ol pıñaruñ üç gün (12) üç gice necāsetine hüküm olunur ol kadar namāzı kaḗā (13) ideler ammā vāki‘ olan meyyite şişmiş ve tağılmış (14) olmasa bir gün bir gice necāsete hüküm olunur imām-ı a‘zam kavli (15) üzre ammā imāmın kavli üzre pıñaruñ müteḥassis olması

9b(1) hemān necāsetüñ ya meyyitenüñ bulunduğı zamāndan hüküm (2) olunur **şadr** ademüñ ve eti yenmek cāiz olan hayvānlaruñ (3) süri bir kabdan şu içseler baḗiyyeleri pākdür **şadr** (4) hıncırūn ve kelbūn ve bahā yimek yırtıcılaruñ suyu necisdür (5) şarab-ı hamr iden kimesnenüñ şarab-ı hamrı ‘aḗabinde suyu ve fāre yiyen kedinüñ suyu (6) fāre ile ve keçi cayında ya’ni ‘aḗabinde (7) necsdür **şadr** maḗalle tavuḗlaruñ ve kuşlaruñ yırtıcılaruñ (8) ve evde sākin olan hayvānlaruñ suyu mekrūhdur (9) ammā eger abdest alsalar cā‘izdür kaṭruñ ve eşegüñ (10) suyu meşkūkdur eger andan ḡayrı şu bulunmasa anuñ ile abdest (11) alub ihtimāmen teyemmün gerekdür **ş** bu zıkr olunan hayvānlaruñ (12) derilerinüñ hükmi sürileri hükmi gibidür misk göbegi tāze olmayub (13) kurumış ise pākdur **bu faşl abdest beyān ider** (14) abdestüñ farzı dört nesnedür farz aña dirler ki **h** (15) bir kimsenüñ ‘özri yogıken terk eylese aḗiretde ‘azāba **h**

10a(1) müsteḥaḥ ola eve eger inkār eylese kāfir olur euzü bi'l-lāh **h** (2) **şadr** birisi yüzini başınuñ añlıñı altına varınca (3) ve kulaqlarına **h** varınca yumaḡdur ve iki ellerini dirsekleri ile (4) bile **h** yumaḡdur başınuñ dört bölüğünde bir bölüğüne mesiḡ itmekdür (5) ve biri ayaklarını topuqları ile yumaḡdur eger bu mezbürlardan (6) biri olmasa abdest cāiz olmaz abdestüñ sünnetleri **ş** niyyet (7) itmekdür **r** ve'l-bismillāhi'l-aẓim ve'l-ḥamdu'l-lāhi 'alā dīni'l-islām dimekdür (8) **şadr** ve evvelā ellerin bilekler ile yumaḡdur **şadr** misvāk-ı (9) isti'māl itmekdür ve tekrār şular ile maẓmaẓa ve istinşāk (10) itmekdür ve şaḡalını barmaqları ile ve parmaqlarını bir biri ile (11) taḡlil itmekdür **ş** ve başınuñ cemi' sine mesh itmekdür **şadr** (12) ve kulaqlarına mesh itmekdür **ş** ve yunan yirleri üçer kerre yumaḡdur (13) **ş** ve tertib üzere abdest almaḡdur ki meşhürdür ve **ş** ayladır (14) ya'ni eglenmeyüb a'zanuñ biri kurumadın birini daḡı yumaḡdur (15) bu mezbürlar ki sünnetdür **ş** sünnet aña dirler ki anı işlemek

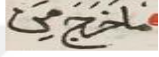
10b(1) şevāb olub terk itmek ile levme müsteḥaḥ oluna abdestüñ (2) müsteḥabları **şadr** teyāmündür ya'ni a'zanuñ şaḡ cāniblerini (3) evvel yumaḡdur bu yanına mesh itmekdür müsteḥab aña dirler ki (4) anı işlemek ile şevāb olub terk eylemek ile nesne lāzım olmaya (5) **ş** abdestüñ adābı oldur kim eger 'özri yoḡ ise vaḡit girmezden (6) evvel mübāşeret ide ve kibleye müteveccih olub bir yüksek (7) yirde otura mademki abdest alur bir kimesne ile dünyā (8) kelamın itmeye ve bir kimesne aña yardım itmeye ve yuduḡı a'zā' (9) eve eve kibleye diliyle mecmū'ā niyyet ide ve her birini yuduḡı (10) vaḡtin bismillāh diyüb ihtiyār olunan du'āları oḡuya maẓmaẓa (11) itdükde allāhümme a'nmi 'alā tilāveti'l-ḡurān ve zikrūñ (12) ve şükrūñ ve ḡusn-i 'ibādetüñ diye ve daḡı istinşāk itdükde (13) allāhümme lā taḡrimni rāyihate na'imike ve cennālike diye allāhümme beyyid (14) vechi yevme tebyaḡḡü vücūhu tesevvid vücūhu diye şaḡ ḡavlini (15) yuduḡda allāhümme a'tını kitābi bi-yemini ve ḡasibni ḡisāben yesiren

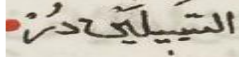
11a(1) ve şol ḡavlini yuduḡda allāhümme lā tu'ḡini kitābi bi-şimāli ve'l amin (2) verāi' zahri diye ve başına mesh itdükde allāhümme ḡarrim şa'ri (3) ve beşeri 'ale'n-nār ve ezillini taḡt zilli 'arşik yevm lā-zill illā (4) zilk diye kulaḡına mesh itdükde allāhümme ec'alni minellezine (5) yestemi'üne'l-ḡavle ve yette'biüne aḡsene diye ve bu yanına mesh itdükde (6) allāhümme a'tiḡ ḡaḡabeti mine'n-nār diye ve şaḡ ayaḡını yuduḡda (7) allāhümme şebbit ḡademeyye ale'ş-şirāḡ yevm tezil mine'l-ḡadim (8) diye ve şol ayaḡını yuduḡda allāhümme ec'alli sa'yen meşküren (9) ve zenyen bi-maḡfüren ve 'amalen maḡbülen ve ticāreten len tebür (10) diye ābdestden bāḡi ḡalan şudan ayaḡ üzere (12) ḡururken iḡe allāhümme eşfini bi-şifāike ve dāvinī bi-deva'ike (13) va'şımı mine'l-vaşib ve'l-emrāḡı diye ve ābdestden şoñra

(14) allāhümme ec'alinī mine'n-meṭaharīn ve ec'alinī min 'ibādikū'ş-şaliḥīn ve ec'alinī mine'z-zīnū'l-ḥavf (15) 'ilahim

11b(1) allāha ve muḥammedūn (2)

 diye sūre-yi innā enzelna (3) üç kerre okuya ve mażmaza ve istinşāk sağ eliyle ide ve şol (4) eliyle sümküre ve ābdest alırken yüzini şu ile urmağ ve (5) şuyını isrāf itmek ve tāze şular ile üç kere mesh eylemek (6) mekrūhdur ve aḥsen ve evveli oldur ki bir kimesne abdest aldığdan (7) soñra evḳāt-ı mekrūha degil ise bari iki rek'at namāz kıla (8) **bu faşl ābdestūñ bozulmasun bildürür** şol nesne kim anuñla (9) ābdest bozulub tekrār ābdest almağ lāzım olur (10)

 ya'ni necāset ve bevl yollarından çıkan nesnedür (11) ammā şu yolından yil çıksa abdest bozmaz **şadr** şol (12) nesne ki meşelā ḳan gibi ṭāhir olmayub bir kimsenūñ bedeninden çığub (13) ābdest ya ğusul olduğda yunması lāzım olan yire aḳsa naḳıs-ı (14) vuzūdur ş ammā ağız ṭolusı balğam ḳuşmağ nāḳız-ı vuzū degildür (15) ammā ağız ṭolusı aña dirler ki anı ṭutmağda raḥmet çekile ba'zılar

12a(1) dimişler ki söylemege māni'ola bu mertebeye ağız ṭolusı dirler (2) ağızdan ḳan zāhir olsa eger tükürükden ziyāde olub (3) ya berāber olursa nāḳız-ı vuzūdur ammā eger tükürükden az olursa (4) nāḳız-ı vuzū degildir **şadr** bir yanı üzre yatub uyumağ (5) ve bir nesneyi ṭayanub uyumağ eger ol nesneye ki giderseler düşmek (6) lāzım ola nāḳız-ı vuzūdur āğmā ve sekr aña dirler ki (7) doğruca yürüyecek ḳadar 'aḳlı zāil ola ammā sekrde 'aḳlıñ (8) zevāli şarab-i ḥamrla olub ş yir ademe cenūn-ı 'ārız olmağ (9) nāḳız-ı vuzūdur ḳaḳı ḥān bir kimesneden meni gelse ammā ḥazz (10) eylemese belki bir ğayrı sebeb ile olsa meşelā bir yüksek yirden (11) düşmek gibi nāḳız-ı vuzūdur bu mertebe ile adem cünüb olub (12) ğusl lāzım olmaz ş rükū'ile ve sücūd ile olan namāzda ḳahḳaha (13) eylemek nāḳız-ı vuzūdur ş ammā eger rükū' sücūdsız olan (14) namāzdaki meyyit namāzı gibidür ḳahḳaha ile ğülse namāz bozulmaz (15) ş ğülmek üç dürlüdür biri ḳahḳahadır ḳahḳaha oldur ki

12b(1) ğüldüğünü kendüsi ve yanında olan kimesneler işide ābdest (2) ve namāzı bozar ve birisi ḳaḳikedür ḳaḳike ğüldüğünü (3) kendüsi işide ammā yanında olan işitmeye ābdesti bozmaz (4) ammā namāzı bozar ve biri tebessümdür ya'ni tebessüm oldur ki (5) kendüsi yanında olan işitmeye ābdesti ve namāzı (6) bozmaz mübāşeret dağı nāḳız-ı vuzūdur

mübaşeret fāhişe (7) oldur ki bedeni ‘avrat bedenine ‘üryān muttaşıl olub altları (8) birbirine vāşl ola bir bādeden kırt düşse ya (9) bir miqdār et düşse ābdesti bozmaz bir ‘avrata yapışmak (10) ya eline yapışmak ābdesti bozmaz bir yarada bir nokta mişāl (11) cerāhat zāhir olsa aķsa nāķız-ı vuzūdur ammā zāhir olub (12) bir tariķ ile azala olunsa idi aķmak mertebesinden olursa (13) nāķız-ı vuzūdur ammā eger az olub terk olunduğı taķdırce (14) dağı aķmak muķarrer ise nāķız-ı vuzū degildür bir kimesenüñ ķola (15) ‘inden cerāhat olmağıla Őu gibi ba‘ zı nesne aķsa nāķız-ı

13a(1) vuzū degildür Ő bir kimesnenüñ gözünde ağrısı olub yađūd (2) görmekte za‘ if üzre olub ekşer-i evķāte gözünden (3) yaş aķsa ol kimesnenüñ gözünden yaş çıķmak nāķız-ı (4) vuzūdur ammā eger gözünden yaş muttaşıl olsa ol kimesne (5) Őāhib ‘özrdür ābdestsiz olan kimesne muşhaf-ı Őerife (6) yapışmamak gerekdür yazılmamış beyāz yiri dağı (7) olursa yapışmaya megerki giysi ile yapışa ābdestsiz (8) olan kimesne yeñi ile muşhaf-ı Őerife yapışmak mekrūh degildür (9) ābdestsiz olan kimesne tefsir kitāblarına yapışmak (10) ve üzerine sūre yazımış aķçeye yapışmak mekrūhdür meger (11) giysi ile ola ammā ğayrı kitāblara yapışmak cāizdür (12) ve ķurān oķumak cāizdür ve mescide girmek mekrūhdür **bu faşl (13) meshi beyān ider** bir kimesnenüñ ābdesti var iken (14) adek giyse ya şık çorab yāđūd çorabıñ altına deri (15) degdürse yāđūd altını ve üstünü deri ile ķaplasa

13b(1) tekrār ābdest alduğı zamānda çıķarmak lāzım degildür üzerine (2) mesih itmek ile kifāyet ider **şadr** şık çorab oldur ki (3) bağsız adamuñ ayağında durub aşāđa düşmeye (4) her ayağda üç parmak ile mesih eylemek ile farz edā olunur (5) **şadr** ammā tariķ-i mestūn oldur ki ayađınuñ parmakları (6) üzerinden topuķları cānibine çeke Ő ammā eger topuķları (7) tarafından ibtidā idüb ayağı parmakları tarafına çekse (8) cāizdür ve eger elinüñ arķası ile mesih etse yine cāizdür (9) ve eger mesih itmegi unutsa ve yağmur Őuyuyla idüğün (10) üzeri ışlansa yāđūd çehe düşmiş olan yirlere (11) yürimek ile idüğünüñ üsti ışlansa cāizdür (12) **şadr** eger mesih eyleye kimse misāfir olmayub muķim olursa (13) ābdest bozulub mesihe muhtāc olduğı zamānda bir gün (14) ve bir giceye deĝin idüğünü çıķarmayub mesih itmek cāizdür (15) ve ammā misāfir olan kimesne üç gün üç gice

14a(1) mesih itmek cāizdür **şadr** eger bir misāfir olan kimesne muķim (2) olsa eger bir gün bir gice mesih itmek olursa müddeti tamām (3) olmuşdur Őoñra mesih itmek cāiz degildür edükün (4) çıķarun ayağı yumaķ lāzımdur ammā bir gün bir gice (5) mesih itmemiş olursa bir gün bir giceye deĝin mesih ide (6) ğayr-ı cāiz degildür **şadr** eger muķim olan kimesne misāfir (7) olsa eger bir gün bir gice geçmiş olsa ābdesti var ise (8) edekün çıķarub ayağı

yuya sâir a' zâsı yumağ (9) lâzım degildir zirâ müddeti tamâm olmışdur ammâ eger misâfir (10) olduğda bir gün bir gice geçmiş olmasa üç gün üç (11) giceyi tekmil eyleye **şadr** âbdesti bozan nesnelere ile (12) mesih dağı bozılır ve edügi çıkarmak ile ve müddet tamâm (13) olmak ile mesih bozılır d kaçan müddet tamâm olsa (14) veyâhüd edügi çıkarsa hemân ayağın yuya ğayrı a' zâyı (15) yumağ lâzım degildir âbdesti varsa ş ayağıñ ekşeri

14b(1) idükden çıkub mağallinden müfariğ olsa mesih bozılır (2) eger yalnız idügi gibi çıkarsalar mesih bozılır iki ayakalarını (3) yumağ dağı lâzım olur **şadr** eger ayak parmaklarından (4) üç küçük parmak sığacak kadar idük yırtuğı olsa (5) ve açılmış olsa mesih câiz degildir ş ve eger üç parmak (6) sığacak kadar yırtuğı olsa ve lakin açılmış olmasa ve yürüdüğü (7) vaktin açılmasa mesih câizdür ş bir idigün bir niçe (8) yirinde açuk yırtıklar olsa ol yırtıklar bir yire geldiği (9) zamân tamâm üç parmak sığsa mesih câiz olmaz (10) feamma añı oduñ yırtıkları bir yire geldiği zamânda (11) tamâm üç parmak sığsa mesih câizdür **şadr** eger a' zâdan (12) bir sınımış yiriñ üzerine ağac bağlasalar veyâhüd (13) bir yara üzerine ba' zı nesne bağlasalar abdestsiz iken (14) bağlanursa da üzerilerine mesih itmek câizdür ş feamma (15) eger ol şınık olan yere ya ol yaraya şu dökmek zarar

15a(1) itmezse mesih câiz degildir yumağ gerekdir ş ammâ dolanıb (2) üzerine yakuk üzerine başına mesih itmek ve eldiven (3) üzerine eline mesih itmek câiz degildir **bu faşl** (4) **ğusul beyân ider** bir kimesneye ğusul lâzım olmak ve hazz (5) ile meni çıkmak ile olur veyâhüd uyğudan uyanub (6) yaş bulmak ile olur eger ihtilâm dağı olmaz ise (7) **şadr** ve ğusul lâzım olmak ' avratlarıñ hayz ve nifâsı (8) ile olur ve ammâ eger vâk' asında ihtilâm olunub inzâl (9) olduğunu tamâm tezekkür idüb lakin yaş bolmasa ğusul (10) lâzım olmaz ş haşefe miğdarı zıkr bir hayüt üzre olan (11) kimesnenüñ önüñden veyâ ardından edhâl olunsa fâ' il bâliğa (12) ve mef' ul bir kim bâliğa olsa ğusul lâzım olur ş adamuñ (13) ğayrı hayüt üzere olan kimesnenüñ bir hayvânı ve tayy eylemek (14) ile inzâl olmayacak ğusul lâzım olmaz dürer ve dağı oynaşmak (15) ile çıkan şu ile ve tebevülden şöra gelen ğalızaruñ şu ile

15b(1) ğusul lâzım olmaz **dr** ve dağı hağğına ile ve dağı barmağını (2) veyâ bir nesneyi de birine edhâl itmek ile ğusul lâzım olmaz (3) ş bir kimesne cünüb iki müslim olsa ğusul lâzımdur (4) **şadr** ve dağı cum' a namâzı için ya bayrâm namâzı (5) için ğusul eylemek sünnetdür **r** bir kimesne tahir iken (6) müslim olsa yâhüd sünni muğtezâsıyla bâliğ olsa (7) ğusul sünnetdür **r** cünüb olan kimesne mescide girmek (8) ve mescid içinden geçmek haramdur megerki zarüret ile (9) lâzım olan **r** ve dağı cünüb kaçd ile kuran-ı ' azimi (10)

oğumağ harāmdur ammā eger du'ā tariği ile oğursa (11) yāhūd harf harf ta' līm için oğursa cāizdür (12) ve dağı qurān yazılmış nesneye yapışmağ ve götürmek (13) harāmdur bir cünüb mażmaza itdükden soñra du'ālar (14) oğumağ ve götürmek ve zıkr allāh itmek ve tesbiğ itmek (15) ve ta'ām yimek ve şu içmek cāizdür ş bir cünüb

16a(1) kimesne tevrāt ve incil ve zebūr oğumağ gibi cāizdür **şadr** (2) ğuslūñ farzı mażmaza ve istinşāk idüb sāir bedeni (3) cemi' an yumağdur hattā göbegi ve bıyığı için ve şağalını ve sūnnetsiz (4) olursa sūnnet yirini muğkem yumağdur ve ğuslūñ sūnneti niyyet (5) eylemekdür ve bismillāh dimekdür ve elini yumağdur ve dağı (6) ud yirlerini yumağdur ve bedeninde necāset var ise (7) izāle itmekdür andan soñra ābdest almağdur elle ayağlarını (8) yumağdur andan soñra cemi' bedenine üçer kerre dökmekdür evvelā (9) sağ omuzuna şu döke andan şol omuzuna döke andan (10) başına döke andan soñra sāir bedenini yuya **şadr** andan (11) soñra ayağlarını yumağdur **bu faşl 'avratlara mağşūşdur** (12) pis 'avratlara üç hāl 'arz olur birine hayz ve birine (13) istihāza ve birine nifās dirler ş hayz aña dirler ki (14) bir marazsız bāligenūñ rağminden üç gün üç gice miğdārı (15) ya dağı ziyāde kim on on giceye degin ya dağı ziyāde kim

16b(1) on gün on giceye degin muttaşıl qan zāhir olur (2) yāhūd bu qadar zamānda bir miğdār kesilüb yine zāhir ola (3) **şadr** ammā üç gün üç giceden az olsa aña istihāza (4) dirler **şadr** ve ammā eger on günden ziyāde olsa ziyādesine (5) istihāza dirler ve ammā bāliga olmamış olsa zāhir (6) olan qana istihāza dirler ş ve eger bir 'avratūñ 'ādeti (7) olsa her zamānda meşelā sekizer gün yāhūd yedişer gün (8) hayz görse yine 'ādeti miğdār yine hayz dirler 'ādetinden (9) ziyāde olana istihāza dirler **şadr** ba'zı 'avratlar (10) bir yıl iki yıl ya dağı ziyāde ki cemi' ömrllerinden hayz görmek (11) cāizdür ş bir 'avrat doğurduğdan soñra zāhir olan (12) qana nifās dirler **şadr** nifāsūñ müddeti doğurduğı (13) günden kırk güne varıncadır r eger kırk günden ziyāde (14) olsa ziyādesine istihāza dirler **şadr** bir 'avrat (15) ba'zı hiğāti zāhir olmuş oğlan düşürse zāhir olan

17a(1) qana nifās dirler meşelā düşen oğlanūñ eli yāhūd (2) ayağı yāhūd parmağı veyāhūd tırnağı veyā şacı görinse (3) aña ba'zı hiğāti zāhir dirler ş bir 'avrat bir oğlan doğurub (4) birkac günden soñra bir oğlan dağı doğursa evvelki (5) oğlandan ikinci oğlandan soñra kırk gün tamām olunca (6) cemi' an nifāsdur **şadr** bir 'avratūñ meşelā ki nifāsı ancağ (7) otuz gün olmağ 'ādeti olsa yine 'ādeti üzere hükm (8) olunur birkac gün ziyādesi olursa ziyādesine (9) istihāza dirler hāmile olan 'avrat gördüğü qan (10) istihāzadır ş oğlan doğmazdan evvel zāhir olan (11) qan istihāzadır pis hayz ve istihāza ve nifās ne idüğü (12) ma'lūm olduysa

imdi ma' lüm olsun ki **şadr** istiḥāza (13) şalāta ve şavma ve cimā'a māni' degildür **şadr** kaçan bir ' avratuñ (14) ki istiḥāzası muttaşıl olub hiçbir vaḳit tamām olmayınca ḳansız (15) olmasa veyā bir kimsenüñ cerāḫatı olub veyāḫūd selebisüleyyil

17b(1) olub ' özrı olsa her vaḳitde bir abdest almaḳ lāzımdur (2) ve ol alduḡı ābdest ile her ne maḳūle namāz dilerse ḳılsun (3) ol vaḳit ḳıḳduḡı gibi ol alduḡı abdest bozılur (4) **şadr** ḫayz ve nifās ḫalvete ve cimā'a māni' dūr **şadr** (5) ḫayzuñ ve daḫı nifāsuñ müddetleri tamām olub ḳan menḳuḫ' (6) olsa ḡusul daḫı itmezlerse mecāmi' et cāizdür ş ammā (7) eger müddetleri tamām olmazdan evvel münḳaḫı' olsa ḡusuldan (8) evvel mecāmi' et cāiz degildür megerki münḳaḫı' olduḡdan soñra (9) bir ḡusl idecek ḳadar zamān geḫmiş ola müddet ḫayz (10) tamām olduḡdan soñra ḫāl ḫayzında fevt olan şavmı (11) ḳazā ideler ammā ḫayzda fevt olan ḫalvet ḳazā olunmaz (12) r nifāsa iken fevt olan şavm ḳazā olunmaz (13) ḫayz olan ' avratuñ ve ḫay-ı ḫelāldür dimeḳ küfrdür (14) ş ḫayz olan ' avrat cünüb gibi ḳur' ān oḳumaḳ cāiz (15) degildür ammā ta' līm iḫün kelime kelime oḳumaḳ cāizdür

18a(1) ḫayz olan ' avrat du'ālar itmek ve zıkr-i allāḫ itmek cāizdür (2) ve muşḫaf- ı şerife yapışmaḳda ve ḡayrı yirlerde cünüb gibidür ve allāhu (3) a' lim bi'ş-şevāb **bu faşl teyemmüm beyān ider** bir kimesneye ābdest (4) ya ḡusl lāzım olub şuya ḳādir olmasa yāḫūd ḳādir olub (5) isti' mālinden ' āciz olsa ol kimesne temeyyüm eylemek cāizdür (6) **şadr** temeyyüm oldur ki ellerini pāk ḫoḫraḡa ya ḫaşa ya ḫoḫraḡ (7) ve ḫaş cinsinden olanlara bir kerre urub yüziniñ (8) cemī' sine ellerine dirsekleri ile bile meşḫ ide ş (9) ellerini meşḫ eylemekde ḫariḳ budur kim saḡ elinüñ ḫışra cānibi (10) şol elinüñ orta parmaḡıyla ve ḫızrı ve nısrı ile ve eli (11) ayasından bir miḳdār parmaḡları ucundan dirseklerine (12) deḡin mesih idüb ve saḡ elinüñ baḫini cānibini parmaḡıyla (13) ve seccesiyle dirseḡinüñ bāḫınından parmaḡları ucuna (14) dek meşḫ itmekdür ş ellerini yere urduḡı vaḳtinde parmaḡları (15) arasına toz girmese parmaḡlarını birbiriyle taḫlil idüb

18b(1) elini tekrār bir kerre daḫı yire urmak lāzımdur **şadr**dur (2) niḫe ellerini urub teyemmüm itmek cāizdür ş şol (3) altuna ve şol ḡümüşe ki ḫoḫraḡ ile maḫlūḫdur ve şol (4) arpaya ve buḡdaya ki üzerlerinde toz vardur ellerini urub (5) temeyyüm eylemek cāizdür dūrer fe-emmā ḫoḫraḡ ile maḫlūḫ olmayan (6) ḡümüşe ya altuna ya demüre yāḫūd baḫıra bunlaruñ gibilere (7) ellerini urub temeyyüm cāiz degildür ḳazıḫānede ider (8) üzerlerinde toz olmayan buḡdaya ve arpaya ve sāir yemişlere (9) ellerin urub temeyyüm eylemek cāiz degildür ve aḡac cinsinden olan (10) ile ve inci ile temeyyüm cāiz degildür ş bir kimesne süpürse (11) veyāḫūd yanında diyü arıḳlasa veyāḫūd buḡday ölçse (12) veyā ḡayrı nesnelere

ile yüzi ve kolları üzere toz (13) olsa temeyyüm yirine durmaz megerki ol toz üzerine yüzünüñ (14) ve kollarınıñ cemî' sine mesh ide kâzihânedede ider (15) bir kimesne kaftânına ya sâir esbâbına ki ellerini urub

19a(1) toz gelmese temeyyüm câizdür eger bir kimesne balçıqdan ğayrı (2) nesne bulmasa ba'zı esbâbını ya temeyyüm idecek bedeninden (3) ba'zı yirini balçıqla bulaşdırub kurutduqdan şonra temeyyüm eyleye (4) câizdür ş bir yirde necâset vâka' olsa kuruyub eşeri (5) dağı gitse ol yer ile temeyyüm eylemek câiz degildir ammâ anuñ gibi (6) yirde namâz kılmaq câizdür **şadr** temeyyümde niyyet eylemek farzdur ş (7) eger bir kimesne muşhaf-ı şerife yapışmaq niyyetine yâhüd mescide (8) girmek niyyetine temeyyüm eylese ol temeyyüm ile namâz kılmaq câiz degildir ş (9) bir kimesne meyyit namâzı için veyâhüd secde-yi tilâveti için niyyet (10) idüb temeyyüm eylese ol temeyyüm ile ğayrı farzları kılmaq câizdür ş (11) kaçan bir kimesne şudan bir mil iraq olsa temeyyüm câizdür (12) mil dört biñ adım yire dirler **şadr** bir kimesnenüñ marazı (13) olsa ki eger şuyı isti' mâl eylese marazı ziyâde olunmaq (14) fahr olunsa eger telef olmaq qorhısı dağı yoğ ise temeyyüm (15) câizdür ş eger ziyâde şu qalsa ki eger şu ile âbdest

19b(1) alsa veyâ ğusl eylese mariz olmak qorhısı olsa (2) temeyyüm câizdür ş eger şuyıñ yolunda düşman veyâhüt arşlan (3) ya bir zararlı nesne olsa temeyyüm câizdür veyâhüd kendi (4) veyâ tavarı şusuz olsalar şu ancak içmege yetişse temeyyüm (5) câizdür ş bir kuyuda şu olub ammâ kovğa bulunmasa temeyyüm (6) câizdür ş bir kimesne şehirde olsa lakin âbdest alduğı (7) taqdirce eglenüb meyyit namâzı fevt olsa temeyyüm câizdür (8) pes kaçan ol kimesne meyyitüñ velisi veyâhüd imâmeti (9) evli olanlardan ise abdest almak gerekdür **şadr** ve eger (10) bir kişi bayrâm namâzına yetişmemek lâzım gelse temeyyüm câizdür ş (11) eger cum' a namâzı yâhüd sâir vaqit namâzları fevt olmaq (12) lâzım gelse temeyyüm câiz degildir ş vaqitden evvel temeyyüm câizdür (13) ş bir temeyyüm ile ne miqdârı namâz kılırsa kılsun bir kimesnenüñ (14) yoldaşında şu olsa âbdest almak için istemek gerekdür (15) eger almak müyesser olursa temeyyüm câiz degildir eger almak müyesser

20a(1) olmazsa temeyyüm câizdür ş ammâ yoldaşından evvel şu (2) istemezden evvel temeyyüm almak câiz degildir ş ve eger yoldaşında (3) şu olsa evvelâ isteyüb virmeyüb temeyyüm ile namâz kılsa ba' de (4) yoldaş şuyı virse hemân temeyyüm bozılır ammâ evvel kılduğı (5) namâzı girü döndürmez ş abdesti bozan nesne temeyyüm (6) dağı bozar d bir misâfir kimesnenüñ şuyı var iken unutsa (7) temeyyüm idüb namâz kılsa ba' de şuyı var

idüğün ekse (8) namâzı tekrâr kılmak lâzım degildir ş bir kişi vaqit evvelinde (9) temeyyüm ile namâz kılmış olsa ba' de şu balsa vaqit dağı bâkî (10) olsa namâzını i' âde itmez ş bir kimesne şuyuñ bulunması (11) ricâ eylese namâzuñ vaqtin ta âhîrine degin ta hayr eylemek (12) müsteħabdur ve eger vaqtüñ âhîrinde şu bolmazsa temeyyüm ile (13) kılsun ş bir kimesne yakın yirde şu var idüğünü zann-ı gâlibi (14) olsa şu taleb itmeden pes ol temeyyüm câiz degildir ş ammâ (15) yakın yirde şu var idüğüne zann-ı gâlib olmasa talib eylemek

20b(1) lâzım degildir ş şu taleb eylemek üçyüz zirâ' miqdârı (2) nihâyet dörtyüz zirâ' miqdârı yire varmağdur şöyle ma'lûm ola (3) **bu faşl necâset beyân ider** namâz kılan kimesneye vâcibdür ki (4) bedenini şiyâbını ve namâz kılduğı mekânı necâsetden şu ile (5) pāk eyleye veyâhüd sirke ve gül şuyı gibi nesne ile pāk eyleye (6) ve anuñ ile bir esbâb yusalar şaklamak kâbil ola kâbil ola yunan nesneyi üç kerre (7) yuyub dağı üç kerre şıkmağ gerekdür üçüncü def' a da muhkem şıkmağ (8) gerekdür ş ammâ meşelâ sūd ile yumağ câiz degildir zirâ ki bi-tamâma (9) şıkılmağ kâbil degildir ammâ eger ki yunan nesne ki şıkılmağ kâbil (10) olmazsa yuyub tamlamaz olunca durmağ gerekdür ş ve eger kim necâset (11) görünür olsa meşelâ adem tersi gibi anuñ yunması 'aynınuñ (12) giderilmesi ile olur ammâ eger ba' zı eşeri bâkî kalursa meselâ (13) levni ve râyihâsı gibi ki gidermekde şabuna veyâhüd bir gayrı nesneye (14) muhtâcdur zarar itmez pākdur ş ammâ eger necâset görünmese meşelâ (15) bir şeviyye bulaşmış olan bevl gibi anuñ pāk olması i' tikâdı

21a(1) gelince yumağdur **şadr** eger bir kimesnenüñ idüğüne cermi olur (2) necâset bulaşsa kuruduğdan soñra toprak ile ovsalar pāk (3) olur ş ve eger yaşını dağı toprak ile üsler girü pāk olur (4) r ammâ eger idüğüne yol gibi buluşduğı yirde cermi olmaz necâset (5) buluşsa ancağ yumağ ile pāk olur toprak ile ovmağ fâ' ide itmez (6) ş bir kimsenüñ bedenine ya libâsına meni bulaşsa yumağla pāk (7) olur ammâ eger kurumış olsa ovmağ kifâyet ider ve eger (8) zeker pāk olıcağ olursa ş ammâ eger eger zekeri pāk olmasa (9) elbetde yumağ gerekdür kâzihânedede aydur ayna ve kılıc ve bıcağ (10) ve bunlaruñ gibi şaykallı nesnelere necâset bulaşsa silmeyle (11) pāk olur ş bir düşicek besâtuñ bir tarafında necâset olsa (12) pāk olan cânibi üzere namâz kılmak câizdür **kâdı hân** eger (13) bir şevâbınuñ bir cânibinde necâset olub pāk olan cânibini giyüb (14) necis olan cânibini giymeyüb yir üzere kısa namâzı câiz (15) olmaz **şadr** ve eger döşeyüb üzerine namâz kılınan

21b(1) besâtuñ üzerinde necâset vâki' olsa bir aqarşuya (2) birağub bir gün giceye tırmağ ile pāk olur ş (3) bir yirde necâset vâki' olsa kuryub eşeri dağı kalmasa (4) ol yir üzere namâz kılmak câizdür ol yire elini urub (5) temeyyüm eylemek câiz degildir ş ve eger ağac

üzere ya nebât üzere (6) necis vâki^ç olsa eger kesilmiş olmayub bitdükleri gibi (7) tırursa kıruyub eşer-i necâset kalmasa pâkdur eger kesilmiş (8) olsa mücerred kurumak ile pâk olmaz elbetde yumağ gerekdür (9) necâset iki dürlüdür birine necâset-i hafife ve birine (10) necâset-i gâlıza dirler **şadr** ve dağı eti yenmeyenlerün bevlî necâset (11) gâlıza dirler eger kebîr olmayub şağır dağı olursa ve kan (12) ve hamr necâset gâlızadür tavuğ necâseti gâlızadür ş tavuğ (13) tersi ve at ve eşek ve şıgır terşiş-i necâset-i gâlızadür **şadr** (14) humâr bevlî ve kedi bevlî ve fare bevlî necâset-i gâlızadür **şadr** (15) kelb necâseti ve arslan necâseti ve kaplan gibi yırtıcı hayvânlaruñ

22a(1) necâseti gâlızadür ve dağı kuşlardan eti yenenleruñ necâseti (2) gâlıza degildür megerki çirkin râyhası ola ve kaz ördek (3) necâsetleri gâlızadür ve hınzıruñ kılında ihtilâf vardır (4) ammâ kılından gayrı camî^ç eczası gâlıza idüğüne (5) ittifağ vardır kâdı hân necâset gâlıza yirdür hem (6) miğdârı ya dağı az olsa namâz mâni^ç olmaz câizdür ammâ eger (7) dirhemden ziyâde olsa câiz degildür ş dirhemden murâddur hem (8) kebîrdür ki meşkâledür yoğsa dirhem şıgır degildür anı yidi (9) miskâldür ş ammâ eger necâset gâlıze bevl gibi kân gibi (10) bulaşduğı gibi yire sarı olub vezne kâbil olmasa (11) el ayası kadar ya dağı az anuñla namâz câiz degildür **şadr** (12) eti yenen hayvânlaruñ bevlî necâset hafifedür ş atuñ bevlî (13) necâset hafifedür ş eti yenmez kuşlaruñ bevlî necâsetleri (14) necâset-i hafifedür ve necâset-i hafife bir kimesnenüñ şevbinüñ (15) rub^ç indan az yire bulaşmış olsa namâz câizdür ammâ eger

22b(1) şevbinüñ rub^ç ma ya^ç ni dört bölükde bir bölüğüne ya dağı ziyâde yire (2) bulaşmış olsa câiz degildür ş şevbüñ rub^ç indan murâd her ne (3) mağüle şevb olursa anuñ rub^ç ı dimek degildür belki namâz câiz (4) olmağ için setrâ olunması lâzım olan yiri örtücek miğdârı (5) olan şevbüñ rub^ç ı dimekdür ş imâm ebü yūsuf rıdvānullāh-i te^ç ālā (6) ‘anh rub^ç şevb anı özüni bir qarış miğdârı olmağ (7) ile tahmîn eylemişdür ş bālığ kanı necis degildür ve himâruñ (8) ve katıruñ ağızları şuyı bir pâk nesneye bulaşsa zarar (9) itmez ş ve eger bir aşılımış şevbi balcığında necâset olmuş (10) olan bir kurı diyü er üzerinde kuşlar zarar itmez ol (11) şevb ile namâz kılmağ câizdür ş eger bir şevbüñ necâset bulaşduğı (12) cânibini unudub bir gayrı cânibin yusa tamâm fikr dağı itse (13) ol şevb ile namâz kılmağ câizdür ş bir himâr bir miğdâr buğdayuñ (14) üzerine bevl idüb dağı ayağı ile çekinse ol buğdayuñ (15) bir miğdârını yusalar ol bâkî kalanı pâk olur veyâhüd

23a(1) iki kısım atsalar her kısım pâkdur necâset kanğı kısmından idüğü (2) ma^ç lüm ve muhağğak olmayacak mücerred ihtimâl pâklığına zarar itmez (3) **bu faşl istincâyı beyân ider**

bir kimesne każā-yı hācet itdükden (4) soñra taş ile veyā taş gibi nesne ile pāk olunca istincā (5) eylemek sünnetdür ammā ta‘īn-i ‘aded yokdur eger istincāyı eyleyen (6) eger er ise yaz günlerinde istincā eylediği taş evvelā öñünden (7) ardına süre ammā kış günlerinde evvelā ardından öñüne (8) süre ba‘de önünden ardına ve ardından öñüne süre (9) ş ammā ‘avrat ise yaz günlerinde öñüne ve kış günlerinden (10) evvelā öñünden ardına süre ba‘de adından öñüne (11) ve öñünden ardına süre **şadr** istincāyı etdükden soñra (12) eger bir dirhemden ziyāde necāset bākī kalıcağ olursa (13) şu ile pāk idüb yumağdur vācibdür ammā eger bir dirhemden (14) ziyāde olmasa efđal budur ki yine yuyalar **şadr** istincādan (15) soñra maħrec necāseti yumanuñ tariķi oldur ki evvelā yuyub

23b(1) bir parmağınuñ ya iki parmağınuñ ya üç parmağınuñ ki (2) ve satı ve hazır ve naşırdur uçları ile olmayub belki ortaları (3) ile maħrecini pāk ide ba‘de elini yuya ş sağ eli ile (4) istincā eylemek mīnhīdir şol eli ile itmek gerekdür **şadr** kimüñ (5) ile ve ta‘ām cinsinden bir nesne ile veyā necāset cinsinden (6) olan ile istincā mekrūhdur tebevül idüb każayı hācet (7) eylediği vaķitde öd yeri açılmış iken kıbleye ve kıbleye (8) karşı oturmak veyā kıbleye ardin dönmek mekrūhdur r (9) şu için yāhūd ba‘zı kimesneler gölgelenüb daħı istirāhat (10) itdükleri yirde yāhūd meyve ağaçları altında tebevül ve każayı (11) hācet itmek mekrūhdur tebevül itdükde ve każayı (12) hācet itdükde söylemek ve ‘özrı yok iki ayak (13) üzere tebevül eylemek mekrūhdur r tebevül itdükden soñra (14) bevli münkaṭı‘ olmak için bir miğdar yirümek veyāhūd (15) tenaħnuğ itmek ya şol cānibi üzere bir miğdar yatub uyumak

24a(1) vācibdür ammā şahih budur kim kişinüñ bu anuñ inķitā‘ına (2) daħı i‘tiķādı ne ise anuñ üzerine ‘āmel ola (3) ziyāde hareket itmek lāzım degildür ve esser-i ā‘lem **bu faşl şalavatuñ (4) ve evķātuñ beyānındadır** bir oğlancık yedi yaşına (5) giricek namāz eyletmek gerekdür fe-emmā on yaşında (6) giricek namāz kılmaga rızā gösterilmeye üzerine farz (7) daħı degil ise dönmek dönmek gerekdür r namāzuñ (8) farz idüğünü inkār eyleyen kāfirdür **العياذ بالله** r (9) eksel-i izhār idüb namāz kılmayan fāsığdur namāz kılınca (10) hasb olunmak gerekdür ya muħkim dönmek gerekdür r bir kāfir cemā‘at (11) ile namāz kılsa islāmına hükm olunur şehādet itmedüm (12) müslümān olmadım didüğü kendüye fā‘ide itmez r bir kimesne (13) kendü yirine hacc itmek için hacc şerife bir kimesneyi gönderse (14) cāiz olduğı gibi bir kimesne ya bir gayrı kimesnenüñ üzerine (15) lāzım olan namāzı kılıvirmek cāiz degildür r bir vaķt

24b(1) de ehl olmazdan evvel vaķtün namāzı cāiz olmaz (2) r ve daħı ‘özrı olmayan kimesneye hemān vaķtün evvelinde (3) namāz vācib olur ammā ‘özrı olan kimesneye vaķtün

(4) āhîrinde vâcib olur **şadr** şabâh namâzınıñ vaḳti (5) ufukda ya' ni gün yüzünüñ kenarında beyâz zâhir (6) olduḡdan şoñra ta gün doğmazdan evvele degindür (7) şöyle ma' lüm olunmaḡ için bir kâ' ide beyân eylemişlerdür (8) evvel kâ' ide budur ki meşelâ alçaḳlıḳda ve yükseklikde cemî' (9) eṭrâfi berâber olan bir yire bir meyl nişâb oluna ki şabâh (10) namâzlarından gölgesi maḡrib cānibine ve aḡşam qarîb zamanlarda (11) maşriḳ cānibine düşdüḡi müşâhide oluna (12) idi kaçan ol meylüñ gölgesi maḡrib cānibinden maşriḳ (13) cānibine düşmezden evvel ol mâbeynde maḡrib cānibine (14) ya maşriḳ cānibine ma' il olmayub belki bir qarâr ola aña fi (15) zevâl dirler ve kaçan kim qarârından çayub maşriḳ cānibine

25a(1) meyl ide aña vaḳt-i zevâl dirler **şadr** öylenüñ evvel vaḳt-i (2) vaḳt-i zevâldur ve āhîr vaḳit fi-zevâldur ḡayrı maşriḳ (3) cānibine meylüñ gölgesi iki kendüsi ḳadar olduḡi vaḳtidür (4) ikindinüñ evvel vaḳti öylenüñ āhîr vaḳtinüñ ' aḳabidür (5) āhîr vaḳti günüñ ḡâyb olmasından evvelce olan vaḳtidür (6) **şadr** aḡşam namâzınıñ evvel vaḳti günüñ ḡâyb olduḡi (7) vaḳtidür ve āhîr vaḳt maḡrib cānibinde günüñ ziyâsından (8) olan kızılıḡuñ ḡâyb olmasındur aña şafaḳ dirler (9) ş yatsu namâzınıñ evvel vaḳti şafaḳdan şoñradur ve āhîr (10) vaḳti şabaḡuñ vaktinden evvelce olan vaḳtidür (11) vitrüñ vaḳti yatsu namâzından şoñra āhîr vaḳtine varınca (12) r terâvîḡüñ vaḳtinde eşahh budur ki yatsu namâzından şoñra (13) şabâḡuñ evvel vaḳtine deḡin olan vitirden evvel (14) ya şoñra olmaḡ cāizdür ammâ ba' zılar eydür yatsu namâzıyla (15) vitrüñ mâbeyninde ola cāizdür dimişler ve ba' zılar

25b(1) hemân gice ḳalınmaḡ gerekdür ve eger yatsudan şoñra veyâḡūd (2) vitirden şoñra veyâ mâbeynilerinde olursa cāiz (3) dimişler **şadr** şabâh namâzını tertîb ile kırḳ ayet miḳdârı (4) edâ eyleyüb ve eger ḡadiş vâḳi' olursa yine tekrâr abdest (5) alub edâ itmeḡe yetişmeḡe ḳâbil olıcaḡ miḳdârı tâḡîr itmek (6) müsteḡabdur **şadr** yaz günlerinde öyle namâzını tâḡîr idüb (7) ve ḳış günlerinde taḳdîm idüb evvel vaḳtinde ḳılınmaḡ (8) müsteḡabdur **şadr** aḡşam namâzında isti' cāl müsteḡabdur ammâ (9) nemîm olmayacaḡ tâḡîr eylemek müsteḡabdur ş vitiri āhîr-i leyle (10) dek tâḡîr müsteḡabdur eger uyunmaya i' timâdı varsa (11) gün doğarken ve zevâlde ayñı ve ḡâyb oluyorken namâz (12) ḳılmaḡ ve secde-yi tilâvet itmek ve meyyit namâzı ḳılmaḡ cāiz (13) degildür ş fe-emmâ gün ḡâyb oluyorken ol günüñ ikindüsini (14) ḳılmaḡ cāizdür **bu faşl ezânı beyân ider farz** (15) olan namâzlaruñ edâsiçün veyâḡūd ḳazâsiçün

26a(1) ezân oḡumaḡ sünnetdür **şadr** ve daḡı vaḳitinden evvel ezân (2) oḡumaḡ cāiz degildür ş girü vaḳitden şoñra güzellik cāiz degildür (3) r ammâ eger kim vaḳitinden evvel ezân

oğusalar i'āde oluna (4) vakt dāhıl olıcağ mü'ezzın olan kimesne gelüb (5) kıbleye karşı müteveccih olub dağı parmağını veyāhūd (6) elını kulağına koyub ezān oğuya ş ammā tağannı ve (7) terci' itmeye ya'ni kelimelerine ve harflerine ve harekātına ve segānātine (8) ve medlerine tamām rü'āyet idüb nākış ve zāid itmeye (9) ve tiz oğumaya ve dağı mü'ezzın ezānda böyle oğuya allāhu (10) ekber allāhu ekber allāhu ekber

(11) (12)

 (13)

 (14)

 (15)

oğuduğdan sağ cānibine ve şol cānibine müteveccih ola

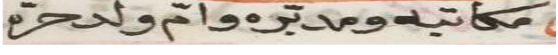
26b(1) ammā eger turduğı yirde sağına ve şoluna dönmeğ ile (2) her cānibinde i'lām-ı müyesser olmazsa dolanub sağ cānibine (3) hayyale's-şalah şol cānibinde hayyale'l-felāh diye (4) ve şabāğ ezānında hayyale's-şalah didükden sonra añı (5)

 diye şadr namāza ikāmet (6) dağı ezān gibidür ikāmet iden kimesne kıbleye müteveccih (7) olub ve eglenmeyüb tiz oğuya ve hayyale'l-felāh didükden (8) sonra iki kerre kadd-i kāmēt'üş-şelavat diye ammā kāmētden (9) sonra söylemeye r ve ammā ekāmetde barmağını kulağına atmaya (10)

 didükde sağına ve şoluna (11) dönmeğ ikāmetde lāzım degildür şadr bir kimesnenün kazaaya (12) kalmış namāzları olsa dilerse her bir vağt için bir ezān (13) ve bir ekāmet etsün dilerse hemān evvelki vağt için bir ezān (14) ve bir ikāmet etsün dilerse hemān evvelki vağt için (15) ezān oğuyub ğayr yirlerinde ancak ikāmet eylesün

27a(1) ammā ikāmetde muğayyer degildür belki her vağtün kazaasıçün (2) ikāmet eyleye mürāhiğ olan şabi ve 'abd ve veledizinā (3) ve a'mā ezān oğumağ cāizdür şadr abdesti olmayan (4) kimesne ezān oğumağ cāizdür ş cünüb olan kimesne (5) ezān oğumağ mekrūhdur ş bāliğ olmamış oğlan (6) ezān oğumağ mekrūhdur r ammā kaçan bunlar ezān (7) oğusalar ğirü i'āde olunur r ammā fāsık ezān (8) oğumağ mekrūhdur ve dağı bir kimesne otururken (9) ezān oğumağ mekrūhdur ammā eger bunlar ezān (10) oğusalar i'āde olunmaz ş misāfir olan kimesneye (11) ikāmeti terk eylemeğ mekrūhdur ammā misāfir olmayub (12) mescidden cemā'at ile namāz kılan kimesneye ezān terk (13) eylemeğ ve ikāmet terk

eylemek mekrūhdur ammā bir kimesne (14) bir şehirde evnda namāz kılsa ezānı ve ikāmeti terk eylemek (15) mekrūh degildir **bu faşl namāzuñ şerāyetini beyān ider**

27b(1) ş namāz kılan kimesne şevbini ve mekānını pāk itmek ve ābdest (2) almak ve ‘avratını ya‘ni er ise göbekden aşağısını ve dizi (3) bile örtmek namāzuñ şartıdır (4) arkası ve karnından ğayrı yirleri er hükümindedür ammā arkasını (5) örtmek gerekdir r olmayan (6) hükümindedür ş erūñ ve ‘avratuñ örtmesi lāzım olan (7) yirlerinden dizinūñ rub‘ ı ya ögnūñ rub‘ i dizinden (8) yukaru ucasınuñ ya zikrinūñ rub‘ ı ya dizinden aşağı (9) inciginūñ rub‘ ı ya başınuñ rub‘ ı ya hayalarınıñ rub‘ ı ya‘ni (10) dört bölükden bir bölüğü açılmış olsa namāzı cāiz olmaz (11) ş bir kimesne ‘avratını örtücek miqdārı libās bulmasa (12) veyāhūd dileyüb virilmese namāzı oturuken kılub rukū‘ (13) ve sücūd itmeyüb i‘āde eylemek efđaldur ammā eger тұrurken (14) dağı rukū ‘alā ve sücūd ile kılsa cāizdür **şadr** bir kimesne (15) şevbinden necāseti giderecek nesnesi bulunmadı imdi ol

28a(1) necāset ile şevbi ile namāz kılub şoñra i‘āde itmeye (2) eger şevbinūñ cemī‘ si necs olsa ş yāhūd şevbinūñ pāk (3) olan yiri rub‘ indan dağı az olsa ve necāseti izāle ider nesne (4) olmasa efđal budur ki pes çıplak kılmayub örtüb (5) kıla ‘avratını ş ammā eger bir kimesnenūñ şevbinūñ rub‘ ı (6) tāhir olsa ve necāseti giderir nesne olmasa elbetde (7) namāzı ol şevb ile kılmak gerekdir rub‘ ı tāhir şevbi var iken (8) çaylak kılmak cāiz degildir r eger bir kimesnenūñ iki şevbi olsa (9) ve dağı ikisinde namāzı māni‘ olıcak kadar necāset olsa ve (10) ol necāset izāle ider nesne bulmasa ve ol iki (11) şevbūñ kankısınıñ necāseti rub‘ ı kadar olsa āhiri ile (12) kılmak müte‘ayyin olur **şadr** kıbleye müteveccih olmağ dağı (13) namāzuñ şartıdır **şadr** bir kimesne kıbleye müteveccih olmağa (14) ‘adūdan kōrkmağ ile ya bir āhir sebep ile kādır olmayub (15) ‘āciz olsa kādır olduğı cānibe müteveccih olub kıla

28b(1) şadr bir kimesne kıble ne cānibe idüğün bilmese ve bir haber (2) virür kimesne bulunmasa tamām fikr idüb her kankı cānibūñ (3) kıble idüğüne zann iderse ol cānibe müteveccih olub (4) kıla ammā eger tamām fikr etmeyüb şürū‘ eylese namāzı cāiz (5) olmaz **şadr** eger namāzı kılduğdan şoñra müteveccih olduğı (6) kıble cānibi degil idüğün ma‘lūm idünse zarar itmez şaḥīhdür (7) i‘āde olunmaz **şadr** eger namāz içinde iken kıble bir āhir (8) cānib idüğünü bilse yāhūd zann ğālebi olsa namāza (9) iken dönüb o cānibe müteveccih ola ve eger bir karañuluğ (10) yirde olmağ ile imāmları ne cānibe müteveccih idüğün (11) bilmeyüb ve imāma muḥālif oldukların bilmeyüb imāmuñ ardında (12) olub her birisi zann ğālebi olduğı cihete müteveccih (13) olsalar cāizdür ammā eger imām müteveccih olduğı

cānibe (14) muḥālif cānibe müteveccih olduğu bilse ya imāmdan muḳaddem (15) vāḳi' olsa cāiz degildir **şadr** ve niyyet muttaşıl namāzuñ

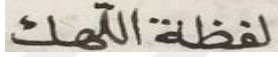
29a(1) şartıdır r ya' ni namāza ḳalb ile ḳaşd itdüğünü namāza muttaşıl (2) ḳılub namāz ile niyyetüñ mābeyni yimek ve içmek gibi bir nesne (3) ile faşl eylemeye r ammā eger namāza lāyık nesne ile niyyet ile (4) namāzuñ mābeynlerini faşl eylese meşelā abdest almaḳ gibi (5) veyāḥūd mescide varmaḳ gibi cāizdür zarar itmez r ammā (6) efdal budur ki niyyeti hemān şürü' muḳarrin ḳılalar ve niyyeti (7) dil ile de eylemek müsteḥabdur r bir kimesne niyyet itmegi unutsa (8) veyāḥūd rukū' dan evvel veyāḥūd rukū' dan baş ḳaldırmazdan (9) evvel tedārik eylese niyyet için şalavatını bozmaḳdan (10) ise bu zamānlarda niyyet itmek iḥsandur r evḳāt-ı (11) ḥamsenüñ ferāizinde ve cum' a namāzında ve bayrām namāzı (12) ve daḫı vitirkibi vācib olanlarda niyyetde ta' in eylemek (13) lāzım degildir d ammā nāfilede vitirāviḥide ve daḫı sünnetlerde (14) eger sünnet-i mü' ekked daḫı olursa muḫlaḳ niyyet aña kafidür (15) meşelā öyle namāzıñ edāsında niyyet farz-ı zuhru'l-yevm

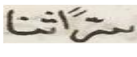

29b(1) dise yāḥūd her ḳanḳı namāzuñ vaḳtinde olursa ol (2) namāzı edā itmek istese nūyet farzu' l-vaḳt dise (3) cāizdür ammā cum' a namāzında nūyet farzu' l-vaḳt dise (4) kifāyet itmez nūyet farz el-cema' ate demek gerekdür aḥsen (5) oldur ki cum' a namāzından şoñra öyle namāzını ḳılub niyyet (6) itdükde nūyet farz-ı āḫir zahir **أدركت وقته ولم أصلي** (7) ba' d diye ki ḳılınan cum' a cāiz olmazsa bari (8) öyleyi ḳılmış olur eger cāiz olursa fevt olmuş (9) namāzın ḳazā itmiş olur andan şoñra dört rek' at (10) sünnet ḳıla r ve daḫı vitirde nūyet-i şalavatu' l-vitr diye (11) vācib idüğünü zıkr itmeye ve daḫı cenāze namāzında (12) **نويت الصلوة لله والنجاء لهذا البيت** diye ' avrat (13) olursa ahzu' l-meyyitün diye ve ammā eger meyyitenüñ er idüğünü (14) ve ' avrat idüğün **نويت ان اصلي مع الامام** (15) **نويت ان اصلي مع الامام** bilmes

الصلوة على من يصلي عليه diye r ve daḫı bayrām

30a(1) namāzında **نويت صلوة العبد** diye ş namāz ḳılan (2) kimesne eger imām ise hemān namāza niyyet eyledüğü (3) yeter imām idüğüne niyyet lāzım degildir ammā eger imāma (4) uyan kimesne niyyet itse hem namāza ve hem imāma iḳtidā (5) itdüğüne niyyet itmek lāzımdur imāma iḳtidāsına (6) niyyet itmekde **اقتداء بهذا الامام** demek daḫı efdaldur (7) **bu faşl namāzuñ farzlarını ve vāciblerini beyān ider** (8) ş namāzuñ farzları altıdur taḫarrime ve ḳıyām ve ḳurā' at (9) ve rukū' ve sücüd ve miḳdār teşehhüd ḳa' de-i āḫire namāzuñ (10) farzlarıdır ve kendü fa' ille namāzdan ḳıḳmaḳ farzdur meşelā (11) selām

‘aleykum demek gibi ş ve dağı namāzda fātiha oğumak (12) vācibdür ve zamm-ı süre dağı vācibdür ve rek‘ ata ve ağıde (13) secde gibi mükerrer olan nesnede tertib vācibdür (14) vitirde konut ve cehr ile oğunacak yirde cehr ile ve ihvā ile (15) oğunacak yirde ihvā ile oğumak vācibdür ve ş dağı қа‘ ide-yi

30b(1) evvelā vācibdür ve қа‘ delerde teşehhüd oğumak vācibdür ş (2) namāzuñ āğirinde es-selāmu‘ n-‘aleykum demek vācibdür ve dağı (3) ta‘ dīl-i erkān ya‘ ni rükū‘ da ve secde de tamām-ı a‘ zā (4) bir qarār olunca eglenmek vācibdür namāz kılar iken (5) secde idecek yire nazār itmek ve dağı tekbirde ellerini (6) yañlarından çıkarmak ve qādir olduğı kadar öksürüğü (7) def‘ ide d ve ikāmetde denildükde qalkmak (8) ve qadd ü qāmetü‘ ş-şalavat denildükde şürū‘ itmek namāzuñ adābındadır (9) bendendür ş taħrime ya‘ ni namāzuñ evvelinde allāhu ekber didükde (10) hemzesini ve ekberüñ basını med itmeye şadr (11) iftitāh tekbirinde er ise ellerini baş parmākları qulaqları (12) yumuşağına berāber olunca qaldıra sünnetdür ş ve ammā ‘avrat (13) ise ellerini ta omuzlarına berāber qaldırmak sünnetdür (14) şadr eger bir kimesne allāhu ekber yirine allāhu ecell diye allāhu a‘ zīm (15) veyāğhūd er-raħman ekber dise yine cāizdür şadr

31a(1) allāhu ekber yirine subhān allāh dise cāizdür şadr (2) allāhu ekber yirine lā ilāhe‘ l-illāh dise yine cāizdür ş (3) allāhu ekber fārisi dise cāizdür ve dağı allāhu ekberüñ (4) fārisisi ki ħudā-yı bezerañ est dimekdür cāizdür ş (5) allāhu ekber yirine allāhümme mağfairli demek veyā du‘ālardan (6) bir nesne demek cāiz degildür r imām olan kimesne allāhu ekberi (7) cehr ile demek sünnetdür ve ammā imāma tābi‘ olanlar (8) tekbir itmek gerekdür şadr bir kimesne namāz kılmak dilese zikr (9) olunan üzre ellerini qulaqları berāber yine qaldurub (10) allāhu ekber diyüb sağ eller göbeginüñ aşığa yanına qoya (11) konutda ve meyyit namāzında dağı bu vecih ile olur şadr (12) ammā rükū‘ dan qalkdıqlarında bayrām tekbirlerinin mābeynlerinde (13) ellerini bir yire götürmeye belki aşığa şalıvire ş (14) bu üslüb üzere ellerini tutduqdan sonra ide (15) ya‘ ni secānuñ ve tebāreke ismüñ ve te‘ ālā

31b(1) ceddük velā ğayrük diye ş ya bayrām namāzında (2) olan tekbirleri bu vecih üzere şenā itdükden sonra (3)

 (4)

 şadr andan sonra süre-yi fātihayı (5) oğuyub bir süre dağı zamm

eyleye veyāhūd üç āyet (6) zamm eyleye ammā fātiha ile sūre mabeynlerini bismillāh (7) dimeye ve imām olan kimesne ve imāma tābi^ç olanlar (8) sūre-yi fātihada amīn diyeler **şadr** andan şoñra (9) rükū^ç ide ya^ç ni egilüb ellerinüñ parmaklarını açub (10) dizlerine kıya ve arkasını düz idüb başını (11) yukaru tutmaya ve dañı aşığa düşürmeye belki (12) arkasında berāber tuta ve rükū^ç da iken bari üç kerre (13) diye ammā taqdir ziyāde dise (14) iğzaldür ş andan şoñra namāz kılan eger imām ise (15) başını kaldurub diye ve dañı

32a(1) eger bir kimesne imāma uymış ise imām semi^ç -allāh (2) didükde rebbanāl el-ḥamid diye ş ammā eger namāz kılan (3) yalnız rükū^ç dan kalkduğı zamānda ikisini dañı diye (4) ve dañı ayak üzere dura **şadr** andan şoñra allāhu ekber (5) diyüb secde eyleye **şadr** evvelā dizlerini yire kıyub (6) **şadr** ve ellerini yire kıyub bari üç kerre (7) diye ş ammā ellerini secdede kılaqları (8) berāberinde olmağ gerekdür ş eger başında olan dülbendinüñ (9) üzerinde secde eylese veyāhūd kaftanı eteginüñ (10) üzerinde seccade eylese veyāhūd yeñi üzerinde secde (11) eylese eger yirüñ berkligin duysa cāizdür ş (12) ve her nesne ki yir üzerinde olsa eger anuñ üzerinde (13) secde iden kimesnenüñ elini alını karar iderse secdesi (14) cāizdür ve evvelā cāiz degildür karar itmek ile olur ki (15) yerüñ katılığını tamām müşāhede idüb kaşd dañı eyleser

32b(1) elini dañı aşığa varmaya **şadr** secdede iki dirseklerini (2) yüksek tuta ve dañı kırnını oyluqlarından (3) ba^ç id ide ve ayaklarının parmaklarını kıbleye karşı tuta (4) ş ammā secde iden ç avrat olsa kırnını kaldırmayub (5) oyluqlarına muttaşıl tuta ş bir kimesnenüñ namāz kılduğı (6) yerde secde idecek yir bulunmayub gāyet-i keşret olsa (7) kendü kılduğı namāz kılan kimesnenüñ arkası üzere (8) secde itmek cāizdür **şadr** andan şoñra allāhu ekber diyüb (9) başını yirden kıldıra bir kerre tesbīḥ idecek kıadar otura (10) ş yine allāhu ekber diyüb oturmayub ve yire dayanmayub (11) ayağ üzere tura **şadr** secdeden kalkdıktan evvel başını (12) kıldırub andan şoñra ellerini kıldırub andan şoñra dizlerini (13) kıldıra **şadr** ammā secdeden kılkub ayağ üzere (14) turduğda ellerini kıldırmaya ve dañı sübhānuñ okumaya (15) ve dañı dimeye diye

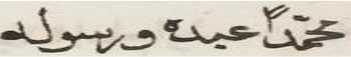
33a(1) **şadr** mezbürlardan gāyri rek^ç at-ı evvelide nice eylediyse (2) yine anuñ gibi eyleye **şadr** ikinci rek^ç atdan şoñra rükū^ç (3) idüb tamām secde itdükden şoñra şol ayağını düşüb (4) üzerine otura ve şağ ayağınun parmaklarını kıbleye (5) karşı tuta ve ellerinüñ parmaklarını

kıbleye karşı (6) uzadub oylukları üzere koyub (7)

 (8)

 (9)

 (10)

 diye eger ki yine kılmak elbetde lâzım (11) ise gayrı nesne okumaya **şadr** ferâizde evvel kılinan (12) iki rek'at namâz kılduğdan sonra kılinan rek'atlarda sûre-yi (13) fâtihayı okuyub ya ancak tesbîh eylese veyâhüd sâkin (14) olur hic nesne okumasa câizdür **şadr** namâzuñ âhirinde (15) zıkr olunan üzere oturub dağı

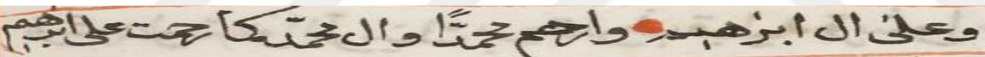
 okuduğdan sonra

33b(1) üzere şalavât (2) ide ya'ni

bu du'âyı okuya du'â budur (3)

 (4)

 (5)

 (6)

 (7)

müteveccih olub selâm vire andan sonra şol cānibine (8) müteveccih olub es-selâm u 'aleykum ve rahmetu'l-lâh diye **şr** (9) selâm virdikde yanlarında olan cemâ'at ve meleklerle selâm (10) virmege dağı niyyet ide eger bir cānibinde imâm olsa imâma (11) dağı selâm virmege dağı niyyet ide ammâ kim imâm yanında olmayub (12) belki mukâbilesinde olsa sağına ve şoluna selâm virdükde (13) imâma dağı selâm virmege niyyet ide **şadr** ammâ imâm kavme (14) meleklerle selâm virmekde niyyet ide **şadr** imâm olan kimesne (15) şabâh namâzında ve aḥşam namâzınıñ añı evvelki rek'atlarında ve yatsu

34a(1) namâzınıñ iki evvelki rek'atlarında cehr ider d ammâ aynı evvelki (2) rek'atlarından sonra kılinan rek'atlarda ihvâ ider d ve imâm (3) cum'a namâzında ve bayrâm namâzında cehr ider d ve imâm terâvîhde (4) ve terâvîhden sonra kılduğı vitirde cehr ider ya'ni okuduğı (5) yanında olan kimesnelere işitdüre ve imâm olan (6) kimesne öyle namâzında ve ikindü namâzında ihvâ ider (7) ya'ni ancak kendüsi işidecek miqdârı okur **şadr** (8) ammâ namâz kılan kimesne yalnuz olsa muḥayyerdür ya'ni cehr (9) idecek yirde cehr itmezse câizdür dr

her namāz için (10) bir sūre ta' yīn olunmamışdır bir kimesne sūre-yi fātihadan (11) ğayrı bir namāz için bir sūre ta' yīn idüb ol namāzı (12) ol sūreden ğayrı ile kılmak mekrūhdur **şadr** imāma (13) iktidā ider kimesne okuyub imamı diñlemek gerekdür **şr** (14) imām huṭbede olduĝda sākin olub diñlemek vācibdür (15) megerki huṭbede şallū a' leyh diye ki ol vaḳit ihyā ile

34b(1) şalavat ide r haṭībden ba' id daḫı olursa ḳarīb (2) olanlar gibi sākin olub diñlemek vācibdür **şadr** cemā' at (3) sūnet-i mü' ekkiddür ya' ni vācibe ḳarībdür **şadr** imām olmaĝa (4) evla olan kimesne şalavatuñ aḥkāmını ziyāde bilendür ammā (5) eger şalavatuñ aḥkāmını bilmekde berāber olsa ḳırā' at-ı yüce (6) olan kimesne evladur eger ḳırā' atda daḫı berāber olsalar (7) daḫı dünyāya meyli az olan āḫirete meyli ziyādece olan (8) evladur ve eger bunda daḫı berāber olsalar yaşı ziyāde (9) olan evladur r eger mezkūrlarda daḫı cem' en berāber (10) olsalar imdi imām olan ḫüsn-i ḫalk-ı ivce ola (11) ḫalk ile ḫoşça dirilendür bunda daḫı berāber olsalar (12) imām olmaĝa evla olan yüzi güzel olandır ya' ni (13) gice ile namāzı çok kılandır ḫazret-i resūl şallālahu (14) te' ālā' aleyhi ve sellem bir kimesne gice ile namāzı çok kılsa (15) gündüz yüzi güzel olur diyü buyurmışdır ammā eger

35a(1) yüzi daḫı güzellikte berāber olsa imāmete evlā olan (2) nasibi ziyāde-yi şerīf olan kimesnedür ve eger nasibde daḫı (3) berāber olsalar şiyāb ziyāde pāk olandır eger bu cihet ile (4) daḫı berāber olsalar imāmları ḳur' a ideler veyāḫūd imāmete (5) birisini ihtiyār ideler **şadr** azāt olmamış ḳuluñ imameti (6) mekrūhdur a' rābīnūñ imāmeti daḫı mekrūhdur **şadr** (7) ya' ni şehirlerde ve ḳaşabalarda olmayub ḫilāf semt yirlerde (8) olan kimesnelereñ imāmeti mekrūhdur r fāsıḳuñ ve a' mānuñ (9) ve veledizinānuñ imāmetleri mekrūhdur ve ammā bu mezkūrlar (10) imāmet itseler cāizdür **şadr** ve daḫı imām namāzı taṭvīl (11) itmek mekrūhdur r zīrā kim namāzda niçe pīrlar ve niçe (12) za' ifler ve erbāb-ı ḫacātdan niçe kimseler vardur **şadr** (13) imām ile ancaḳ bir kimesne olsa saĝ cānibinde durub ve ardında (14) durmaya eger iki kimesne olsa olub ya daḫı ziyāde olursa (15) imāmuñ ardında duralar **şadr** er adımsız ' avratlar cemā' at

35b(1) olub namāz kılmak mekrūhdur ammā eger kılsalar cāizdür (2) imāmları olan ' avrat önlerine geçmeyüb belki orta yirlerinde (3) dura **şadr** tāze ' avratlar cemā' ate ḫāzır olub (4) erleri ile namāz kılmak mekrūhdur ammā ḳarıcıklar şabāḫ namāzına (5) ve aḫşam namāzına ve yatsu namāzına ḫāzır olub cemā' at ile (6) kılmakda nesne yokdur **şadr** evvel saĝında erler durub (7) andan soñra tāze oĝlanlar durmak gerekdür **şadr** eger bir (8) kimsenün yanında berāber bir tāze ' avrat durub daḫı mābeynlerinde (9) bir yerde olmayub rukū' ve sücūd ile

olan namāzları (10) iştirāk üzere ma‘an kılsalar ol kimesnenüñ namāzı fāsīd (11) olur **şr** ammā eger ol ‘avrat için imām olmağa niyyet (12) olunmasa ancak ol ‘avratuñ namāzı fāsīd olur **r** (13) eger yanında berāber durub namāz kılan ‘avrat kendü qarısı (14) dağı olursa hüküm böyledür **şadr** teyemmüm ile olan kimesne (15) abdest ile olan kimesnelere imām olmak cāizdür **şadr**

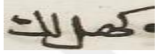
36a(1) abdest aldudā aduñ üzere mesih iden kimesne mesih itmeyüb (2) ayağı yuyanlara imām olmağ cāizdür **şadr** otururken (3) namāz kılan kimesne ayağ üzere kılan kimesnelere imām olmağ (4) cāizdür **şadr** bir vaqtuñ farzını kılan kimesneye bir āhir (5) kimesne nāfileye niyyet idüb uymağ cāizdür nāfile (6) kılan kimesne yine nāfile kılan kimesneye iktidā itmek cāizdür (7) **r** bir namāzı kılmağa yemīn eyleyen kimesne yine yemīn eyleyene (8) iktidā eylemek cāizdür meşelā bir kimesne iki rek‘at namāz kılmağa (9) yemīn eylese ve bir āhir kimesne dağı iki rek‘at namāz kılmağa (10) yemīn eylese imdi birbirine imām olmağ cāizdür (11) **r** bir namāza nezr iden kimesne imām olub namāz kılmağ (12) için yemīn eyleyen kimesne iktidā itmek cāizdür **r** (13) ammā nezr iden kimesne yemīn eyleyen kimesneye iktidā eylemek (14) cāiz degildür **r** ve nezr iden nezr idene iktidā cāiz degildür (15) bir kimesne meşelā iki rek‘at namāzında itse ve bir āhir kimesne

36b(1) dağı iki rek‘at namāza nezr itmiş olsa biri birine iktidā (2) eylemek cāiz degildür megerki birinüñ nezri ba‘inde ol (3) birinüñ nezr itdügi ola ol vaqit cāizdür **ş** bir ‘avrat (4) ere imām olmağ cāiz degildür **şr** ‘akıl bāliğ olmayan oğlan (5) imām olmağ cāiz degildür **şr** bir tāhir olan kimesneye (6) şāhib ‘özr olan imām olmağ cāiz degildür dr evi olan (7) kimesne qarā‘ite kādīr olan kimesneye imām olmağ cāiz degildür (8) **şr** rukū‘ ve sücūd ile qalan kimesne imā ile kılan uymağ cāiz (9) degildür **şr** farz kılan kimesne nāfile kılan kimesneye iktidā (10) itmek cāiz degildür **şr** bir imām kılduğı farzuñ ğayrı (11) bir farza niyyet idüb ol imāma iktidā itmek cāiz (12) degildür dr bir kimesne imāmuñ abdestsiz kılduğı bilse (13) namāzı cāiz degildür i‘āde itmek lāzımdur (14) **bu faşl namāzda mekrūh olanları beyān ider şadr** (15) namāz kılan kimesne şevb ile veyāhūd beden ile olunmağ mekrūhdur

37a(1) **şadr** namāz kılar iken başınuñ kıllarını bükme veyāhūd (2) etrāfında olanları cemi‘ idüb şaklamağ (3) mekrūhdur **şadr** kaftānını arqasına alub yañlarını (4) giymek mekrūhdur namāz kılan kimesne ferācesi (5) giyüb yañlarını giymese muhtār budur ki mekrūh olmaya (6) **şadr** secde itmek için namāzda iken secde idecek (7) yirini düzeltmek mekrūhdur ammā secde itmek mümkün (8) olmazsa bir kerre eli ile düzeldüb secde ide **şadr** (9) namāzda iki

parmaqlarını çatlatmak mekrūhdur **şadr** namāzda (10) elini boş bögrine kırmak mekrūhdur **şadr** boynunu döndürüb (11) sağına ve soluna bakmak mekrūhdur r ammā eger (12) boynunu döndürmeyüb gözi ucu ile baksa mekrūh (13) degildir ammā eger gögsi kıbleden dönecek miqdārı (14) dönse namāzı fāsīd olur **şadr** namāzda oturub (15) dizlerini yukarı diküb ellerini yir üzere kırmak

37b(1) mekrūhdur **şadr** secdede iken kıollarını yir üzere düşmek (2) mekrūhdur **şr** ‘özri yoğ iken namāzda murabba‘ oturmak (3) mekrūhdur **ş** namāzda olan ayetleri ve tesbīhleri el ile saymak (4) mekrūhdur **ş** bir kimesnenüñ önünde veyāhūd ardında ve yanlarında (5) şuret olsa mekrūhdur **ş** ammā ayağı altında olsa mekrūh (6) degildir **ş** ammā şuret küçük olsa veyā başı kesilmiş (7) olsa veyā rūhı olmayanların şureti olsa mekrūh degildir (8) **şr** bir kimesne

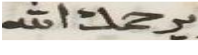

idüb başını açub namāz kılsa (9) mekrūhdur ammā eger zillet ve niyāz kaçd kılsa mekrūh degildir (10) **şr** aña bir yanında giymege istemedügi alçaq libās ile namāz kılmak (11) mekrūhdur **ş** namāzda alnınuñ toprağın silmek mekrūhdur (12) namāzda gök yüzine bakmak mekrūhdur **ş** namāzda (13) yılan ve ‘akreb öldürmek eger ‘amel kılmak ile olursa mekrūh (14) degildir r bir kişi kendü müşāhabetinde olub oturan kimesnenüñ (15) ardında namāz kılmak mekrūh degildir r muşhaf-ı şerīfe karşı

38a(1) yāhūd aşılımış kılıca karşı namāz kılmak mekrūh degildir (2) bir hāllicede şuretler olsa lakin oturduğı ve ayak kıoduğı (3) yirde olub secde olunduğda şuret üzere secde olunmasa (4) mekrūh degildir d bir kimesne evvelki rek‘atda sūre-yi fātihadan soñra (5)

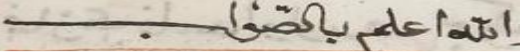

oğusa ikinci rek‘atda yine ol sūreyi (6) oğusa r bir kimesne evvelki rek‘atda bir sūre oğusa ikinci (7) rek‘atda yine ol sūreyi oğusa nāfilede mekrūh degildir r (8) bir kimesne evvelki rek‘atda bir sūre oğusa ikinci rek‘atda ol (9) sūrenüñ üsti yanında olan sūrelerden oğusa mekrūhdur (10) āyetler sūre gibidür r bir kimesne namāzda iken başından şaruğı (11) ya tācı düşse başı açuq kıalmakdan bir eli ile alub giymek (12) efdaldur **şadr** şaruğı bir eli ile giymek efdaldur giymek (13) mümkün ise ammā eger bozılıb añı eli ile yapışmağa muhtāc (14) ise terk idüb başı açuq kıalmak evlādur r bir kişi (15) yañlarını dirseklerine degin kıaldurub namāz kılmak mekrūhdur

38b(1) ve allāh-ı a‘lem bu faşl namāzı ifsād idenleri bildürür namāzuñ (2) içinde olan sehv ile sevilmeğe dağı olursa namāzı (3) bozar **ş** bir kimesne namāzda iken kaçd ile bir kimesnenüñ (4) selāmını alsa namāzı fāsīd olur ammā sehven alsa namāzı (5) fāsīd olmaz **ş** r bir kimesne namāzda āh eylese namāzı fāsīd (6) olur bir kimesne namāzda ey ve ay dise namāzı fāsīd olur (7) r ammā eger cenneti veyāhūd cehennemi añub āh eylese veyāhūd (8)

āh u āh dise veyāḥūd af dise ya aḡlasa namāzı (9) fāsıd olmaz **şr** tenaḥnuḥ namāzı ifsād ider ya‘ ni bir kimesnenüñ (10) ‘özri yoḡ iken mücerred avāzı açılmaq için yāḥūd (11) bir ḡayrı sebep için lâzım degil aynı āḡ veyāḥūd oḡ (12) dimek namāzı ifsād ider **ş** bir kimesne namāzda iken bir (13) aḡsıran ādama dise namāzı fāsıd ider **ş** (14) bir kimesne yaramaz ḡayr işıdüb namāzda iken (15) dise namāzı fāsıd olur **şr** eger bir kimesne

39a(1) namāz içinde iken imāmuñ ḡayrıya fetih itse ya‘ ni kim (2) oḡuyacaq āyeti önce oḡuyuvirse namāz fāsıd olur **şr** (3) bir kimesne namāzda iken muşḡafdan oḡusa namāzı fāsıd olur (4) **şr** bir kimesne namāz kıılırken necs üzere secde eylese (5) namāzı fāsıd olur **şr** bir kimesne namāz içinde ādamdan ḡaleb (6) olunur nesneleri ile du‘ā eylese meşelā libās ya altün (7) veyāḥūd gümüş istemek gibi namāzı fāsıd olur **şr** bir kimesne (8) namāz içindeyken yimek yise veyāḥūd şu içse (9) namāzı fāsıd olur **şr** bir kimesne namāz içindeyken ‘amel (10) keşir itse namāzı fāsıd olur ‘amel-i keşir oldur ki anı (11) ‘āmil olan kimesneyi gören kimesneye namāz kıılmaz diyü ‘ilm ile (12) ammā bir kimesne namāzda iki bir yazuya baḡub daḡı ya‘ nisi (13) fehmi itse ya daḡı düşleri arasında olan nesneyi (14) yise namāzı fāsıd olmaz **şr** bir kimesne namāzda iken (15) secde itdüḡi yirden ya kendüye daḡı yaḡın yirden

39b(1) bir kimesne geḡse namāzı fāsıd olmaz lakin ol geḡen (2) kimesne ḡünahkār olur **şr** şaḡrāda namāz kıılan kimesne (3) önünden adem geḡmeḡi ḡann eylese önüne bir sütre dikmek (4) gerekdür **ş** sütrenüñ üzerini bir zirā‘ ve ḡalunlıḡı (5) parmaḡ ḡadar olur **ş** ammā eger sütre ile namāz kıılan (6) kimesnenüñ mābeynlerinden adem geḡmek dilese ol geḡmek (7) isteyen kimesneyi işāret eyleye yāḥūd tesbīḡ ile (8) men‘ ide ammā ikisi ile eylemeye **ş** imāmuñ sütresi (9) cemā‘ ate daḡı kāfidür ve (10) bu faşl

namāzda iken abdest bozulmazmuñ beyānındadır (11) bir kimesne namāzda iken abdesti bozulsa aşla tekellüm eylemeyüb (12) yine ābdest alub ol şürü‘ itdüḡi namāzdan bāḡı kıılanı (13) dilerse ābdest alduḡı yire gelsün de tamām eylesün ammā (14) eger ol namāz yine evvelinden şürü‘ iderse efḡaldur (15) **şr** bir kimesne imāmın tābi‘ olmuş iken ābdesti bozuldu

40a(1) aşla tekellüm itmeyüb varub ābdest alub ve eger imām namāzı (2) tamām itmedi ise yine elbette gelüb imāmuñ ardında (3) tamām eyleye ammā eger imām namāzı namāzı tamām itmiş ise (4) me‘ mün-ı muḡayyerdür dilerse ābdest alduḡı yirde tamām eylesün (5) ve eger dilerse ol şürü‘ eyledüḡi yirde itmām eylesün (6) ve ammā eger kim istinsāf eyleser yine efḡaldur ya‘ ni tekrār (7) evvelinden kıılırsa efḡaldur **şadr** ammā eger imām (8) olan

kimesnenüñ abdesti bozulursa istiḥlāf ide **r** (9) istiḥlāf añā dirler ki abdesti bozulsa imām elini burnuna (10) dutub daḥı ardında olan şafdan bir kimesneye işāret (11) idüb taḳdīm idüb yirine imām eyleye ammā kim tekellüm (12) eyleser camī[‘] en namāzları fāsīd olur **r** namāzda iken (13) bir kimesnenüñ abdesti bozulub namāzını itmām eylemek (14) için varub abdest alsa giderken ve gelirken (15) ḳurān-ı ‘aẓimden ba[‘] zı ayet oḳısa ol namāzı yine tekrār

40b(1) olandan şürü[‘] itmek lāzım olur **r** eger namāzı şahrāda (2) ḳırlarlarsa imām olan kimesne şaflardan ṭaşra çıḳmazdan (3) evvel istiḥlāf itmek cāizdür ammā eger mescidde (4) olsalar mādemi mescidden çıḳmaya istiḥlāf itmek cāizdür (5) **r** eger ki şahrāda iken şaflardan ayrılıb veyā mescidde (6) iken mescidden çıḳub istiḥlāf itmese namāzları (7) fāsīd olur **r** bir imām namāzda ḥaşr olsa ya[‘] ni namāz (8) cāiz olıcaḳ ḳadar ḳırā[‘] ata ḳādir olmasa imām-ı a[‘] zam rıḍvānullāh-i (9) ‘anh ḳavli üzere istiḥlāf cāizdür ammā imāmın ḳavli (10) üzere cāiz degildir **şr** imām daḥı istiḥlāf eyledükden şoñra (11) abdest alub eger ol imām namāzı tamām eylemedi ise (12) yine gelüb anuñ ardında baḳiyye-yi şalavātını tamām eylesün (13) ve eger namāzı ki tamām eylemiş ise imām muḥayyerdür eger ki dilerse (14) abdest alduḡı yirde tamām eylesün ya evvelki yirde tamām (15) eylesün bir kimesne rükü[‘] da veyā secdede iken ābdest

41a(1) bozulub pes tekrār abdest alub namāzını edā itmek dilese (2) yine ol içinde iken abdesti bozulmuş olan regini (3) rükü[‘] ya sücūd her ne ise i[‘] āde eylesün **şadr** bir kimesne (4) namāzda iken cenūn ‘ārẓ olsa veyāḥūd gözleri (5) ḳararub ‘aḳlı örtülse veyā uyuyub iḥtilām olsa (6) veyāḥūd ḳahḳaha eylese ol kimesne yine tekrār namāza (7) evvelinden şürü[‘] eylesin **şadr** ve daḥı bir kimesne namāzda (8) iken ḳaşd ile namāzını bozsa yāḥūd başı yarılıb (9) veyāḥūd ābdesti bozulmuş şanub mescidden çıḳsa (10) ve eger şahrāda ise şaflardan ayrılmış olsa ba[‘] de ṭāhir (11) bulunub abdesti bozulmamış olsa ol kimesnenüñ (12) namāzı fāsīd olur d ve eger namāzda teşehhüdden şoñra (13) abdesti bozulsa ābdesti alub ba[‘] de selām vire **şadr** (14) bir kişi eger namāzda teşehhüdden şoñra ḳaşd ile abdesti kendü (15) bozsa veyā tekellüm eyleser veyāḥūd namāzı bozulcaḳ ḳadar

41b(1) ‘amel işlese eger selām daḥı virmese namāzı tamām olur **şadr** (2) ve eger teyemmüm ile namāzı ḳılan kimesne namāz içinde iken şu (3) görse ve isti[‘] mālīne ḳādir olsa namāzı bāṭıl olur **şadr** (4) ve daḥı bir kimesne teşehhüd miḳdārı oturduḡdan şoñra şu görüb (5) daḥı isti[‘] mālīna ḳādir olsa yine bāṭıl olur **şr** ve daḥı (6) bir kimesne meşḥ eylemiş iken ‘amel yesir ile idüḡünü çıḳarsa (7) teşehhüd miḳdārı oturmuş daḥı olursa namāzı bāṭıl (8) olur **şr** ve daḥı eger bir kimesne teşehhüd miḳdārı oturmuş (9) iken ‘amel keşir ile idüḡin çıḳarsa tamām olur

şadr pes (10) bir ümmi kimesne teşehhüd miqdârı oturmuş iken işitmek ile (11) bir süre ta'lim eylese namâzı bâtıll olur **r** ve bir ümmi kimesne (12) teşehhüd miqdârı oturmuş olursa bir gayrı kişiden (13) işitmek birle ayet hıfz idüb ta'lim eylese fe-emmâ öğrenmeye (14) iştiğâl itmiş olmasa namâzı fâsid olur fe-emmâ eger (15) öğrenmege kaçd idüb iştiğâl itmiş olsa öğrense

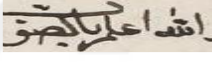
42a(1) namâzı tamâm olur **şadr** ve dağı bir kimesne 'üryân olub namâz (2) kılan kimesne namâzda iken 'avratun setr idecek kadar (3) şevbe kâdir olsa namâzı fâsid olur **şadr** ve dağı bir kimesne (4) rükû' a ve sücûda kâdir olsa namâzı imâ ile kılsa namâzı (5) ol kişinüñ bâtıll olur **şadr** ve dağı bir kimesne şâhib (6) tertib olsa namâz kıılırken fevt olmuş namâzı (7) ve er idüğünü tezekkür eylese ol kimesnenüñ namâzı bâtıll (8) olur **şadr** ve dağı bir imâmuñ abdesti bozulub pes (9) kırâ' ate kâdir degil bir ümmi kişi istiğlâf eylese biliñ (10) kim namâzı bâtıll olur **şadr** ve dağı bir kişi şabâh namâzını (11) kılar iken güneş toğsa namâzı bâtıll olur **şadr** (12) ve dağı bir kişi cum' a namâzını kıılırken ikindi ve katı dâhil (13) olsa cum' a namâzı bâtıll olur **şadr** ve dağı bir kimesnenüñ (14) pâresi olsa veyâ şınnmış a' zâsı olsa ol yara üzere (15) veyâ ol şınık nesne üzere bir nesne bağlayub dağı

42b(1) ve üzerine mesih itmiş iken ol yara önlemek ile namâz bâtıll (2) olur **şadr** ve dağı bir kimesne necâsetüñ izâle kâdir (3) olmasa dağı necâset ile namâz kıılan kimesne namâzda iken (4) girü necâset izâle ider nesneye kâdir olsa pes ol (5) kişinüñ namâzı bâtıll olur **bu faşl kaçâyâ kalmış (6) namâzuñ beyânındadır** beş vaqt farzlar mâbeyninde vitirde (7) tertib farzdur **şadr** ya' ni tertib gözetmeyüb namâz kıılsalar (8) câiz olmaz **şadr** ve dağı bir şâhib tertib kimesnenüñ (9) fevt olmuş namâzı var idüken bilür iken muqaddime (10) anı kaçâ eylemedin beş vaqtüñ namâzını vaqitlerinde edâ (11) eylese ol edâ eyledügi beş vaqtün namâzı fâsid olur (12) ammâ eger ol namâzını edâ eyledügi beş vaqitden şoñra (13) olan vaqtüñ namâzını dağı edâ eylese pis imâm-ı (14) a' zam rıdvânullâh-i te' âlâ ' anh kavli üzere ol fâsid olan (15) beş vaqtüñ namâzları yine şâhih olub dağı ol

43a(1) şoñra kılduğı altıncı vaqtüñ namâzı da şâhih sâlim edâ (2) olunmuş olunur fe-emmâ imâm-ı muhammed ve imâm-ı yûsuf kavilleri (3) üzere ol fâsid olan beş vaqtüñ namâzları şâhihe (4) münkalib olmazlar **şr** ve ammâ eger ol beş vaqtüñ namâzını edâ (5) eyledükden şoñra dağı altıncı vaqtüñ namâzını edâ itmezden (6) evvel fevt olan namâzı dağı kaçâ eylese ol kılduğı (7) beş vaqtüñ namâzı imâm-ı a' zam ve imâm-ı ebü yûsuf kavilleri (8) üzere nâfile olur **r** ve dağı bir kimesne fevt olmuş (9) bir vaqit namâzı var idüğünü ekse evvel fevt olmuş (10) kalan namâzını kaçâ idüb ve dağı ol vaqtüñ namâzını (11) edâ eyleye megerki ol olduğı

vaqte müzāyeqe (12) ola ki ol vaqtüñ namāznı taqđim idüb ba‘ de fevt (13) olmış olanı qazā eyleye ve eger fevt olan bir vaqtüñ (14) namāzı olmayub belki bir qac vaqitlerüñ namāzları olsa (15) yine qazālarında ol fevt olan namāzlaruñ tertib dağı

43b(1) ri‘āyet olunur meger kim fevt olan namāz altı vaqtüñ namāzlarından (2) dağı ziyāde ola ol zamānda fevt olmış namāzlaruñ (3) mābeynlerinde dağı tertib lāzım degildür şr ve dağı bir zāhab (4) tertib kimesne fevt olmış namāzı var idügin unutsa (5) ba‘ de qazā eylemedin bir vaqtüñ namāzını edā eylese ba‘ de tezekkür (6) eylese ol edā olunan namāza zarar ħükm olunmaz ancak hemān (7) ol fevt olanı qazā eylesün r bir kimesnenüñ evvelden (8) ve şoñradan fevt olunmuş müctemi‘ e nāmazları olsa ba‘ de (9) fevt olmış olanları dağı tezekkür eylese vaqtüñ ki cevāzına (10) māni‘ olmaz r ba‘ de bir kimesnenüñ fevt olmış (11) namāzları çok olsa qazā eylemege dağı şürü‘ eylese ta‘yin (12) eylemek lāzımdur meşelā filān günüñ şabāh namāzına niyyet etdim (13) diye ya öyle namāzıñ veyā ħūd meşelā filān günüñ (14) üzerine qazāsı lāzım olan zahirlerüñ veyā ‘aşırlaruñ (15) evvelki sene veyā āhir ki sene niyyet eyledim dir r ve dağı

44a(1) kazāya qalan şavmlaruñ dağı qazāsına niyyet bu vecih ile (2) olur meşelā filān ramazān şavmlarından üzerime qazāsı (3) lāzım olanlaruñ evvelkisi veyā āħirkisi qazā eylemege niyyet itdüm (4) diye ve bu faşl vitiri ve nāfileleri beyān ider (5) şadr pes vitir i‘tikāden ve ‘āmen farz degildür anuñ içün (6) inkār iden kimesne kāfir olmaz fe-emma ‘emalen farzdur anuñçün nege (7) bir şāhib tertib meşelā ki şabāh namāzını kılarken vitiri (8) kılmaduğı aña hemān namāzı fāsıd olur şadr vitir (9) üç rek‘atdur mābeynlerinde selām olmaz belki tamām olduqda (10) selām virilür şadr vitirüñ her bir rek‘atında sūre-yi fātiħa (11) ve zamm sūre olunur üçüncü rek‘atıñ rükū‘ndan evvel ellerini (12) kulaqlarına berāber qaldırub allāhu ekber diyü yine ellerini (13) birbiri üzerine koyub dağı kunüt du‘ası oquya (14) budur

 (15)

44b(1) (2)

 (3)

 (4)

ارْحَمْتِكَ وَخَشِيَ عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ (5)

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي (6) bir kimesne künütü okumağa kâdir olmasa üç kerre

diye veyâhüd رَبَّنَا اِنْتَا فِي الدُّنْيَا (7)

حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (8) bir kimesne

künütü unudub rükû'a varmış olsa (9) aña künütü okumaya r ammâ eger rükû'dan kalkıldıktan (10) sonra okursa câizdür ammâ rükû'ı yine tekrâr itmeye (11) belki künütü mahallinde okumadığıçün secde-yi sehv eyleye (12) **şadr** şabâh namâzından evvel iki rek'at namâz kılmak sünnetdür (13) **şadr** evvelki öyle namâzından evvel bir selâm ile dört rek'at (14) namâz kılmak ve farzdan sonra iki rek'at sünnetdür **sr** fe-emmâ (15) ikindinüñ farzından evvel dört rek'at namâz kılmak sünnetdür

45a(1) ve eger ikindiden evvel dilerse iki rek'at namâz kıla **şadr** (2) aḡşam namâzından sonra iki rek'at namâz kılmak sünnetdür **şadr** (3) yatsu namâzinüñ farzından evvel dört rek'at ve sonra iki rek'at (4) sünnetdür ammâ dört rek'at kılsa müsteḡabdur **şadr** ve daḡı (5) cum'a namâzından evvel bir selâm ile dört rek'at namâz kılmak (6) sünnetdür r ve daḡı cum'adan sonra bir selâm ile dört rek'at (7) namâz kılmak sünnetdür r öyle namâzından evvel kılanan dört (8) rek'at sünnetüñ evvelki ka'idesinde ve cum'a namâzından evvel (9) kılanan ve daḡı sonra kılanan dört rek'at sünnetlerüñ evvelki (10) ka'idelerinde taḡiyyatı okuduğdan sonra şalavât du'âsın okumaya (11) ammâ eger okursa ba'zı müşâih katında secde-yi sehv lâzım (12) olur ve bu zıkr olunan dört rek'at sünnetde ve cum'anuñ (13) evvelki ve âḡirki sünnetlerde ka'ide-yi evvelisinde kalḡub (14) üçüncü rek'atına şürû' eyleyecek secânüñ okumaya (15) ammâ bunlardan ḡayrı olan dört rek'at olan sünnetlerde

45b(1) ka'ide-yi evlâde taḡiyâtdan sonra şalavâtı okuyub üçüncü rek'at (2) kalkıldıḡda secânüñ okuya d namâz kılan kimesne secdede (3) ve rükû'da olan tesbiḡleri ziyâde idüb secdede rükû'da (4) eglenmeden ise kıyamda iki kırâ'at kûrân-ı şerîfi ziyâde idüb (5) kıyyâmda eglenmek evlâdur r bir kimesne mescide girdüğü gibi (6) oturmadan evvel iki rek'at namâz kılmak sünnetdür aña taḡiyatü'l-mescid (7) dirler r bir kimesne âbdest alduğdan sonra iki (8) rek'at namâz kılmak müsteḡabdur r kuşluḡ zamânında dört (9) rek'at veyâhüd iki rek'at namâz kılmak müstahabdur d gice (10) ile nâfile kılan kimesne sekiz rek'atda bir selâm vire selâm (11) virmeyüb sekiz rek'atdan ziyâde kılmak mekrûhdur ve daḡı (12) gündüz nâfile kılan kimesne dört rek'atda bir kerre selâm (13) vire fe-emmâ selâm virmeyüb dertden

ziyāde qalursa mekrūhdur (14) ammā nāfilede her iki rek' atda bir selām vire cāizdür § (15) farz olan namāzlarıñ iki rek' atında qırā' at-ı qurān farzdur r

46a(1) ve eger kılduğı namāzuñ iki rek' atında qırā' at itmeyüb belki (2) ancak bir rek' atda qırā' at itse namāzı fāsıd olur r fe-emmā (3) evvelki rek' atlarda qırā' at itmek vācibdür hatta eger evvelki (4) rek' atlarda qırā' at itmeyüb belki āhir rek' atlarda qırā' at (5) eylese namāzı cāiz olur fe-emmā qırā' at itmediği için (6) secde-yi sehv vācib olur § vitirūñ cemī' rek' atlarında qırā' at (7) farzdur § ve nāfile olan namāzlarıñ cem' -i rek' atlarında (8) qırā' at farzdur § bir kimesne qaşd ile nāfile (9) namāzına şürū' eylese ol kimesneye ol namāzı tamām (10) eylemek lāzım olur § ve eger bir kişi nāfile namāzına (11) şürū' eylemiş iken fāsıd olsa qazā eylemek lāzım (12) olur dr qaçan bir kimesne dört rek' at nāfile namāzına niyyet (13) idüb pes şürū' eyleyüb dağı şef' -i evvelini veyā (14) ḥod-ı şef' -i şānisini ifsād eylese ya' ni evvelki iki (15) rek' at veyāḥūd ikinci rek' atı bozsa veyāḥūd iki

46b(1) şef' inde qırā' at itse veyāḥūd şef' -i evvelde qırā' at itse (2) veyāḥūd şef' -i şānide qırā' at itse veyāḥūd şef' -i evvelüñ (3) bir rek' atında qırā' at itmese veyāḥūd şef' -i şāninüñ bir (4) rek' atında qırā' at itmese ol kimesneye ancak ol niyyet (5) eylediği dört rek' atıñ iki rek' atını qazā eylemek vācib olur (6)

 (7)

 (8)

 (9)

 (10)

 ammā eger dört rek' at nāfile namāzına niyyet (11) iden kimesne evvelki şef' üñ ve dağı ikinci şef' üñ birer (12) rek' atlarında qırā' at itmese veyāḥūd evvelki şef' üñ birer (13) rek' atda ve ikinci şef' inde qırā' at itmese ol kimesneye (14) evvel niyyet idüb şürū' eylediği dört (15) rek' at namāzı cemī' en qazā eylemek lāzım olur meşelā

47a(1) (2)

 (3)

 bir kimesne dört rek' at nāfile (4) namāza niyyet idüb rek' atdan sonra oturmayub belki (5) dört rek' at tamām kılduğdan sonra oturub dağı selām (6) virse cāizdür qazā lāzım gelmez §r eger dört rek' at (7) nāfile namāza niyyet idüb şürū' iden kimesne iki (8) rek' atını kılub teşehhüd idüb dağı üçüncü rek' at (9) ibtidā itmezden evvel

namāzını bozsa aşla każā (10) lāzım gelmez **şadr** bir kimesne dört rek' at namāz kılmaya kadir (11) iken otururken nāfile namāza şürū' eylese kalsa cāizdür (12) ammā ayak üzere nāfile namāza ibtidā idüb şoñra otursa (13) mekrūhdur megerki 'özri ola **şadr** bir kimesne (14) şehirden taşra bir nesne üzere binüb giderken kıbleye (15) muhālif dağı olursa imā' ile namāzı kılmak cāizdür r

47b(1) ammā farz olan namāzları bu vecih ile kılmak cāiz degildir (2) meger ki zarūret ile lāzım gele r fe-emmā sünnetler bu huşuşda (3) nāfile hükümindedür tuvar üzere **ایمانی** kılmak cāizdür (4) bir nāfile namāza tuvar üzere iken ibtidā eylese ba' de (5) inüb tamām eylese cāizdür fe-emmā eger yirde iken ibtidā (6) eylese ba' de tuvar üzere itimām eylese fāsiddür **şr** (7) ramāzanda yatsu namāzından şoñra vitirden evvel terāviḥ (8) kılmak sünnetdür ve dağı terāviḥ yigirmi rek' atdur ve her iki (9) rek' atda bir selām virilür ve bunuñ dört rek' atına (10) bir terviḥe dönülür ve her bir terviḥeyi ya' ni dört rek' atını (11) kılduğdan şoñra bir terviḥe miqdārı dilerse ba' zı (12) tesbiḥlere meşgūl ola dilerse sâkin olub (13) bir miqdār istirâhat için otura r terāviḥ (14) erlere ve 'avratlara dağı sünnetdür r bir kimesne terāviḥi (15) terk eylese aşla każā lāzım degildir r ve dağı terāviḥ

48a(1) gicenüñ şelase evellinüñ âhirine degin tâḥir (2) eylemek müsteḥabdur ve dağı bir kimesne yatsu namāzını (3) yalnuz kılsa terāviḥi imā ile kılmak cāizdür r (4) bir cemā' at farzı cemā' at ile kılmaya terk eyleseler (5) imdi terāviḥi dağı cemā' at ile kılmak gerek r bir kimesne (6) dağı terāviḥi imām ile kılmasa vitiri imām ile (7) kılmak cāizdür şöyle ma' lüm ola ki ramāzandan gayrı (8) zamānlarda vitir vâcib cemā' at ile kılmak cāiz degildir ve allāh (9) **اعلم بالصواب** bu faşl farzlarda imāma iktidā itmek bildürür (10) bir kimesne vaqtüñ farzına şürū' eylemiş iken yine (11) ba' ine ol kılduğı namāz için cemā' at ile ikāmet (12) olunsa ve eger evvelki rek' atda olub dağı secde eylememiş (13) ise namāzını bozub ki cemā' at şevābını kaşd (14) idüb dağı imāma iktidā eyleye ş ve ammā eger secde (15) eylemiş ise ve eger ol kılduğı namāz dört rek' at degil ise

48b(1) yine namāzını bozub andan imāma iktidā eylesün **şr** (2) ve ammā eger secde eylemiş bulunub dağı kılduğı namāz dağı (3) dört rek' at ise namāzını bozmaya belki bir rek' at (4) dağı zamm eyleyüb iki rek' at tamām olıcaş selām vire ki (5) kılduğı nāfile ola ba' de imāma iktidā idüb andan cemā' at (6) ile edā eyleye **şr** ve ammā eger iki rek' atı tamām kılub andan (7) üçinci rek' atda olursa namāzını tamām idüb ba' de nāfileye (8) niyyet ile imāma iktidā eyleye ve eger ikindi degil ise (9) zira kim ikindiden şoñra nāfile mekrūhdur ammā bir kimesne (10) belā 'özr kaşd ile 'ibâdetini bozmaş ḥarâmdur r fe-emmā (11) bir yalnuz kılan

kimesne cemā' at ile namāz kılmak için (12) veyāhūd öyle namazın kılan kimesne öyle namāzınıñ sünnetin (13) kılariken iḳāmet olunsa veyāhūd cum' a namāzınıñ (14) sünnetin kılariken ḥuṭbeye şürū' olunsa ihtilāf vardır (15) ba' zılar ider iki rek' at tamām olıcaḳ ḳaṭ' ile

49a(1) dimişler fe-emmā ba' zılar itmiş kim dört rek' at tamām kıla (2) dimişler şr bir kişi mescidde iken ezān oḳunsa (3) ol mescidden namāz kılmadan çıḳub gitmek mekrūhdur (4) megerki bir āḥir cemā' ate mü' ezzin veyāhūd imām ola ki ol (5) cemā' at için gide şr veyāhūd bir kerre öyle namāzını (6) ve yatsu namāzını kılmış bulunsa ve yine ol kılduḡı namāz (7) için ezān oḳunmuş olsa imdi ol zamānda (8) çıḳub gitmek cāizdür şr ve daḡı bir mescidde iḳāmet (9) olunsa çıḳub gitmek mekrūhdur megerki şabāḥ namāzını (10) veyāhūd ikinci namāzını veyā aḥşam namāzını kılmış (11) bulunsa ve iḳāmet daḡı bunlar için olsa ol kimesnenüñ (12) çıḳub gitmesi cāizdür veyāhūd bir āḥir cemā' ate (13) imām veyāhūd mü' ezzin olsa iḳāmet daḡı olursa (14) çıḳması cāizdür şr fe-emmā eger öyle veyāhūd yatsuyı ki (15) kılmış bulunsa yine ol kılduḡı öyle ve yatsu için

49b(1) iḳāmet olunsa çıḳub gitmesi mekrūhdur belki nāfileye (2) niyyet idüb daḡı imāma iḳtidā itmek gerekdür şr ve eger (3) bir kimesne şabāḥ namāzınıñ cemā' at ile kılinması fevt (4) olmadan ḳorḳsa sünneti terk idüb imāma iḳtidā (5) eyleye şr ve daḡı bir kimesne şabāḥ namāzınıñ bir rek' atına (6) yetişmegi umsa hemān sünneti kılub ba' de iḳtidā ide ammā (7) şabāḥ namāzınıñ sünneti ḳazā olunmaz megerki farz bile (8) fevt olmuş ola farza teba' iyyet ile sünneti daḡı ḳazā ideler (9) ş öyle namāzınıñ sünneti farzını cemā' at ile kılmak (10) için terk olunur ve farzdan soñra olan iki (11) rek' at sünnetden evvel ḳazā olunur şr fe-emmā şabāḥ (12) namāzınıñ sünneti ile öyle namāzınıñ sünnetinden ḡayrı (13) sünnetler terk olunsalar ḳazā olunmazlar şr ve daḡı bir kimesne (14) dört rek' at olan namāzlarıñ bir rek' atına yetişmiş (15) olsa ol kimesne cemā' at fażlını bulur ammā cemā' at ile

50a(1) kılmış olmaz şr ve daḡı bir kimesne mescide gelüb namāzı cemā' at (2) ile kılmış bulsa evvelā sünneti kılub farzını kıla megerki (3) vaḳitde mażāyıkā ola ki sünneti terk eyleye şr ve daḡı (4) bir kimesne bir imāma rükū' da iken iḳtidā idüb kendüsi (5) rükū' itmese belki ayak üzere ṫursa ḥattā imām rükū' dan (6) ḳalḳsa ol kimesne ol rek' ata yetişmiş olamaz şr (7) ve daḡı bir kimesne imāma iḳtidā eylese ol imām rükū' a (8) ḳarīb iken miḳdārı imāmdan evvel rükū' eylese (9) daḡı ṫursa ḥattā imām rükū' idince dursa namāzı (10) cāizdür ol kimesne ol rek' ata yetişmiş olur (11) **bu faşl mariz olan kimesne namāzı nice kılar anı bildürür** (12) bir mariz olan kimesne ḳıyyāma ḳādir olmasa otura (13) veyāhūd ḳıyyāma

durmağ ile marizi ziyāde olmağdan korksa (14) r veyāhūd bir kiři ayak üzere durmağ ile ki marzim (15) eglenür diyü korksa r veyā baři dönmeğden korksa

50b(1) veyāhūd ayak üzere turmağdan maħkum ıztırāb çekse (2) r imdi nice dürlü dilerse otura **şadr** otururken (3) rükū' ile ve sücüd ile namāzını kıla **şadr** fe-emmā eger ki oturmağa (4) kādır olub ve lakin rükū' ve sücüd eylemek kādır (5) olmasa imdi ol kiři oturub dağı imā ile kıla (6) ya' ni ki baři ile rükū' ve sücūda işāret eyleye lakin (7) başını rükū' a egdiginden sücūda dağı ziyāde aña (8) **şadr** fe-emmā secde eylemek için bir nesneyi kaldırub başına (9) tutub secde itmeye ve dağı bir kiři oturmağa (10) kādır olmasa ayaklarını kıbleye karşı idüb arkası üzere (11) yatub baři ile rükū' a ve sücūda imā eyleye **şadr** fe-emmā (12) eger yanı üzere yatub dağı kıbleye müteveccih olub (13) dağı baři ile imā eylese cāizdür **şadr** ve dağı bir kiři (14) bu vecih ile dağı imāya kādır olmasa göz ile başışı ile (15) veyā kıble ile imā eylemek cāiz degildür **şadr** ve dağı bir kimesne

51a(1) ayak üzere turmağa kādır olsa ammā rükū' ve sücūda (2) kādır olmasa ol kimesne ayağ üzere imā eylemekden (3) ise otururken imā eylemek efdaldur dürer ve dağı (4) bir kimesne namāz içinde iken mariz olsa durmağa (5) kādır olmazsa namāzını bozmayub otururken itmām (6) eyleye ve eger oturmağa dağı kādır olmazsa arkası (7) üzere veyāhūd bir cānibi üzere yatub dağı imā (8) eyleye **şadr** ve dağı bir mariz otururken rükū' ile (9) ve sücūd ile namāz kılar iken řihhat bulsa namāzınıñ (10) yařasını ayağ üzere kılub tamām eyleye dürer ve dağı (11) imā ile namāz kılan mariz namāzda iken rükū' a (12) ve sücūda kādır olsa namāzını itmām eyleye belki (13) ibtidā' dan řürü' idüb cemi' an rükū' ve sücūd ile (14) kıla **şadr** bir kimesnenüñ bir gün bir gice ya dağı (15) az zamān 'aqlı zāil olsa ol vağitde fevt olan

51b(1) namazlarını kařā eyleye **şadr** fe-emmā bir gün bir giceden (2) ziyāde olsa ve eger ziyādesi bir sā' at dağı olursa (3) kařā eylemeye r ve dağı bir kimesnenüñ 'aqlı bengilik ile veyā (4) ħamr ile zāil olsa bir gün bir giceden ziyāde dağı (5) olursa yine kařā olunur **şadr** bir kimesnenüñ elleri (6) dirseklerinden ve kolları topuğlarından kesilmiş olsa (7) ol kimesneye namāz kılamak lāzım degildür **kitāb-ı kāfide** (8) böyle vağı' olmışdur ammā ba' zılar dimişlerdür ki eger (9) ābdest alıvirür kimesne bulursa emr idüb (10) yüzünü ve kesilmiş olan yirleri yudurub ve başına (11) mesih itdüre ammā eger bir kimesne bulmaz ise yüzünü veya başını (12) şuya važ' ide veyāhūd yüzünü ve kesilmiş olan (13) yirleri bir divāra meşh ide ve namāz kıla **tatar ħanda** (14) dağı böyle vāğı' olmışdur **bu faşl misāfir olanlaruñ namāzı** (15) nice kılar beyān ider ve dağı bir kimesne sākin olduğı

52a(1) yirden üç günlük yola gitmek niyyet idüb çıkısa **(2)** ol kimesneye misâfirler **şadr** ol kimesneye dört **(3)** rek' at olan farzlar öyle ve ikindi ve yatsu namâzları **(4)** gibi kaçır olunub hemân ikişer rek' at kılmak farz olur **(5)** **şadr** ammâ bir misâfir olan kimesne iki rek' at kılmayub belki **(6)** tamâm dört rek' at kılsa eger iki rek' atdan soñra miqdâr teşehhüd **(7)** oturub ba' de iki rek' at dañı kılmış ise ol evvelki **(8)** rek' at ile farz tamâm olub soñra kılduğı iki rek' at **(9)** nâfile olur **şr** ammâ farz tamâm olduğı gibi selâm virmeyüb **(10)** belki selâmını sâhîr idüb ve nâfilede vâcib olan **(11)** tekbîretü'l-iftitâh terk eyledüğüñ aşır olur **şadr** **(12)** fe-emmâ eger tamâm dört rek' at namâz kılub iki rek' atdan **(13)** soñra oturmayub belki tamâm dördünü kıldıkdan soñra otursa **(14)** bâtıl olur belki nâfile olmuş olur **şadr** bir misâfir **(15)** tâsfirden yerine gelince bu vecih ile namâzı kaçır olunur megerki

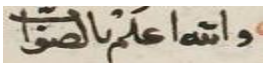
52b(1) bir şehirde veyâ bir köyde on beş gün miqdârı veyâhüd **(2)** dañı ziyâde turmağa niyyet ide ol zamânda ol kimesne namâzı **(3)** tamâm dört rek' at kılsun **şadr** eger kim bir misâfir bir yirde **(4)** gelüb dañı niyyet itmeyüb belki murâdı irteye dañı kalub **(5)** soñra gitmek dileyüb pes bu tariğ ile bir kaç yıl dañı **(6)** ziyâde olursa yine iki rek' at namâz kıla ş ve eger bir misâfir **(7)** bir yirde on beş gün durmağa niyyet eylese ve lakin bir yirde olmayub **(8)** belki biri birine tâbi' olmayub başka cum' aları kılinan iki yerin **(9)** sâkin olmağa niyyet eylese yine evvel kişi ikişer rek' at **(10)** namâz kılor **şadr** ve dañı bir ' asker dârü'l-ğarbde olub on beş **(11)** gün iğâmete dañı niyyet itmiş olsalar yine ikişer rek' at kılar **(12)** **şadr** bir misâfir olan kimesne muķim olan imâma tâbi' **(13)** olsa hemân ancak tâbi' olduğı vaķitde tamâm dört rek' at **(14)** kılmak lâzım olur dürer fe-emmâ bir misâfir olan kimesne muķim **(15)** olanlara imâm olsa imâm olan misâfir iki rek' at kılub

53a(1) selâm vire virdükden soñraki kendüye iğtidâ itmiş olan **(2)** muķimlere diye ki siz namâz girü tamâm kıluñuz ben misâfirin **(3)** demek müsteħabdur **şadr** bir kimesnenün muķim iken fevt olmuş **(4)** namâzı olub ve dañı misâfir iken kaçâ eylemek dilese yine **(5)** muķimler namâzını kaçâ ider gibi kaçâ eylese ya' ni dörder **(6)** rek' at kıla **şadr** ve dañı bir kimesne misâfir iken fevt olmuş **(7)** namâzların yine muķim iken kaçâ itmek dilese yine misâfirler **(8)** namâzı gibi kaçâ ide ya' ni ikişer rek' at kıla ş bir misâfir **(9)** ' âşi dañı olursa meşelâ hırsızlık idüb yâhüd veledizîna **(10)** ' âşi olub veyâhüd kavlı olub kaçub sefere niyyet eylese **(11)** yine namâzı bu vecih ile kaçır olunur r i' tibâr-ı aşlı olan **(12)** kişinün niyyetindedür meşelâ sefere niyyet itmekte ' avratun niyyetine **(13)** i' tibâr yokdur belki erinün niyyeti mu' teberdür ve bir kişi **(14)** bir yaña tâbi' olub rızıkları begden olan ' askerün **(15)** niyyetlerine i' tibâr yokdur belki i' tibârınun niyyetindedür

53b(1) ve dağı kirācınıñ niyyetine girü i' tibār yoğdur belki anuñ (2) ya' ni anı ücret ile dutub düz kılındıran kimesnenüñ (3) niyyeti mu' teber **şadr** bir kimesnenüñ vañan-ı aşıyyesi olub (4) ba' de anı terk idüb bir āhir yirde vañan itmiş olsa (5) evvelki vañanlıđdan çıkar hattā misāfir iken (6) ol yire gelse misāfirlikden çıkmaz belki yine ikişer (7) rek' at namāz kılar **şadr** ve dağı misāfir olmağda (8) mu' teber olan yürümesi ile veyāhūd ister aht (9) iderüñ adem yürümesi ile üç gün üç gicelik (10) yoldur r bir kimesne hemān sefere niyyet itmek ile misāfir (11) olmaz belki yerinden çıkmāđ gerekdür r ve dağı bir kimesne (12) yine çıkmāđ ile misāfir olmaz belki niyyet itmek gerekdür (12) d ve dağı bir misāfir olan kimesne tuvar üzere giderken (13) kıbleye dağı müteveccih olmazsa nāfileyi ve sünnetleri 'özri (14) dağı yoğsa imā ile kılmāđ cāizdür r ammā eger 'özri

54a(1) olsa meşelā ki uğrı veyāhūd bir yırtıcı cānavar olub (2) kendüsinüñ veyāhūd tavarınıñ helāk olmasından (3) korıksa veyāhūd balçık olub namāz kılıcağ yir bulmasa (4) veyā tuvarın binmekden 'āciz olsa ya mizācı za' if (5) veyā eti serd olmağ veyāhūd eger inerse yoldaşları (6) gidüb kendüsine zarar olmağ ihtimāli olsa farzları (7) dağı tuvar üzere kılmāđ cāizdür r vitir imāmın kavli üzere (8) sünnet gibidür 'özri dağı yođ ise gerü tuvar üzere kılmāđ (9) cāizdür r bir kimesne gemi içinde namāz kılmāđ dilese ki her ne (10) cānibe dönmiş ise namāza ibtidā itdükde kıbleye müteveccih (11) olmağ lāzımdur r bir kimesne gemi içinde ayak üzere namāz (12) tırurken namāz kılmāđa kādır olsa ammā ve tırurken kılsa (13) cāizdür ammā efđal olanı terk itmiş olur r bir kimesne (14) gemiden çıkmāđa kādır iken çıkmayub gemi içinde namāz kılsa (15) cāizdür ammā efđal budur ki çıkar r ve dağı bir gemi kenāra

54b(1) bağlanmış olsa ol geminüñ içinde otururken namāz kılmāđ (2) cāiz degildür meger kim başı döne ol zamānda cāizdür bir gemide (3) imām olan kimesne ğayrı gemide olanlara tābi' olmağ cāiz (4) degildür meger kim gemileri birbirine yağlaşub bir gelmiş olalar (5) imdi ol zamānda cāizdür r bir gemiden taşra kenāra (6) namāz kılan kimesneye gemi içinde olan kimesne iktidā eylemek cāiz (7) degildür ve dağı bir gemi içinde namāz kılan kimesne taşra (8) kenārda olan kimesne iktidā itmek girü cāiz degildür ammā (9) eger gemi ile taşrada olan kimesnenüñ mābeynlerinde yol olsa (10) veyāhūd nehrüñ ya ba' z olmasa cāizdür ve

(11) bu faşl cum' a namāzını beyān ider bir kimesne cum' a namāzı (12) vācib olmağa misāfir olmayub muğ' im olmağ ve dağı mariz (13) olmayub şahih olmağ gerek ve dağı kul olmayub hür olmağ (14) ve 'avrat olmayub er olmağ ve 'ākl-ı bālig olmağ ve dağı (15) kör olmayub ve ayaqsız olmamağ şartıdır r pes bir kimesnede

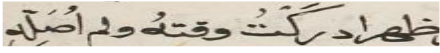
55a(1) bunlar bulunmuş iken cum‘a namāzı kılsa cāizdür vaqt (2) namāzını edā itmiş olur **şadr** bir yirde cum‘a namāzın kılmak (3) şahih olmanuñ şartı oldur kim ol yire mışır denilmek şahih (4) olmak gerekdür ya‘ni begi ve kādısı olub hudūd-ı ikāmet (5) olunmak gerekdür **şadr** ba‘zılar dimişlerdür **şadr** cum‘a namāzı (6) şahih olmasınuñ şartı dağı oldur kim sultān izinli ile olmak gerekdür (7) **şadr** cum‘a namāzınuñ bu şartı öyle vaqitidür eger öyle (8) vaqti çıkısa cum‘a kılmak bātıllı olur ancak hemān öyle namāzı (9) kazā olunur **şadr** cum‘a anuñ bir şartı dağı cemā‘atüñ (10) eḳall mertebesi imām-ı ‘azam rıdvānullāh-i te‘ālā ‘anhı qavl üzere ve dağı (11) imāmı-ı muḥammedı qavl üzere imāmdan ğayrı üç kimesne olmağdur (12) fe-emmā imām ebū yūsufı qavli üzere imāmdan ğayrı iki kimesne (13) dağı cemā‘atdür **şadr** ve cum‘a şahih olmasınuñ bir şartı dağı izin üzni (14) ‘āmeddür r hattā eger bir sultān sarāyınuñ kapusını kapayub (15) kendünüñ tevvāb‘ ile kıssalar cāiz olmaz şr cum‘a anuñ

55b(1) ğayrı yirde imām olmak cāiz olan cum‘ada dağı imām olmak (2) cāizdür **şadr** misāfirüñ ve marizüñ ve ḳuluñ cum‘a namāzına (3) imām olmaları cāizdür r ammā nābanlığuñ ve ‘avratuñ imām (4) olmaları cāiz degildür **şadr** şahib-i ‘özri olanlar ve mecūslar (5) cum‘a gününde oldukları şehrde öyle namāzını cemā‘at ile (6) kılmak mekrühdür **şadr** misāfirüñ ve marizüñ cum‘a gününde (7) şehrde cemā‘at ile öyle namāzı kılmaları mekrühdür r ammā (8) eger şehirde olmayub cum‘a kılmak vācib olmaz yirde olsa (9) cemā‘at ile kılsalar cāizdür **şadr** bir kimesnenüñ ‘özri yok (10) iken cum‘a kılmazdan evvel öyle namāzın kılsalar mekrühdür (11) **şadr** ammā eger cum‘adan evvel namāz kılmış iken nādem olub (12) cam‘iye yetişmege sa‘y eylese imām-ı ‘azamı qavli üzere (13) imāma yetişmez ise dağı ol ḳılduğı ile namāzı (14) bātıllı olur ammā imāmın qavli üzere imāma (15) yetişmeyince bātıllı olmaz **şadr** bir kimesne cum‘a

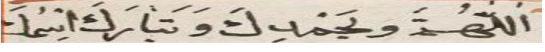

56a(1) namāzınuñ imām teşehhüde iken yāḥūd secdeyi sehvdā iken (2) yetişse tābi‘ olub cum‘a namāzını itmām eyleye **şadr** cum‘a gününde (3) evvel olan ezān okunduğdan soñra bey‘ ve işrā mekrühdür hemān (4) cam‘iye sa‘ī itmek gerekdür **şadr** cum‘ada imām minbere çıkmaq (5) ile namāz kılmak ve söz söylemek ḥarām olur r ḥuṭbeyi ve dağı cum‘a (6) namāzını tamām idünce **şadr** kaçan imām minbere çıkısa minber üzere (7) oturub önünde mü‘ezzinler ezān okuyub ba‘de imāmı ḥuṭbe (8) idüb cemā‘at müteveccihe olub müste‘min olalar ba‘de imām (9) ile cum‘a namāzın kıllalar r bir köyden bir kimesne cum‘a gün (10) şehre dāğıl olsa eger cum‘a gün şerirde olmağa niyyet eyledise (11) cum‘a kılmak ol kimesneye vācib olur ammā eger cum‘a gün (12) vaqitden evvel veyāḥūd soñra gitmege niyyet eyledise cum‘a (13) kılmak vācib olmaz r bir misāfir olan kimesneye cum‘a vācib

(14) degildir meger kim on beş gün miqdârı durmağa niyyet ide (15) tariķü'l-cema'ate cum' a kılmak vâcib olan kimesneye lâyıķ olan

56b(1) budur ki evvelki ezândan sonra hemân cam' iye vara andan sonra oturmazdan (2) evvel iki rek' at nâfile kıla aña taḥiyatü'l-mescid dirler ba' de ḥuṭbeden (3) evvel dört rek' at cum' a sünneti kıla ba' de ḥuṭbeyi evvelinden âhirine (4) degin diñleye eger ba' id daḥı olursa yine diñler gibi oturub (5) aşıla ḥaṭib ḥuṭbede iken söz söylemeye ve namâz kılmaya ba' de (6) imâma iktidâ idüb cum' a farzını edâ eyleye ba' de dört rek' at (7) cum' a sünneti kıla ammâ ihtimâm idüb cum' a namâzından sonra ve cum' adan (8) sonra kılinan dört rek' at sünnetden evvel dört rek' at öyle namâzı (9) kılub niyyet eyledikte nüyet âhir

 (10) ba' de diyüb niyyet ide ba' de ol dört rek' at cum' a sünneti kıla (11) eger kılinan cum' a namâzı câiz olmamış olursa bari öyle namâzını (12) kılmış olur ba' de iki rek' at veyâḥūd dört rek' at namâz kıla ve allâhu 'alem (13) **bu faşl bayrâm namâzını beyân ider** üzerlerine cum' a namâzını (14) vâcib oluna bayrâm namâzı daḥı vâcib olur r bayrâm (15) namâzı ile meyyit namâzı cem' olsalar bayrâm namâzı taqḍim

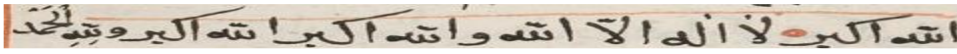
57a(1) olunur ba' de meyyit namâzı kılinur ammâ meyyit namâzı bayrâmuñ (2) ḥuṭbesinden taqḍim olunur **şadr** yevm-i fiṭrada ya' ni ramazân (3) bayrâmında muşallaya varmazdan evvel bir miqdâr ta'âm yemek ve daḥı (4) misvâk-ı isti' mâl eylemek ve daḥı ğusl itmek ve gökçen-i râyihalar (5) ṭayyib itmek müsteḥabdur **şadr** ve daḥı muşallaya varmazdan (6) evvel libâsınıñ gökçegin giymek ve fiṭrasını fuḫarâya virmek (7) müsteḥabdur **şadr** ve muşallaya giderken yolda cehr ile tekbir (8) eylemeye **şr** bayrâm namâzından evvel nâfile namâz kılmaya câiz (9) degildir r cum' a namâzına şart olanlar ḥuṭbeden ğayrı (10) bayrâm namâzına daḥı şartdur **şr** bayrâm namâzınıñ evvel vaḫti (11) gün bir miqdâr yüksek kalkduğı gibi dâḥil olur ammâ (12) âhir vaḫti gün zevâle varıncadur **şadr** vaḫt dâḥil olıcaḫ (13) imâm olan kimesne cemâ' ate iki rek' at bayrâm namâzın kıluvire (14) tariķ budur ki evvelâ tekbir idüb ellerini kulaķları berâberine (15) ḫaldurub sâir namâzlarda olan üslûb üzere ellerin

57b(1) bir yire götürüb sücânüñ (2) ğayrük diyüb ba' de üç kerre daḥı (3) tekbir idüb her bir tekbirde ellerin kulaķları berâberine (4) ḫaldırub yine aşığa şalıvirüb mâbeynlerinde ellerin (5) bir yire götürmeye **şr** üçinci tekbirden sonra ellerinüñ şaĝını (6) solı üzere koyub daḥı süre-yi fâtiḫayı okuyub bir süre daḥı (7) zamm eyleye ba' de ikinci rek' ata ḫalḫub evvel fâtiḫa ve zamm-ı süre (8) idüb bade üç kerre yine tekbir idüb ve daḥı her bir tekbirde (9) ellerini girü ḫaldurub daḥı mâbeynlerinde ellerini bir yire götürmeyüb (10) üç tekbir tamâm

olduğundan sonra bir kerre dağı tekbir idub (11) dağı ellerini kaldırmayub belki hemān rükū‘ eyleye ba‘ de (12) secdeleri tamām idub dağı oturub teşehhüd okuyub (13) selām vire namāz tamām olduğundan sonra imām huṭbeye şürū‘ eyleye (14) **şadr** bir kimesne bayrām namāzı imām ile kılmayub fevt eylese (15) dağı każā eylemeye **şadr** bayrām etini dāhil olduğı zāhir

58a(1) olmayub vaqt-i zevālden sonra zāhir ve sābit olsa zevālden (2) sonra bayrām namāzını kılmayalar cāiz degildür belki irtesi (3) kıllalar **şadr** ve eger ikinci gün dağı bir ‘özü-i vākı‘ olub (4) bayrām (nama)zı kılınmasa üçüncü gün kılmak cāiz degildür **şadr** (5) yevm-i ādhā ya‘ ni kurbān bayrāmı dağı yevm-i fiṭra gibidür lakin yevm-i (6) ādhāda bayrām namāzından evvel ta‘ām yemeyub yemeği namāzdan (7) sonra yine tāhīr müsteḥabdur yevm-i ādhāda muşallāya giderken (8) yolda cebr ile tekbir eyleye **şadr** yevm-i ādhānuñ namāzı dağı (9) bi‘ aynı yevm-i fiṭranuñ namāzı gibidür **şadr** ve eger yevm-i ādhāda (10) bir ‘özü zāhir olub zevāle degin namāz kılınmasa ikinci gün (11) dağı zāhir olsa kılınmasa üçüncü gün kıllına femmā eger üçüncü (12) günde vākı‘ olsa dördüncü gün kılınmaya cāiz degildür (13) **şadr** ‘ıyd-ı ādhāda ‘arife gününüñ şabāḥ namāzından sonra bayrāmuñ (14) evvel gününüñ ikindüsü āḥirine degin her namāzuñ farzından (15) sonra birer kerre tekbir eylemek vācibdür imām-ı a‘ zam rıdvānullāh-i te‘ālā

58b(1) ‘anh kavli üzere ammā imāmın kavli üzere ‘arefe gününüñ (2) şabāḥ namāzından eyyām teşrifinüñ ya‘ ni ‘ıyd-ı ādhā günleriniñ (3) dördüncü gününüñ ikindisine degin her namāzuñ farzından (4) sonra tekbir vācibdür tekbir itmek budur allāhu ekber (5)

(6) dimekdür ve allāh u a‘ lem **bu faşl istiskā namāzını beyān ider** (7) **şadr** imām-ı a‘ zam rıdvānullāh-i te‘ālā ‘anh kavli üzere istiskā (8) için cemā‘ at ile kılınur bir namāzı mesnūn yoğdur ammā (9) her kişi yalñuz kılsalar cāizdür ammā imāmın kavli budur ki (10) imām cemā‘ at ile cebr eylese iki rek‘ at namāz kılub ba‘ de (11) huṭbe okuya ve dağı kıbleye müteveccih olub du‘ā ide (12) ve dağı ridāsını döndüre ya‘ ni eger arḥasında olan (13) burda gibi dört köşeli ise yirden cānibe olan (14) tarafını yukaru götürüb dağı yukaru olan tarafını aşığa ide (15) ammā eger cübbe olsa sağı yanını şol yanına ve şol yanını

59a(1) sağı yanına eyleye r ve dağı istiskā namāzına üç gün biri (2) biri ardınca yürümek ile gireler ve dağı esbāblarınıñ (3) pākça olub eskicelerin gidereler ve namāza gitmezden (4) evvel her gün şadağa vireler ve gitdikleri zamānda başlarını (5) aşığa dutub zillet ile ve hużū‘ ile yürüyeler d ve istiskāya (6) zammılar ḥāzır olmayalar ve allāh u a‘ lem bi‘ l-ḳalb **bu faşl ay gün tütulsa** (7) **namāzlarını bildürür şadr** güne ḥüsūf vākı‘ olsa cum‘ a (8) imāmı nās

ile iki rek' at namāz kılub sâir namāzlar gibi her bir (9) rek' atda birer rükū' ide ammā ezān okuyub ikāmet etmeyeler (10) ve daḥı imām olan kimesne uzun sūreler okuyub taṭvīl (11) idüb aḥfā ile okuya ammā ḥuṭbe okumaya ba' de güneş (12) açılıb münkeşif olunca du'alar eyleye imāmın ḳavli (13) budur ki cehr ile okuya **şadr** ve eger cum'a imāmi ḥāzır (14) olmazsa cemā' at olmayub her biri başka kıllalar **şadr** (15) ḥusūf vāki' olsa ya'ni ay ṭutulsa cemā' at olmayub

59b(1) belki her kişi başka başına ikişer rek' at namāz kılub (2) andan soñra du'a ideler r ve eger muḥkem yeller esse veyāḥūd (3) muḥkem ḳarañuluḳlar olsa veyāḥūd bir 'adūdan ḥavf olunsa (4) ol vaḳt yine her kişi başka başına iki rek' at namāz (5) kılub du'a ve şenā eyleyeler bu faşl secde-yi sehv beyān ider (6) bir kimesne namāzda vācib olan nesneyi ḳaşd ile terk eylese (7) ol kimesne aḡ olur ammā secde-yi sehv olmaz ammā eger (8) sehv ile vācib terk eylese secde-yi sehv vācib olur (9) **şadr** secde-yi sehv oldur ki selām virdükden soñra yine iki (10) kerre secde idüb ba' de oturub teşehhüd idüb soñra (11) şalavāt du'asın **şr** okuya bir kimesne rükū' ḳırā' atden (12) taḳdīm eylese secdyi sehv lāzım olur **şr** bir kimesne (13) bir farzuñ iki rek' atın kılub selām virmeyüb ḳalḳmalu (14) iken üçüncü rek' ata ḳalḳmaḡı tāḥir idüb teşehhüdden (15) ziyāde ba' zı nesne oḳursa secde-yi sehv vācib

60a(1) olur **şr** ba' zılar teşehhüdden soñra bir ḥarf daḥı ziyāde ider (2) secde-yi sehv vācib olur dimişler ammā eşşah budur ki (3) daḥı dise secde-yi sehv vācib olmaz meger budur ki (4) edā olıcaḳ ḳadar ola **şr** ki secde-yi sehv vācib ola bir kimesne ya gelüb (5) iki rükū' eylese secde-yi sehv vācib olur **şadr** imām cehr ile (6) oḳınacaḳ yirde iḥvā ile oḳusa veyāḥūd iḥvā ile oḳıcaḳ yirde (7) cehr ile oḳusa secde-yi sehv vācib olur r bir kimesne bir namāzda (8) iken terk eyledüḡi vācibler bir olmayub belki mükerrer olsa yine hemān (9) bir secde-yi sehv vācib olur **şadr** imām sehv idüb secde eylese (10) iḳtidā iden kimesneyede secde eylemek vācib olur **şadr** fe-emmā (11) imāma iḳtidā iden kimesne sehv eylese imāma kendüyede (12) secde-yi sehv vācib olmaz **şr** bir imām namāzuñ ba' zını kılduḡdan (13) soñra bir kimesne iḳtidā itmiş olub imām secde-yi sehv eylese (14) ol kimesne imāmıla secde-yi sehv idüb ba' de namāzını tamām eyleye (15) r eger imām selām virdükden soñra namāzını itmām ide yürürken

60b(1) sehv ile secde-yi sehv vācib olur **şadr** bir kimesne üç rek' at (2) ya dört rek' at olan farzlaruñ iki rek' atını kılub oturmaḡa (3) unudub ḳalḳā dururken tezekkür eylese eger ṭurmaḡdan oturmaḡa (4) daḥı ḳarīb eylese oturub teşehhüd idüb secde-yi sehv vācib (5) degildür eger durmaḡa ḳarīb ise durub namāzını itmām (6) idüb ba' de secde-yi sehv eyleye

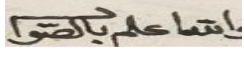

şadr bir kimesne dört rek' at (7) farz kılub dört rek' atı tamâm olduğdan şoñra oturmağa (8) unudub beşinci rek' ata başlasa eger ol beşinci rek' at için (9) secde itmiş olıcağ olursa ol namâz farzlığdan çıkub (10) nâfile olur dilerse oturub selâm virmesün dilerse (11) bir rek' at dağı zamm eyleyüb altı rek' at olduğdan şoñra oturub (12) selâm virsün r bir kimesne iki rek' at şabâh farzını (13) edâ ide yürürken ikinci rek' at için şoñra oturmasa (14) kalksa eger ol kalkduğı üçüncü rek' at için secde (15) itmiş ise farzı nâfileye döner ammâ nâfile dört

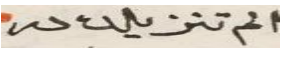
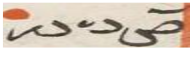

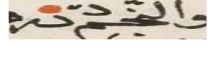

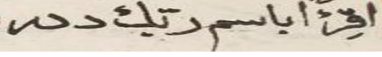
61a(1) rek' at olmak için bir rek' at dağı zamm itmek olmaz zîrâ (2) tulû' -yı fecrden şoñra nâfile mekrûhdur r ammâ eger bir kimesne (3) aḥşamuñ farzını üç rek' atdan şoñra oturmağa unudub (4) kalksa eger dördüncü rek' at için secde itmemiş ise oturub (5) teşehhüd idüb dağı selâm vire ba' de secde-yi sehv ide (6) ammâ eger secdeyi itmiş olursa namâzı tamâm dört rek' at nâfile (7) olur bir rek' at dağı zamm eylemek ihtiyâc yokdur **şadr** (8) bir kimesne dört rek' at farzı tamâm kılub oturub lakin selâm (9) virmeyüb sehv eylese kalksa eger ol kılduğı beşinci (10) rek' at için secde itmiş degil ise hemân oturub (11) selâm vire ba' de secde-yi sehv ide ammâ eger secde itmiş (12) olıcağ olursa bir rek' at dağı zamm ide dört rek' at (13) farzı tamâm kılmış olur ve iki rek' at nâfile olur ba' de secde-yi (14) sehv ide ammâ kılduğı ikindü dağı olursa böyledür (15) ve dağı ikindiden şoñra nâfile mekrûhdur diyü bir rek' at

61b(1) zamm eylemekte ihmâl itmeye bu şüretde cāizdür mekrûh degildür (2) ba' de secde-yi sehv ide aḥşamuñ farzını tamâm kılub oturub (3) dağı teşehhüd idüb lakin sehv idüb selâm virmedin (4) kalksa eger ol dördüncü rek' at için secde itmemiş (5) bulunursa hemân oturub selâm vire secde-yi sehv ide (6) ammâ eger dördüncü rek' at için secde itmiş olıcağ olursa (7) bir rek' at dağı zamm ide ki üç rek' at farzı tamâm kılmış olur (8) ve iki rek' at nâfile olur ba' de secde-yi sehv ide r ve ba' de (9) öyle aḥşamuñ ve yatsunuñ farzlarından şoñra bu ʔariḳ (10) ile ya' ni sehv sebebi ile nâfile olan namâzlar sünnet yirine (11) durmazlar r bir kimesne bir imâma iḳtidâ idüb dağı (12) sehv idüb iki rek' at nâfile olsun diyü bir rek' at (13) zamm eylemiş olsa iḳtidâ iden kimesne dağı imâmla (14) kılmak gerekdür ammâ eger nâfile olıcağ namâzı iḳtidâ eyleyen (15) ifsâd eylese kaẓâ eyleye r şabâh namâzınıñ âhirinde

62a(1) oturub selâm virmege unudub kalksa eger ol kılduğı (2) üçüncü rek' at için secde dağı itmiş olursa hemân (3) oturub selâm vire ba' de secde-yi sehv ide ammâ (4) bu şüretde nâfile iki rek' at olsun diyü bir rek' at dağı (5) zamm itmeye zîrâ şabâh namâzından şoñra nâfile mekrûhdur (6) fe-emmâ bu ʔariḳ ile sehv olursa ikindiden şoñra nâfile (7) cāiz olur nitekim beyân olundı r bir kimesne nâfile namâzında (8) iken sehv idüb ka' ide-yi evveliyi terk itse namâz fâsid (9) olmaz fe-emmâ ka' ide-yi âhirde selâmdan şoñra secde-yi sehv (10) eyleye r

bir kimesne kendüsini misâfir zann idüb selâm (11) virse veyâhüd kılduğı namâzı cum‘a namâzı zann (12) idüb selâm virse kılduğı namâzı fâsid olur (13) secde-yi sehv olunmaz r bir kimesne öylenüñ farzını iki (14) rek‘at olur zann idüb selâm virse fâsid olur (15) **şadr** bir kimene şekk idüb kaç rek‘at kılduğını

62b(1) yaqinen bilmese ve eger her zamânda şekk itmek ‘âdeti olmayub belki (2) ibtidâ şekki olıcağ olursa yine tekrâr ibtidâ eylesün (3) ammâ eger şekk ‘âdeti ise zann ğalibinenüñ üzerine (4) ise anuñla ‘âmel olsun ammâ eger zann ğalibi (5) olmasa aql üzerine binâ eylesün lakin âhiri olmağ şandığı (6) rek‘atdan şoñra oturub ba‘de bir rek‘at dağı zamm eyleyüb selâm (7) virsün ve bu faşl secde-yi tilâveti beyân ider (8) qurân-ı ‘azımden on dört yir vardur kim bir kimsen oqısa (9) veyâhüd işitse ve eger işitmege dağı kaçd itmedi ise (10) secde vâcib olur **şr** secde-yi tilâvet bu vecih ile (11) olur ki tekbir idüb ammâ ellerini qaldırmayub hemân (12) bir secde ide ve secdede dağı sâir secdelerde olan (13) tesbihi ki diye **şr** andan şoñra yine (14) tekbir idüb qalka ammâ teşehhüd oqumaya ve dağı selâm (15) virmeye **şadr** ve ol on dört mevz‘üñ biri

63a(1) sûre-yi a‘ârafuñ âhirindedür ve ikinci sûre-yi ‘addur ve üçüncü (2) sûre-yi nağhdür ve dağı dördüncü sûre-yi nebiyyi isrâ‘ıldür beşinci (3) sûre-yi meryemdür ve altıncı sûre-yi haccuñ evvelindedür ve (4) yedincisi sûreyi furqandadır ve sekizincisi nemlindedür (5) ve toquzuncusu sûre-yi toquz ve onuncusu sûre-yi (6) ve on birincisi sûre-yi ve on (7) ikincisi sûre-yi ve on üçüncüsü sûre-yi (8) ve on dördüncüsü sûre-yi (9) r bir kimesne bu muvâşığı fârisi (10) ile dağı

oqursa yine secde vâcibdür **şadr** bir imâm (11) olan kimesne ayet-i secde oqusa secde eylese ol imâma (12) iqtidâ iden kimesne dağı secde eylemek vâcib olur dürer (13) eger iqtidâ eyleyen kimesne imamuñ secde tilâvet eyledüğünü (14) işitmiş ise de yine secde ide **şadr** ammâ eger imâma (15) iqtidâ iden kimesne âyet secde tilâvet eylese imâmda

63b(1) kendüye de secde eylemek vâcib olmaz ammâ imâma iqtidâ iden (2) kimesnenüñ âyet-i secde-yi tilâvet eyledüğünü ħâriciden bir kimesne (3) işitse ol kimesneye hemân secde vâcib olur **şadr** bir kimesne (4) namâzda âyet-i secde-yi tilâvet eylese dirlerse secde-yi tilâvet (5) için ancağ rükū‘ eylesün dilerse hemân secde idüb (6) yine qâyyum olsun ammâ namâz için ola rükū‘ ve namâz için (7) olan sücüd eger hemân tilâvet ‘ağabinde olursa (8) secde-

yi tilâvet yirine olur ve eger tilâvet için (9) olmalarına niyyet dağı itmezler ise **şadr** bir kimesne namâzda (10) iki namâzdan ĥâric bir kimesnenüñ âyet-i secde-yi tilâvet (11) eyledüğünü işitse ol kimesne namâz içinde secde eylemeye (12) belki namâzdan sonra secde eyleye ve ammâ eger namâz içinde (13) secde eylese ol kimesne secde itmiş olmaz yine (14) namâzdan sonra tekrâr secde-yi tilâvet ide ammâ namâzı fâsid (15) olmaz bir kimesne imâmuñ âyet-i secde-yi tilâvet eyledüğün

64a(1) işidüb ol namâzda imâm aşla iktidâ itmese veyâĥüd (2) ol âyet-i secde okunduğı rek' atunğ ġayrı bir rek' atda (3) iktidâ eylese ol iktidâ iden kimesne ol namâzda secde-yi (4) tilâvet itmeye belki ĥâric şalavâtta itmek vâcibdür ammâ (5) eger âyet-i secde tilâvet olunan bir rek' atda iktidâ eylese (6) ve eger imâm secde-yi tilâvet itmiş olursa ol iktidâ iden (7) kimesneye muñlağ secde vâcib olmaz ammâ eger imâm secde-yi (8) tilâvet itmemiş olursa imâm ile secde-yi tilâvet eylemek (9) vâcibdür **şadr** bir kimesne namâzdan evvel âyet-i secde-yi tilâvet (10) itse secde itmezden evvel namâz şürü' idüb ol âyet (11) yine namâzda iken okuyub secde eylese yine kifâyet (12) ider fe-emmâ eger namâzdan evvel okuduğı vaĥitte secde (13) itmiş olsa ba' de ol âyet namâzda okusa ol okuduğı (14) vaĥitte evvelki eyledüğü secde kifâyet itmez belki sonra bir secde (15) dağı vâcib olur **şadr** bir kimesne bir meclisde âyet-i secde

64b(1) tekrâr okunsa hemân bir secde kifâyet ider ve eger bir kerre (2) kırâ' at idüb ve dağı secde idüb yine tekrâr kırâ' at (3) idüb secde itmese yine kifâyet ider **şr** fe-emmâ bir âyet (4) secde tekrâr okuyub meclis bir olmasa veyâĥüd meclis bir olub (5) evvel okunan âyet sonra okunan âyet secdenüñ ġayrı (6) olsa bir secde kifâyet itmez **şr** şadr âyet-i secdeyi tekrâr işiden (7) kimesnenüñ meclisi bir olmayub belki sonra işitdüğü meclisinüñ (8) ki ġayrı olsa bir secde kifâyet itmez fe-emmâ eger sâmi' ün (9) meclisi bir olub tilâvet idenüñ meclisi iki olsa ol (10) vaĥit şami' e bir secde kifâyet ider ve dağı tilâvet idene (11) iki secde vâcib olur **şr** bir mescid ve bir ev mekân vâĥid (12) ĥükmindeür bir kimi de âyet-i secde tekrâr tilâvet olunsa (13) bir secde kifâyet ider **r** ve dağı bir rek' atda âyet-i secde tekrâr (14) tilâvet olunsa bir secde kifâyet ider **r** ve bir kimesne ħalkub (15) ayak üzere durmağ ve bir kac âdem yürümeğ ve loğma

65a(1) ta'âm yimeğ ve bir miğdâr şü içmeğ ve bir sehelce söylemeğ meclisi (2) bir olmağa zarar itmez ve âyet-i secde tekrâr okunsa ancak bir secde (3) olur **şr** bir kimesne tilâvet eyledükde âyet-i secdeyi terk idüb (4) bâĥisini okumağ mekrühdür **şr** ve dağı âyet-i secde-yi aĥfâ ile okumağ (5) müsteĥabdür **şr** secde-yi tilâvet ayak üzere durub ba' de secde (6) itmek

müstehabdur ve dağı bir şağır ayet-i secde tilâvet eylese (7) secde vâcib olur ve dağı bir cünüb veyâhüd bir sarhoş ayet-i secde (8) tilâvet eylese üzerilerine vâcib olur ve bir kimesne bu mezkûrlaruñ (9) âyet-i secde tilâvet eyledükde işitse eşşah budur ki üzerine (10) secde vâcib olur r bir kimesne ayet-i secde-yi mecnûn mütabbağdan (11) veyâ mu' allim kuşdan istimâ' eylese secde vâcib olmaz r (12) ve dağı bâliğ olmamış oğlan veyâ hayz görmüş ' avrat (13) veyâ kâfir veyâ mecnûn âyet-i secde tilâvet eyleseler üzerlerine (14) secde vâcib olmaz ammâ eger bir kimesne bunlardan ayet-i secde-yi (15) istimâ' eylese ol kimesneleruñ üzerlerine secde vâcib olur allâhu ' alem

65b(1) bu faşl meyyit namâzını beyân ider bir kimesnenuñ kim (2) mevti hâzır olsa sünnet budur ki şağ cânibi üzere kıbleye (3) karşı konulub şehâdet kelimeleri ki

اشهد ان لا اله الا الله

(4)

واشهد ان محمداً عبده ورسوله

telkîn oluna

ya' ni ol (5) kimesne yanında bu kelimeleri tezekkür idüb işitdüreler r (6) ammâ şehâdet ile diyü emr itmeyeler şadr allâh secâne ü te' âlânuñ (7) emr-i şerîfi ile fevt olduğdan sonra çekesini bağlayub dağı gözlerini (8) kapayalar ve dağı üzerlerine meyyit kıoyıcağ setreleri

(9) وكفني جور ليه لرد

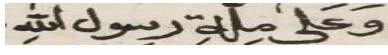
ş va' de-yi serîr üzere ki götürüb (10) kıoyalar şadr ve

' avratını setr idüb andan yânını çıkaralar (11) ba' de ğassâl gelüb abdest alıvireler fe-emmâ mazmaza (12) ve istinşâk itmeler ba' de başını tamâm yuyalar andan sonra meyyiti şol (13) cânibi üzere döndürüb şağ cânibini serîrine varınca yuyalar (14) ba' de şağ cânibi üzere döndürüb şol cânibi dağı şerîrine (15) muttaşıl olan yirlerine değin yuyalar andan sonra oturur gibi

66a(1) idüb bir miğdârcık kıarnını şığayalar ve eger ba' zı necâset ki (2) kııksa izâle idüb yuyalar ammâ meyyitüñ ğuslunu (3) tekrâr itmeyeler andan sonra bir kıurı nesne ile yaşını alalar ve (4) kefenine kıoyalar fe-emmâ tırnağlarını kesmiyeler ve şaçlar ve şaçalını (5) taramıyalar ve kesmiyeler r ve dağı gökçek-i râyhâlar sünnetdür r (6) ve bir kimesne şuda boğulmuş olsa yine tekrâr yuyalar r ve bir (7) meyyitüñ üzerine yağmur yağmağla aşla nesne ğusl yirine (8) durmaz ğirü yumağ gerekdür şadr bir meyyit edâ olsa sünnet (9) budur ki kefeni üç ola birine lifâfe ve birine izâr ve birine (10) kıamış diler ve lifâfe ile büyük ola ki meyyitüñ başını ve ayağını (11) örter ola ve ammâ kıamış hemân omuzlarından ta ayağ üzerine (12) varıncadur ve kıamışuñ yanlarını dökmezler hemân ancağ ortasından (13) bir yağa açub meyyitüñ başından ğeydüreler nişfini (14) meyyitüñ ardından ve nişfini öñünden olurlar evvelâ lifâfeyi (15) açarlar ba' de izârı açub dağı üzerine kıorlar ba' de

66b(1) kamuşu aḥzār iderler ba‘ de meyyiti yuyub silecek evvelā (2) kamuşu giyüerler ve ol açılmış izār üzere yitürüb evvelā (3) izāruñ şol cānibini ba‘ de sağ cānibini şararlar dürer (4) er olan meyyiti hemān iki kefen ile ya‘ ni lifāfe ve izār ile (5) kefenlenmek cāizdür ammā eger meyyit ‘ avrat olsa sünnet budur ki (6) kefeni beş ola ve dağı zıkr olanlardur ve birine dağı ḥumār (7) dirler meyyitüñ başına giyürürler ve birine dağı ḥırқа dirler (8) kefenlerinüñ üzerine şarurlar ḥırқанuñ enliligi meyyitüñ memeleri (9) üzerinden dağı dizleri aşağasına varınca olur **şadr** (10) ve dağı ‘ avratlaruñ meyyiti yunub salınub şacı kamuşu (11) üzerinden gögsi üzerine koyalar ba‘ de cemādı giderüb (12) andan zıkr olunan üslüb üzere sāir kefenleri dururlar (13) **şadr** ve ba‘ de meyyit avrat olsa üç ile ki biri (14) lifāfe ve biri izār ve biri ḥumārdur bunlar ile iktifā (15) olunmağ cāizdür **şr** beş meyyit namāzı farz-ı kifāyedür

67a(1) ya‘ ni her kimesnenüñ üzerine farz degildür belki ba‘ zı kimseler (2) kılsalar camī‘ sinüñ üzerilerinden sākıt olur **şadr** (3) ve dağı meyyit namāzına imām olmağa ola olan sulṭāndur (4) veyāḥūd sulṭānuñ nāyibidür **şr** ve eger sulṭān ḥāzır (5) olmazsa ğayrılardan ise kādı evlādur **şadr** ve eger (6) kādı ḥāzır olmazsa imāmları evlādur ve eger imām ḥāzır (7) olmazsa meyyitüñ velisi evlādur beş imāma evlā olan (8) kimesne bir ğayrıya imām olmağ içün izin virmek cāizdür (9) **şadr** bir meyyitüñ namāzı kılınmadın defn olunsa qabri (10) üzere namāz kılınmağ cāizdür tamām üç güne değin ammā üç (11) günden soñra kılınmaz **şadr** bir oğlancık ḥayāt üzere doğub (12) dağı vefāt itse bir ism ile tesmiye ideler andan ol (13) meyyitüñ üzerine namāz kılalar **şadr** fe-emmā eger ḥayāt üzere (14) doğmasa namāzı kılınmaz **ş** meyyit dört kişi götürmek (15) sünnetdür d ve meyyit götüren kişi cünüb olmamağ gerekdür r

67b(1) meyyit götürmek ṭariқи budur ki evvelā meyyitüñ başı ṭarafını ya‘ ni (2) ayağı ṭarafını sağ omuzı üzerine alub götüre ba‘ de (3) meyyitüñ başı cānibini andan soñra ayağı cānibini şol omuzı (4) üzerine alub götür **şadr** ve dağı meyyiti sır‘ at üzere qabre (5) ileteler **şr** ve meyyitüñ ardınca yürimek müsteḥabdur **şr** ve qabre vardıkları (6) zamānda meyyiti qabrine koyan kimesne (7) diyü dağı meyyitüñ yüzini (8) kıbleye müteveccih eyleye ve eger kefeni açılmasun diyü eger ucından (9) bağlamış olursa bağını çöze ve ammā bir kimesne gemide vefāt (10) itse yuyub ve kefenleyüb namāzını kılalar andan soñradur yaya (11) şalıvireler ve dağı bir ḥāmla ‘ avrat vefāt idüb qarnında (12) olan sağ kılsa ‘ avratuñ qarnını yarub içinden çıkan (13) ba‘ de ol ‘ avratı yuyub andan soñra defn ideler **şadr** (14) ve meyyit namāzınıñ ṭariқи budur ki imām olan kimesne meyyitüñ (15) gögsi muqābilesinde durub allāḥu ekber diyüb ellerini kulaqları

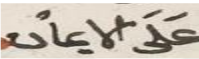

68a(1) berâber yine kaldurub ba' de sâir namâzlarda olduğı üzere ki (2) ellerini bir yire götürüb andan şenâ ide ya' ni sücânun allâhümme (3) ta âhirine degin oqıya andan sonra yine allâhu ekber diyü fe-emmâ (4) ellerini kaldurmayub dağı teşehhüdden sonra oqunan şalavât (5) du'ası bi'l-tamâm ve'l-kemâl oqıya yine allâhu ekber diye yine (6) ellerini kaldurmayub nefesine ve meyyite ve sâir müslimeye (7) du'â ide andan sonra girü allâhu ekber diyüb yine ellerini (8) kaldurmayub hemen selâm vire şır eger meyyit girü bâliğ ise (9)

böyle du'â ide r (10)

 (11)

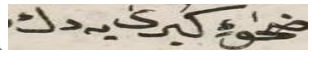
 (12)

 şır fe-emmâ eger meyyit şağır olsa ve nâ-bâliğ olsa (13) işbu zıkr olunan

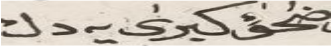
du'adan sonra bunu oqıya (14)

 (15)

diye bu faşl şavmı beyân ider şadr

68b(1) şavm oldur ki bir mükellif kimesne niyyet ile diye ki tulû' -ı fecrden gün (2) doluncaya dek yimek yiyüb şu içüb ħumâ' itmeye şır (3) ramazân ayında şâim olmağ veyâĥüd bir sebi ile ramazânda şâim (4) olunmaz ise sonra każâ eylemek farzdur r kefaret için şâim (5) olmağ farzdur r nezr için şâim olmağ dağı vâcibdür ramazân (6) için kefaret için ve nezr için olan şavmlardan (7) ğayrı olan şavmlar nâfiledür şadr bir kimesne ramazân (8) şavmına ve mu' ayyen olan nezr şavmına dilerse giceden (9) niyyet eylesün dilerse şabâĥ olduğdan sonra niyyet eylesün (10) ve dağı mezbür şavmlar için niyyet câizdür (11) şır edâ-yı ramazânda ve nezr-i mu' ayyende muṭlağ şavma niyyet (12) eylese veyâĥüd nâfile niyyet eylese câizdür yine ramazân (13) için ve nezr-i mu' ayyen için olur nâfile didüğü (14) zarar itmez şır bir kimesne ramazânda bir âĥir vâcib olan (15) şavma niyyet eylese câizdür şavmı ramazân için olur

69a(1) ammâ bir kimesne ramazânda mariz olsa veyâĥüd misâfir (2) olsa ve bir âĥir vâcib için niyyet eylese ol zamânda (3) ol niyyet eyledüğü vâcib için olur şır fe-emmâ nezr-i mu' ayyende (4) ya' ni bir mu' ayyen günde şâim olunmağa nezr olunmuş olsa (5) ol günde ol nezr olunan şavmuñ ğayrı bir âĥir şavm (6) vâcib niyyet eylese ol niyyet eyledüğü vâcib için olur (7) nezr-i mu' ayyende misâfir ve mariz olursa yine ĥükm böyledür (8) şadr ammâ ramazân şavmını każâ eylemek için bir gün mu' ayyen (9) olunmayub belki muṭlağ olan

nezrler için **şr** ve dağı kefarete (10) için olan şavmlar için giceden niyyet idüb mu'ayyen (11) eylemek veyâhüd gicenüñ âhir sâ' atinde veyâhüd tulu' -yı fecrünü (12) evvelinde niyyet eyleyüb mu'ayyen eylemek lâzımdur **şadr** ammâ (13) nâfileye dilerse giceden eylesün dilerse şabah niyyet (14) eylesün dağı cāizdür r nâfile mutlağ (15) şavma niyyet eylemek ile dağı cāiz olur ve yevm-i şekkde

69b(1) te'tavvu'an şâ'yi olmak cāizdür **şr** yevm-i şekkde te'tavvu'an yâhüd (2) bir vâcib niyyet eylese eger ol günüñ ramazândan idügi (3) zâhir olacağ olursa ol günüñ şavmını edâ eylemiş (4) olur nâfile veyâhüd vâcib niyyet eyledügi zarar itmez (5) ammâ eger ol gün ramazândan olmasa her nice niyyet itdi (6) ise anuñ üzerine olur **şr** bir kimesne ba'zı günlerde (7) şâim olmak 'âdeti olsa ve yevm-i şekk dağı ol 'âdeti (8) olan güne muvâffağ gelse yine nâfile niyyet öyle şâim (9) olmak müsteħabdur **şr** yevm-i şekkde havâşdan olanlar meşelâ (10) müftüler kâdılar ihtiyâten şâim olurlar ammâ gayrılar (11) vaqt-i zevâlden sonra iftâr iderler **şr** eger bir kimesne irta (12) ramazân ise şâim olayım ve eger ramazân degil ise (13) şâim olmayayım diyüb niyyet eylese şavmı şavm olmaz **şr** (14) bir kimesne eger ta'âm bulursam şâim olmayayım eger ta'âm bulmaz (15) isem şâim olayım diyüb niyyet eylese şavm olmaz **şr**

70a(1) bir kimesne dise kim irta ramazân olursa ramazân için (2) şâim olayım eger ramazân olmazsa bir âhir vâcib için şâim (3) olayım diyü niyyet eylese mekrühdur ammâ bu şüretde irtesi (4) ramazân olıcağ olursa şavmı ramazân için olur r (5) ammâ eger ramazân olmazsa nâfile olur r vâcib dağı (6) niyyet itdi ise yine nâfile olur **şr** bir kimesne şavma niyyet (7) eyledükde inşâallâh dise niyyetine zarar itmez r bir kimesne (8) ramazân ayını yalnız kendi görse pis şehâdeti mağbüle (9) dağı olmazsa kendüsi şâim olmak lâzımdur **şr** bir kimesne (10) bayrâm ayını yalnız görse eger şehâdeti mağbül olursa (11) bayrâm ideler ve ammâ eger mağbül olmazsa ol dağı sâir (12) müslümânlar ile yine şâim ola yalnız bayrâm itmeye **şadr** (13) eger gök yüzünde hilâlünü görünmesine mâni' bir 'illet (14) olsa eger ramazân ise bir 'âdil kimesnenün şehâdeti (15) mağbüldür ve bir şâlihe 'avrat dağı olursa yine mağbüldür

70b(1) şahid kul dağı olursa cāizdür **şadr** ammâ eger hilâlünü (2) görünmese mâni' bir 'illet olub ve ol göricek ay bayrâm (3) ayı olsa yalnız bir kimesnenün şehâdeti kifâyet itmez (4) sâir şehâdetler gibi iki er yâhüd bir er iki 'avrat (5) şehâdet itmek gerekdür **şr** ramazân ayını ve bayrâm ayını işbâtda (6) da'vâ lâzım degildür ve ramazân ayında şahid olan (7) kimesne lafz-ı şehâdeti lâzım degildür ammâ bayrâm ayında lafz-ı (8) şehâdeti diler şadr fe-emmâ gök yüzünde 'illet olmasa ramazân (9) ve dağı bayrâmda kelâmları ile tamâm 'ilm ü ta'yîn

gelecek kadar cem^ç (10) keşir görmek gerekdür **şr** ve dağı yevm-i adħada işbu zıkr olunan (11) aħkāmda yevm-i fitr gibidür **şr** ve dağı otuz gün şavm olduğdan (12) sonra fitr helâldür ve eger ramazānuñ evveli bir şahid ^ç ādil ile (13) şābit olmuş degil ise ammā eger hemān bir şahid ile şābit (14) olmuş olacak olursa şavm tamām otuz olmak bayrām (15) olmağā kifāyet itmez **şadr** eger şāim olan kimesne

71a(1) unudub yimek yise ve şu içse veyāħūd cimā^ç eylese (2) şavmı ol kişinüñ fāsıd olmaz ba^ç de hātır geldüğü gibi (3) yemeyüb şavmını itmām eylesün **şadr** bir kimesne uyuyub (4) ihtilām olsa veyāħūd bir ^ç avrata bakmak ile inzāl olsa (5) veyāħūd sürme çekinse yāħūd bir kimesneyi öpse ammā inzāl (6) olmasa şavmı bozulmayub şavmını itmām eylesün **şadr** (7) ve ammā eger bir kimesneyi öpse yāħūd yapışsa dağı inzāl (8) olsa şavmı fāsıd olub қаzā lāzım olur **şr** ve eger (9) bir kimesne talān veyā ğıybet söylese veyāħūd boğazına (10) toz veyāħūd duħān veyāħūd siñek girse yāħūd gice (11) ile cünüb olsa şabāħ olduğda cünüb bulunsa (12) şavmı fāsıd olmaz şavmını yimeyüb itmām eylesün (13) **şadr** ve dağı bir kimesne kendüsi mübāşeret itmeyüb bi^ç l-zarürī (14) ya^ç ni kay eylese yine şavmı bozulmaz yimeyüb itmām eylesün (15) **şadr** fe-emmā kendü ve şun^ç ile bir kişi ağızı tolusu

71b(1) қayı itse şavmı ol zamānda bozulub dağı қаzā olur (2) ve dağı bir kimesnenüñ dişleri arasında noħud miқdārı et olsa (3) ol eti yimek ile şavmı bozulur ancak қаzā lāzım olur ammā kefāret (4) lāzım olmaz r ammā noħuddan az olsa nesne lāzım gelmez (5) şavmı bozulmaz şavmı şavmdur megerki çıkarub dağı eli ile yayışub (6) yiye ki şavmı bozıla **şr** bir kimesne meşelā simsim dānesini iftār (7) itse şavmı fāsıd olur meger çiyne ki bozılmaya zīrā ki çiynek (8) ile tağılur aşığa gitmez bozulmaz **şadr** şāim olan kimesne (9) bu nesne mekrūhdur bir ^ç avrat şāim iken bir küçük oğlancık (10) için ta^ç am çiynese mekrūhdur r ammā bir kimesne bulmasalar (11) çiynege ol zāmanda mekrūh degildür **şr** bir kimesne haṭā^ç -yı (12) iftār eylese meşelā mażmaza iderken boğazına şu gitse (13) veyāħūd eger ah ile şavmını bozdursalar ancak қаzā eyleye kefāret (14) lāzım degildür **şadr** bir kimesne haққına ile қарnına kim ba^ç zı devālar (15) idħāl eyleseler veyāħūd burnundan ba^ç zı devālar idħāl

72a(1) eyleseler veyāħūd kulağından idħāl eyleseler ol kimesnenüñ (2) şavmı bozulur iftār eyleyüb sonra қаzā eylesün **şadr** (3) bir kimesne taş veyāħūd demür yutsa veyāħūd şabāħ olmuş (4) iken şabāħ olmamış şansa ta^ç am yise veyāħūd aħşam (5) oldu şānub aħşam olmazdan evvel ta^ç am yise ba^ç de (6) gündüz idüğü zāhir olsa ancak қаzā ide kefāret lāzım (7) degildür **şr** bir kişi sehv ile yimek yise ancak ba^ç de şavmı bozuldu (8) şānub қаşd ile

yimek yise ancak kaẓā lāzım olur **şr** (9) bir kimesne niyyet itmemiş olsa ta'ām yise ancak kaẓā eyleye (10) kefāret lāzım degıldür **şr** bir kimesne boğazına yağmur şuyı (11) veyāhūd qar girse ancak kaẓā lāzım olur **şr** bir kimesne (12) tefhiz idüb inzāl olsa ancak kaẓā lāzım olur (13) bir kimesne meyyite yāhūd inzāl olsa **şr** (14) kaẓā lāzım olur **şr** ammā bir kimesne meyyiteyi yāhūd (15) ve tayy idüb inzāl olmasa veyāhūd bir kimesneyi tefhiz ve tabutı idüb

72b(1) inzāl olmasa veyāhūd bir kimesneyi öpüb veyā bir kimesneye yapışub (2) inzāl olmasa ol kişiye kaẓā lāzım olmaz **şadr** bir kimesne ki (3) ramazānı edā idüb şāim iken ikindin ya ardından kaşđ (4) ile hummā eylese veyāhūd kaşđ ile yimek yise veyāhūd şu içilse (5) veyāhūd kaşđ ile ba'zı devālar ise aña hem kaẓā ve hem kefāret (6) lāzım gelür dürer ve kefāret ramazān şavmını kaşđ ile ifsād (7) eylemek ile olur gayrı şavmlarda olmaz ve dağı kefāret (8) oldur ki eger kadir ise bir asır az edā ide eger kadir degil ise (9) añı ay muttaşıl oruc tuta ve eger aña dağı kadir degil ise (10) altmış miskin iç'ām ide ba' de bir hāmile 'avrat veyāhūd (11) bir oğlancık emziren 'avrat kendü nefesine veyāhūd veledine (12) zarar gelmekden qorqsa ve dağı bir mariz olan kimesne şāim (13) olursa marazı ziyāde olmağdan qorqsa ve misafir olan (14) kimesne bunlar iftar idüb ba' de kadir olduğan kaẓā itmekleri (15) cāizdür **şadr** ammā misafir olan kimesneye şavm ile zarar gelmez

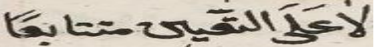
73a(1) yise şāim olmağ efdaldur **şadr** bir şıh fāni ki şavmdan (2) 'acizdür yimek cāizdür nihāyet her bir günün şavmı için bir miskin (3) ta'āmlandura r ammā eger kim ba' de kadir olursa kaẓā ide **şadr** (4) mariz iken veyā misafir iken olsalar hic nesne lāzım gelmez (5) **şadr** ammā mariz olan kimesne şıhhat üzere olduğan (6) sonra fevt olsa ne kadar günü kaẓā eyleyecek miğdarı şıhhat (7) üzere olduysa ol kadar günün kaẓası lāzım olur **şadr** (8) bir misafir muķim olduğan sonra fevt olsa ne kadar günü kaẓā idecek (9) miğdarı muķim olduysa ol kadar günün kaẓası lāzım (10) olur **şadr** eger bir meyyit terk olunan şavmları ve şalavatı (11) için fidyе vaşıyyet eylemedügi tağdirce velisi kendü (12) yanından teberru'an fidyе itse cāizdür **şadr** ve dağı bir namāzuñ (13) fidyesi bir günün şavmınıñ fidyesi gibidür r kefāret (14) yemin dağı böyledür ya'ni vaşıyyet olunmasa teberru'an itmek (15) cāizdür ammā teberru'an meyyit için kul azād itmek cāiz degıldür

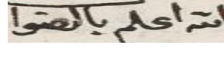
73b(1) **şr** bir kimesne ramazānı kaẓā eylemek murād idense vaşlen (2) ve faşlen cāizdür **şr** ya'ni dilerse kaẓası lāzım olan günleri (3) cemi'an kaẓā idüb mabeynlerin faşl itmesün dilerse (4) faşl idüb bir iki gün şāim olub yine bir iki gün şāim (5) olmayub ba' de yine şāim olsun **şadr** bir kimesneye ramazān (6) şavmını kaẓā eylemek lāzım iken kaẓā eylemezden

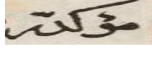

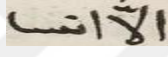

evvel bir ğayrı (7) ramazān olub pis ol dāhīl olan ramazānı kaẓā (8) eylesün **şadr** bir kimesne nāfile için şāim olmuş (9) iken iftār eylese ancak kaẓā lāzım olur **şr** nāfile (10) şāvmını şaymağa ziyāfet ‘öẓr olmağ cāizdür **şr** ziyāfet (11) idene ve ziyāfet olana ‘öẓr olur **şr** bir kimesne (12) eyyām-ı mehiyede ya‘ ni yevm-i fiṭrada ve yevm-i (13) soñra olan üç gündeki eyyām şerīfdür şāim olmağa (14) nezr eylese nezri şahīhdür lakin bu günlerde iftār (15) eyleyüb ba‘ de kaẓā eyleye ammā eger iftār itmeyüb nezri

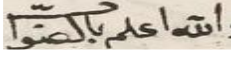
74a(1) olmağ ile şāim olsa cāizdür **ş** ammā bir kimesne bu günlerde (2) nāfileye şürü‘ eylemek ile şavm lāzım olmaz **şadr** bir nā-bāliğ (3) ramazān gününde baliğ olsa veyāhūd bir kāfir ramazān (4) gününde müslim olsa ol baliğ olduğı gününñ baqiyyesini (5) şāim olalar eger yimek yemiş dağı bulunsalar girü zarar (6) itmez ve dağı kaẓā lāzım gelmez **şadr** bir hāyẓā ‘avrat (7) ramazān gününde tāhir olsa ol hātūn ol tāhir (8) olduğı gününñ baqiyyesini şāim ola ba‘ de kaẓā ide (9) **şadr** bir şāim olmayan misāfir ramazān gününde muķim (10) olsa ol günde baqiyyesinde şāim ola ba‘ de kaẓā eyleye (11) **şr** bir misāfir olan kimesne iftāra niyyet eylese ve dağı (12) şavma muķim olub niyyet eyledükde niyyet vaqt-i mevcūd olsa (13) şahīhdür **şadr** bir muķim olan kimesne şāvma şürü‘ (14) eylemiş iken misāfir olsa ol günün şavmını itmām (15) eylemek lāzımdur **şadr** ammā bir kimesne ramazānda misāfir

74b(1) iken muķim olub şāvma şürü‘ eylese ba‘ de şavmını ifsād (2) eylese ancak kaẓā lāzım olur kefarete lāzım olmaz **şadr** (3) bir kimesne muķim iken şāvma şürü‘ eylemiş olan kimesne misāfir (4) olub ol şavmı itmām itmeyüb ifsād eylese yine ancak (5) kaẓā lāzım olur kefarete lāzım olmaz **şadr** bir kimesne ramazān (6) camī‘ inde mecnūn bulunsa aşla kaẓā lāzım gelmez **şadr** (7) ammā bir kimesne ramazānuñ ba‘ zısında cünūndan kırtulsa (8) ol cünūn ile geçen günlerünñ şavmlarını kaẓā eyleye **şr** bir kimesne (9) meşelā allāh için filān günü veyāhūd filān ayı şāim (10) olayım diyüb bir nesne ta‘ yin ile niyyet itse yağūd (11) ancak nezre niyyet idüb ğayrı niyyet itmese veyāhūd nezre (12) niyyet idüb ve yemīn olmamağa niyyet itse ol şavm için (13) ol kimesne ancak nezr itmiş olur **şr** ammā eger yemine niyyet (14) idüb ve nezr olmağa niyyet eylese yemīn olur ammā eger (15) yemīne ve nezre cemī‘ an niyyet eylese veyāhūd yemīne niyyet idüb

75a(1) nezr olmasını nefī itmese yemīn ve nezr itmiş olur **şr** eger ol (2) kimesne şāim olmasa kaẓā ve kefarete lāzımdur **ş** bir kimesne (3) şevvāle iftārdan soñra altı gün şāim olmağ murād iden (4) kimesne mütetābi‘ an şāim olmağdan ise tefriķ itmek müsteħabdur (5) ve kerāhatden er ba‘ dedür **r** bir kimesne (6) bir ay şāim olmağa nezr eylese bir gününü iftār eylese cāiz (7) olmaz yine ibtidā idüb bir ayı tekmiil itmek gerekdür **r** ammā

(8) bir kimesne meşelâ receb ayını şâim olayın dise mütetâbi‘an (9) şâim olmak lâzım degildir hemân iftâr eylediği günü kaçâ (10) eyleye r bir kimesne receb ayında şâim olmağa nezr idüb (11) ve dağı receb ayı dâhil olduğda mariż bulunsa iftâr (12) eyleyüb ba‘ de kaçâ eylese dilerse bir ay tamâm günlerinüñ (13) mâbeynlerini faşl itmeyüb kaçâ eylesün dilerse faşl (14) iderek bir aylık şâımı kaçâ eylesün ve (15) bu faşl itikâfı beyân ider er

75b(1) bir er kimesne mescid-i cemâ‘atde niyyet ile eglenmek i‘tikâfdur (2) bir kimesne i‘tikâfa nezr itmiş olsa ol kimesneye i‘tikâf (3) vâcibdür ve dağı ramazânüñ ‘aşer âhîrinde i‘tikâf itmek sünnet (4) r ve dağı ramazânüñ ‘aşr-ı âhîrinden ğayrı zamânlarda (5) i‘tikâf müsteħabdur r ve vâcib olan i‘tikâfa şâim (6) olmak şartdur i‘tikâfuñ ağıllı bir gündür ş bir kimesne (7) i‘tikâfa şürü‘ itmiş iken i‘tikâfını kaç‘ eylese ş ya‘ ni (8) bir gün bir gice tamâm olmazdan evvel kaçâ eyleye şadr (9) olan kimesne i‘tikâf eylediği mescidden (10) çıkmaya lâzım olur hâcet için çıka (11) veyâhüd cum‘aya yetişecek miğdârı zamân cum‘aya çıka (12) şr bir gün bir giceden ziyâde câmi‘ secdede eglenmek (13) zarar itmez şr bir kimesnenüñ ‘özri yoğken bir sâ‘at (14) miğdârı secdeden çıkarsa i‘tikâfı bozılır ş (15) ba‘ de olan kimesne mescidde ta‘âm yimek

76a(1) ve şu içmek ve uyumağ ve bey‘ ihzâr itmeyüb bey‘ ve şerâ eylemek (2) câizdür ammâ mu‘tekif olmayana bunlar câiz degildir r ba‘ de i‘tikâfda (3) bey‘i ihzâr eylemek mekrühdur şr mu‘takif olan kimesne (4) hayrdan ğayrı söylememek gerekdür şadr ve dağı mu‘takif olan (5) kimesne i‘tikâfı unudub dağı cimâ‘ eylese i‘tikâfı bâtil olur (6) şr ve dağı mu‘takif olan kimesne fercüñ ğayrı ve tayy eylese yâhüd (7) bir kimesneyi öpse yâhüd bir kimesneye yapışsa dağı inzâl (8) olsa i‘tikâfı bâtil olur fe-emmâ inzâl olmasa bâtil olmaz (9) şadr bir kimesne bir kaç gün i‘tikâfa nezr eylese giceleri ile (10) lâzım olur eger şart dağı eylemezse şr bir kimesne iki gün (11) mu‘takif olmağa niyyet eylese ol iki günün giceleri ile (12) lâzım olur bu faşl zekât ahvâlini beyân ider (13) bir ‘âkl-ı bâliğ olan kimesne müslim hür olub dağı hevâic aşliyesinden (14) ziyâde nişâba mülk-i tamâm ile mâluñ olub ve hem ol (15) nişâbuñ üzerinde bir yıl geçmiş olsa ol kimesneye zekât

76b(1) vâcib olur şadr mekâtibe ve medyün dîni miğdârı ile zekât (2) vâcib olmaz mekâtibe ve dağı bâliğ olmayan oğlan ve dağı mecnûna (3) zekât vâcib degildir şadr bir kimesnenüñ isti‘mâl eylediği libâs (4) için ve dağı onda olan esbâbı için ve yenmek için ya bir (5) ğayrı

hizmet için olan hayvânları için ve hizmet iden (6) kolları için r ve ehl-i 'ilm olan kimesnenün kitâbları için (7) ve ehl-i hîrfe'nin aleti için zekât vâcib degildir ve bir kimesne (8) isti' mâl eylediği silâh için zekât vâcib degildir **şadr** (9) ve dağı mâl maşşud için ve bir mâl ma' şüb için ki üzerine (10) beyine olmayan zekât vâcib degildir ve deryâya düşen mâl için (11) ve bir yirde medfûn olan mâl için ki yiri unutulmuş ola (12) zekât vâcib degildir **şadr** ve bir mâl için ki dîn virilmiş ola (13) dağı medyûn kimesne anı niçe yıl inkâr idüb beyine dağı (14) olmayub ba' de ikrâr eylemiş olsa zekât vâcib degildir **şr** (15) ve bir mâl için ki emânet konulub bir niçe zamân unudulsa zekât

77a(1) vâcib degildir bu şüretlerde zekâtu'n vâcib olmaduğı ele (2) götürmege kâdir olmaduğı yıllar içündür ş bir kimesnenün (3) zimmetinde mâl olub inkâr eylemeyüb ikrâr eylese yâhüd 'ilm-i (4) kâdı olsa zekât vâcibdür r ya' ni malı ele girdükde ol kimesnenün (5) zimmetinde durduğı yıllaru'n zekâtını virmek vâcibdür **şr** (6) bir kimesne meskeni olmamak üzere evler alsa dağı isti' mâl olunmaz (7) libâs ve esbâb ve istihdâm olunmaz kollar ve tuvarlar ve ehl-i 'ilm (8) olmayan kimesne kitâblar alsa lakin ticâret niyyeti ile olmasa (9) zekât vâcib olmaz **şr** bir kimesne meşelâ bir câriye alsa ve hizmet (10) itmesine niyyet eylese zekât vâcib olmaz eger ba' de ticâret için (11) olmasa dağı niyyet eylese zarar itmez yine zekât vâcib olmaz (12) ş bir kimesne bir nesneyi ticâret niyyetine iştirâ eylese zekât vâcib (13) olur ammâ bir kimesne bir nesneyi irş-i tarîki ile alsa ticâret (14) dağı niyyet eylese yine zekât vâcib olmaz ş bir kimesne bir nesneye (15) hîbe ile vaşiyet ile nikâh olmak ile yâhüd hal' sebebi ile

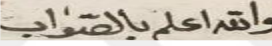
77b(1) ya şulh tarîki ile mâlik olduğa ticârete niyyet eylese ticâret (2) için olur ve la' l veyâhüd yâkût veyâ gayrı taşlar için (3) zekât yokdur meger ticâret için olunmuş ola zekâtu'n edâsı (4) niyyetsiz câiz degildir ve dağı zekât virürken veyâhüd zekât (5) için bir miqdâr mâl ihrâc olunduğa niyyet lâzımdur **şadr** (6) ammâ zekât niyyet etmeyüb mâlinu'n cemî' sini taşaddük eylese zekâtı (7) sâkaş olur ş fe-emmâ eger zekâte niyyet itmeyüb mâlin nışfını taşaddük (8) eylese zekât sâkiş olmasında ihtilâf vardur vallâhü 'alem (9) **bu faşl devenün zekâtı beyân ider** beş deveden az için (10) zekât vâcib degildir bir kimesnenün beş devesi ki yilu'n ekşer (11) evkâtında taşrada otlasa zekât vâcib olur ammâ ekşer-i evkâtında (12) taşrada otlamayub belki naşifinden ve dağı ziyâde 'alef ile beslese (13) zekât vâcib olmaz **şr** beş devenün ki üzerinden bir yıl geçe (14) ve yilu'n nışfından veyâhüd ziyâde 'alef ile beslenmiş olmaya (15) bir koyun zek'ât virmek vâcib olur **şr** bir kimesnenün ekşer

78a(1) evkâtta taşrada otlar on devesi olsa iki koyun zekât (2) virmek vâcib olur r bir kimesnenüñ on beş devesi olsa (3) üç koyun zekât virmek lâzım olur r yigirmi deve olsa (4) dört koyun virmek vâcib olur r bunlaruñ mâbeynleri ya'ni (5) beş deveden ziyâde olsa on deveye varınca ol ziyâdenüñ (6) zekâti 'afv olunmuşdur şadr ammâ bir kimesnenüñ yigirmi beş (7) devesi olsa bir binit-i maḥāş zekât virmek vâcibdür niyyet-i (8) maḥāş bir yıl tamâm olub ikinci yıl dâhil olan deve göçegine (9) dirler otuz beş deveye degin böyledür ancak bir niyyet maḥāş (10) vâcib olur şadr ammâ bir kimesnenüñ otuz altı devesi olsa (11) yâḥūd daḥı ziyâde olsa hattâ kırk beş deveye varınca (12) böyledür bir bint-i lebün zekât virmek vâcib olur bent-i lebün (13) iki yıl tamâm idüb üçüncü yıla dâhil olan deve küçüğine (14) dirler şadr ammâ bir kimesnenüñ kırk altı devesi olsa (15) yâḥūd ziyâde olsa altmış deveye degin bir ḥaḳḳa zekât

78b(1) virmek vâcib olur ḥaḳḳa üç yılı tamâm idüb dördüncü (2) yıl dâhil olan deve göçegine dirler ammâ bir kimesnenüñ altmış (3) bir devesi olsa yâḥūd ziyâde olsa yetmiş beş deveye (4) degin zekât için bir cez' a virmek vâcibdür cez' a (5) dört yılı tamâm idüb beşinci yıla dâhil olan devedür şadr (6) ammâ bir kimesnenüñ yetmiş altı devesi olsa ya daḥı ziyâde olsa (7) ṭoḳsan deveye degin iki binit zekât virmek vâcibdür (8) şr ammâ bir kimsenüñ ṭoḳsan bir devesi olsa ya daḥı ziyâde (9) olsa yüz yigirmi deveye degin iki ḥaḳḳa zekât virmek (10) vâcibdür şadr ammâ bir kimesnenüñ deve yüz yigirmiden ziyâde (11) olsa ol ziyâdesiçün her beşde bir koyun virmek vâcibdür (12) dr bir kimesnenün yüz yigirmi beş devesi olsa yüz yigirmi (13) deve için iki ḥaḳḳa ve ol ziyâde olan beş deve için bir koyun (14) virmek vâcib olur d ammâ eger ziyâdesi on beş olsa (15) iki ḥaḳḳa üç koyun virmek vâcib olur d ammâ eger ziyâdesi

79a(1) yigirmi olsa iki ḥaḳḳa ve dört koyun virmek vâcibdür ş (2) ammâ eger ziyâdesi yigirmi beş olsa ki cemi'an yüz kırk beş (3) olur iki ḥaḳḳa ve bir bint-i meḥād zekât virmek vâcib olur (4) şadr ammâ eger yüz elli devesi olsa üç ḥaḳḳa zekât (5) virmek vâcib olur d bir kimesnenüñ devesi yüz elliden (6) ziyâde olsa yine ziyâde olanlaruñ her beşde bir koyun (7) zekât virmek vâcibdür şadr yüz elli deveden ziyâdesi (8) yigirmi olsa üç ḥaḳḳa dört koyun zekât virmek vâcibdür (9) şadr yigirmi beş deve ziyâdesi olsa üç ḥaḳḳa bir bint-i (10) meḥād virmek vâcibdür şadr otuz altı deve ziyâdesi (11) olsa üç ḥaḳḳa bir bent lebün zekât virmek vâcibdür şadr (12) fe-emmâ kırkaltı deve ziyâdesi olsa ki cemi'an yüz ṭoḳsan (13) altı olur yâḥūd daḥı ziyâde olsa iki yüze varınca (14) dört ḥaḳḳa virmek vâcibdür eger bir kimesnenüñ zekâti (15) vâcib olur devesi iki yüzden daḥı ziyâde olsa

79b(1) yüz elliden iki iki yüze varınca olan ʿarīk üzere zekāt (2) virmek vācib olur ki her elliden bir ʿarīk vācib olur ve ʿalem (3) bu faşl şığırların zekātını bi'ş-şevāb beyān ider (4) bir kimesnenün ʿarīk şığırları ya şu şığırları olsa otuzdan (5) az olsa zek'āt vācib olmaz şadr ammā eger bir kimesnenün (6) otuz şığırı olsa ya daḥı ziyāde olsa kırka varınca (7) ve yılın ekşerinde ʿarīk otlar olsa ve üzerlerinden (8) bir yıl daḥı geçmiş olsa bir tabī' yāḥūd bir tabī' ye zek'āt virmek (9) vācib olur ya'ni bir yıl tamām olmuş bir şığır ʿarīk vire erkek (10) yāḥūd dişi olmak cāizdür şadr ammā eger eger kırk olsa (11) bir musīnün yāḥūd musīne virmek vācib olur ya'ni iki yıl (12) tamām eylemiş olan bir şığır vire erkek ya dişi olmak cāizdür (13) şadr ammā kırkdan ziyāde olsa altmışa varınca kırkda bir musīne (14) virecek her bir şığıra tahminen ne kadar zek'āt düşerse ol ḥisāb (15) üzere kırkdan ziyāde olanlar için zek'āt vire her bir

80a(1) şığıra bir musīnenün ʿaşrın rub'ını kadar zekāt düşer ammā (2) imām yūsuf ve imām muḥammedür raḥman allāh kulları üzere kırkdan (3) altmışa varınca ziyādesi için zekāt yokdur şadr altmışda iki (4) tabī' zekāt virmek vācib olur şadr yetmiş şığıra bir tabī' (5) virmesine virmek vācib olur şr ʿarīk üç tabī' (6) virmek vācib olur ziyāde oldukça zekāt daḥı bu vecihiledür (7) bu faşl koyun keci rekātını beyān ider (8) bir kimesnenün koyunu ya keçisi kırkdan az olsa zek'āt vācib (9) degildir ammā eger bir kimesnenün yılın ekşer-i eyyāmında yabanda (10) otla kırk koyunu olsa yāḥūd kırk keçisi olsa yāḥūd (11) daḥı ziyāde olsa yüz yigirmiye varınca bir koyun zek'āt virmek (12) vācib olur şadr ammā eger yüz yigirmi biñ olsa ya daḥı (13) ziyāde olsa iki yüze varınca iki koyun vācib olur (14) şadr ammā eger iki yüz bir koyunu olsa ya daḥı ziyāde olsa (15) üç koyun zekāt virmek vācib olur şadr eger dört yüz

80b(1) koyunu olsa ya daḥı ziyāde olsa dört koyun virmek (2) vācib olur beş yüz olsa ya daḥı ziyāde olsa beş koyun (3) vācib olur şadr ba' de daḥı ziyāde olsa her yüzde bir koyun (4) zekāt virmek vācib olur vallahü ʿalem bi'ş-şevāb bu faşl at zekātını (5) beyān ider r bir kimesnenün erkek ve dişi atı (6) olsa ki yılın ekşerinde ya daḥı ziyāde ʿarīk otlarsa zekāt (7) vācib olur ammā eger beşden az olsa zekāt vācib olmaz (8) şadr bir kimesnenün atları cemī' an dişi olub içlerinde (9) erkek olmasa ihtilāf vardur ba'zılar kavli üzere vācib (10) olmaz ammā ba'zılar kavli üzere vācib olur d imām yūsuf (11) ve imām muḥammed kavli üzere ḥayl için zek'āt yokdur şadr bir kimesne (12) atın zekātını virmek dilese muḥayyerdür dilese her atın (13) zekātı için bir altun virsün dilese her atın (14) zekātı için kıymetinün ʿaşrın rub'ını virsün r (15) ammā şerḥ-i mecmu'ada böyle vāqı' olmuşdur ki muḥayyer olub her at

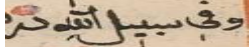
81a(1) için bir altın virmek her yerde olmaz belki atın kıymeti (2) dört yüz dirhem ve altının kıymeti on dirhem olan yerde olur (3) ammâ böyle olmayacak her atın kıymetinin 'uşrinin rub'ını vire **şadr** (4) ammâ eşkal götürmek için ve yir sürmek için olan hayvânlarda (5) varda 'alef ile beslenmiş olan hayvânlar için zekât vâcib (6) degildir **şadr** katır veyâ eşek ki yine şatub anlar ile ticâret (7) eylemek için olunmayalar zekât vâcib olmaz **şadr** kızu ve deve (8) göçegi için ve sağır buzağusu için zekât vâcib olmaz yokdur megerki (9) bu yükleri ile maḥlût olalar **şadr** zekât için virilecek (10) nesnenün kıymeti virilmek câizdür **şr** i' taḥdan gayrı (11) kefâret için ve nezr için ve 'öşr için virilenlerin (12) kıymeti virmek câizdür **şr** zekât için olan nesnenün (13) gâyet a' lāsı ve gâyet-i ednāsı olmayub belki (14) olanı kâfidür **r** bir kimesneye zekât-ı vâcib iken vefât itse (15) metrukâtından zekât alınmaz megerki vaşiyet itmiş ola

81b(1) bir kimesneye zekât için meşelâ nesne virmek lâzım olub (2) müsenna bulmasa daḥı ednāsı virmeyüb ve müsenna behāsına varınca (3) bir miḳdâr akçe virse câizdür veyâḥūd müsenna virmek lâzım (4) iken müsenna bulmayub daḥı a' lāsını virse ol zekât (5) olan kimesneden müsenna behāsında ziyâde olan miḳdârı (6) nesne alsa câizdür bir nişâba kâdir olan kimesne senenün (7) evāsıtında zekâtını virecek nişâbı cinsinden bir miḳdâr (8) nesne taḥşil eylemiş olsa ol evāsıt senede taḥşil (9) olunan māl cinsinden olub ol zekâtı ve nesne (10) zamm idüb sene-yi âhirinde cem'âne miḳdârı ise ol (11) miḳdârın zekâtı vire bir kimesneye zekât vâcib olmuş (12) iken māl helâk olsa vâcib olan zek'ât sâkaṭ (13) olur eger mālun ba'zı helâk olsa ancak ḥişşesinde (14) zekâtı sâkaṭ olur ol helâk olan ba'zı evvela (15) 'afva şarf olunur ya'ni meşelâ bir kimesnenün altmış koyunı

82a(1) olub yigirmisi helâk olsa yine zekât bâkîdür ammâ eger 'afv (2) olandan ziyâde helâk olsa 'afva akreb olan nişâbun (3) zekâtı sâkaṭ olur bir kimesne zekât virmekde sene-yi âhirine (4) tevkiif itmeyüb evvel virse câizdür bir kimesne bir neçe (5) senenün zekâtını muḳaddim virse câizdür **şadr** bir kimesne (6) ancak nişâba kâdir iken evāsıt senede bir niçe nişâbun (7) zekâtını virmeyüb ba' de sene tamâm olmadan niçe nişâba (8) mālîk olsa câizdür cem' sinün zekâtını virmiş olur (9) bu faşl altın ve gümüş vallahü 'alem bi'ş-şevâb zekâtını beyân ider (10) bir kimesnenün yigirmi mişkâlden az altını olsa zekât (11) vâcib olmaz ammâ eger yigirmi meşkal altını olub üzerinden (12) bir yıl daḥı geçse nişf-ı mişkâl altın zekât virmek vâcib (13) olur **r** bir kimesnenün iki yüz dirhemden az gümüşü olsa (14) zekât vâcib olmaz ammâ eger iki yüz dirhem gümüşü olub (15) üzerinden bir sene mirür eylese beş dirhem gümüş zekât

82b(1) virmek vâcib olur r dirhemden murâd oldur ki anı (2) çeke **şadr** ammâ eger yigirmi altundan dağı ziyâde olsa (3) ol ziyâdesiçün zekât yokdur meger ziyâdesi nişâbuñ (4) cemî' si kadar ola ki dört miskâldür ol ziyâdesinüñ (5) 'öşrinüñ rub' ı kadar zekât vâcib olur **şadr** gümüş (6) dağı iki yüz dirhemden ziyâde olsa ziyâdesi içün zekât (7) vâcib olmaz megerki kırk dirhem ziyâdesi ola ki nişâbuñ (8) cemisidür bir dirhem zekât vâcib olur her ziyâdede (9) hüküm böyledür ya' ni her rub' ı kadar zekât vâcib olur **şadr** (10) bir nesnenüñ üzerinde olan hâliş altını ya gümüş ol (11) nesneye gâlib olsa ol nesne camî' en altun ya gümüş (12) hükmünde olur ammâ eger ol nesne üzerinde olan altuna (13) yâhüd gümüşe gâlib olsa sâir esbâb gibi kıymete tutub (14) hisâb olunur eger kıymeti nişâba vâşıl olursa ya dağı ziyâde olursa (15) aña göre zekât virilür **şadr** altundan ve gümüşden olan esbâb içün

83a(1) ziynet içün dağı olursa zekât vâcib olur **şadr** ticâret içün (2) alınmış olanlarda fuğarâya enfa' ne ise anuñ üzerine kıymet konur (3) ya' ni kıymeti altun ile ya gümüş ile olmağda fuğarâya enfa' ne ise (4) öyle kıymet konub zekât virile altunuñ ve gümüşüñ gayrı (5) olanlara 'arüz dirler **şadr** zekât virmekde her cinsde müstağil (6) nişâb olmağ lâzım degildür belki kıymeti altuna ya gümüşe ve altını (7) gümüşe kıymet ile zamm idüb mecmû' nişâb zekâtını vireler ve allâhü a' lem (8) bu faşl zekâtı kime virmek gerek anı beyân ider zekâtüñ maşrûfu (9) fakirdür ya' ni maluñ olduğı nesne olub nişâb (10) mertebesi olmayandır ve miskinür ya' ni aşla bir şey' maluñ olmayandır (11) ve 'âmildür ya' ni şadağanuñ 'âmilidür ki imâm aña kifâyet miğdârı vire (12) ve mekâtib olanlardur fekk-i rağabeleri içün mu' âvenet olunurlar (13) ya' ni ebü yüsuf kavli üzere gâzâtdan menkûtu' (14) olandır ve imâm-ı muğammed kavli üzere haccdan münkûtu' olandır ve ibn-i (15) sebildür ya' ni şol kimesnedür ki vağanında malı dağı olur ise

83b(1) lakin hâlâ olduğı yirde nesneye malıñ olmaya **şadr** zekât (2) viren kimesne dilerse bu mezburlaruñ cemî' sine virsün dilerse (3) ba' zısına virsün câizdür **şadr** zekât ile mescid yana olunmağ (4) câiz degildür **şadr** zekât ile âzâd itmek içün esir olunub (5) âzâd itseler zekât yirine durmaz **şadr** bir kimesne zekâtı (6) babasına yâhüd dedesine ya oğluna ya oğlunuñ oğluna (7) virmek câiz degildür **şadr** bir kimesne zekâtı 'avratına virmek (8) câiz degildür **şadr** ve bir 'avrat zekâtı erine virse câiz degildür d (9) imâm-ı muğammed ve imâm-ı ebü yüsuf kulları üzere 'avrat (10) erine virmek câizdür **şr** zeğiyye-yi zekât virmek câiz degildür **şr** (11) gani olanlara ve kullarına ve oğullarına zekât virmek câiz degildür (12) **şadr** bir kimesne zekâtını kuluna ve ba' zı azâd eyledüğü kuluna virmek (13) câiz degildür beni hâşime virmek câiz degildür ya' ni hağret-i 'aliniñ (14) ve hağret-i

‘abbāsuñ ve ḥazret-i ca‘ferüñ ve ḥazret-i ve ḥarut (15) ibn abdū‘l-muṭṭalibüñ elinde olanlara ve bunlaruñ elinde olanları alub

84a(1) azād eyledüklerine şerefleri için zekāt virmek cāiz degildir (2) **şadr** ammā zekātuñ ve evkāfuñ ğayrı bunlara virilmese cāizdür (3) **şadr** bir kimesne bir kimesneyi maşnūf ḡann idüb zekāt virse soñra zāhir (4) olsa ki ol zekāt olan kimesne ğani imiş yāḥūd beni hāşimden (5) imiş yāḥūd zekāt vireñüñ oĝlı imiş yāḥūd babası imiş (6) yāḥūd kāfir imiş tekrār zekātı i‘āde itmek lāzım degildir **şadr** (7) ammā bir kimesne bir āḥiri faķir ḡann idüb zekātını kendü kulumna (8) ya mekātibine virse ba‘de zāhir olsa cāiz degildir i‘āde ide d (9) nişāba mālūñ olan kimesneye zekāt virmek cāiz degildir her ne vecihle (10) mālūñ olursa olsun **şr** müsteḥab budur ki bir kimesnenüñ bir günlük (11) kuvveti olsa ol kimesne sūāl itmez r aĝnā mekrūhdur ya‘ni (12) bir kimesne medyūn degil ise ğani kulum def‘en iki yüz dirhem virmek (13) mekrūhdur **şadr** bir kimesne zekātını olduĝı şehirde virmeyüb (14) ğayrı yire nakl itmek mekrūhdur megerki ğayrı bir de olan akṛabā (15) senden ola yāḥūd ğayrı yirde olanlaruñ iḥtiyācı ziyāde ola

84b(1) ol zamānda zekātı ğayrı nakl itmek cāiz degildir ve allāḥu (2) a‘lem bi’ş- şevāb **bu faşl ramazān fitrası beyān** (3) **ider** ḥür müslim şaĝır olursa ḥevayic āsliyesinden (4) ziyāde nişāba mālūñ olsa üzerine şadaķa fitra vācib olur (5) **şadr** bir kimesneye kendü nefsi için ve bāliĝ olmamış (6) oĝlı için fitra virmek vācibdür **şadr** ammā eger bir (7) kimesnenüñ bāliĝ olmamış oĝlı faķir olmayub ğani olsa (8) fitrası babasına vācib olmaz **şr** bir kimesnenüñ üzerine (9) ḥizmet için alınmış kullarınıñ fitrası vācibdür bir kimesnenüñ (10) kulum kāfir daḥı olur ise fitrası şāḥibine vācibdür (11) **ş** bir kimesne için fitra virmek vācibdür (12) **ş** bir kimesnenüñ üzerine ‘avratı için ve bāliĝ olmamış (13) oĝlı için eger kendü yanında daḥı olursa ve ğani olan (14) nā-bāliĝ küçük oĝlı için ve mekātibi için ve ticāret için (15) alınan esīrlere için fitra virmek vācib degildir **şr** bir kimesne

85a(1) kaçmış kulum için fitra virmek vācib degildir megerki yine (2) gelmiş ola **şadr** şadaķayı fitra oldur ki nişf ölçek miķdārı (3) buĝday vire yāḥūd bir ölçek arpa vire ölçekden murād (4) oldur ki buĝdaydan ve buĝday gibi olanlardan biñ kırķ dirhem (5) çeker nesne ola **ş** buĝday virmek müsteḥabdur ammā imām-ı yūsuf (6) ḡavli üzere dirhem virmek müsteḥabdur **r** bir kimesne fitrasını (7) bir faķire virmek vācibdür ammā eger fitrasını iki faķire yāḥūd (8) ziyādeye tefriķ eylese cāiz degildir ammā ba‘zılar ḡavli üzere (9) tefriķ itmek cāizdür **r** ammā bir cemā‘at üzerlerine vācib olan (10) fitrası bir faķire virmek cāizdür **şadr** fitranuñ vācib (11) olması yevm-i fitrda fecrūñ ṭulū‘ ile olur bir kimesneye ṭulū‘-yı (12)

feçrden evvel ecel yetiŖse fiçra vâcib olmaz ve bir kimesne (13) tulû'-yı feçrden Ŗoñra müslim olsa yâhûd tulû'-yı feçrden Ŗoñra doğsa (14) ol kimesneye fiçra vâcib olmaz **Ŗadr** ammâ bir kimesne yevm-i fiçrda (15) muŖallâya çıkamazdan evvel fiçra-yı iħrâc eylemek müsteħabdur **Ŗadr** bir kimesne

85b(1) fiçrasın yevm-i fiçradan taçdîm eylese câizdür **Ŗadr** bir kimesne (2) fiçrasın tâħir eylemek ile fiçrası sâkaç olmaz iħrâc (3) eyleyüb virmek gerek bu faŖl çurbân bayrâmında olacağa (4) beyân ider bir hür müslim muçim olub fiçra vâcib olıcaç (5) kaçadar vasi' eti olsa üzerine Ĥuccâc bayrâmında çurbân itmek (6) vâcibdür **Ŗr** bir kimesne evlâd-ı Ŗıęarı için dağı çurbân vâcib (7) degildür ammâ Ĥüsnüñ ebü Ĥanîfeden rivâyet eyledüği budur ki (8) bir kimesne evlâdı Ŗıęarı için dağı çurbân vâcibdür **Ŗr** (9) evlâdı Ŗıęaruñ eęer mâli olub niŖâba malik olur ise (10) babası yoğ ise vaŖiyyetleri çurbân ide ve ol çurbândan (11) Ŗıęarına beçası ile 'aynı ile intifâ' olunur nesne olalar (12) niŖâba kaçadir olmayan façir üzerine ve misâfir üzerine çurbân (13) vâcib degildür **Ŗadr** ammâ iki ya üç dört ya beŖ ya altı (14) kimesneye ya yedi kimesne için bir Ŗıęır ya bir deve çurbân (15) olunub Ŗerik olanlardan birinüñ ĤiŖŖesi ol çurbânuñ

86a(1) seb' inden az olsa cemî' sinüñ çurbânı câiz olmaz (2) **Ŗadr** bir kimesne çurbân için bir Ŗıęır ya bir deve olmuŖ (3) olsa ba' de birkaç kimesneleri Ŗerik eylese câizdür (4) ammâ olmazdan evvel Ŗerik olub ba' de Ŗotün almak müsteħabdur (5) iŖtirâk üzere çurbân etseler ol çurbânuñ etini vezn itmeyüb (6) cüzâfa üleŖseler câiz degildür **Ŗadr** belki vezn idüb (7) oluŖumuñ gerekdür meğerki her bir ĤiŖŖede bir miçdârı ile ola (8) yâhûd her bir ĤiŖŖede baŖından veyâ ayaçklarından birer nesne (9) ola yâhûd ba' zı ĤiŖŖede deri ve ba' zı ĤiŖŖede baŖı (10) ve ayağından bir nesne ola ol zamânda vezn itmeyüb (11) oluŖumuñcadur **Ŗadr** çurbânuñ evvel vaçit bayrâm gününde (12) tulû'-yı feçrden âħir-i vaçit bayrâmuñ üçinci gününde ĝurüb-ı (13) Ŗemdür **Ŗadr** Ŗehrlerde olan bir kimesne bayrâm namâzından (14) evvel çurbân itmek câiz degildür ammâ bayrâm namâzı kılınmayan köylerde (15) hemân tulû'-yı feçrden Ŗoñra çurbân itmek câizdür **Ŗr** bir kimesnenüñ

86b(1) üzerine çurbân vâcib olmaçda âħir vaçit mu' teberdür ya' ni (2) bayrâmuñ üçinci gününde ĝurüb-ı Ŗemden muçaddimece bir kimesne (3) ĝanî bulunsa ol günün evvelinde façir dağı olmuŖ ise çurbân (4) vâcib olur ve bir kimesne ĝurüb-ı Ŗemden Ŗoñra muçaddimece (5) façir bulunsa çurbân vâcib olur ve bir kimesne üçinci gün (6) âħir vaçitden evvel doğana çurbân vâcib olur ve bir kimesne (7) üçinci günde âħir vaçitden evvel fevt olsa çurbân vâcib (8) olmaz **Ŗr** gice ile çurbân itmek mekrûhdur bir kimesne bir (9) mu' ayyen çoyunu çurbân

itmege nezr itmiş olsa yāhūd bir faķir (10) ķurbān iķin bir ķoyun olmiŗ olsa ve ķurban itmeyüb (11) ķurban vaķti daķı geķmiŗ olsa ol ķoyunu bi-‘aynihi boĝazlamayub (12) deri iken taŗdiķ itmek gerekdür **ŗadr** ammā bir (13) kimesne ĝanī olub vaķit geķüb ķurbānını boĝazlamıŗ olsa (14) ol kimesne ķurbānuñ bahāsını taŗadduķ itmek vācib olur (15) ķurbān itmek iķin ķoyun daķı almıŗ olursa yine

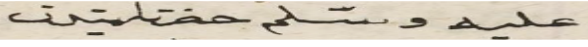
87a(1) bahāsı taŗadduķ eylemek vācibdür **ŗadr** deveyi ķurbān (2) itmek dilese beŗ yaŗında ya daķı ziyāde olıcaķ cāizdür (3) ammā Őaĝır ķurbān itmek dilese iki yaŗında veyāhūd daķı (4) ziyāde olsa cāizdür ammā ķoyun yāhūd keķi ķurbān (5) itmek dileseler bir yillik ya daķı ziyāde olmaķ gerekdür ammā (6) ķoyunuñ altı aylıĝı daķı ķurbān itseler cāizdür **ŗadr** (7) ĥayāsız ķoci ķurbān itseler cāizdür **ŗadr** bir mecnūn (8) ķoyunu ķurbān itseler cāizdür **ŗadr** bir ĝozi veyā iki (9) ĝozi olmayan ķoyunu ķurbān itseler cāiz degildür **ŗadr** (10) ĝayet arıķ olan ķoyun ķurbān olunmaz Ő yürüyüb (11) boĝazlanacaķ yere gelmege ķādir olmayan aĝsaķ ķoyun ķurbān (12) olunmaz Ő kulaĝınıñ yāhūd kuyruĝınıñ yāhūd (13) ĝozinūñ Őelāşeden ekŗer maķtū‘ olsa ķurbān olunmaz (14) bir ĥayvānuñ ĝozinūñ Őelāşe gitdūĝi ma‘lūm olmasınıñ (15) Őariķi budur ki ol ĥayvānı aķıķdurub ‘illetli olan

87b(1) ĝozni baĝlayub Őaĥiĥ olan ĝoz ile ‘alef ĝoŗtereler (2) ba‘de Őaĥiĥ olan ĝozni baĝlayub ma‘lūm olan (3) ĝozüyle ĝoŗtereler eger Őaĥiĥ olan ĝoz ile ĝördüĝi (4) yirūñ Őelāşe miķdārı eksik yirden ancaķ ĝörse (5) ol ĝozinūñ Őülāşe gitmiŗ olur d eger kulaĝınıñ (6) yāhūd kuyruĝınıñ niŗfından ziyādesi durur ise (7) cāizdür **ŗadr** bir kimesne ķurbānuñ etini yimek (8) cāizdür ve diledüĝi kimesnele ĝanīye ve faķire virmek (9) cāizdür **ŗadr** ķurbānuñ Őülāşe miķdārını taŗadduķ eylemege (10) müsteĥabdur **ŗadr** taŗadduķdan Őonra kendü evine bir miķdārını (11) zaĥire eylemek müsteĥabdur derisini daķı taŗadduķ (12) eyleye yāhūd isti‘māl eyleye eger ķurbān iden kimesne boĝazlamanuñ (13) ‘aynını isti‘māl olunur nesne idb derisinūñ (14) ehli ise kendüsi zebĥ eylemek efdaldur Ő (15) ammā eger ehli degil ise bir āĥir kimesneye emr idüb

88a(1) zebĥ itdüre **ŗadr** ve ķurbānı bir kitābı ya emr idüb (2) zebĥ itdürse cāizdür **ŗadr** kaŗŗābuñ ücreti ķurbāndan (3) virilmez **ŗadr** eger kimesnelerūñ ķurbānları olub (4) ĝalať idüb her birisi kendünūñ Őanub yoldaŗınıñ (5) ķurbanı zebĥ eylese cāizdür **ŗadr** eger zebĥ olunub (6) Őoyulmıŗ olduķdan Őonra ĝalať eyledüklerini bilseler her birisi (7) kendüsini ķurbānı alub kendü bildüĝi üzere eyleye (8) ammā eger tamām yinmiŗ olduķdan Őonra bilse birbirine ĥelāl ideler (9) Őr bir kimesne ĝaŗb olunmıŗ olan ķoyunu ķurbān eylese cāizdür (10) Őonra Őāĥibine

akçesi vire şır ammā eger bir kimesne (11) kendü yanında emānet qonmuş olan qoyumı (12) qurban itmek cāiz (13) degildir

88b(1) resūl ḥāzret-i resūl (2)

 rivāyet olunan (3) şalat-ı sūnniyāt bunlardan ki zıkr olunur (4) şabāḥ namāzından evvel iki rekʿ at öyle (5) namāzından evvel dört rekʿ at şoñra (6) dört rekʿ at ikindi namāzından evvel (7) dört rekʿ at aḥşam namāzından şoñra (8) iki rekʿ at yatsu namāzından evvel dört (9) rekʿ at şoñra cumʿ a namāzından (10) farzından evvel dört rekʿ at (11) şoñra altı rekʿ at şalat-ı teheccüd on (12) iki rekʿ at şalat-ı işrāk altı rekʿ at (13) şalat- şalat-ı duḥā on iki rekʿ at şalat-ı (14) evvelebeyne altı rekʿ at şalat-ı (15) terāviḥ yigirmi rekʿ at şalat-ı şükr

89a(1) iki rekʿ at

(2) istiḥāde iki şalat-ı ḥācet iki rekʿ at şalat-ı (3) tövbe iki rekʿ at

 dört (4) rekʿ at iki

rekʿ at (5) iki rekʿ at iki rekʿ at

 (6) iki rekʿ at istiskā iki (7) rekʿ at şalat-ı ṭavāf iki

rekʿ at şalat-ı kaʿbe iki (8) rekʿ at şalat-ı zehāb sefer iki rekʿ at şalat-ı (9)

 iki rekʿ at (10) dört rekʿ at (11)

 (12) yüz otuz rekʿ atdur

SÖZLÜK

-‘ A, A, -

‘abd: 1. Kul. 2. Köle.

ābdest: Namaz vs. için din usulüne göre el, ağız, burun, yüz, kolları ve ayakları yıkama, kulaklara, boyna ve başa meshetme.

ābdest al-: Abdest işini gerçek-leştirmek.

‘āciz: Eli ermez, gücü yetmez olan.

adāb: 1. Edepler, terbiyeler. 2. Yol yordam.

‘add: Sayma, görme, değerlendirme, kabul.

‘aded: Sayı.

adem: yokluk, bulunmama.

‘ādeta: Basbayağı.

aḏhā: Kurbanlar.

‘ādil: Eşit, denk.

‘adū: Rakip.

‘afv: Bağışlama, af.

‘afv ol-: Bağışlanmak.

ağ: Beyaz.

āh: Feryat etme, feryat, ilenme.

aḥfā: En gizli.

āhir: Son, en son.

āhīret: Öbür dünya; dünyadan sonra yaşanılacak olan, sonsuz olduğuna inanılan öbür dünya.

āhiz: Alan.

aḥkām: Hükümler.

aḥsen: En güzel.

aḥşam: Güneşin battığı vakitler; akşam.

aḥvāl: Hâller, durumlar.

aḥz: Alma.

aḥzār: Yeşil.

aḥzū l-meyyite: Hayvan cenazesi.

‘ākībet: Bir iş veya durumun sonucu.

‘ākl: Akıl.

‘ākl-ı bālīg: Ergenliğe ulaşmış kimse.

aḥsır-: Burun zarının herhangi bir nedenle gıcıklanmasıyla, solunum kaslarının ansızın ve şiddetle kasılması sonucu ağız ve burundan gürültülü ve hızlı bir biçimde soluk boşaltmak.

‘alā: Üst, üstü, üzeri.

‘alāmet: İşaret, iz, belirti.

‘alef: Ot, hayvan yemi.

‘alem: 1. Sancak. 2. Alem. 3. Nişan, alamet.

a‘lem: Daha iyi bilen, en iyi bilen.

‘**ālim-i ‘āmil** : İşleyen alem.

‘**aleyhi‘ş-şelatü‘s-selām**: Allah’ın selamı onun üzerine olsun.

allāh-ı a‘lem: Allah daha iyi bilir. Allah doğrusunu iyi bilendir.

allāhu ekber: Allah tektir ve Allah her

altun: Altın.

a‘mā: Kör; gözü görmeyen.

a‘māl: Davranışlar, ameller

‘**amel**: 1. Dinî bir emri yerine getirme, tatbik etme; itaat, ibadet. 2. İş.

‘**āmen**: Bir yerde ikamet etmek.

amīn: Amin.

amīz: Karışık, karışmış.

aña: Ona.

‘**anh**: Ondan.

a‘nī: “Yani ben demek istiyorum ki” manasında.

a‘rābī: Çölde yaşayan Arap.

‘**araşāt**: Mahşer yeri.

‘**arefe**: Bayramdan önceki gün.

arıkla-: Suyu, su yolu açarak götürmek, ark açmak.

‘**arūz**: 1. Yan, taraf. 2. Yanak. 3. Yol. 4. Usul.

‘**arz ol-**: Sunulmak.

asān: Kolay.

aşhāb: 1. Dostlar, arkadaşlar. 2.Sahipler.

‘**asker**: Er, asker.

aşli: Asıl.

āşir: Bir efsaneyi nakleden.

‘**aşr-ı āhir**: Ayın on günlük son kısmı.

‘**aşer**: On.

‘**aşere-yi mübeşşer**: Hz. Peygamber’in kendilerine cennetlik olduklarını müjdelediği sahabelerdir.

‘**āşī**: İsyancı, günahkâr.

avāz: Ses.

‘**avrat**: Kadın.

‘**aynı**: Tıpkı.

ayet: 1. Ayet. 2. İşaret.

āyet-i secde-yi tilāvet: Okuma secdesinin ayeti.

‘**azam**: Kin, husumet, adavet.

‘**azamī**: En çok, en yüksek, en büyük.

a‘zā: Bedenin her bir uzvu.

‘**azāb**: Eziyet, büyük sıkıntı, şiddetli elem.

azād: Özgür.

-B-

bāb: 1. Kapı. 2. Konu. 3. Bölüm.

baba: Ata.

ba‘de: Sonra

bahā: Kıymet, değer.

bağla-: Bir şeyi bir yere veya bir şeye tutturmak.

bahā: Değer, kıymet.

baħr: Deniz.

baħş: Konu, tartışma.

ba‘id: Uzak, ırak.

baħ-: Bakışı bir şey üzerine çevirmek.

baħır: Eski çağlardan beri türlü işlerde kullanılan, kızıl renkli bir element.

baħıyye: Geriye kalan.

bāki: Ebedî, daimi; sonu gelmeyen.

balçık: İçinde türlü organik maddeler bulunan, genellikle killi ve koyu, yapışkan çamur.

balgam: Solunum organlarınca salgılanan ve ağızdan dışarı atılan sümüksü madde.

balık: Omurgalılarından, suda yaşayan, solungaçla soluk alan ve yumurtadan üreyen hayvanların genel adı.

bāliġ: İslam hukuku terminolojisine göre kişilerin olgunluk ve ergenliğe ulaşması durumudur.

bari: Hiç olmazsa, hiç değilse, öyle ise.

barmak: İnsanlarda ve kimi hayvanlarda ellerin ve ayakların son bölümünü

oluşturan, uzunca, boğumlu, oynak ve genellikle tırnaklı organların her biri.

bā‘s: Gönderme, gönderilme.

baş: İnsan ve hayvanlarda beyin, gözler, kulaklar, burun, ağız gibi organların bulunduğu, vücudun üst ya da önünde yer alan bölümü.

bā‘ıl: Hükümsüz, boş.

ba‘ini: İç gerçekle ilgili, gizli olan.

bayrām: Ulusal ya da dinsel yönden önemi olan, kutsal sayılan ve ulusça kutlanan gün.

bayrām namāzı: Dinsel bayramlarda Müslümanların, bayramın ilk günü sabah namazından sonra kıldıkları namaz.

ba‘z: Bir şeyin küçük bir parçası.

ba‘zı: Birazı, bir kısmı, kimi.

beden: Canlı varlıkların maddi bölümü.

beg: Bey, efendi; erkek adlarının sonuna getirilen bir saygı sanı

behime: Dört ayaklı hayvan.

behā: Değer, kıymet.

belki: Olabilir.

beng: Afyon gibi uyuşturucu, “ben” denilen bir nebat ve bunun tohumu, esrar.

bengilik: Sonsuzluk, ebedilik.

benī: Oğullar.

bent: 1. Bağ, rabıt. 2. Yasa maddesi.

berāber: Birlikte.

berī: Arınmış, temiz, uzak.

besāt: Kazan, tencere gibi yaygın olarak kullanılan kab.

besle-: Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

beş: Dörtten sonra gelen sayının adı.

beşāret: Müjde.

beşerī: İnsanlıkla ilgili, insanî.

bevl: İdrar, sidik.

bey^ç: Satış.

bevlī: İdrar ile ilgili.

beyān: Açıklama, ifade etme, dile getirme.

beyāz: Beyaz renk.

bıyığ: İnsanda, üst dudak üzerinde çıkan kıllar.

bi-^çaynihi: Olduğu gibi, aynıyla.

bīkār: 1. İşsiz. 2. Bekar.

bi^çl-lāh: Allah'a; Allah'tan.

bil-: Bir şeyi bilmiş.

bildür-: Herhangi bir durumu, bir şeyi haber vermek.

bile: De, da, dahi.

bilin-: Anlaşılmaq, öğrenilmek.

bint-i lebūn: Süt vermeye başlamış dişi koyun.

bint-i mehād: İki yaşına girmiş dişi deve.

bir: 1. Aynı, beraber. 2. Sayıların ilki, herhangi bir varlığı gösteren sayı.

birbiri: Karşılık olarak bir diğeri.

birkaç: Herhangi bir şeyin birazı.

bismillāh: Bir işe başlarken söylenen ve acıyıcı ve esirgeyici olan Tanrı'nın adıyla anlamına gelen Arapça bismillahirrahmanirrahim tümcesinin kısaltılmışı olan bir söz; korku, şaşırma gibi duyguları da belirtir.

boğazla-: Hayvanı boğazından keserek öldürmek.

bol-: Olmak.

bolma-: Olmak.

boş: İçinde, üzerinde hiçbir şey bulunmayan.

bozıl-: Herhangi bir şeyin çalışmaması, görevini yerine getirememesi.

böl-: Bir bütünü iki ya da daha çok parçaya ayırmak.

bölüg: Bir bütünden ayrılmış olan parça.

bu: En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret etmeye yarayan söz.

bu faşl: Bu bölüm.

buğday: Buğdaygillerin örnek bitkisi olan, değişik cinsleri bulunan bir yıllık bir tarım bitkisi.

bul-: Var olduğu bilinmeyen ya da bilindiği halde göz önünde olmayan bir şeyi arayarak ortaya çıkarmak.

burun: Ağzın üstünde, alınla üst dudak arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli solunum ve koku alma organı.

buzluğu: Henüz süttten kesilmemiş olan sığır yavrusu.

bükme: Sertçe kıvrırmak ya da bir yöne çevirmek.

-C-

câ: 1. Yer. 2. Mevki. 3. Makam.

câhil: Bilgisiz.

câiz: İşlenmesinde sakınca olmama.

cân: 1. Ruh. 2. Can. 3. Sevgili.

cânver ol-: 1. Canlı olmak. 2. Canavar olmak.

cânib: Yön.

câriye: Hizmetçi, cariye.

cehennem: Dünyada günah isleyenlerin, öldükten sonra ceza çekecekleri yer, tamu.

cehr: Görünmek.

cemî'an: Bir yere toplamak suretiyle, toplanmış olarak.

cem' id-: Birleştirmek, toplamak.

cemâ' at: 1. Topluluk. 2. Camide ibadet edenler.

cemâd: Cansız varlık.

cemî'-i 'âlem-i halk: İnsanlar aleminin toplanması.

cenâze namâzı: Ölenin gömülmeden önce, musalla taşına konulan tabutun önünde topluca kılınan namaz.

cennet: İyilerin öldükten sonra sonsuz bir mutluluğa kavuşacakları yer, uçmak.

cerâhat: Yara.

cevâb vir-: Yanıt vermek.

cevâz: İzin, uygun verme.

cez' a vir-: Karşılık, cürüm veya günah işleyenlere verilen azap.

cihet: Yön, taraf, bakım, nokta.

cimâ': Cinsel ilişki.

cimâ' eyle-: Cinsel ilişkiye girmek.

cins: 1. Tür. 2. Soy.

cum' â: Cuma günü, perşembe ile cumartesi arasındaki gün.

cum' a namâzı: Cuma günü kılınan öğle namazı.

cübbe: Özellikle namaz kılarken giyilen elbise.

cünün: Delilik, çıldırma.

cünüb: cinsel ilişkiden sonra, dinin buyurduğu biçimde henüz yıkanmamış olduğu için temiz sayılmayan kimse.

-Ç-

çatla-: Yüzeyinde kırıklar, çizgiler, kırışıklar oluşmak.

çaylak: Deneyimsiz, toy kimse.

çeh: Kuyu.

çek-: Bir şeyi bir yerinden tutarak kendine ya da herhangi bir yöne doğru yürütmek, sürüklemek.

çık-: 1. Bir yere gitmek için yola koyulmak, bulunduğu kapalı yerden ayrılmak. 2. Gözyaşı dökmek.

çirkin: Güzellik duygumuza aykırı gelen, göze ya da kulağa güzel gelmeyen, güzel olmayan.

çiyne-: Ayak ya da tekerlek altına alarak ezmek.

çok: Sayı, nitelik, değer, güç, derece bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

çorab: Pamuk, yün, ipek gibi çeşitli ipliklerden örülerek genellikle sıcak tutması için ayağa giyilen giyecek.

çöz-: Düğümlenmiş, bağlanmış, ilmiklenmiş, sarılmış bir şeyi açmak,

düğümünden, bağından, ilmiğinden, sarılı durumundan kurtarmak.

-D-

da: Pekiştirme ve bağlama edatı.

dābbetü' l-arz: Âyet ve hadisle, kıyametten önce çıkacağı bildirilen Dabbetü' l-arz isimli hayvandır.

dāde: Verilmiş, vergi.

daḥı: De, da, bile, ve.

dāḥil: İç, içeri.

dāne: Tane, yem, tohum.

dārü' l-ḥarb: Savaş diyârı.

de: Pekiştirme ve bağlama edatı.

deccāl: İş karıştıran, karıştırıcı, arabozucu, yalancı.

def a: Bir kere.

def id-: Savmak, kovmak.

defn ol-: Ölüyü toprağa gömmek.

deg-: Bir şeye temas etmek, dokunmak.

deḡil: Cümleleri olumsuzluk anlamıyla birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime.

deḡin: Bir isin, bir hâlin, sona erdiği zamanı veya yeri gösterir, kadar, dek.

dek: Deḡin, kadar.

delîl: Kanıt, şahit.

demür: Demir.

deri: İnsan vücudunu kaplayan tabaka, cilt, ten.

dert: Sıkıntı.

deryā: Deniz.

devā: 1. İlaç. 2. Çare.

deve: Geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında hörgücü olan yük hayvanı.

devr: 1. Devir. 2. Dönme.

di-: Söylemek, demek.

dik-: Bir nesneyi dik olarak durdurmak.

dīn: İman ve amel konusu olarak insanlara Allah tarafından teklif olunan hak ve hakikat kanunlarının toplamı. Allah ile kul ve kullar arasındaki münasebetleri tanzim eden düzen.

dīn-i muḥammedī: Hz. Muhammed'in dini.

dīnū' l-islām: İslam dini.

dirhem: Akçe, gümüş para.

diri: Yaşamakta olan, yaşayan, canlı.

dirsek: Kol ile önkolun birleştiği bölgedeki eklem arka yanı.

dīvār: Duvar.

diş: Çene kemiklerinin üstüne dizilmiş olan, ısırıp koparmaya ve çiğnemeye yarayan, ak renkli, küçük, sivri ve sert organların her biri.

diyu: Bu sebepten, diyerek.

diz: Kaval, baldır ve uyluk kemiklerinin birleştiği yer.

doğ-: Meydana gelmek.

doğur-: Yavru dünyaya getirmek, doğum yapmak.

doğruca: Hiçbir yöne sapmaksızın, dosdoğru bir biçimde.

dög-: Üst üste vurarak acıtmak, hırpalamak.

dört: Üçten sonra gelen sayı.

du'ā: Tanrı'ya yalvarma, Tanrı'dan yardım dileme.

du'ā-yı ḥayr: Hayır duası.

duḥān: tütün, duman.

dut-: Tutmak.

dülbende: Örtüye.

dünyā: Dünya.

dürlü: Türlü, çeşit.

-E-

ecel: Hayatın sonu.

ecma' in: Hepsi, cümlesi.

ecza' : Parçalar, ilaçların hamedeleri.

edā: Yerine getirme.

edā eyle-: Eda etmek.

edā it-: Yerine getirmek.

edā-yı ramazān: Ramazan edası.

ednā: 1. En aşağı. 2. Alçak mı alçak.

ef'āl: İşler, ameller.

efđal: En üstün, en iyi.

eg-: Düz, doğru ya da dik olan bir şeyi eğik duruma getirmek.

eger: Şart bildiren bir edat. Şayet.

eglen-: Oyanmak, zaman geçirmek.

egil-: Dik konumdan yana eğilme.

ehl-i 'ilm: Kemal, fazilet ve ilim sahibi.

ehl-i cehennem: Cehenneme gidecek insanlar için kullanılan tanım.

ehl-i cennet: Cennete gidecek insanlar için kullanılan tanım.

ehl-i ħirfet: Meslek sahibi.

ehl-i tā'at: İbadet edenler.

eķall: En az.

eksik: Var olması gerekirken bulunmayan, gerekliliği duyumsanan, gereksinilen şey.

ekşer: En çok.

ekşer-i evķāt: Zamanın çoğu.

elbette: Kesinlikle, kuşkusuz olarak, doğrallıkla.

emānet: Emniyet edilen kimseye bırakılan sey.

emn: Güvenlik, emniyet.

emr: 1. Emir, buyruk. 2. İş.

emzir-: Kadın ya da dişi hayvanın, çocuğunun ya da yavrusunun ağzına memesini vererek, sütünü onun emmesini sağlamak.

enbiyā: Peygamberler.

enfa': Faydalı.

erbāb-ı ħacāt: İhtiyacı olmak.

es-: Bir yönden bir yöne akmak.

esahh: Daha doğru, sahi.

esbāb: Sebepler.

esir: Tutsak.

es-selāmu'n-'aleykum: Arapça kökenli selamlaşma hitabıdır.

eşer: İz, belirti; emek sonucu ortaya konan ürün, yapıt.

eşķāl: Ağır yükler, ağır şeyler.

etbā': Tabi olanlar, bağlı olanlar.

etki: Bir kimsenin ya da bir nesnenin başka bir kimse ya da nesne üzerindeki düşünce, yön, eğilim vb. değiştirmeye yol açan gücü.

eķrāf: Yöre, çevre.

evāsıt: Ortalar, ortadakiler.

evkâf: Vakıflar.

evkât: Zamanlar, çağlar.

evkât-ı mekrûh: Namaz kılınması mekruh olan zaman.

evlâ: En iyi, en uygun.

evlâd: Çocuklar, soy.

evlâd-ı sığâr: Küçük çocuklar.

evli: Evlenmiş bulunan, karısı ya da kocası olan kimse.

evliyâ: 1. Yetkililer. 2. Velîler.

evrâk: 1. Kağıtlar. 2. Belgeler. 3. Arşiv.

evvel: Önce, öncelikle, ilk.

evvelâ: Birinci olarak, her şeyden önce.

evvelî: İlki.

evvelki: Önce olan, önceki.

evzâh-ı ‘ibādât: Açık ibadetler.

eyi: İyi, güzel.

eyyâm: Günler.

ezân: İslamîlikta, namaz vaktinin geldiğini bildirmek ve Müslümanları namaz kılmaya çağırmak için müezzinin yüksek sesle okuduğu kutsal sözler.

-F-

fahr ol-: Övünç duymak.

fâhişe: Fuhuş yapan kadın.

fehmi-î insân: Ulu insan.

fâ‘ide: Yarar, kazanç, fayda.

fâ‘il: 1. Yapan. 2. Özne. 3. Etkili.

fakîr: 1. Zengin olmayan, fakara; 2. Yazarın kendisi.

fânî: 1. Ölümlü. 2. Yok olucu. 3. Geçici.

fâre: Sıçangillerden, sıçandan ufak, küçük vücutlu, sivri çeneli, uzun bıyıklı, uzun ve çıplak kulaklı, ufak ve kara gözlü, kemirgen bir memeli hayvan.

farz: Tanrı emri; borç, ödev.

farz-ı âhîr: Son emir.

farz-ı kifâye: Yükümlülerden bazılarının yapmaları ile diğerlerinden düşen ibadetlerdir.

fâsîk: Kötülük düşünen.

fâsid: Bozulmuş, bozuk.

faşl it-: 1. Mevsim. 2. Bölüm. 3. Çözümleme.

fâtiha oku-: Kuran’ın, ölümlere Tanrı’nın rahmetini dilemek için dua olarak okunan ve halk arasında elham diye bilinen birinci suresi, fatiha suresi.

fâzîl: Erdem, üstünlük.

fe-ammâ: “Kaldı ki, buna gelince” manasında söz başı edatı.

fekk: 1. Çene. 2. Ayırma.

Fekk-i rakabe: Kölenin boynundaki esaret kaydını giderme.

ferāce: Örünecek gibi olan ve giyilen bol, geniş örtü.

ferāiz: Farzlar.

fetiḥ: Kur'an-ı Kerim'in 48. suresi.

feyhā: Geniş ve büyük olan. Engin.

fevt ol-: Ölmek.

fıkrā: 1. Fıkra. 2. Bölüm. 3. Omur.

fiṭra: 1. Fitre. 2. Kuru üzüm. 3. İslamlıkta, varlıklı olanların ramazan ayı içinde yoksullara vermesi dince buyurulan miktarı belirli sadaka.

fī: Bilinmeyen, çok eski zamanı anlatır bir söz.

fidye: Tutsak düşmüş olan ya da rehine olarak tutulan birini kurtarmak için verilen para.

fıkr: Düşünce.

filān: Söylenmek istenmeyen ya da söylenmesi gerekli görülmeyen bir özel adın yerine kullanılır.

fıkarā: Yoksullar.

-G-

ganī: Zengin.

geç-: Bir yerden başka bir yere gitmek.

geçür-: Zaman harcamak.

gel-: Yakınlaşmak, varmak, ulaşmak.

gemi: Su üstünde yüzen, insan ve

yük taşımaya yarayan taşıt.

gerek: Lazım, yapılması istenen şey.

gibi: Benzetme edatı, -e benzer.

gice: Güneş battıktan gün ağarıncaya kadar geçen süre, gündüzün zıddı.

gid-: Uzaklaşmak, varmak.

gider-: Ortadan kaldırmak, yok etmek.

gir-: Girmek, dahil olmak.

girü: Geriye doğru, iade.

giy-: Örtünmek, korunmak için bir şeyi üzerine geçirmek.

giysi: Giyilmek için yapılmış her türlü giyim eşyasının ortak adı, giyim, giyecek.

göbek: İnsanda ve memeli hayvanlarda, göbek bağının düşmesinden sonra karnın ortasında, bu bağın bulunduğu yerde kalan çukurluk.

göç-: Bulunduğu yerden başka bir yere gitmek.

göçeg: Güzel, hoş.

gögercin: Güvercingillerden, yeryüzünün her yanına yayılmış yaklaşık seksen türü bulunan, kısa vücutlu, sık ve genellikle külrengi tüylü, düz gagalı, hızlı ve uzun süre uçabilen, evcil türleri olan, yemle beslenen, eti yenilebilen bir kuş.

gögsi: Vücut bölümünün ön tarafı.

gök: Gökyüzü.

gökçen-i rāyiha: Hoş koku.

gölge: Işık geçirmeyen bir cismin ışığı engellemesi nedeniyle, aydınlık bir yerde oluşan karanlık.

göricek: Görünce.

göz: Görmeyi sağlayan organ.

gücük: Kuyruksuz, kuyruğu kesik hayvan

gül-: Gülmek.

gül şuyı: Gülden elde edilen, hoş kokulu sıvı.

gümüş: Parlak beyaz renkte, kolay işlenen, tel durumuna gelebilen, değerli bir element.

günahkâr: Günah sahibi, suçlu.

güneş: Gezegenlere ve dünyaya ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

-Ğ-

ğadr: Değer.

ğalaṭ: Yanlış.

ğalīb: Ağır basan, galip.

ğalīz: Koyu, yoğun, kaba.

ğanī: Zengin.

ğaşb ol-: El koyma, zorla alma.

ğassāl: Ölü yıkayıcı.

ğāyb ol-: Kayıp olmak.

ğayet: Çok fazla.

ğāyet-i keşret: Çokluk, bolluk.

ğayrı: Başka, diğer.

ğazāt: 1. Gazlar. 2. Dağ armudunun ağacı.

ğusl: Yıkanma.

ğusl it-: Yıkanmak, temizlenmek.

ğurūb-ı şem: Güneşin batması.

-H-

haḳāret: Aşağılama, hakaret.

hāşim: Haşmetli, gösterişli, muhteşem.

havaic-i aşliye: Asli olan ihtiyaçlar.

helāk ol-: Yok olmak.

hemān: Hemen, çabucak.

hemze: Ciğerlerden gelen havanın gırtlığa çarpıp kesilmesiyle oluşan ve bir kesinti izlenimi veren ünsüz.

her: Bütün, hepsi.

hībe: Bağış.

hiç: Olumsuz yargılı cümlelerde eylemin anlamını pekiştiren bir söz.

hidāyet: Doğru yolu gösterme.

hilāl: 1. Aralık. 2. Kürdan. 3. Yeni ay. 4. İlk ay.

hizmet it-: Görev yapma.

hür: Özgür.

hüsna: İyi, en güzel.

-H-

hacc it-: Belirlenmiş zaman içinde Kâbe, Arafat, Müzdelife ve Mina'da belli dinî görevleri yerine getirmek suretiyle yapılan ibadet. İslam'ın şartlarından biri.

hâcet it-: İhtiyaç giderme.

hadis: Peygamber sözü.

hafız: 1. Koruyan. 2. Ezberleyen.

hafif: Ağır olmayan, hafif.

hakık: Pay, hisse.

hâl: İçinde bulunulan durum.

hâlâ: Devam etmekte olan.

halvet: 1. Tenha. 2. Başbaşa kalma.

hâmle: 1. Saldırı. 2. Atak.

hâmile: karnında yavru bulunan kadın ya da dişi hayvan.

harâm: Din kurallarına aykırı olduğu için yasaklanmış olan, yenilmesi, içilmesi, yapılması, söylenmesi vb. uygun olmayan, dince yasak olan.

hareket it-: 1. Bir cismin durumunu ve yerini değiştirmesi. 2. Vücudu oynatma, kıpırdatma ya da kımıldanma.

harem: Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm.

hâşıl: Ortaya çıkmak.

haşr: Kıyametten sonra bütün insanların bir yere toplanması.

haşefe: Erkeğin tenâsül aletinin başı.

hattâ: Bile, hem de, üstelik.

hâtır: Hatır, gönül.

havz: Havuz.

haya: Utanma, ar.

hayz: Regl, aybaşı.

hâzır: Huzurda, mevcut bulunma.

hazz: Sevinç, haz.

helâl: Dinsel yönden yasaklanmamış olan, dinin kurallarına aykırı olmayan, dince izin verilen.

himâr: Eşek.

hîn: Zaman, vakit, esna.

his: Duygu.

hisâb: hesap.

hişşe: Pay.

huccâc bayrâmı: Hacılar bayramı.

hudûd: Sınır.

humâr: Mahmurluk.

hurûf: Harfler.

huşûş: İş, mevzu, yol, keyfiyet.

huzû': Alçak gönüllü olmak.

hükûm: Emir, kesin karar.

hüsn-i 'ibâdet: İbadet güzelliği.

hayz gör-: Kadınlara mahsus aybaşı, regl (adet) dönemi.

-H-

hâliş: Saf, katıksız.

halk: 1. Boğaz. 2. Yaratma. 3. Yaratılma.
4. Halk.

hâric: Dış, içinde olmama.

hârici: Dış ile ilgili.

hatîb: Söz söyleyen.

hinzîr: Domuz.

hâlik: 1. Tanrı. 2. Yaratıcı.

hamr: Şarap.

hâtûn: Kadın, hanım.

havâş: Seçkin kişiler.

havf it-: Korkutmak.

hayr: İyilik.

hayr ey-: İyilik yapmak.

hayr u şer: İyi ve kötü.

hırka: Bez parçası, bezden elde edilen elbise.

hırsız: Başkasının malını kimse görmeden alan, çalan kimse.

hilâf: Aykırı, zıt.

hod: Kendi.

hoşça: Güzelce.

humr: Kırmızılık.

huşbe: Camide, cuma namazından önce ve bayram namazlarından sonra minberde okunan dua ve verilen öğüt.

hürûc: Çıkma, dışarı çıkma.

-I, 'I-

ilgîn: Ilgıngillerden, Akdeniz Bölgesi'nde bol yetişen, kumlu toprakları seven, bahçelerde süs bitkisi olarak da yetiştirilen, ak ya da pembe çiçekler açan bir ağaççık.

irak: Uzak.

işlâh: Düzeltme, iyileştirme.

işlan-: Islak duruma gelmek.

iztirâb: Acı.

'ıyd-ı âdihâ: Kurban bayramı.

-İ, 'İ-

i'âde it-: Geri vermek.

'ibâd: Kullar.

ibâdât: İbadetler.

ibtidâ id-: Başlamak.

içün: Amacıyla, sebebiyle.

içre: İçeriye.

id-: Etmek, eylemek.

idhâl: İçeri alma, sokma.

ifsâd id-: Bozmak.

iftār id-: Oruç açmak.

iftitāh: 1. Açılış. 2. Başlama.

iḥfā id-: Gizlemek, saklamak.

iḥmāl it-: Önemsememek.

iḥsan: 1. Bağış. 2. İyilik.

iḥrāc ol-: Çıkarılmak.

iḥtimām: Özen.

iḥtilāf: uyuşmazlık.

iḥtilam ol-: Meni gelmek, boşalmak.

iḥtiyār: Seçmek, seçilmek.

iḥtiyāten: Tedbirli davranmak.

iḥzār it-: Çağırarak, huzura getirme.

i' lām: Elem vermek, rencide etmek.

işlāh: Düzeltme, iyileştirme.

işlan-: Islak duruma gelmek.

iẓtirāb: Acı.

ile: Birliktelik anlatan cümleler kurduran bağlaç.

iḳāmet: 1. Oturma. 2. Namaza durma.

ikindi: Öğleyle akşam arasındaki zaman parçası, öğleyle akşamın yaklaşık ortası.

iḳrār: İtiraf, dile getirme, kabullenme.

iḳtidā it-: Uymak.

iktifā ol-: Yetinmek, yeterli görmek.

imā: İşaret.

imām: Namazda kendisine uyulan kişi.

imām-ı a'zam: Hanefi Mezhebi'nin imamı.

imdi: Şuan, şimdi.

inci: İstiridye ve benzeri kimi kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan ve genellikle süs eşyası yapımında kullanılan, çok değerli, küçük, yuvarlak, sert ve sedef renkli tane.

incil: İsa Peygamber'e indirilen, Yeni Ahit olarak da bilinen, Aziz Matta, Aziz Markos, Aziz Luka ve Aziz Yuhanna tarafından ayrı ayrı derlenip düzenlenen, içinde Hazreti İsa'nın yaşamı, yasa ve öğretisi bulunan kutsal kitap, Hristiyan dininin kutsal kitabı.

inkār eyle-: Kabul etmemek, tanımamak.

inzāl ol-: Düş azması, boşalmak, uykuda boşalmak.

intifā': Faydalanma.

ise: Sart bildiren bir edat.

işbāt: Kanıtlama.

isrāf it-: Lüzumsuz yere harcamak.

istiḥāza: Kadın âdet görürken fazla kan gelmesi.

istihdām: Kullanma, hizmete kabul etme.

istiḥlāf it-: Birisini kendi yerine geçirmek.

isti' māl it-: Kullanmak.

istimā' eyle-: Dinlemek, kulak vermek.
istincā: Birinden maksadını istihsal etmek.
istinşāk: Buruna su çekmek.
istirāhat: Dinlenme.
istiskā namāzı: Yağmur duasına çıkıldığında kılınan namaz.
işid-: Duymak.
iştigāl: Uğraşı.
iştirā eyle-: Satın almak.
i' tāk: Azad etme.
i' tikād: İnanç.
i' tikādiyyat: İnançla ilgili şeyler
i' tikāf: Bir yere kapanıp ibadetle vakit geçirme (bilhassa Ramazanın son on gününde cāmide maksure denilen yerlere kapanıp ibadetle vakit geçirme).
i' tişāmī: Sünnete bağlılık.
itmām: Tamamlama, bitirme.
itmām ey-: Bitirmek.
ittifaq: Birliktelik.
-K-
ka' de: Bir defa oturma, oturuş.
kāfir: Müslüman olmayan kimse.
kebīr: Büyük.
kebīre: Büyükler. Büyük günahlar.

kefāret: İşlenmiş olan bir günahı Tanrı'ya bağışlatmak umuduyla verilen sadaka ya da tutulan oruç.
kefen: Ölülerin, gömülmeden önce sarıldığı beyaz bez.
kelām: Söz.
kelām-ı şerif: Şerefli söz.
kelb: Köpek.
kendü: Kendi.
kerāmet: Cömertlik, kerem.
kerre: Defa.
keşir: Çok, bol.
ki: Anlam bakımından birbiriyle ilgili cümleleri bağlayan söz.
kifāyet: Yeterli olma.
kim: Sözcük öbeği ya da cümleleri bağlama görevli sözcük.
kimesne: Kimse, kişi.
kīn: Gizli düşmanlık.
kirācı: Bir yeri, bir şeyi kira ile tutan kimse.
kişi: İnsan, kimse, şahıs.
kitāb: Yazılı eser, kitap.
kitāb-ı kāfi: Yeterli kitap.
köpri: Köprü.
küffār: Kafirler, inanmayanlar.

küfr: 1. Kafirlik. 2. Küfür.

-K-

ķab: Kap.

ķābil ol-: Yetenekli olmak.

ķablan: Kedigillerden olan yırtıcı bir hayvan olan kaplan.

ķabr: Mezar, kabir.

ķaçan: Ne zaman.

ķadı: Dinî yargıç.

ķadd-i ķāmet' üş-şelavat:

ķādīm: Eski.

ķādir ol-: Çok güçlü olmak, gücü yetmek.

ķaftān: Genellikle ipekli kumaştan yapılan, uzun ve işlemeli üst giysisi.

ķahķaha: Gülerken çıkan ses.

ķā'ide: 1. Kural. 2. Temel, esas.

ķā'ide-yi āhir: Son kural.

ķalb: Gönül, duygu, his.

ķāmet: Namaz kılmak için okunan ezan.

ķāmīş: Gömlek.

ķāngı: İki veya daha fazla şeyden birini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.

ķānkı: İki veya daha fazla şeyden birini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı.

ķapu: Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı, kapı.

ķara: Beyaz karşıtı, siyah.

ķarañu: Karanlık.

ķarı: Kadın.

ķarīb: Bir yere ve bir seye yaklaşmak.

ķarıcıklar: Daha az yaşlı olan bayanlar.

ķarşu: 1.O yöne doğru; 2. Karsılık.

ķaşd: 1. Kasıt. 2. Dövmе.

ķaţ' : Kesme, ayırma.

ķatlı id-: Öldürme.

ķatlı-i nefis: İntihar. Kendi kendini öldürme.

ķatır: Atgillerden, genellikle dağlık yerlerde binek ve hizmet hayvanı olarak yararlanılan, çok sağlam yapılı, attan küçük eşekten büyük, erkek eşekle çiftleştirilen kısraktan doğan melez hayvan.

ķatre: Damla.

ķavl: Lakırdı, söz.

ķavlı: Sözle alakalı.

ķavm: Kavim, topluluk.

ķay eyle-: Kusmak.

ķayy: Fakirlik.

ķāyyum: Camilerde iş gören kimse.

każā: 1. İlahi takdir. 2. Kadılık. 3. Kaza. 4. İlçe.

kıble: Kâbe tarafı, yönü.

kıl: İnsan vücudunun belirli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı, Saç.

kıl-: Yapmak, etmek anlamında yardımcı eylem olarak kullanılır.

kılıc: Çelikten yapılmış, uzun, düz ya da biraz eğri, bir yüzü ya da iki yüzü de keskin, kın içinde bele takılan, kabzasından tutularak kullanılan kesici silah.

kırā'at: Okuma.

kısm: Bölüm.

kıyām: 1. Kalkma. 2. Ayaklanma.

kıyāmet: Dünyanın yıkılıp harap olması. Her şeyin mahvolması. Dünyanın sonu ve mahser meydanına bütün insanların dirilip toplanacağı zaman.

kızıl: Kırmızı, al renk.

ko-: bırakmak.

korḥu: Korku.

kovğa: Kova.

kul: Allah'a göre insan, abd.

konūt: Yatsı veya sabah namazlarında ayakta okunan dua.

kurān-ı şerif: Kur'an-ı Kerim.

kurt: Kimi hayvanların, özellikle böceklerin yumurtadan çıktıktan sonra krizalit ya da ergin yapılarını kazanmadan önceki evresi.

kuş-: Midesinde bulunanları ağız yoluyla dışarı atmak, çıkarmak.

kuşluk zamānı: Günün sabahla öğle arasındaki bölümü.

-L-

lafz-ı şehadet: Şehadet sözü.

lā' l: Kırmızı ve değerli süs taşı.

lakin: Ama, ancak.

lâyık: Bir kimseye uygun olan, yaraşan şey, davranış.

lāzım: Gerekli.

leb: Dudak.

leylā: Çok karanlık gece.

levm: Çekiştirmek.

levn: renk, boya.

libās: Elbise.

lifāf: Yumuşaklıklar.

-M-

mā: 1. Biz. 2. Su.

ma'an: Beraber, birlikte.

mā-i meşkük: Köpek artığı gibi temizliği şüpheli su.

mālik ol-: Sahip olmak.

mābeyn: İki şeyin arası, aradaki şey.

mademki: Degil mi ki, -dığı için.

mağrib: Batı taraf. Güneşin battığı taraf.

maḥalle: Şehir ve kasabaların bölündüğü herbir yeri.

maḥīr: Becerikli, maharetli.

maḥlūk: Yaratık.

maḥrec: Dışarı çıkılacak yer.

maḥluṭ: Karışık.

māi' -i baḥr: Deniz mavisi.

maḥām: Yüksek dereceli yer.

maḥāmāt: Makamlar.

maḥarr: Başkent.

ma' ḳūl: Akla uygun.

maktūa' ol-: Kesilmek.

maḥtūl: Öldürülen.

maḥūle: Takım, çeşit.

māl: Eşya.

mal-ı yetīm: Yetim malı, eşyası.

ma' lūm: Bilinen.

māni': Geri bırakan, esirgeyen.

marāz: Hastalık, illet.

marīz: Hasta.

ma' şiyet: 1. Günah. 2. İsyan

maşriḳ: Doğu.

mażāyık: Zor, güç işler.

mażmaża it-: Gargara etme.

ma' zūl: İşinden çıkarılmış, kovulmuş, azledilmiş.

meclis: Toplantı yeri.

mecmū' ā: Toplanıp biriktirilmiş, tertip.

mecnūn: Deli, çılgın.

mecūs: Kulakları küçük olan adam. Ateşe tapan.

med: Uzatma, çekme.

medḥal: Giriş, giriş yeri.

medyūn: 1. Borçlu. 2. Vereceği bulunan.

mef' ūl: Yapılan iş.

meger: Oysa.

mehrec: Çıkış yeri.

melā' : Otu olmayan yer.

mekān: Yer.

meni: Döl.

menḳuṭ' : Noktalanmış, noktalı.

mertebe: 1. Derece. 2. Miktar.

meşab: Geri dönecek yer.

mes' ele: Konu.

mescid: Secde edilecek, namaz kılınacak yer; küçük cami.

meşelâ: Örneğin.

meşh it-: Silmek, sıvamak.

mesiḥ: Hz. İsa.

meşâhad: Kavga etmek.

meşhûr: Ünlü, tanınmış kimse.

meşkûk: Şüpheli.

metrûkât: Miras.

mevcûd: Var olan.

mevt: Ölüm.

meyl: 1. Eğim. 2. Eğilim, istek.

meyyit: Ölü.

mezbûr: Adı geçen, söylenmiş olan.

mezkûr: Zikredilen, belirtilen, adı geçen.

mi' râc: Miraç, göğe çıkma.

miḳdâr: Süre, zaman.

minber: Camilerde hutbe okunan, merdivenli, yüksekçe yer.

misâfir: Seferde olan.

misk: Bir cins güzel koku ismi.

miskâl: 24 kıratlık ağırlık ölçüsü.

misvâk-ı isti' mâl:

mizâc: Huy, tabiat, mizaç.

mu' âkab: Cezalandırılmış.

muâvenet: Yardım etme, yardımcı.

mubaşşır: Okul düzenini sağlayan görevli.

muḥâlif: Uymayan. Birbirine benzemeyen.

muḥakḳak: 1. Doğru. 2. Kesin. 3. Mutlaka.

muḥayyir: İki şey arasında yapılması serbest bırakılan.

muḥkem : Sert, sıkı, sağlam.

muḥtâc: İhtiyaç sahibi.

muḥtelif: Türlü.

muḳâbil: 1. Karşılığında. 2. Karşılık.

muḳadder: Tayin olunmuş.

muḳaddime: Giriş, önsöz.

muḳarrer: 1. Kararlaştırılmış. 2. Kesin.

muḳîm: Yerleşmek.

muḳtezâsıyla: gereğiyle.

murâd: Arzu, istek, dilek, maksat.

muşallâ: Cami avlusunda cenaze namazı kılmaya ait olan yer.

muşhaf-ı şerîfe: Kur' an-ı kerim.

mu' teber: İtibarlı.

muḥlak: kesin.

muttaşıl: Sürekli, devamlı.

muvahhid: Allah'ın birliğine inanan.

mübâşeret: Bir işe başlamak, girişmek.

mübeşşir: Müjdeci, müjdeleyen.

mücerred: 1. Bekar. 2 Soyut.

müddet: Süre.,

müfârik ol-: Ayrılmak.

mühimme: Önemli.

mükellif: Teklif eden. İş veren.

mü'ekked: Kuvvetli, sağlamlaştırılmış.

mü'ezzın: Ezan okuyan kişi.

münkalib: Dönen, dönmüş.

münkatıf: Kesilmiş, araksız gelmeyen.

münker: İnkâr edilen.

münkeşif: Açılmış, meydana çıkarılmış.

mü'min it-: İnanan, iman eden.

mümkün: Olabilir veya olmayabilir.

münâhik: On iki yaşına basmış erkek çocuk.

münaşib: Uygun, yaraşır.

mürâca'at: 1. Başvuru. 2. Geri dönüş.

mürâhik: On iki yaşına basmış erkek çocuk.

müselmân: Müslüman.

müsennâ: İki kısımdan meydana gelmiş, iki kat.

müsinn: Yaşlı, ihtiyar.

müsinne: Bk. müsinn.

müslim: Müslüman.

müsta'mel: Kullanılan, kullanılmış.

müsteħab: Yapılması sevaplı olan, sevimli şey.

müsteħak: Hak eden, hak etmiş.

Müşâhede: Bir şeyi gözle görme.

müşâhade ol-: Göz ile görmek, tanıklık etmek.

mütabbak: Uygun.

müteħabbe: Birine dost olan.

müteħassıs: Uzman.

mütetâbian: Birbiri ardına.

müteveccih: Bir yere gitmeye, bir şeyi yapmaya karar veren.

müyesser: Müyesser.

müzâyaka: Sıkıntı, darlık, yokluk.

-N-

nâ-bâliğ: Henüz bülüğa ermemiş, daha bâliğ olmamış. Erişmemiş, yetişmemiş.

nâdem: Pişman.

nâdem ol-: Pişman olmak.

naħl: Hurma ağacı.

nâfile: 1. Farz dışında kılınan namaz. 2. Fazladan yapılan şey.

nâkıız: Bozucu.

naķız-ı vuzū: Abdest bozucu.

namâz: İslamın beş şartından biri. Müslümanların günde beş vakit, kurallarına uygun olarak yerine getirmek zorunda oldukları ibadet.

nâm: İsim.

naşîb: 1. Pay. 2. Tanrı'nın kula verdiği.

naşif: Baş örtüsü.

nazar: Bakış.

ne: İsimleri soran soru sıfatı.

nebât: Nöbet Şekeri.

necâset: Pislik.

necâset-i hafife: Hafif pislik.

necâset-i galiza: Kaba pislik.

necs: Pis ve mundar olan.

nedâmet: Pişmanlık.

nef'î: Faydacı olan.

nefâs: Nefes.

nehy: 1. Olumsuzluk. 2. Yasaklama.

nekîr: Belirsiz.

nesne: Belli bir ağırlığı, hacmi ve rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

ne'üz-u bi'l-lâh: Tanrı korusun, Tanrı'ya sığınırım anlamında, tehlikeli bir durum karşısında söylenir.

nezr: Adak.

nezr id-: Adak adamak.

nezr eyle-: Niyetlenmek.

nezr-i mu'ayyen: Vacip olan günler için tutulan oruç.

nice: Nasıl.

niçe: Ne kadar, ne kadar çok.

nifâs:

nihâyet: Son, sonunda.

nikâh ol-: Evlenmek.

nisâ: Kadınlar.

nişâb: Bir malın, verilmesi gereken zekatı.

nisvân: Kadınlar.

nitekim: Gerçekten, hakikaten.

niyâz: 1. Yalvarma. 2. Dua.

niyyet: Bir işe girişmeden kalbin o işe ya da şeye yönelmesi.

nohud: Sarımtırak çiçekler açan bir tarım bitkisi.

nübüvvet: Peygamberlik.

-O, 'O-

o: Üçüncü kişi zamiri ve işaret sıfatı.

Okı-: Ezberden dua etmek.

ol: O, işaret sıfatı ve üçüncü kişi zamiri.

-Ö, 'Ö-

öd: Karaciğerin salgıladığı, sarı renkli ve acı sıvı.

öl-: Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek.

ölüm: Yaşamın sona ermesi:

ölçek: Birim olarak kabul edilmiş olan herhangi bir şeyin alabildiği kadar ölçü.

öksürük: Akciğerlerdeki havanın, solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla, ağızdan gürültüyle çıkması.

‘ömr: Yaşama, hayat, ömür.

öñ: Arka karşıtı, ön.

öp-: Sevgi, saygı, teşekkür belirtmek için dudakları bir şeye veya birine değdirmek.

ört-: Korumak, görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak.

öşr: Onda bir.

öyle: Onun gibi olan, ona benzer.

öyle namâzını: Öğle vakti kılınan namaz.

‘özr: Özür, bahane, engel.

‘özr ol-: Özür dilemek.

-P-

pāk: Temiz, arı.

pāk it-: Temizlemek.

pāre: Parça.

pīr: 1. Yaşlı. 2. Tarikat kurucusu.

pes: Öyle ise, sonuç olarak.

pis: Üzeri kirle kaplı olan, kirli, iğrendirici.

-R-

rahm: Acıma, merhamet.

rahmet: 1. Acıma, merhamet. 2. Yağmur.

rağabet: Kıskanmak, gözetmek.

ramazān: Mübarek ayların en mühimi ve mübarek üç ayların sonuncusu.

Kur‘an-ı Kerim’in nazil olmaya başladığı oruç ayı.

rāyiha: Güzel, hoş koku.

rebbenālik el-ḥamid:

receb ayı: Kamerî ayların yedincisidir.

rek‘at: Bir kıyam, bir rüku ve iki secdeden ibaret olan namazın bir bölümü.

rek‘at-ı evvel: ilk rekat.

rızā göster-: Memnun olmak.

rızā‘en lillāh cem‘: Allah rızası için toplanmak.

ri‘āyet: Uymak.

rivāyet: Nakletmek.

ricā ey-: Nezaket göstermek.

ridā: 1. Örtü. 2. Hırka. 3. Derviş postu.

rub‘: Dörtte bir, çeyrek.

rūkū‘: Namazda elleri dize dayamak suretiyle yere doğru eğilirken baş ile sırtı düz hâle getirmek.

rū‘yet: Görme, başlama, görülme.

-S-

sa' ādet: Mutluluk.

sā' at: Bir günün yirmi dördte biri, saat.

sa' ī it-: Çalışmak, gayret etmek.

sāir: 1. Diğer. 2. Gezen.

sākaṭ: Bir tarafı bozuk, eksik olan.

sākıt: 1. Düşük, düşük cenini. 2. Düşen.

sakıt ol-: Hükmü kalmamak.

sākin: 1. Yerleşik. 2. Kendi halinde.

sālik: Tarikat mensubu.

sālim: 1. Sağ, esenlik içinde. 2. Sağlam.

sāmi' : İşiten, duyan, dinleyen.

sarāy: Padişahların, hükümdarların ya da devlet başkanlarının oturduğu büyük, görkemli yapı.

sarhoş: 1. Alkollü içki ya da keyif verici bir madde kullanarak kendini bilmeyecek duruma gelmiş kimse. 2. Hoşa giden bir şey nedeniyle kendinden geçmiş olan.

sa'y: Çalışma.

sebāṭ: Yerinden kıvıldamama.

sebeb: Bir şeyin olmasına ya da belirli bir durumda bulunmasına yol açan neden.

sebi: Savaşta esir düşen kimse.

sebīl: 1. Yol. 2. Su dağıtım yeri.

secc: Gayet ince olan nesne.

secde: Namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti.

secde-yi sehv: Yanılma secdesi.

sedd: 1. Ser. 2. Baraj. 3. Engel. 4. Kapama.

sehv: Yanlışlık.

sehv-i nisyān: Unutma yanlışlığı.

sehḥār: Büyüleyici.

sekk: Sarhoşluk.

selāḥ: Keklik yavrusu.

selām 'aleykum: Arapça kökenli selamlaşma hitabıdır.

selām vir-: Bir ya da daha fazla kişi ile selamlaşma.

selāse: Üç.

semi' -allāh: Allah'ın sıfatlarından biri.

semsem: 1. Tilki. 2. Bir yerin adı.

sene: Yıl.

ser: Baş.

serd ol-: Sertleşmiş.

serīr: Taht.

setr: Örtme, gizleme.

siġ: Deniz, göl, akarsu gibi derinliği çok az olan yer.

sın-: Kırılıp parçalanmak, dağılmak.

sır‘at: Yol.

sihr: Büyü.

sīne: 1. Göğüs. 2. Yürek.

siñek: Birtakım uçucu böceklerin ortak adı.

siyāh: Beyazın zıttı, siyah.

su‘āl: Soru.

subhān allāh: Allah sübhandır, bütün noksanlıklardan münezzehtir; her şey kendine tesbih eder.

sübyān: Çocuklar.

sücūd: Secdeye varmak.

süd: Süt.

sultān: 1. Hükümdar. 2. Hükümdar eşi ve kız çocuğu. 3. Sevgili

süre-yi fātiha: Fatiha suresi.

sünnet: Kanun, yol, âdet.

sūri: Topluluk, sürü.

sütre: Örtü, perde.

sög-: Sövmek.

-Ş-

şabāh: Günün ve gündüzün başlangıcı, gün ağarmasından sonraki kısa zaman.

şadaqa: Allah rızası için fakirlere verilen mal, para veya insanın ihtiyacı olan herhangi bir şey.

şadr: 1. Göğüs. 2. Baş. 3. Başköşe.

şaf: Sıra.

şag: Yön adı. Solun karşıtı.

şagır: Kulakları duymayan.

şihhat: 1. Doğruluk. 2. Sağlık.

şahib: Sahib, malik.

şahib-i ‘izar:

şahih: Doğru, gerçek.

şahrā: 1. Çöl. 2. Kır.

şāim: Oruçlu.

şalāt: Namaz.

şalavat: Hz. Muhammet’e ve soyundan gelenlere okunan dua.

şanık: Suçlu olduğu sanılan ve bu yüzden kovuşturulan kimse.

şaruğ: Kavuk, fes gibi eskiden giyilmiş olan kimi başlıkların üzerine sarılan tülbent, abani ya da şala verilen ad.

şavm: Oruç.

şaykal: Cila.

şālih: Dinin kurallarına uyan.

şakal: Yetişkin erkeklerde yanaklarda ve çenede çıkan kılların tümü.

şavt: Ses.

şigār: Küçükler.

şığır: Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş hayvanların ortak adı.

şin: 1. Yaş. 2. Diş.

şoñra: Daha ileri bir zamanda, sonra.

şulehâ: Salih kişiler, iyi amelli kullar.

şulh: Barışma, barışıklık.

şüret: Yüz, biçim, görünüş.

şülş: Üçte bir.

-Ş-

şābit: 1. Kanıtlanmış. 2. Yerinde duran.

şenā: Övgü.

şevāb: Hayır, iyilik, sevab.

şevb: Giysi.

şiyāb: Giysiler.

-Ş-

şafak: Güneşin doğacağı sıradaki aydınlık.

şāhid: 1. Tanık. 2. Güzel. 3. Sevgili.

şakāvet: Haydutluk.

şakī-yi katl:

şarab: Şarap.

şart: 1. Koşul. 2. Yemin. 3. Durum.

şef: 1. Çift. 2. Kurban bayramı günü.

şefā'at: Af için vesile olma. Hz.

Peygamber ve diğer büyük zatların Allah'tan niyaz ve istirhamda bulunma.

şef -i evvel: Dört rekatlı bir namazın ilk iki rekatı.

şehādet: 1. Tanıklık. 2. Şehitlik.

şehr: Şehir.

şekk: Kuşku, şüphe.

şem: Mum, balmumu.

şer: Kötülük.

şeref: Üstünlük.

şerh-i mecmu' a: Mecmua açıklamak.

şerāit: Koşullar.

şerī'at: 1. Din hükümleri. 2. Doğru yol.

şerīfe: Şerefli, mübarek.

şerīk: Ortak, arkadaş.

şevvāl: Arabî aylardan onuncusu.

şıh: Şeyh.

şikar: Av, av hayvanı.

şirk: Allah'a ortak koşma.

şol: Şu, işaret sıfatı.

şöyle: Şu şekilde.

şürū' : Başlamak.

-T-

ta: Dek, değin, kadar vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir

şekilde anlatan söz.

tābi' ol-: Uymak.

ta' dīl-i erkān: Rükunları düzgün yapmak.

tağannī: 1. Zenginlik. 2. Makamına göre şarkı söyleme.

tāhīr: Temiz.

taḥiyye: Selamlar, dualar.

taḥyā: Karanlık gece.

taḥdīm id-: Sunmak.

taḥkīk: Araştırma, gerçeği arama.

taḥlīl: Ayırıştırma, çözümleme.

taḥlīl it-: Çözümlemek.

taḥmīn: Aşağı yukarı bir fikir üretmek.

tamām: Eksiksiz, tam olma.

taşdik eyle-: Onaylamak.

taşadduk it-: Sadaka vermek.

taṭvīl: Uzatma.

taṭvīl it-: Uzatmak.

tayy eyle-: Atlamak, üzerinden geçmek.

ṭayyit it-: Atla öteye geçmek.

tāze: 1. Körpe. 2. Taze. 3. Yeni.

teba' iyyet: Tabi olma, uyma.

teberru' an: Bağışlayarak.

tebessüm: Gülümsemek.

tebevül: İşeme, idrar.

tebevül id-: İdrar yapma.

tedārik: Hazırlık.

tedārik eyle-: Hazırlık yapma.

tefrīk it-: Seçmek, ayırmak.

tefsir: Yorum.

tekbīr: Allahu ekber (Tanrı, uluların ulusudur.).

tekellüm eyle-: Konuşma.

tekmīl it-: 1. Tamamlama. 2. Bütün, tüm.

tekrār: Yine.

telif: Uzlaştırma.

teyemmüm: Su bulunmadığı veya su bulunup da kullanılması mümkün olmadığı takdirde temiz olan toprak cinsinden bir şey ile abdetsizliği veya gusülsüzlüğü gidermek amacıyla yapılan bir ameliyedir.

tenaḥnuḥ it-: Boğazını temizleme.

tetavvu' an: Nafile ibadet.

terāviḥ vaḳti: Ramazan ayı gecelerinde kılınan ve sünnet olan yirmi rekatlık namaz.

terkīb: Birleştirme, terkip.

tesbih it-: Tesbih çekmek.

tersiş: Saçma, serpme.

teskīn: Yatıştırma, sakinleştirme.

tesmiye id-: Adlandırma.

teşehhüd: Şehadet getirmek.

ter: 1. Taze. 2. Islak.

terk ey-: Bırakmak, ayrılmak.

tertīb: Düzen.

tertīb eyle-: Düzene sokma.

tevbe: Yaptığı fenalığa pişman olmak,
Allah'tan af dilemek. Bir daha
işlememeye söz vermek, tövbe.

tevfik: Uygun kılma, başarılı kılma.

tevrāt: Hazreti Musa'ya bildirilen Tanrı
buyruklarını kapsayan, Ahdiatik ya da
Eski Ahit de denilen, Musevilerin kutsal
kitabı.

tevvāb' : Çok tövbe eden.

teyāmün: Her nesneyi sağından tutmak ve
sağından başlamak.

tezekkür: Ele alma.

ticāret: Alım-satım.

tilāvet it-: Okuma.

tīz: Çabuk.

tiz oku-: Çabucak okumak.

tükürük: Tükürük bezlerinin ağızdan akan
salgısı.

-Ṭ-

ṭa' ām: Yemek.

ṭabut: Ölü nakline mahsus sandık.

ṭağıl-: Dağılmak, bölünmek, parçalanmak.

ṭalib: İstek.

ṭālib-i sıraṭ-ı müstakīm: İstikamet yolu.

ṭan: Güneş'in doğuşundan önceki
alacakaranlık zaman.

ṭaraf: Yön.

ṭaraf-ı akvās: Yaylalar yönü.

ṭarīk: Yol, yöntem.

ṭarīk-i kadīm: Eski yol.

ṭaş: Kimyasal ve fiziksel değişiklikler
gösteren sert ve katı madde. Taş.

ṭaşra: Bir ülkenin başkenti ya da
anakentleri dışındaki yerlerin tümü.

ṭavāf: Hacer-i Esvet'in hizasından
başlayarak Kâbe'yi sola almak
suretiyle, yedi defa Kâbe etrafında
dönme.

ṭayan-: Destek almak, dayanmak.

ṭayy: 1. Geçip gitme. 2. Katlama, dürme.

ṭayyib: Güzel, hoş.

ṭırnaq: İnsanda ve birçok omurgalı
hayvanda parmak uçlarının dış bölümünü
örtten boynuzsu tabaka.

ṭoğ-: Doğma.

ṭokuz: Sekizden sonra gelen sayı, dokuz.

ṭoksan: Doksan sayısı.

ṭolu: Dolu.

toprak: Yerkabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü doğal kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

topuk: Ayağın toparlakça olan alt arka bölümü.

tumulmaz: Suyu batmak, dalmak.

tulū: Doğma, doğuş.

tulū -ı fecr: Tan atması.

tur-: Sabit durma.

tuvar: Duvar.

tuyūr: Kuşlar.

-U, 'U-

u-: Yıkamak, temizlemek.

uca: Kısa.

um-: Ummak, beklemek.

ur: Vurmak.

uyhu: Uyku.

'ulemā: Alimler.

-Ü, 'Ü-

üc: İkidenden sonra gelen sayı, üç.

ücret: Hizmet karşılığında verilen para.

üslüb: Tarz.

üstü: Bir şeyin üstü.

üzn: Kulak.

üzre: Üzere.

'üryān: Çıplak.

-V-

vācib: Yapılması gerekli, şart olma.

vācib ol-: Vacip olmak.

vāhid: Bir olan.

vāk' a: 1. Olay. 2. Savaş.

vāqi' ol-: Gerçekleşmiş olmak.

vākit: Zaman, saat, belli bir zaman.

vākt-i zevāl: Güneşin tam ortada, bize göre doğu ve batı ortasında bulunduğu ve gölgenin gündüzde en kısa olduğu zaman. Zevâl vakti.

vasatü'l hāl: Orta hâlli.

vāşıl: Ulaşmak, varmak.

ve: İki sözcük veya cümle arasına girerek aralarında bir bağ oluşturduğunu bildiren bir söz, bağlaç.

vecih üzere: Yüzüstü.

vefāt it-: Ölmek.

velī: Ermiş, veli.

veledizinā: Anası ile babası arasında evlilik bağı olmadan dünyaya gelen çocuk.

verā: Öte.

veyā: Ayrı olmakla birlikte aynı değerdede tutulan iki şeyi anlatan

kelimelerden ikincisinin önüne getirilen söz, yahut.

veyāhūd: Veya, yahut.

vezin: 1. Tartı. 2. Ölçü.

vir-: Vermek.

vitr: Tek olan şey.

vücūh: Çehreler, yüzler, suretler.

-Y-

ya: Ve, veya anlamında bir bağlaç.

yā: Ey, hey anlamında bir seslenme sözü.

ya'ni: Bundan maksat, demek, demek isteniyor ki.

ye'cūc ve me'cūc: Yeryüzünde bozgunculuk çıkaran ve gerçek mahiyetlerini Allah'ın bildiği iki topluluk.

yağa: Yaka.

yağmur: Yağmur.

yaķinen: Yakından.

yalñuz: Yalnız.

yatsu: Güneş'in batışından bir buçuk, iki saat sonraki vakit.

yemīn: 1. Sağ yön. 2. Ant, yemin.

yemīn ey-: Ant içmek.

yeñi: Yeni.

yesīr: Kolay.

yevm: Gün.

yevm-i adhā: Kurban bayramı.

Yevm-i fitr: Ramazan bayramı günü.

yevm-i fıtra: Yaratılış günü.

yevm-i şekk: Şüpheli gün.

yezid: Ebu Sufyan'ın oğlu.

yırtuķ: Yırılmış.

yi-: Yemek eylemi.

yigirmi: Yirmi.

yimek: Yemek.

yir: Yer.

yog: Yok.

yoldaş: Yola birlikte gidenlerden birine göre öteki, her biri, yol arkadaşı.

yu-: Yıkamak, temizlemek.

yukaru: Yukarı, üst.

-Z-

zāhire eyle-: Gerektiğinde kullanmak üzere yiyecek ayırmak.

zāid : 1. Artık. 2. Artan. 3. Artı. 4. Gereksiz.

zāil ol-: Yok olmak.

zamān: Bir iş ya da oluşun, bir eylemin içinde geçmekte olduğu, geçtiği ya da geçeceği süre.

zebūr: Tanrıca Davut Peygamber'e gönderildiğine inanılan kutsal kitap.

zekāt vir-: Zekat vermek.

zevāl: Bitme.

zillet: Düşkünlük, aşağılık, alçaklık.

zimmet: Elde tutma zorunluluğu.

zinā: Nikah olmadan yapılan cinsel ilişki.

zīrā: Çünkü, şundan dolayı.

ziyāde: Fazla, çok.

ziynet: Süs, bezek.

zulm: Cefa, eziyet.

-Z-

zāhir ol-: Görünmek, ortaya çıkmak.

zāhire eyle-: Gerektiğinde harcamak üzere ayırmak.

zann: Sanı.

zann-ı ğalib: Hakikate en yakın tahmin.

zuhūr: Meydana çıkmak.

-Z-

zāt: Şahıs.

zebḥ eyle-: Boğazlamak, kesmek, kurban etmek.

zehāb: 1. Gidiş. 2. Sanıya kapılma.

zıkr: Zikir, anma.

zıkr olun-: Anılmak, adı geçmek.

zīrā: 75-90 cm. lik bir uzunluk ölçüsü birimi, dirsek ile ortta orta parmak ucu arasındaki uzaklık.

ÖZEL İSİMLER

-A-	ḥazret-i loḡmān
allāh te‘ālā	ḥazret-i muḥammed muṣṭafā
-D-	ḥazret-i resūl
dervīṣ muḥammed bin muṣṭafa	biri ḥazret-i sa‘id bin sa‘di-yi ab-ı vaḡḡaṣ
dīni‘l-islām	ḥazret-i sa‘id bin sa‘di-yi ab-ı vaḡḡaṣ
dürer-i ġurer	ḥazret-i ṭalḥa
-F-	
furḡān	
-H-	ḥazret-i zebir
ḥacc	-İ-
ḥarut ibn abdū‘l-muṭṭal	imām ebū yūsuf
ḥazret-i ‘abdu‘r-raḡman	imām-ı ibi yūsuf
ḥazret-i ‘alī	imām muḥammed
ḥazret-i ‘abbās	imām yūsuf
ḥazret-i ebū ‘abīde‘l-cerrāḡ	-K-
ḥazret-i ‘īsā	ḡudūrī
ḥazret-i ‘osmān	ḡur‘ān
ḥazret-i ‘ömer	-M-
ḥazret-i adem	maġrib
ḥazret-i ca‘fer	mekke-yi müṣerref
ḥazret-i ebūbekri‘ṣ-ṣadīḡ	münker
ḥazret-i fāṭıma	müselmān
ḥazret-i ḡüseyn	-N-
ḥazret-i iskender zū‘l-ḡameyn	nekir

-R-

rāġib felāh

-S, Ŗ-

sa' id bin zeyd

Ŗadru' Ŗ-Ŗalāh

Ŗadr' üŖ-Ŗeri' a

tālib Ŗalāh

tilāveti' l-ķurān

-Y-

ye' cūc ve me' cūc 6a/5-6.

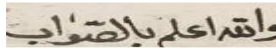
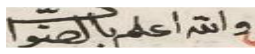
SONUÇ

Kimliği hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız Derviş Muhammed oğlu Mustafa tarafından yazılan “Şadru‘ş-Şalâh” adlı eser 89 varaktan oluşmaktadır. Her sayfasında 15 satır bulunmakla beraber bazı sayfalarda bu sayının 13’e kadar düştüğü görülmektedir. Eser, çok az sözcük dışında harekeli yazılmıştır. Metnin harekelenmiş şekli özgündür. Kimi sözcüklerde bazı harfler harekelenmemiştir.

Yazar, eserinde samimi bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Adını bir yerde zikretmesi, bu eseri yazması karşılığında yalnızca okuyucudan dua istemesi, yazarın ne denli alçakgönüllü ve inanmış bir Müslüman olduğunu göstermektedir. Verdiği bilgilerden İslami bilgilere vâkıf, bilge bir insan olduğu da anlaşılmaktadır.

Eser 41 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin başlığı sırasıyla şu şekildedir:

1. bu faşl imānı ve enbiyāya i‘tikādı bildürür 3a/11-12.
2. bu faşl evliyāya ve sâ‘ir 4a/4
3. bu faşl şularuñ aḥvalin beyān ider 7a/13.
4. bu faşl abdest beyān ider 9b/13.
5. bu faşl ābdest bozulmasun bildürür 11b/8.
6. bu faşl mesiḥi beyān ider 13a/12-13.
7. bu faşl ḡusul beyān ider 15a/3-4.
8. bu faşl ‘avratlara maḥşūşdur 16a/11.
9. bu faşl teyemmüm beyān ider 18a/3.
10. bu faşl necāset beyān ider 20/3.
11. bu faşl istincāyı beyān ider 23a/3.
12. bu faşl şalavatuñ ve evḳātuñ beyānındadır 24a/3-4.
13. bu faşl ezānı beyān ider 25b/14.
14. bu faşl namāzuñ şerāyetini beyān ider 27a/15.
15. bu faşl namāzuñ farzlarını ve vāciblerini beyān ider 30a/7.
16. bu faşl namāzda mekrūh olanları beyān ider 36b/14.

17. bu faşl namāzı ifsād idenleri bildürür 38b/1.
18. bu faşl namāzda iken abdest bozulmazınıñ beyānındadır 39b/10.
19. bu faşl kaçāya qalmış namāzuñ beyānındadır 42b/5-6.
20. bu faşl vitiri ve nāfileleri beyān ider 44a/4.
21. bu faşl farzlarda imāma iqtidā itmek bildürür 48a/9.
22. bu faşl mariž olan kimesne namāzı nice kılar anı bildürür 50a/11.
23. bu faşl misāfir olanlarıñ namāzı nice kılar beyān ider 51b/14-15.
24. bu faşl cum' a namāzını beyān ider 54b/11.
25. bu faşl bayrām namāzını beyān ider 56b/13.
26. bu faşl istiskā namāzını beyān ider 58b/6.
27. bu faşl ay gün tūtulsa namāzlarını bildürür 59a/6-7.
28. bu faşl secde-yi sehv beyān ider 59b/5.
29. bu faşl secde-yi tilāveti beyān ider 62b/7.
30. bu faşl meyyit namāzını beyān ider 65b/1.
31. bu faşl şavmı beyān ider 68a/15.
32. bu faşl itikāfı beyān ider 75a/15.
33. bu faşl zekāt ařvālını beyān ider 76a/12.
34. bu faşl devenüñ rekātı beyān ider 77b/9.
35. bu faşl řığırlarıñ rek'ātını bi'ş-řevāb beyān ider 79b/3.
36. bu faşl koyun keci ve rekātını beyān ider 80a/7.
37. bu faşl at zekātını beyān ider 80b/4-5.
38. bu faşl altun ve gümüş zekātını beyān ider 82a/9.
39. bu faşl zekātı kime virmek gerek anı beyān ider 83a/8.
40. bu faşl ramazān fiçrası beyān ider 84b/2-3.

41. bu faşl urbān bayrāmınıda evvelā akāmı beyān ider 85b/3-4.

alışmamızın dil incelemesi bōlümünde şu tespitlerde bulunulmuştur:

1. Metinde /e/, /i/ ünlüsünde kararsızlık yaşanmıştır. Aynı sözcük iki şekilde de yazılabilmektedir: *didügi 24a/12, meyl ide 25a/1.*

2. Metin, özel ad bakımından oldukça zengindir. Eser, ibadetler hakkında bilgi vermesi dolayısıyla özel adların büyük çoğunluęu dinî isimlerdir: dīnī' l-islām 10a/7, ur' ān 17b/14, ye' cūc ve me' cūc 6a/5-6, mekke-yi müřerref 4b/11-12, münker 6a/12, müselmān 4b/11.

3. Türkçenin özelliklerinden olan ünsüz uyumu metinde sınırlı sayıda görölmektedir. Metinde daha çok uyumsuzluk söz konusudur. Örnekler şu şekildedir: etdim 43b/12, eylemekte 3a/4, itdüm 44a/3, sünnetde 45a/12, virmişdür 3a/5, yoğdur 3a/4.

4. Üçüncü şahıs bildirme ekinin (-dİr/-dUr) ünlüsü metinde genellikle yuvarlak yazılmış, tek örnekte ise düz ünlülü şekilde yazılmıştır: degildir 12a/4, şarıdur 29a/1, altıdur 30a/8, vācibdür 30a/15, bendendür 30b/15.

5. Dur- fiili metinde iki şekilde yazılmıştır:

a. Dal (د) ile: اوندوب olan farzlarıñ iki rek' atını ılıb oturmağa unudub alkā dururken 60b/2-3.

b. Tı (ط) ile: طوررکن ayak üzere namāz ururken 54a/12-13.

6. Vur- fiili metinde kelime bařında /v/ ünsüzü dūřürölerek yazılmıřtır: اوروب řař cinsinden olanlara bir kerre urub 18a/7.

7. Yıka- fiilinin yazımı metinde iki şekildedir:

Yu-: buluşsa ancak yumağ ile pāk olur 21a/5.

u-: toprak ile umağ fā' ide itmez 21a/5.

8. Parmak kelimesi yazılırken kelime başındaki /p/ ünsüzü iki şekilde yazılmıştır:

B (ب) ile: برمق barmağ 10a/10.

P (پ) ile: پرمق parmağ 10a/10.

9. Metin ierisinde, aynı kelime hem ha () ile hem de hırıtlı h () ile yazılmıştır: aşam 33b/15, aşam 25a/6.

10. Ol- fiili metinde iki şekilde yazılmıştır:

bol-: yaş bolmasa ğusul lâzım olmaz 15a/9-10.

ol-: evzah-ı ʿibādāt ile taʿbīr olunur 2a/10.

11. Günümüzde, kelime başında kullanılan /d/ sesi metnimizde /t/ ile yazılmıştır: ağız tolusu 11b/15, ayağ üzere turduķda ellerini kaldırmaya 32b/13-14, eger tururken 27b/13, tağılmış 9a/11, tuvar 47b/3, toķuz 63a/9.

12. Metinde, hem Batı Türkçesi hem de Doĝu Türkçesi özellikleri görölmektedir: aķşam namāzınıñ 25a/6, uyħu 15a/5, yaş bolmasa ğusul lâzım olmaz 15a/9-10, muħkem 16a/3.

Yazar bu eseri, birden fazla kaynak eseri gözden geçirerek oluşturduĝu için gördüĝü kaynakların dil özellikleri bu esere de yansımıştır. Metinde yazarın, kendi dili dışında incelediĝi kaynakların dilini de görmek mümkündür. Aynı metin içerisinde hem ħ hem de ħ seslerini kullanılması, bol- fiilinin iki şeklinin de kullanılması, kelime başında t/d seslerinde görölen ikili kullanımı bu duruma örnek gösterebiliriz.

Eseri okuyan bir kişinin hem dünya hem de ahiret hayatında saadete kavuşturacak yolları göstermesi bakımından önemli bir eserdir. Bugün bile dinî konularda insanların güvenecekleri kaynak aradıkları aşikârdır. 17. yüzyılda yazarın böyle bir eser yazmış olması hem o dönemin dil yapısını göstermesi hem de dinî alanda akla gelebilecek birtakım sorulara cevap vermesi bakımından da ayrıca önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, Mücahit. (2008). *Siyâhi Karamanî Larendevî'nin Mecmâ'-i Tıp Adlı Eseri (Gramer-Metin-Sözlük)*, Erciyesi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kayseri.
- Aksan, Doğan. (2000). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Arat, R.R. (1987). Türkçede e/i Meselesine Dair. *Makaleler 1*. Yayına Haz. O. Fikri Sertkaya, Ankara, s. 334-341.
- Atabay, N., Kutluk, İ. ve Özel, S. (1983). *Sözcük Türleri*. Ankara: TDK Yayınları.
- Banguoğlu, Tahsin. (2004). *Türkçenin Grameri*. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları: 528.
- Caferoğlu, Ahmet. (1984). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Enderun Kitabevi.
- Canpolat, Mustafa. (1992). Eski Anadolu Türkçesinde Belirtme Durumu (accu-sativus) Ekinin Kökeni Üzerine. *Türkoloji Dergisi X*. cilt, 1. sayı, s. 9-11, Ankara.
- Ceylan, Emine. (1991). Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü. *Türk Dilleri Araştırmaları*, Ankara, s. 151-165.
- Devellioğlu, Ferit. (2004). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. İstanbul: Aydın Kitap Evi.
- Dilaçar, Agop. (1996). *Dil, Diller ve Dilcilik*. Ankara: TDK Yayınları.
- Dilçin, Cem. (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Duman, Musa. (tarihsiz). Klasik Osmanlı Türkçesinde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine. Doğu Akdeniz, Gazımağusa: *DAÜ Fen- Ed. Fak. Türkoloji Dergisi*, s.1-26.
- Duman, Musa. (2008). *Makaleler*, Klasik Osmanlı Türkçesinde Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine. İstanbul, s. 75-81.
- Ercilasun, A. Bican. (2010). *Başlangıçtan Günümüze Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergin, Muharrem. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Ergin, Muharrem;. (2011). *Orhun Abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gabain, A. Von. (1995). *Eski Türkçenin Grameri*. Çev. Mehmet Akalın, Ankara: TDK Yayınları.
- Gülensoy, Tuncer. (2010). *Türkçe El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gülensoy, Tuncer. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Gülsevin, Gürer. (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yayınları.

- GÖK, Murat. (2009). *Kitabu İmâniyye*. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisan Tezi, Kayseri.
- Hacıeminoğlu, M. Necmettin. (1984). *Türk Dilinde Edatlar*. İstanbul: MEB Basımevi.
- İlhan, Nadir. (2009). *Türk Dilinde Çokluk*. Elazığ: Manas Yayıncılık.
- Karahan, Leyla. (2012). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (1995). Türkçede –acak/-ecek Gelecek Zaman Ekinin Yapısı Üzerine. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 1. Cilt, s. 3-11.
- Korkmaz, Zeynep. (1995). Türk Dilinde +ça Eki ve Bu Ekle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*, 1. Cilt, Ankara, s. 12-84.
- Korkmaz, Zeynep. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Zeynep. (2017). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*. Ankara: TDK Yayınları.
- Özkan, Mustafa. (2012). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitapevi.
- Paçacıoğlu, Burhan. (2013). *Türk Dili ve Kompozisyon*. Sivas: Vilayet Yayınevi.
- Paçacıoğlu, Burhan. (2006). *8-16. yy.lar Arası Türkçenin Sözcük Dağarcığı*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Sarı, Mevlüt. (1989). *El Mevarid Arapça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Bahara Yayınları.
- Şahin, Hatice. (2009). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Şemseddin, Sami. (2010). *Kâmûs-u Türkî*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tekin, Talat. (2017). *Orhon Türkçesi Grameri*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırma Dizisi.
- Timurtaş, F. K. (2011). *Osmanlı Türkçesi Grameri*. 3. Cilt, İstanbul: Alfa Yayınları.
- (2007). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Vardar, Berke. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Yılmaz, Emine Ceylan. (1991). Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü. *Türk Dilleri Araştırmaları*, s. 151-165.

ÖZGEÇMİŞ

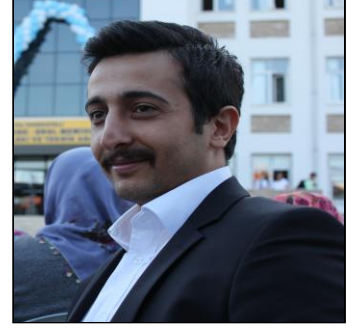
Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Onur Alp TURAN

Doğum Yeri ve Yılı : Aralık/1989

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : onuralpturan7@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans : Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı

Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Türk Dili

Mesleki Deneyim

Mesude - Erol Memioğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi 2016-2017

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ
 وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ • وَصَلَّى
 اللَّهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ • شَوَاهِدُ مَعْلُومٍ
 أَوْلَاكِهِ أَخْوَانُ ذِي طَالِبِ صَلَاحٍ • وَرَاغِبِ فَالِاحِ
 بَعْضُ كَسَنَتِكَ التَّمَا سَيْلُهُ رِضَاءُ اللَّهِ تَعَالَى •
 اِعْتِقَادِيَّاتٍ وَعِبَادَاتِيَّاتٍ بَعْضُ مَسَائِلِ مَهْمَتِهِ •
 نَسْوَانِ وَصِيْبَانِدِيٍّ وَغَيْرِ بِلَرْدِيٍّ نَحْتَاجِ أَوْلَانِهِ
 تَفْهِيمٍ • وَتَعْلِيمِ الْجَوْنِ تَرْكِي دَيْلِ اِبْلَاهِ بِيَانِ
 اَوْلُتُوبِ • وَعِبَادَاتِيَّاتِ صَدْرِ الشَّرِيعَةِ وَقُدُورِيَّاتِ
 وَدَرْزِ غَزْرِدِيٍّ بَعْضُ مَسَائِلِ مَعْتَبِرِ ذِكْرِ اَوْلَمَشْدِهِ
 وَهَرِ مَسْئَلِهِ نَكِ اَوْلَانِدِيٍّ قَنْغِي كِتَابِيَّتِي اَخِيذِ
 اَوْلَانِدِيٍّ اِبْسِيَّهِ اَكَا اِشَارَتِ اَوْلَمَشْدِهِ • اَكْرَ بَعْضِ
 يَرْوَرِنْدِيٍّ شَبِيهَةِ عَارُضِيٍّ اَوْلُورِسِهِ اَصْلِنْدِهِ مَرَاغِبَتِ

اَوْلُتُوبِ اَصْلِحِ اَوْلَانِهِ • اَيْمِدِي شَوْلِ مَسْئَلِهِ كَمِ اَلْحَوْثِ
 صَدْرِ الشَّرِيعَةِ دَنْدِهِ اَكَا صِي اَيْلِهِ اِشَارَتِ اَوْلَمَشْدِهِ وَشَوْلِ
 مَسْئَلِهِ كَمِ اَلْحَوْثِ قُدُورِ بَدَنْدِهِ اَكَا اَيْلِهِ اِشَارَتِ اَوْلَمَشْدِهِ
 وَشَوْلِ مَسْئَلِهِ كَمِ اَلْحَوْثِ دُرُورِ غَزْرِدِيٍّ دَنْدِهِ اَكَا دُرُورِ اَيْلِهِ
 اِشَارَتِ اَوْلَمَشْدِهِ • وَشَوْلِ مَسْئَلِهِ كَمِ بُوذِكْرِ اَوْلَانِ
 كِتَابِ بِلَرْدِيٍّ هَمَانِ اَيْكَسَنْدِيٍّ اَخِيذِ اَوْلَمَشْدِهِ • بُوذِكْرِ
 اَيْكِي سِي اَيْلِهِ اِشَارَتِ اَوْلَمَشْدِهِ اَكَا صَدْرِ اَيْلِهِ اِشَارَتِ
 اَوْلَمَشْدِهِ • وَبُو اَوْرَا قِرْصَدِهِ الصَّلَاحِ دِيوْتَسْمِيَه
 اَوْلَمَشْدِهِ • وَفَحْمِ اَسَانِ اَوْلَمَشْدِهِ اَلْحَوْثِ تَرْكِي بِلَرْدِيَّتِهِ اِتْبَاعِ
 اَوْلَمَشْدِهِ • اَوْضِحِ عِبَارَاتِ اَيْلِهِ تَعْبِيرِ اَوْلُورِ وَتَحْتَلِفِ
 فِيهَا اَوْلَانِ مَسْئَلِهِ لَرْدِيٍّ طَرْفِ اَقْوَا سَيْلِهِ بِيَانِ اَوْلَمَشْدِهِ
 اِنَّهُ سَبْحَانَهُ وَتَعَالَى اَوْلَانِ عَالِمِ عَاغِلِ دِي رَاغِبِيٍّ اَوْلُورِ نَكِ
 اَشْبُو حِجْرِيٍّ دِرِضَاءِ اللَّهِ جَمْعِ اَوْلَانِهِ اَوْرَا قِرْصِ سَهْوِ •
 نَسِيَانِ اَيْلِهِ • وَاَوْرَا اَوْلَانِ خَطَايِيٍّ دَيْلِ عَرَفَانِ اَيْلِهِ اِسْتِر
 اَيْدِيٍّ قَلَمِ صَلَاحِ • اَلْمِ اَصْلِحِ • اَيْدِيٍّ • مَثَابِ اَوْلَانِ

وَاللَّهُ تَعَالَى اَوْلَاهُ كَسِيَه اَصْلِحِ مَقَامَاتِ صَالِحِيٍّ نَصِيْبِ اَيْلِهِ نَكِ
 اَشْبُو مَسَائِلِ جَلِيلَةٍ جَمْعِ اَيْدِيَّتِي دِرِوَيْشِيٍّ مُحَمَّدِيٍّ مَصْطَفِيٍّ نَامِ
 فَقِيْرِ اَلْحَوْثِ وَجَمْعَتِهِ بَاعْتِ اَوْلَانِ اَلْحَوْثِ دِعَايِ خَيْرِ اَيْدِيٍّ •
 وَمَا تَوْفِيْقِيٍّ وَاعْتَصَا اِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَالْيَسِيَه
 اَنْبِيَّ • بُو اِيَابِ اِعْتِقَادِيَّتِي بِلَرْدِيٍّ اَيْلِيٍّ اَيْلِيٍّ سَالِكِ
 طَرْفِ قَوْعِيٍّ • وَاَيْ طَالِبِ طَرْفِ سَتَقِيْمِ • شَوَاهِدِ اِعْتِقَادِ
 اَيْلِهِ كَمِ اَشْبُو جَمْعِ عَالِيٍّ خَلْقِ اَيْلِيٍّ سَلْطَانِ بِيْرِكِ قَدِيْمِ
 وَاَيْدِيٍّ وَازَلِيْمِ • جَمْعِ مَوْجُوْدَاتِ اَوْلَانِهِ اَوْلَانِ اَوْلِيٍّ يُوْقِدِ
 وَجَمْعِ سُنْدِ اَخْرُدِيٍّ اَخْرِيٍّ يُوْقِدِ • صِفَاتِ شَرِيْفِيٍّ
 ذَاتِنِكَ عِيْنِيٍّ دِكَلِ وَغَيْرِيٍّ دِكَلِ • وَمَعْلُوْمِ اَوْلَانِكَ
 قُرْآنِ مَخْلُوْقِ دِكَلِ • بَعْضِ كِتَابِ اللَّهِ كَمِ اِنَّهُ تَعَالَى
 اَنْبِيَّاسِنِهِ اَنْزَالِ اَيْدِيٍّ اَمْرِيٍّ وَتَحْتِيٍّ • وَاَخْرَجْتِ
 اَحْوَالِيٍّ بِيَانِ اَيْلِهِ وَكِي كِتَابِيَّرِدِنْدِيٍّ كَمِ اَلْفَرْقَانِ دِي رِوَايَتِ
 تَعَالَى كَلَامِ مِيْدِيٍّ قَدِيْمِ مَخْلُوْقِ دِكَلِ • وَمَعْلُوْمِ اَوْلَانِكَ
 اِنَّهُ تَعَالَى نَكِ كَلَامِ شَرِيْفِيٍّ سَايْرِ مَخْلُوْقِ كَلَامِيٍّ اَيْلِيٍّ دِكَلِ

حَرْدِيٍّ وَصَوْتِيَّتِي بَرِيْدِيٍّ • وَمَعْلُوْمِ اَوْلَاكِهِ اِنَّهُ تَعَالَى
 نَسَادِيٍّ وَاَوْلَادِيٍّ بَرِيْدِيٍّ • وَمَعْلُوْمِ اَوْلَاكِهِ اِنَّهُ تَعَالَى
 خَيْرِ وَشَرِّهِ بَرِيْدِيٍّ • وَدِي خَيْرِيٍّ وَشَرِّ جَمْعِ اَفْعَالِ عِبَادَاتِيٍّ
 خَالِقِ دَرِ اَفْعَالِيٍّ خَلْقِ اَيْلِيٍّ اَكْرَهِ عِبَادَتِكَ اَصْلِيٍّ مَدْخَلِيٍّ يُوْقِدِ
 لَكِي اِنَّهُ تَعَالَى عِبَادَهُ اِحْتِيَارِ وَيَرْمَشْدِهِ كَمِ خَيْرِ وَشَرِّ •
 هَرِ نَكِ اِحْتِيَارِ اَيْلِيْسِهِ اِنَّهُ تَعَالَى اَفِي خَلْقِ اَيْدِيٍّ اَكْرَ خَيْرِيٍّ
 خَلْقِ اِحْتِيَارِ اَيْلِيْسِهِ اَخْرَدِيٍّ مَثَابِ اَوْلَانِهِ • وَاَكْرَ شَرِيٍّ
 اِحْتِيَارِ اَيْلِيْسِهِ مَعَالِ اَوْلَانِهِ • اَلْعِيَاذُ بِاللَّهِ وَهَرِ كَشِيَه
 اَنْفَعِ نَهْ اَيْسِيَه اَفِي خَلْقِ اَيْلِيٍّ اِنَّهُ تَعَالَى يَهْ وَاجِبِ دِكَلِ
 بِيْسِيٍّ هَرِ كَشِيَه تَدَارِكِ اَيْدِيٍّ كَنْدِيٍّ وَخَيْرِ لَوْنِ اَيْسِيَه
 اَفِي اِحْتِيَارِ اَيْلِيٍّ كَرْدِيٍّ صَكْرِيٍّ نَدَامَتِ فَاَنْدِهِ اَيْتَمِزِ بُوْفَصْلِ
 اَيْمَانِيٍّ وَنَبِيَّ اَيْلِهِ اِعْتِقَادِيَّتِي بِلَرْدِيٍّ • شَوَاهِدِ مَعْلُوْمِ اَوْلَاكِهِ
 اِيْمَانِ حَضْرَتِ رَسُوْلِكَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ اِنَّهُ تَعَالَى
 جَانِبِنْدِيٍّ كَوْرِدِ كَلِمِيٍّ نَسَنَتِكَ جَمْعِ سُنْدِهِ قَلْبِ اَيْلِيٍّ اَنْزَابِ
 وَدِي اَيْلِهِ اَقْرَابِ اَيْتَمَلِكِيٍّ • بَرِ كِيْسِنِهِ نَكِ كَمِ تَصْدِيْقِ قَلْبِيٍّ

و اقرارې تمام موجود اولاً حقیق اوله کسنه بوم چقدر
 و معلوم اولسونکه انبیانک علیهم السلام اولی آدم حضرت
 علیه السلام و اخرج حضرت محمد صلی الله تعالی
 علیه وسلم در اما حضرت اسکندر ذوالقینار و حضرت ایل
 انبیاد اولدقلرنده اختاره وارد در اولی بود که نسیان
 اثبات حکم اولنوب جت اولنیلر و اولی بود که انبیا ایلی
 بر عدد تعیب اولخیوب یوقدر دیعیلر و معلوم اوله
 انبیا علیهم السلام و الصلوة و التسلم قصد الیک کنه انکار و تعیب
 نبوت الله معزوله اولدی بر پلدر و انسه و جسته نبی
 نبی آدمکدر و عورت و قوله و ستاره اصله نبی اولمشده
 و معلوم اوله که انبیانک علیهم السلام و الصلوة و التسلم افضل
 حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم در و حضرت محمد
 علیه السلام شیع شریفی قیامت دکی باقید اصله بود
 و معلوم اوله که علاج حقد یعنی حضرت محمد
 صلی الله تعالی علیه وسلم اویانقله کو که جیقول و الله تعالی

دلد و کچ اعلا تمامه حقایق حقد و معلوم اوله که
 انبیاء نبی آدم انبیاء ملائکه افضلده و انبیاء ملائکه
 نبی آدمک نبی اولینلر ندله افضلده و نبی آدمک
 نبی اولینلرک سائر ملائکه افضلده و فضل اولیایه و سایر
 معلوم اوله که اولیایک کرامتی که شده چیه کونک یوه بر آن
 زمانده وارم و وهو اوزر یورعیک و صواووزر ند
 یورعیک و عادت مخالف چیه نسلرک ظهور کتورمک
 حقد و معلوم اوله که و بی هرنه مقوله که اعلا مقامه
 و اصل اولسه اصله انبیا مقامه و اصل اولان و معلوم
 اوله که حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم مدینه صکره و انبیا
 دن علیه الصلوة و التسلم مدینه صکره نبی آدمک افضل
 حضرت ابی بکر الصدیق در اذن حضرت عمر در اندنصر
 حضرت عثمان در اندنصر حضرت علی در رضوان الله تعالی
 علیهم اجمعین و حضرت رسولک علیه الصلوة و التسلم
 مقامه خلیفه اولی مرتب اوزر اولمشده و حضرت

رسولک صلی الله علیه وسلم اصحاب نبی خیر الیه ذکرین غیر
 ممنوع و معلوم اوله که بر کسنه نادامه عاقل و بالغ اوله الله تعالی
 امرک و نهیای ندین ساقط اولان و معلوم اوله که هر ضالم
 و هر فاسق که اذن کفر صادر اولیه انام اولوب اولرنده
 غارت قلمق جایز در و میتلرک اوزر غارت قلمق و معلوم
 اوله که هر کتی مقد اولان رزقنه البته واصل اولور و هیچ
 بر کسنه بر کسنه نک رزقی یمکه قادر کلدن و معلوم اوله
 نغوذ بالله شرکد غیر اولان معصیتلرک کیره و نغوذ
 بغیر حق قتل نفسده و بر صلحه عودت سوک و زناد
 و کفار الیه محاد یردن چقدر و سخر در و مال بیعی
 یمکدر و مسلمان اولان والدینه حاکم اولقدن و مکانه
 مشرفه مند نام معقول فعل ایتمکدر و اکل دریا و سقر در
 و شرب خمر در بونلرمؤمخ ایمان ندن چقدار مز کفره
 ادخال ایتمز و معلوم اولسونکم الله تعالی شرک عفو ایتمز
 اما شرکد غیر معصیتلرک صغیر فی و کبیر فی دیکدر

توبه دلچا و لمزسه عفو یرد و معلوم اوله که معصیتلرک
 صغیره یه و کبیره یه حلالدن دیمک کفر در نغوذ بالله
 و معلوم اولسونکم شریعی استعنا کفر در و دخی آمخ
 یعنی حق تعالی نیک عقابنده اینه اولوق و یاسی یعنی الله
 تعالی نیک صحنده امیندی قطع اعک کفر در و معلوم
 اوله که مؤمنلر دن اهل کبیره عفو دخی اولنمز لراپسه
 کیر و جفته قالمان لور عاقبت جسته کیر و لور
 و معلوم اوله که شفاعت حقد یعنی حضرت رسولک
 صلی الله علیه وسلم و اولیایک و علما و صلحانک شفا
 عتلی سبیل الیه اهل کبیره عذابه عفو اولموق
 حقد و معلوم اوله که هر کشیه طاهر حالنه نظر ایتمز
 آخرتن حکم ایتمک جایز کلدن زیرا اند عرک شقاوت
 اوزر اولان کسنه نک اخرج سعادت اوزر اولوق
 جایز در و جمیع عرک اعمال صلحه اوزر اولان کسنه
 اخرج شقاوت اوزر اولوق حکمکدر العیاذ بالله

مشاهیر بر کشته مقتول اولسه • نجه جاهل وارد رکم آه اظلیله
 اولدی دیر • ایدکی ایله دکله • برکشی هر نه طریقه ایله اولسه
 اجل ایله وفات ایدر • و معلوم اولسونکه حضرت رسول
 صلی الله تعالی علیه وسلم خبر و پردکلی کج قیامت علمتلیک
 دجال خروجه • و دابة الارض خروجه • و دلجی باجوج
 و شاجوج خروجه • و حضرت عیسی نوح کوکون ایوب دجال
 تنقی قتل ایدر • نه مدت دبی تحدد اوزر اولسیدر •
 و دلجی کونشک مغربده طلوع ایدر • و معلوم اولسونکیم
 قیامتده اوله قبرده اهل طاعتک تنقی حقد • و قبر الحیر
 کفار و مؤمنلردن بعضی عاصیلر عذاب حقد • و معلوم
 اولکه میت دفن اولنجوقاکی سیاه کوزلر کونک ملک
 کلور که برینه منکر و برینه نکر دیر لر کلور • میتنه
 من ربک و ما دینک و می نبیک • دیوسوال ایدر لر شول
 کسکه که مؤمنی مؤمنده • و الله تعالی نیک هدایتنه مقارند
 اصله یونلردن خوف اتمیوب رقی الله ویدی الاسلام

اما معلوم اولسونکیم اونه اوج کشته وارد رکم حال
 حیوانلرند جنت ایله بشارت اولمشلرد • و برک حضرت ابر
 در • رضی الله عنه • و برک حضرت عمر • رضی الله عنه • و برک
 حضرت عثمان • رضی الله عنه • و برک حضرت علی •
 رضی الله عنه • و برک حضرت طلحه • رضی الله عنه •
 و برک حضرت زبیر • رضی الله عنه • و برک حضرت عبد
 الرحمن • رضی الله عنه • و برک حضرت سعید بن ابی
 وقاص • رضی الله عنه • و برک حضرت سعید بن زید •
 رضی الله عنه • و برک حضرت ابوعبید ملاح احمد رضی الله عنه
 و برک حضرت فاطمه • رضی الله عنها • و برک حضرت
 حسینه • رضی الله عنها • و برک حضرت حسین • رضی الله
 تعالی عنهم اجمعین • اوله ذکر اولنلرک اوننه عشر
 مشرعه دیر لر • و معلوم اولاکه حیوة اوزر اولان
 کسندر موتلری حقد • ایلر و کج دعالرک • و صدق
 موتلرینه نفع وارد • و معلوم اولاکه اجل بردر • یعنی

برکسته کیم اندی ایسه • اصله صومعه الله تعالی جمیع مسلمانلره
 نصیب ایلیدر • یا معنی حقد • و معلوم اولسونکیم
 صراط حقد • و معلوم اولسونکیم صراط جهنم اوزر
 کوریک که قلدر ایله و قیلده کسکی در • اهل جنتک بعضیلر
 اندی یلدر کج تیچکی • و بعضیلر یل کج چکی • و بعضی
 یوکرک اتار کج چکی • و اما اهل جهنم اندی دوشه العیاذ
 یا الله حقد • و معلوم اولاکه دؤنیت حقد یعنی مؤمنلر
 الله تعالی نیک کوزلر لیک کور مک حقد • کون دنیاه اولان
 کور مک کج دکله • انشا الله تعالی کور دکلی زمانه
 یلور لر • و معلوم اولاکه جنت و جهنم آلان موجود لور د
 مخلوقلرد • فانی اولمان لر یا قبلرد • و الله اعلم بالصقا
 شمد کور عبادته متعلقه اولان مسایلر بیان لور و انشاء الله
 تعالی • و فصل صورلرک احوالی بیان ایدر • ماء بحر و نبع
 صوبیلر و بیجا رصوبیلر • و ماء جاری ایله ایدنست الملق جائیز
 و غسل اتمک دلجی جائیز • و ماء جاری اولاکه اوزرند

و نقی محمد صلی الله علیه وسلم دیوجواب و پرور • الله
 تعالی جمیع مسلمانلره اسانلق ایله جواب و پرورکیشتر ایدر
 این • و معلوم اولسونکیم بعث حقد • یعنی قیامتده
 الله تعالی هر تیک اجزاء اصلیه رقی هر نیرده اولسه جمع
 ایدر • و بینه روحی اکاکتور مک حقد • و معلوم
 اولسونکیم وزن حقد • یعنی قیامتده هر کسک حسته
 و سینه سکی که کتابلری وزن اولنق حقد • و معلوم
 اولاکه کتاب حقد • یعنی هر کسک خیر و شر اعمال
 کتابکیم مؤمنلر و صاخ جانبلرند • و کافر لر صول
 طرفند • و دلجی لر ندره الرینیه • و ییلور حقد •
 و معلوم اولسونکیم سوال ایتمک حقد • و معلوم اولاکه
 حوضی حقد • یعنی عرصاتده حضرت رسولک صلی الله تعالی
 علیه وسلم حوضی که اطراف بر ایدر • و دورینک یوکلکی
 بر ایلق یولدر • و صوتی سوددن بیاض در • و رایحه سحر
 مسکده اطمیندر • و برد اقلرک کون یلدر لوزن • و چوقدر

هرچنانکه ایدست الموق جائز در قاضی حاد اندر حوضی
 صغیر اگر دیروز که اوزف و آنی اوز ذراع اولیه اولیسه
 ماد امکه اوله رایحه خاستند معلوم اولیه ایدست جائز
 بر ایضا یوسف بر کلب سدا ایدوب صواوله کلک اورند
 اقسه اگر اوله کلک متصل اولان صودن متصل اولیا اکثر
 ایسه اوله کلک الی یا نندله ایدست الموق جائز در صمد
 بالق و قوربیر که صود حاصل اولان صواولند صود اوله کلک
 صویضه ایتمز ایدست جائز در صمد سنگ کی وارک کی قانی
 اقمه قابل اولیا صواولند صود اوله کلک صویضه ایتمز ایدست
 الموق جائز در بریکارده نجسی واقع اولسه اگر ممکن ایسه
 اوله بکارک جمع صویضی جعفره لر اگر ممکن اولیسه
 صوخصه صمد مبعضا اولان ایکی کسه نک تخمینی اید و نشد
 زمانه نه قد صواولسه اول قد صویضه لر ایا امام محمد
 رحمة الله قوب اولد که ایکیوز قوغه نایت مرتبه اوچون
 قوغه صویضه لر اگر بکارده کو کجایی یا طاق

اولان اوراقك صوبيله اقوب كندو كم مشاهد اولنور
 صودن طوز اولور صه اولسه اوله صوبيله اقوب كندو
 مشاهد اولنده ایدست الموق جائز در اما طوز ایدوب
 اولسه ایدست الموق جائز دكله صمد اغلردن و میشدن
 بو طریق ایله صقوب صوچقر سلرا ایدست الموق جائز دكله
 بر صواوله که ایدست الفسه یا غسل اولسه ینه اوله صواوله
 بعینه ایدست الموق و یا غسل ایتمک جائز دكله اکاماء
 مستعمل دیر لر صی بر ماو جار بیک یقار و صی صونیک بقیه
 ضعف لیر نای دخی اولور ایسه ایدست الموق جائز در صمد
 بر ماو جار بیک نایست واقع اولسه ماد امکه اوله خاستد
 طعمند و یا لونند و یا زایله سدا بر اثر ظاهر اولیه
 اول مائل ایدست الموق جائز در صی بر برده اکلشی صودنی
 واقع اولسه ایدست الموق جائز دكله مکر که انی و
 اوزوف اوز ذراع اولوب بری دخی ظاهر اولیه بر حوضی
 صغیرک بر جانبد صو کروب بر جانبدن حقه اوله صو

میتنه بی بولنسه قروح قوغه صوچقر مق کرله اما
 تسکی خاطر الجوده القشی قوغه بر دکی زیاد جائز در
 بیکارده سرچه قوشی میتنه بولنسه بیکر قوغه دکی زیاد
 جائز در بوخصه صودن معتبر اولان قوغه بر صاع مقدار
 اولان دن که ایچنه بیک قرق در هم نسته کیر و صمد بر بیکار
 قوغه جقر مق الجوده ادم کیسه اگر اعضا سدا نجا اولسه
 در کچقسه اول بیکار پاکد ایدسته ضرر ایتمز و اگر
 قیود دوه دوشوب در کچقسه ینه ضرر ایتمز پاکد
 اما تسکی قلب الجوده بیکر قوغه صوچقر مق جائز در
 اما هیچ دو مکدن ایدست الموق جائز در و اگر قانتر یا
 اشک دوشوب در کچقسه اگر اغز لر نیه صواصل
 اولد ایسه اوله بیکارک اگر ممکن ایسه صویضی جمع جعفر
 مق کرکدر اگر ممکن اولیسه دوشوب زمانه تخمینا
 نقد صواولسه اوله قد صویضه لر اما اگر اغز لر نیه
 صواصل اولسه ضرر ایتمز لکی تسکی قلب الجوه بیکر

قوغه صوچقر مق جائز در و اگر بیکار حیوانک و طوبولت
 اکل صله اولندردن فار کوی و لک و بیل کوی حیوانک دوشوب
 در کچقسه ضرر ایتمز اما تسکی قلب الجوده اون قوغه
 یا بیکر قوغه صوچقر مق جائز در اما اگر هیچ دو کسلر
 ضرر ایتمز و بر اوغالب الی صوقابنه صوقسه اولی بودن که
 اوله که ایدست الموق لو اما اگر الموق جائز در و اگر
 بیکار بر قطره عمر یا بر حلام اولان شر ایدردن و قاندر یا بولدی
 دوشوب اگر ممکن ایسه صویضی جمع جعفر مق کرکدر
 بو مزکور لر جمعاً قاضی خاندند در صمد بیکارک متنجسی
 اولد و نجی زمانه معلوم اولسه اگر اوله واقع اولان
 شیشمی و طاغلیشی اولورسه اوله بیکارک اوچون
 اوچ کجه نیاستنه حکم اولنور اول قدر غازی قضا
 ایند لر اما واقع اولان میتنه شیشمی و طاغلیشی
 اولسه بیکر بر کجه نی حکم اولنور امام اعظم قوب
 اوزر اما امام ایک قوب اوزر بیکارک متنجسی اولد بر

مستحق اولاً و اگر انکار ایسه کافر اولور العیاذ بالله
 صدق برسی یوزنی باشنک قیلار ندی اکلکی التمه وارخه
 و قولقرینه وارخه یومقدیر و ایکی الی الی در سکلر ایله
 باله یومقدیر باشنک درخت یلو کند بر یلو کنه مسخ اتمکدر
 و برک ایقلر فی طوبی قلدی ایله یومقدیر اگر یومزور لردن
 بری اولسه ایدستی جایز اولماز ایدستک سنتلر کمر تبت
 انکلدر و لبس الله العظیم و الحمد لله علی دینی الاسلام دیکلد
 صدق و اولو الی الی بلکلر باله یومقدیر و مسواک
 استعمال اتمکدر و تکرار صلور بله مضمضه و استنشاق
 اتمکدر و صفاتی بر مقلدی ایله و یز مقلدی بر بر باله
 تحلیل اتمکدر و باشنک جمیعسته مسخ اتمکدر صدق
 و قولقرینه مسخ اتمکدر و یونان بر لری اوچر کره یومقدیر
 و ترتیب اوزر ایدست المقدیم مشهور در و ایله
 یعنی کله فویب اعضانک بری قرومدی بریفی دخی یومقدیر
 یومزور لکه سنتلر است اکاد بر لکه فی اشکاء

همان خجاستک یا میته تک بولند و غی زمانه حکم
 اولور صدق ادمک و اقی یمک جایز اولان حیوانلرک
 سورک بر قاید صوابچسکر بقیه لری پاکدر صدق
 خنزیرک و کلک و بر ایلک یرتخی لری نیک سورک چسند
 شرب خرا ایدل کیمسنتک شرب خمر عقیبنده سورک
 و قاره یین کدینک سورک قاره یال و کچ حینده یغنی
 چسند صدق حمله تا و قلرینک و قولنلرک یرتخیلرینک
 و اوده ساکی اولان حیوانلرک سورک مکر و هدر
 اما اگر اگر ایدست السلر جایز در صر قاترک و اشکک
 سورک مشکوکه اگر ایدل خیرک صوبولسه انوکل ایدست
 الوب و اهتما ایتیمدی کرکدر بود کر اولن حیوانلرک
 در لرنک حکم سور لری حکمی کیدر مسک کو بکتان اولی
 قوروش ایسه پاکدر **بوفصل ایدست بیا ایدست**
 ایدستک فرضی دویج سنه در فرضی اکادیر لکه
 برکسنتک عذری یوغی کوی ترک ایسه اخرت عذابله

ثواب اولوب ترک ایتک ایله لومرحق اولنه ایدستک
 مستحلب صدق تیا مندر یعنی اعضانک صاغ جانبلدی
 اوله یومقدیر و بو بیننه مسخ اتمکدر صر سخب اکاد بر لکه
 اخی اشکک ایله ثواب اولوب ترک ایلمک ایله سنه لازم اولیه
 صر ایدستک اذابی ولد کریم اگر عذری یوغ ایسه وقت کیم
 دن اوله مباشرت اید و قبلیه متوجه اولوب بر یوکسک
 یرده او تورک ماد امکه ایدست الور برکسنه ایله دنیا
 کله می اتمیه و برکسنه اکا یردم اتمیه و یودخی اعضا
 او او قلبیلله و دلبلله مجموعانیت اید و هر برنی یودخی
 وقتی کسب الله دیود اختیار اولن ادرارک اوقیه محضه
 ایدتکدر اللهم اعنی علی تلافی القرائه و ذکرک
 و شکرک و صبی عبادتک دیه و دخی استسنا ایدتک
 اللهم لاخرتی راحیه نعمک و جناتک دیه اللهم بیض
 وجهی یوم تبيض وجهه و تسود وجهه دیر و صاغ قولی
 یودقد اللهم اعطني کتابی بمنی و صابین صبا بایسیر

و صوره قولی یودقد اللهم لا تعطني كتابي بيميناي ولا حتى
 ولا ظهر كدي و باشنه مسخ اتمکدر اللهم ختم شعري
 و بشرک علی النار و اظلمت تحت ظل عرشک يوم لا ظل الا
 ظلك دیه و قول اغنه مسخ ایدتک اللهم اجعلني من الذين
 يستمعون القول و يتبعون احسنه دیه و بو بیننه مسخ ایدتک
 اللهم اغفر رقبتي من النار دیه و صاغ ایاغنی یودقد
 اللهم ثبت قدمي علی الصراط يوم تزل منه الاقدام
 دیه و صوره ایاغنی یودقد اللهم اجعل لي سعياً مشكوراً
 و ذنباً مغفوراً و عملاً مقبولاً و خياراً لمن تبور
 دیه و ایدستد باقی قلده صودنی ایاق اوزر
 طور رکی الیه اللهم اشغف شفتیک و اونی یف
 و اعضی من الوصی و الامراضی دیه و ایدستد نصلر
 اللهم اجعلني من التوابین و اجعلني من المتطهرین
 و اجعلني من عبادك الصالحین و اجعلني من الذين
 لا خوف عليهم و لا هم يحزنون دیه اذ نصلر نجا

اللّهُمَّ وَاغْنِنِي بِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُهُ لَإِلَهِ إِلَّا أَنْتَ حَيْثُكَ
 لِأَشْرِيكَ لَكَ اسْتَعْفُوكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ دِيه. وَسُورَةُ أَنَا أَنْزَلْنَا
 أَوْجُوهَ أَقْيَمِهِ. وَمُضْمَنُهُ وَاسْتَشْنَا وَصَاعُ الْبِلَهَاءِ أَيْدٍ. وَصُورُ
 الْبِلَهَاءِ سُمُوكُورِهِ وَأَبْدِيَّتُ الْوَرُكِيِّ يُوَزِفُ صَوْبَهُ أَوْ رَمَقِي وَ
 صَوْبِي أَسْرَافِ أَيْمَكِ وَنَانَ صَوْلِ الْبِلَهَاءِ أَوْجُوهَ سَمِخِ أَيْمَكِ
 مَكْرُوهِهِ. وَأَصْحَى وَأَوْتُكِ أَوْلَادِكُمْ بَرَكْسَنَهُ أَبْدِيَّتِ الرَّقْدِيَّةِ
 صَكُونِ أَوْقَاتِ مَكْرُوهِهِ دَكُلِ أَيْسَهُ بَارِي أَيْمَكِ كَرَحْتِ غَاثِ قَلَاهِ
بُوقُفُصْلِ أَبْدِيَّتِكَ بُوَزُفُاسِي بِلَدُّرُشِي شَوْلَهُ نَسْنَهُ كَيْمِ أَنْزَلَهُ
 أَبْدِيَّتِ بُوَزِ يَلُوبِ تَكَرُّرِ أَبْدِيَّتِ الْمَوِ الْأَزْمِ أَوْلُورِ. **مَلْرُجِ مِي**
 السَّيْلِيَّةِ دُرُ. يَعْنِي خَاسْتِ وَبَوْلَهُ يُوَلِّرُ نَزْدَ جِيْقَانِ نَسْنَهُ
 اِتْصَوُّو يُوَلِّنْدِي بِيَلِ حِقْسَهُ أَبْدِيَّتِ بُوَزْمِ **صَدْرِهِ** شَوْلَهُ
 نَسْنَهُ كَيْمِ مَثَاهِ قَانِ كَيْ طَاهِرِ أَوْلُوبِ بَرَكْسَنِكَ بَدْنَدِيَّةِ
 أَبْدِيَّتِ يَأْغُضُّ أَوْلُوقَهُ يُوَعْنِي لِأَزْمِ أَوْلَا يِرَهُ أَقْسَهُ نَاقِضِي
 وَضُودُهُ. **أَنَا** اِغْرَطْلُوبِي بِأَلْغِ قُصْمَقِ نَاقِضِي وَضُودِكَلْدَرِ.
 اِنَا اِغْرَطْلُوبِي كَادِيرُورِكُمْ اِنْفُطُوعْتَهُ نَحْتِ جَكَلِهِ بَعْضِلِهِ

كُولِدُوكِي كِنْدُوسِي. وَيَانِنْدَا أَوْلَا كَسْتَرِ اِشِيدَهُ أَبْدِيَّتِي
 وَغَاثِي بُوَزَادِ. وَيَرْبِي ضَحْكَ دَرِ ضَحْكَ أَوْلَادِكُمْ كُولِدُوكِي
 كِنْدُوسِي اِشِيدَهُ اِنَا يَانِنْدَا أَوْلَا اِشْتِمِيهِ. أَبْدِيَّتِي بُوَزِمَازِ
 اِنَا غَاثِي بُوَزَادِ وَيَرْبِي تَبَسُّمُهُ. يَعْنِي تَبَسُّمِ أَوْلَادِكُمْ
 كِنْدُوسِي وَيَانِنْدَا أَوْلَا اِشْتِمِيهِ أَبْدِيَّتِي وَغَاثِي
 بُوَزْمِ **ح** مَبَاشَرِ دَخِي نَاقِضِي وَضُودِهِ. مَبَاشَرِ فَاحِشِهِ
 أَوْلَادِكُمْ اِبْدِيَّةِ عَوْتِ يَدِنْدَهُ عَرِيَانِ مَتَّصِلِ أَوْلُوبِ التَّرِي
 بَرِبْرِي نَهْ وَأَصْلِ أَوْلَا **ح** بَرِيَادَهُ دَنِّ قُورْتِ دُوشَسَهْ يَا
 بَرِ مَقْدَارَاتِ دُوشَسَهْ أَبْدِيَّتِي بُوَزْمِ بَرِ عَوْتِ يَا اِشْتِمُوحِ
 يَالِي نَهْ يَا اِشْتِمُوحِ أَبْدِيَّتِي بُوَزْمِ **ح** بَرِيَادَهُ بَرِ قَطْعِهِ مَثَلِ
 جَرَا حَتِ ظَاهِرِ أَوْلَسَهْ أَقْسَهُ نَاقِضِي وَضُودِهِ. اِنَا ظَاهِرِ أَوْلُوبِ
 بَرِ طَرِيحِ اِيلَاهِ اِنَا اِلْمِ أَوْلَسَهْ اِيدِي اِتْمَقِ حَرْتِبِهِ سِنْدَهُ أَوْلُوبِ
 نَاقِضِي وَضُودِهِ. اِنَا اِكْرَا زِ أَوْلُوبِ تَرَكَ اَوْلَانِدِ وَغَاثِ تَقْدِيرِ
 دَخِي اِتْمَقِ مَقْرَرِ اَيْسَهُ نَاقِضِي وَضُودِكَلْدَرِ. بَرَكْسَنِكَ قَوْلَا
 عِنْدَ جَرَا حَتِّ اَوْلَا صُوكِي بَعْضِي نَسْنَهُ أَقْسَهُ نَاقِضِي

دِي شُكْرِكُمْ سُوَيْلِكُمْ مَانِعِ أَوْلَا بُوَزْمِ نَهْ اِغْرَطْلُوبِي دِيرُورِ
 اِغْرَدِيَّةِ قَانِ ظَاهِرِ أَوْلَسَهْ اِكْرُتُوكِرُ وَكَلْدَرِ زَبَادَهُ أَوْلُوبِ
 يَابِرِ اِبْرَاوُورِسَهْ نَاقِضِي وَضُودِهِ. اِنَا اِكْرُتُوكِرُ دِي اِنَا اَوْلُوبِ
 نَاقِضِي وَضُودِكَلْدَرِ **صَدْرِهِ** بَرِيَاغِي أَوْزَرِهِ يَاتُوبِ أَوْ يَوْمِي
 وَبَرِنَسِيهِ طِيَانُ. أَوْ يَوْمِي اِكْرَاوَلَهُ نَسْتَهُ كَمْ كَلْدَرِ سَلْرُدِ وَشَمَكِ
 لِأَزْمِ أَوْلَا نَاقِضِي وَضُودِهِ **صَدْرِهِ** اِنَا اِسْكُورُ اِكَادِيرُورِكُمْ
 دُورُوجِهِ يُوِيحِيكَ قَدْرَ عَقْلِي زَايِلِ اَوْلَا اِنَا سَكُورُهُ عَقْلِكَ
 زَوَالِي شَرِبِ خَمْلِهِ أَوْلُوبِ **ح** بَرَادِ مَجْنُونِ عَارِضِي أَوْلُوبِ
 نَاقِضِي وَضُودِهِ. قَاضِي خَانِ بَرَكْسَنَهُ دَنِّ مِي كَلْسَهُ اِتْأَخُظْ
 اِيلَسَهُ بَلَكِهِ بَرِضِيكَ سَبَبِ اِيلِهِ اَوْلَسَهُ مَثَاهِ بَرِيوكِ سَكِ يَرْدِ
 دُوشَمَكِ كَيْ نَاقِضِي وَضُودِهِ بُوَزْمِ نَهْ اِيلَهُ اِمَامِ جَنْبِ أَوْلُوبِ
 غَسْلِ لِأَزْمِ اَوْلْمَزِ **ح** رُكُوعِ اِيلِهِ وَبِجُودِ اِيلِهِ اَوْلَا نِغَاذِيهِ قَمَقَهْ
 اِيلِكَ نَاقِضِي وَضُودِهِ **ح** اِنَا اِكْرُكُوعِ وَبِجُودِ سِنْرِ اَوْلَا نِ
 نِغَاذِيهِ كَيْ مِتِّ نِغَاذِيهِ كَيْ قَمَقَهْ اِيلَهُ كُولَسَهُ نِغَاذِيهِ بُوَزْمِ
ح كُولْمَكِ اَوْجِ دَرِ لُودِهِ. بَرِي قَمَقَهْ نَهْ قَمَقَهْ اَوْلَادِكُمْ

وَضُودِكَلْدَرِ **ح** بَرَكْسَنَهُ نَكْ كُوَزِنْدِ اِغْرَبِي اَوْلُوبِ يَأْخُذِ
 كُوْرُ مَكْنِ ضَعْفِ أَوْزَرِهِ اَوْلُوبِ اِكْثَرِ اَوْقَاتِهِ كُوَزِنْدِي
 يَانِي أَقْسَهُ اَوْلَهُ كَسْنَهُ نَكْ كُوَزِنْدِي يَانِي جَمُوحِ نَاقِضِي
 وَضُودِهِ. اِنَا اِكْرُكُوَزِنْدِي يَانِي مَتَّصِلِ اَوْلَسَهُ اَوْلَهُ كَسْنَهُ
 صَاحِبِ عَزْدَرِ **ح** أَبْدِيَّتِ سِنْرِ اَوْلَا كَسْنَهُ مَحْفُوشِ بَقِيهِ
 يَا اِشْتِمُوحِ كُرُكُدَرِ. يَا زَمَانِي بِيَا ضِي يَرْبِي دَخِي
 اَوْلُورِسَهْ يَا اِشْتِمِيهِ مَكْرُوكِ كَيْسَهُ اِيلَهُ يَا اِشْتِمِيهِ **ح** اِبْدِيَّتِي
 اَوْلَا نِ كَسْنَهُ يَكْبَلَهُ مَحْفُوشِ شَرِيفِ يَا اِشْتِمُوحِ مَكْرُوكِهِ دَكَلْدَرِ
ح اِبْدِيَّتِي سِنْرِ اَوْلَا نِ كَسْنَهُ نَفْسِ بَرَكْتِ اِبْرُونِ يَا اِشْتِمُوحِ
 اَوْلُورِ زَيْنِ سُوْرِهِ يَارِ مَلْتِي اِنْفِيهِ يَا اِشْتِمُوحِ مَكْرُوهِهِ. مَكْرُ
 كَيْسَهُ اِيلَهُ اَوْلَا. اِنَا غَيْرِكِ كَتَا بَلُوهْ يَا اِشْتِمُوحِ جَا يَزْدَرِ
 وَقُرْآنِ اَوْ قَمِي جَا يَزْدَرِ وَمَسْجِدِهِ كَرْمَكِ مَكْرُوهِهِ **بُوقُفُصْلِ**
سِنِّي بِيَانِ اِيدِي بَرَكْسَنَهُ نَكْ أَبْدِيَّتِي وَارِ اِيكِي
 اِدْكَ كَيْسَهُ يَا صَبِيحِ جُورْتِ يَا خُودِ جُورِهِ بَكِ التَّنَهْ كَيْ
 دَكْدُورِسَهْ. يَا خُودِ التَّنِي وَاَوْسِنِي دِي كَيْ اِيلَهُ قِيلَهُ نَسْنَهُ

تکرار آیدست الدوخی زمانه چقاروق لازم دکلمه اوزینه
 مسخ ایتمک ایله کفایت ایدر **صده** صبیق چوراب اولدکر
 یاغسز آدمک ایاغند دوروق اشغه دو شمیله
 هر یاقده اوج باروق ایله مسخ ایلمک ایله فرضی ادا اولنور
صده اما طرفه مستوی اولدکر ایغینک بر مقلک
 اوز رندت طوق قلدک جانیله چکه **ص** اما اگر طوق قلدک
 طرفندت ابتدا ایدوق ایاغی بر مقلک طرفه چاکسه
 جایزدر و اگر الینک ارقیبی ایله مسخ ایتسه ینه جایزدر
 و اگر مسخ ایتمک اونتسه ویغور صوبیله ادوک
 اوزری اصله نسه یا خودجه دو شمش اولان یلور
 یورمک ایله ادوکنک اوستی اصله نسه جایزدر
صده اگر مسخ ایلابی کیسه مسافر اولوب مقیم اولد
 ایدستی بوزیلوب مسخه محتاج اولدوخی زمانه برکوب
 و برکیجه یه دکی ادا وکی چقرمیوب مسخ ایتمک جایز
 در و اما مسافر اولان کسنه اوج کوب اوج کیجه

ادکلن چیقوب حملندت مفاقر اولسه مسخ بوزیلور **صده**
 اگر یا کوز برادک چقرمیلر مسخ بوزیلور ایکی ایقله ری
 یومق دخی لازم اولور **صده** اگر ایواق بر مقلر ندت
 اوج کوچک بر مقل صفا جوق قدر ادک بر توق اولسه
 و اجلمش اولسه مسخ جایز دکلمه **ص** و اگر اوج بر موق
 صغیق قدر بر توق اولسه و لکن اجلمش اولسه و یور
 دک و قایت اچلمسه مسخ جایزدر **ص** برادکک بونچه
 یرنده اچوق بر توق اولسه اوله بر توقلر برینه کلدر
 زمانه تمام اوج بر مقل صغسه مسخ جایز او طاز
 فاتاکی ادوک بر توق قلدک برینه کلدر وکی زمانه
 تمام اوج بر مقل صغسه مسخ جایزدر **صده** اگر اعضا
 دت بر صغش برک اوزرنه اغاخ یاغسلر و یاغ
 بر یار اوزرنه بعضی نسه بغسلر ایدستسر ایکی
 یاغسلر سه ره اوزرنه مسخ ایتمک جایزدر **ص** فاما
 اگر اول صغ اولان یور یا اوله یار یه صود و مک صغ

مسخ ایتمک جایزدر **صده** اگر بر مسافر اولان کسنه مقیم
 اولسه اگر برکوب برکیجه مسخ ایتش اولور سه مدت تمام
 اولمشدر صکره مسخ ایتمک جایز دکلمه **ادوکی**
 چقاروب ایاغی یومق لازمدر **اما** برکوب برکیجه
 مسخ ایتمش اولور سه برکوب برکیجه دکی مسخ ایدر
 غیر جایز دکلمه **صده** اگر مقیم اولان کسنه مسافر
 اولسه اگر برکوب برکیجه کجشی اولسه ایدستی وارسه
 ادوکی چقاروب ایاغی یوبه **سایر** اعضاسی یومق
 لازم دکلمه ز بر مدت تمام اولمشدر **اما** اگر مسافر
 اولدوق برکوب برکیجه کجشی اولسه **اوج** کوب اوج
 کیجه بی تکمیل ایله **صده** ایدستی بوزان نسنلر ایله
 مسخ دخی بوزیلور **ادوکی** چقرمیو ایله و مدت تمام
 اولوق ایله مسخ بوزیلور **د** چان مدت تمام اولسه
 و یا خود ادوک چقرسه همان ایاغی یوبه **غیر** اعضا
 یومق لازم دکلمه اگر ایدستی وارسه **ص** ایاغک اکثر

ایتمیسه مسخ جایز دکلمه یومق کرکدر **ص** اما دولیند
 اوزرنه یا قوق اوزرنه باشنه مسخ ایتمک و اید و
 اوزرنه نسه مسخ ایتمک جایز دکلمه **بوفصل**
غسل ایله برکسنیه غسل لازم اولوق و حظ
 ایله موق حقیق ایله اولور و یا خود اوخودن او یاتوق
 یا ش بو موق ایله اولور **اگر** احتلام دخی اولمز ایتسه
صده و غسل لازم اولوق عورتلرک حیضی و نفاسی
 ایله اولور **و اما** اگر واقعه سنده احتلام اولوق انزال
 اولدوخی تمام تکرار ایدوب لکن یا ش بو طسه غسل
 لازم اولمز **ص** حشفه مقدار ک ذکر بر جوق اوزره اولان
 کسنه نکه اوکلندت و یا اردندت ادخال اولنسه فاعل بالف
 و مفعول برک بالف اولسه غسل لازم اولور **ص** ادمک
 غیر حیق اوزره اولان کسنه نکه بر حیوانی و طی ایلمک
 ایله انزال اولجوق غسل لازم او طاز **ص** و دخی اویناشوق
 ایله حیقی صواله و تبارک صکره کله غلیظرت صواله

مکنه توریت و الخیل و زبور اوقا یکی جایز در **صده**
 غسل فرقی مضمضه و استنشاق اید و ب سایر برنی
 جمعاً یومقده حتی کو یکی و بیغی اجنی و صفا و ستنز
 اولورسه سنت یرنی حکم یومقده و غسل سنتی و نیت
 ایملکه و هبسه الله دیکله و الی یومقده و دخی
 او دیر یرنی یومقده و بدنند نجاست وار ایسه
 اناله ایملکه اندنصرکه ایدست امقده الا ایقرنی
 یومقده اندنصرکه جمع بدننه اوچر کر دو مگله اوله
 ضاع او موزنه صودوم اندن صول او موزنه دو که اندن
 باشنه دو که اندنصرکه سایر بدننی یوم **صده** اندن
 صا ایقرنی یومقده **بوفصل عورتلر مخصوصه صده**
 بی عورتلر اوج حال عارضی اولور برینه حیضی و برینه
 استخاضه و برینه نفاسی دیر لر **ص** حیضی اکا دیر لر که
 بر مرضی سن باغه نک و حنبل اوچکون اوج کجه مقداری
 یادخی زیاده کم اوله کون اون کجه دکی یادخی زیاده کم

عسل لازم اولمان **صده** و دخی حقنه ایله و دخی برنی
 و یا برنسته دیرنه ادخال ایتمک ایله غسل لازم اولور
صده برکنه جنب ایکن مسلم اولسه غسل لازم
صده و دخی جمع نماز ایچون یا بیرام نمازی
 ایچون غسل ایملک سنتی **ص** برکنه طاهر ایکن
 مسلم اولسه یا خود سنتی مقتضاسیله بالغ اولسه
 غسل سنتی **ر** جنب اولان کسه مسجد کرمک
 و مسجد ایچندن کچمک حرامده مگر که ضرورتله
 لازم اولور و دخی جنب قصدا یله قرآن عظیم
 اوقو حرامده اما اگر دعا طریقه او قورسه
 یا خود حرف تعلیم ایچون اوقورسه جایزده
 و دخی قرآن یا طشی نسینیه یا شمشق و کتور مک
 حرامده بر جنب مضمضه ایتد کدضاک د عالم
 اوقومق و کتور مک و ذکر الله ایتمک و تسبیح ایتمک
 و طعام یتمک و صواجمک جایزده **ص** بر جنب

قانه نفاسی دیر لر مثله دوشی اوغله نک الی یا خود
 ایغی یا خود یرماغی یا خود طرنی و یا صاچی کورنسه
 اکا بعضی خلقت ظاهر دیر لر **ص** بر عورت بر اوغله دو غرق
 بر قاج کونند صکره ابر اوغله دخی دو غوسه اولکی
 اوغله ندن ایچ اوغله ندنصرکه قرقا کون تمام اولجه
 جمعاً نفاسده **صده** بر عورت تک مثله کم نقا ایچون
 او تونکی اولوق عادتی اولسه ینه عادتی اوزر حکم
 اولنور بر قاج کون زیاده بی اولورسه زیاده سنه
 استخاضه دیر لر **ص** حامل اولان عورت کوردکی قان
 استخاضه در **ص** اوغله دو غمازدن اول ظاهر اولان
 قان استخاضه دیر بی حیضی و استخاضه و نفاسی نه ایدکی
 معلوم اولد بیه ایتمک معلوم اولسونکه **صده** استخاضه
 صلوة و صوم و جماع مانع کله **صده** قان بر عورت تک
 کم استخاضه متصل اولور هیچ بروقت تمام اولمجه قانسز
 اولماسه و یا برکنستک جراحی اولور و یا خود سلبی

اون کون او کجه دکی متصل قان ظاهر اولور
 یا خود بوقده زمانده بر مقدار کیلوب ینه ظاهر اولور
صده اما اوچکون اوج کجه دد ان اولسه اکا استخاضه
 دیر لر **صده** و اما اگر اون کونده زیاده اولسه زیاده
 استخاضه دیر لر و اما بالغه اولماشی اولسه ظاهر
 اولان قانه استخاضه دیر لر **ص** و اگر بر عورت عادتی
 اولسه هر زمانده مثله سکون کون یا خود بدیش کون
 حیضی کورسه ینه عادتی مقداره ینه حیضی دیر لر عادتند
 زیاده اولان استخاضه دیر لر **صده** بعضی عورتلر
 بر یلی ایکی نیل یادخی زیاده که جمع عورتلر ندن حیضی کون
 جایزده **ص** بر عورت صد دو غوردنضاک ظاهر اولور
 قانه نفاسی دیر لر **صده** نفاسک مدخا دو غوردخی
 کونده قرقا کون و ارنج حذر اگر قرقا کونده زیاده
 اولسه زیاده سنه استخاضه دیر لر **صده** بر عورت
 بعضی خلقت ظاهر اولشی اوغله دو غور ظاهر اولان

حيضی اولای عورت دعا لرا قوی و ذکر الله ایتمک جایزدم
 و مصحف شریف یا شمس و غیره برورد جنب کبیره و الله
 اعلم بالصواب **و فضل تیمم بیاید** بر کسینه آیدست
 یا غسل لازم اولوب صویله قدر اولسه یا خود قادر اولوب
 لستم لذت عاجز اولسه اوله کسینه تیمم ایلمک جایزدم
صد تیمم اولدم که اللف یا ک طبر اغم یا طاشه یا طبر اوع
 و طاش جنبسند اولانله برکت اوروب یوز نیک
 جمیعسنه آلرینه در سکلرک ایله بیاله مسح آید **ص**
 اللفی مسح ایلمک طریق بودم کم صاغ الینک طشره چایی
 صولک الیک اورتیرم فیل و خضرک و نیرک ایله والی
 ایاسند بر مقدار بر مقلرک اوجند در سکلرینه
 دکی مسح آیدوب و صاغ الینک باطنی جانینی بر مقلر
 و متجه سیاه دیر سکلرک یا طند بر مقلرک اوجنه
 دک مسح ایتمک **ص** اللفی بره اور دخی وقتند بر مقلر
 ارسته توز کورسه بر مقلرک بر بر یله خلیل آیدوب

اولوب عنبرک اولسه هر وقتد بر ایدست الملق لازمدم
 و اوله الروفی آیدست الیه من مقوله نماز یلرسه قلسه
 اوله وقت چقد و عجبکی اوله الروفی آیدست یوز یلر
صد حیض و نفاس صلوة و جماع مانع در **صد**
 حیضک و دخی نفاسک مدت لری تمام اولوب هه منقطع
 اولسه غسل دخی اتمز لرسه **جماعت** جایزدم **ص** اما
 اگر مدت لری تمام اولوزدن اوله منقطع اولسه غسل
 اوله **جماعت** جایزدم کله مکرک منقطع اولقد نصکر
 بر غسل آید جک قدر زمان کجشش اوله مدت حیض
 تمام اولقد نصکر حال حیض بند فوت اولای صوی
 قضا آید **لر** اما حیضک فوت اولای صلوة قضا اولمن
ص نفاسک ایکی فوت اولای صوم قضا اولنماز **ب**
 حیض اولای عورتک و طی حاله لد دیک کفره العیاد **ب**
ص حیضی اولای عورت جنب کی قرائت اوقوی جایز
 دکله **اما تعلیم** ایچوب کلمه کلمه اوقوی جایزدم **ص**

توز کسه تیمم جایز دکله **ص** اگر بر کسینه یا چقد غیرک
 نسنه بولماسه بعضی اسبابی یا تیمم آید جک بد نندک
 بعضی بر فی الجفیل بولشد و قرتد و قد فصل تیمم ایله
 جایزدم **ص** بر برد بنیاست و افغ اولسه قوروب اثرک
 دخی کتسه اوله بر ایله تیمم ایلمک جایز دکله **اما** انوک کی
 برده نماز قلق جایزدم **صد** تیمم نیت ایلمک فرضدم **ص**
 اگر بر کسینه مصحف شریف یا شمس نیتنه یا خدی مسجد
 کرمک نیتنه تیمم ایله اوله تیمم ایله نماز قلق جایز دکله **ص**
 بر کسینه میت نمازک ایچوب و یا خود مسجد نله و فی الجی نیت
 آیدوب تیمم ایله اوله تیمم ایله غیرک فضلک قلی جایز
 چخی بر کسینه صودن بر میل اراوه اولسه تیمم جایزدم
 میل حرت بیک آدم بره دیر **صد** بر کسینه تک مرخی
 اولسه که الرضوی استعمال ایلسه مرضی زیان اولنم
 فهم اولسه اگر تلف قورخوی دخی بوخ ایسه تیمم
 جایزدم **ص** اگر زیان صوق اولسه که الرضوی آیدست

الهی تکرار بر کتیه یزه اورحق لازمدم **صد** ختم
 نجه اللفی اوروب تیمم اتمک جایزدم **ص** شول
 التونه و شول کومشه که طبر اوق ایله مخلوط دمه و شول
 ارییه و بغدایه که اوز لرند توز وارده اللفی اوق
 تیمم ایلمک جایزدم **ص** اما طبر اوق ایله مخلوط اولمیا
 کومشه یا التونه یا دموره یا خود یقره بولرک کیلر
 اللفی اوروب تیمم جایز دکله **ص** قاضی خاند آید
 اوز لرند توز اولمیا بغدایه وار پیه و سایریشلر
 اللفی اوروب تیمم ایلمک جایز دکله **ص** و انج جنسک اولای
 ایله و طی ایله تیمم جایز دکله **ص** بر کسینه او سپر
 و یا خود یا نند دیوار یقلسه و یا خود بغدای اوچسه
 و یا غیرک نسنه لر ایله یوزک و قولرک اوزن توز
 اولسه تیمم برینه دور مز مکرک اوله توز اوزرینه یوز
 نیک و قولر نیک جمیعسنه مسح آید **ص** قاضی خاند آید
 بر کسینه قفتاننه یا سایر اسبابنه که اللفی اوروب

المسه ويا غسل اليه من رضى اولوق قورخوي اولسه
 تيمم جايزدر **ص** اگر صونك يولند، دشمنى ويا خود اطلاق
 يا برض ربي نسنه اولسه تيمم جايزدر ويا خود كند
 ويا طوارى صوسن اولسه لر صولجوج اجمك يئشه تيمم
 جايزدر **ص** برقيود، صوا لوب اما قوغه بولماسه تيمم
 جايزدر **ص** بر كسنه شهره اولسه كلى ابدست الدغ
 تقديرجه اكلوب مبيت نمازى فوت اولسه تيمم جايزدر
 پسي قچان اوله كسنه ميتك ولسى ويا خود اما مقى
 اولى اولندردن ايسه ابدست الموق كركدر **ص** و اگر
 بر كشتى بيرام نماز نينه يتشماك لازم كلسه تيمم جايزدر **ص**
 اگر جمع نمازى يا خود ساير وقت نماز لري فوت اولوق
 لازم كلسه تيمم جايزدر كلكدر **ص** وقتك اوله تيمم جايزدر
ص بر تيمم ايله نه مقدارى نماز قپورسه قلسوب بر كسنه
 يولدا شند، صوا اولسه ابدست الموق الجوب استمك كركدر
 اگر الموق ميترا ولورسه تيمم جايزدر كلكدر **ص** اگر الموق ميترا

لازم دكلدر **ص** صوطلب ايلك او جيوز ذراع مقدارى
 نهايت در تيوز ذراع مقدارى پيره وارقدن شوبه معلوم اولد
بوفصل حاجت بيان ايدر نماز قلنى كسنيه واجبدر
 بدنى و ثيابى و نماز قلن و نماز مكاليفي ناستله صوا ايله
 پاك ايليه و يا خود سر كم وكل صوبى كى نسنه ايله پاك ايليه
 وانوكلمه براسياب يوسلر صقلوق قابل اولد يونا نسنه اوچكره
 يويوب دنجى اوچكره صفوق كركدر اوچنجى دفعه دمخه صقق
 كركدر **ص** اما مقاله سود ايله يوموق جايزدر كلكدر ذنباكه بتم
 صقلوق قابل دكلدر اما كركه يونا نسنه كصقلوق قابل
 اولورسه يويوب طلمز اولنجده دوروق كركدر **ص** و اگر كيم نجا
 كورينور اولسه مثله آدم تريمى كچى نوك يونعاسى عينك
 كدلسى ايله اولور اما اگر بعضى اثرى باقى قالورسه مثله
 لوفى و رايجه سى كى كه كيد، مكله صابونه و يا خود برغيه نسنه
 محتاجد ضرر اتمز ياكدر **ص** اما اگر نجا است كورنسه مثله
 برنوبه بولشمش اولان بوله كى آنول و باه اولد اعتقادى

اولورسه تيمم جايزدر **ص** اما يولدا شند اوله صو
 استمزدن اوله تيمم الموق جايزدر كلكدر **ص** و اگر يولدا شند
 صوا اولسه اوله استيوب و يرميوب تيمم ايله نماز قلسه بعد
 يولدا شى صوبى و يرسه همان تيمم بوزيلور اما اوله قلد و كى
 نماز كيمى و دوندر **ص** ابدستى بوزان نسنه تيممى
 دنجى بوزارد **د** بر مسافر كسنه نك كه صوتى و اريكى و انشا
 تيمم ايله وب نماز قلسه بعد صوبى و ارايد و كى كلسه
 نمازى تكرار قلموق لازم دكلدر **ص** بر كشتى وقت اولند
 تيمم ايله نماز قلمش اولسه بعد صوبولسه وقت دنجى باقى
 اولسه نمازى اعاده ايتمز **ص** بر كسنه صونك بولماسى
 رجا ايلسه نمازى وقتى تا آخر نه ديكى تاخير ايلك
 مستحبدر و اگر وقتك اخير صوبولماسه تيمم ايله
 قلسوب **ص** بر كسنه يقى يرد صوا و ارايد و كى ظنى غايب
 اولسه صوطلب امدن پسي اوله تيمم جايزدر كلكدر **ص** اما
 يقى يرد صوا و ارايد و كنى ظنى غالب اولسه طلب ايلك

كلنجه يوقدر **ص** اگر بر كسنه نوك اد و كنه جري اولور
 نجا است بولشيه قود قدر نكس، طيراق ايله او سربك
 اولور **ص** و اگر ياشنى دنجى طيراق ايله او سركى و پاك اولور
د اما اگر اد و كنه بول كى بولشد و نجا يرد مجرى اولور نجا
 بولشمسه انجى يوموق ايله پاك اولور طيراق ايله او مقفائده ايتمز
ص بر كسنه بدننه يالبا سنه منى بولاشسه يوموقه پاك
 اولور اما اگر قى و منى اولسه او مقفائده ايدر و اگر
 ذكر پاك اولجوق اولورسه **ص** اما اگر كركه پاك اولسه
 البته يوموق كركدر **فانجى خاند ايدر** اينه و قيلج و نجي
 و بونوك كى صيقله نسنه لر نجا است بولشمسه كاسمك ايله
 پاك اولور **ص** برد و شيجك بساطك بر طرفند نجا است
 پاك اولان جانى اوزره نماز قلموق جايزدر **فانجى خاند** كى
 برنوبك بر جانينده نجا است اولوب پاك اولان جانى كى
 نجسى اولان جانى كى يويوب يراوزر قوسه نماز جايز
 اولور **ص** و اگر دو شيوب اوزرينه نماز قلموق

بساطك او زرنه نجاست واقع اولسه بر آقر صویه
 براغوب برکوب برکیجه طور مق ایله پاک اولور **ص**
 بریره نجاست واقع اولسه قریوب اثرک دخی قالمسه
 اوله یراوزن غاز قلمق جایزدر **ص** اوله ییره الفی اروب
 تیمم ایله جایز دکلمه **ص** و اگر اخراج اوزن یا نبات اوزن
 نجسی واقع اولسه اگر کسطنی اولیوب **ص** بند کلوب کبی
 طور **ص** قوریوب اثر نجاست قالمسه پاکدر **ص** اگر کسطنی
 اولسه حجره قور مق ایله پاک اولمن البتد یومق کرکدر **ص**
 نجاست ایگی در اولدر **ص** برینه نجاست خفیفه و برینه
 نجاست غلیظه دیر لر **ص** و دخی اقی یمینلرک بولنج
 غلیظه دیر لر **ص** اگر کبی اولیوب صغیر دخی اولور وفا
 و خمر نجاست غلیظه **ص** تاوق نجاستی غلیظه **ص** تاوق
 ترسی وات و اشک و صغیر ترسی نجاست غلیظه **ص**
 حمار بولی و کدی بولی و فاره بولی نجاست غلیظه **ص**
 کلب نجاسته و ارسله نجاسته **ص** و قیله **ص** برنجی حیوانلر

نجاسته غلیظه **ص** و دخی قوشلردن اقی یمینلرک نجاسته
 غلیظه دکلمه **ص** مگر که چرکی راجه به اوله و قاز اوردن
 نجاستلرک غلیظه **ص** و خنزیرک قیلنده اختله و ادر
 اما قلندن غیرک جمع اجزای غلیظه اید و کتله
 اتفاق وارد **ص** قاضی خان نجاست غلیظه برده **ص**
 مقدارک یا دخی از اولسه غاز مانع اولماز جایزدر **ص** اما اگر
 در همدن زیاده اولسه جایز دکلمه **ص** در همدن مراددر **ص**
 کبیردر که متقاندن بوضه در هم صغیر دکلمه **ص** او فی یک
 مثقالدر **ص** اما اگر نجاست غلیظه بولکبی قان کبی
 بولشند و عجب کبی ییره سارک اولوب وزنه قابل اولماسه
 آل ایایی قدر **ص** یا دخی از انوکله غاز جایز دکلمه **ص**
 اقی ینی حیوانلرک بولنج نجاست خفیفه **ص** آنوک بولی
 نجاست خفیفه **ص** اقی یمز قوشلرک بولنج نجاستلرک
 نجاست خفیفه **ص** و نجاست خفیفه برکسته نك تونیک
 ربعندک از بر بولشمنی اولسه غاز جایزدر **ص** اما اگر

تونیک ربعنه یعنی حرمت بلوکه بر بلوکنه یا دخی زیاده ییره
 بولشمنی اولسه جایز دکلمه **ص** تونیک ربعند مراددر **ص**
 مقوله ثوب اولور سه انوک ربعی دیمک دکلمه **ص** بلکه غاز جایز
 اولوق ایچونه ستر اولمنی لازم اولان ییرک اورنج مقدر
 اولان تونیک ربعی دیمکدر **ص** امام ابو یوسف رهیمی استقی
 عن ربع تونق اخی اوزونی بر قارشی مقدارک اولوق
 ایله تخمچ ایلشده **ص** بالقی قانی نجسی دکلمه **ص** و حمارک
 و قترک اغز لری صویج بر بک نسنیه بولاشسه ضرر
 ایتمز **ص** و اگر بر اصلمنی تونق بالچقنده نی است اولمنی
 اولان بر قورک دیوار اوزرنده قوسلر ضرر ایتمز اول
 تونیک غاز قلمق جایزدر **ص** اگر بر تونیک نجاست بولشند
 جانبی اوندوب بر غیرک جانبی یوسه تمام فکرده نجاسته
 اوله تونیک غاز قلمق جایزدر **ص** بر حمار بر مقدار نفدایک
 اوزرینه بول ایدوب دخی ایایله چکنسه اوله بقولایک
 بر مقدارنی یوسلر اول باقی قانه نی پاک اولور **ص** یا خود

ایکی قسم اسلر هر قسمی پاکدر **ص** نجاست قنقی قسمندن ایدور
 معلوم و محقق اولیجق حجره احتمال پاککنه ضرر ایتمز
بوفصل استیجاء بیان ایدر برکسته قضاء حاجت ایدر
 صکره طاشی ایله ویطاشی کبی نسنه ایله پاک اولنج استیجاء
 ایله **ص** مستند انا تعیمی عد دیوقدر **ص** اگر استیجاء ایلی
 اگر اریسه یاز کوندرنده استیجاء ایلدوکی طاشی اولا اوکند
 اردنه سور **ص** اما قیستی کوندرند اولا اردند اوکته
 سور بعد اوکند اردینه واردند اوکته سور
ص اما عورت اریسه یاز کوندرند و قیستی کوندرند
 اولا اوکند اردنه سور **ص** بعد اردند اوکته
 و اوکند اردنه سور **ص** استیجاء ایدر کوندرند
 اگر بر در همدن زیاده نجاست باقی قالیجق اولور سه
 صویله پاک ایدوب یومقدن واجبدر **ص** اما اگر بر در همدن
 زیاده اولسه افضل بودر که ینه یو یالور **ص** استیجاء
 صکره خج نجاسته یومنک طریق اولدر که اولایوب

بر بار مغنك ويا ايكې پار مغنك ويا اوج پرمغنك كړ
 وسطې وضر ونيصرد او چلوك ايله اوليو بلكه اورتا
 لركې ايله حج جي پاك ايد بعد النبي ويه ص صاع اليله
 استخا ايلك منجهيد صوه ايله اتمك كركه **حمد** كرك
 ايله وطعام جنسند برنسته ايله ويا نجاست جنسند
 اوله ايله استخا مكر وهده بتقول ايدوه فضا حاجت
 ايلدوك وقتد او ديريك اچلشي ايكې قبله و قبله
 قشواو تورق ويا قبله اردي دوغك مكر وهده
 صوايجه يا خود بعضي كسنگر كوكه لوب دخي استراحت
 اتد كركي پرد يا خود ميوه اچلركي التند بتول وقضاء
 حاجت ايتك مكر وهده بتقول ايتدگه وقضاء
 حاجت ايتدوك سو يلك وعذرك يوق ايكې اياق
 اوزر بتول ايلك مكر وهده بتقول ايتد كد نصركه
 بوي منقطع اولق ايجوب بر مقدار يروك ويا خود
 تخخ اتمك يا صوه جاني اوزر بر مقدار ياتوب ايق

داخل او طرز د اول اول وقتك غازي جاي اولمز
 ودخي عذرك اولميين كمنيه همان وقتك اولند
 غاز واجب اولور اما عذرك اولان كمنيه وقتك
 اخزند واجب اولور **حمد** صياح غاز ينك وقتي
 افوقه يعنه كوكه يوز پيتك كسار ند بياض ظاهر
 اولد قد نصركه تا كوكه دوغرد اوله دكوكه
 شويه معلوم اولوق ايجوب برقاعه بيان ايلشرد
 اول قاعه بوه كه مثله الجلقند ويا كسك لكه جميع
 اطرافي برا اولان بريع برميل دضب اولنكه صياح
 غاز لوند كوكه سي مغرب جانينه واختمام قريب زما
 نلرد مشرق جانينه دوشدوك مشاهده اولنه
 ايمدكي چي اول پيلك كوكه سي مغرب جانينك مشرق
 جانينه دوشمزد اول اول ما بيند مغرب جانينه
 يا مشرق جانينه مائل اوليو بلكه برقرار اوله كافي
 زوال ديرلور وقتكم قرار ند چيوب مشرق جانينه

واجبه اما صحيح بودر كيم هر كشتيونك بولانك انقط
 دخي اعتقادك نه ايسه انوك اوز رينه عامل اوله
 زياد حركت اتمك لازم دكلد **و الله اعلم** **وفصل جملتك**
واقاتك بيانند بر اخله جوق يديك يا شنه
 كرجيك غاز ايلتقك كركه فا تا اوب يا شنه
 كيرجيك غاز قلمغه رضا كوستولي اوز رينه فرحي
 دخي دكل ايسه دو كك دوك كركه **غازك**
 فرضي ايدوكي انكار ايلين كافر د اعاياذ بالله
 كسل اظهار ايدوب غاز قلمين فاسقه غاز قلميه
 حبسي اولوق كركه يا محكم دوك كركه **بركا فرجنا**
 ايله غاز قلسه اسه منجم اولنور شهادت اقدم
 مسلمان اولمدم ديدوكي كندويه فائده ايتمز **بر كسته**
 كندويرينه حج ايتك ايجوب حج شريفه بر كسته كوند
 جاي اولدوغي كې بر كسته يا بر غيري كسته نك اوز رينه
 لازم اولان غازي قلي ويرمك جاي دكلد **بر وقت**

ميل اين كا وقت زوال ديرلور **حمد** اوله نك اول وقت
 وقت زوالد و آخر وقت في زواله غير مشرق
 جانينه ميلك كوكه سي اك كندوسي قد اولدوك وقتد
 كندينك اول وقتي اوله نك آخر وقتك عقبي
 آخر وقتك كونك غايب اولماسند اوجله اول وقتد
صدم اختمام غاز ينك اول وقتي كونك غايب اولدوغي
 وقتد و آخر وقت مغرب جانينه كونك ضيا سند
 اولان قز الفون غايب اولماسيد **كاشفق** ديرلور
ص يتسو غاز ينك اول وقتي شفق دضك در آخر
 وقتي صبح وقتند اوجله اولان وقتد **ص**
 وترك وقتي يتسو غاز ندضك آخر وقتد و اوجله
 تراويحك وقتد اصح بودر كيم يتسو غاز ندضك
 صياحك اول وقتد دكبي اولان وترد اول
 ياكلر اولوق جاي زور اما بعضيلر ايدر يتسو غا
 زيله وترك ما بيند اولاجا زور ديشلر **بعضيلر**

ههيا کچه قلمخو کرکه • واکریتسودن صکر، ویا
 خود و ترد نضکر • ویا ما بینلرند، اولورسه جایز •
 دیشلر **صده** صباح غازی بی ترتیب ایله قرقا ایت مقدار
 ادا ایلیوب • واکر حدث واقع اولورسه یینه تکرار ایت
 الوب ادا ایتکم تیشمکم قابل ولیجی مقدار کی تاخیر اتمک
 مستحب **صده** یاز کونلرند، اولیل غازی تاخیر ایدوب
 وقیشی کونلرند، تقدیم ایدوب اول وقت قلمخو
 مستحب **صده** اخشام غازیند، استعمال مستحب • اما
 غیم اولیجی تاخیر ایلمک مستحب **صده** وتری ایزلیله
 دک تاخیر مستحب • اکرا ویا غیمه اعتماد وارسه •
 کون دوغ کی وز والد ایکی • وغایب اولیور کی غازی
 قلمخو و سجده تلاوت اتمک و میت غازی قلمخو جایز
 دکله **صده** فاما کون غایب اولیور کی اول کونلر کله
 سنی قلمخو جایز • **بوفصل اذانی بیان ایدوب** فرضی
 اولای غازی لک ادا سبجوب ویا خود قضا سبجوب

اما اگر طوردوغی برده صاغنه وصولنه دوغماک ایله
 هر جانینه اعلام میتس اولورسه دونوب صاغ جانیند
 حی علی الصلوة • وصوله جانیند • حی علی الفلاح • دیه •
 وصباح اذاند • حی علی الفلاح دید کد نضکر کی
 کون الصلوة خیر کی التوم دیه **صده** غانه اقامت
 دخی اذان کبید • اقامت اید کسه قبلیه متوجه
 اولوب واکلمیوب تیز اوقیه • حی علی الفلاح دید کد
 صکر کی کون • قد قامت الصلوة • دیه • اما اقامت
 صکر سویلییه • واما اقامتد برملغخ قولاغنه التیمه
 و حی علی الصلوة • حی علی الفلاح دید کد صاغنه وصولنه
 دوغماک اقامتد لازم دکله • **صده** برمسک قضا یه
 قالمش غازی لری اولسه درسه هر بروقت ایچوب بر اذان
 و براقامت اتسوب • درسه هان اذاکر وقت ایچوب بر اذان
 و براقامت اتسوب دیلرسه هان اذاکر وقت ایچوب
 اذان اوقوب غیر یلرند الخقا اقامت ایلسوب •

اذانی اوقوب سنتد **صده** ودخی وقتد اول اذان
 اوقوب جایز دکله • کپر و وقتد صکر کذاک جایز دکله
 اما اگر کم وقتد اول اذان اوقسلر عاده اولنه
 وقت داخل اولیجی مؤذن اولای کسه کلوب
 قبلیه فر شو متوجه اولوب دخی بر ماغنی ویا خود
 الخی قامغنه قویوب اذانی اقیه **صده** اما تفتی وتر
 جیح اتمیه یعنی کلملر نوحه فرلر نوحه کاتنه و سکاناته
 ومدلر بنه تمام رعایت ایدوب ناقصی وزاید اتمیه
 و تیز اوقیه • ودخی مؤذن اذاند، بویله اوقیه • الله
 اکبر • الله اکبر • الله اکبر • الله اکبر • اشهدان لا اله الا
 اشهدان لا اله الا الله • اشهدان محمد رسول الله
 اشهدان محمد رسول الله • حی علی الصلوة • حی علی الصلوة
 حی علی الفلاح • حی علی الفلاح • الله اکبر • الله اکبر
 لا اله الا الله • اند • حی علی الصلوة • حی علی الفلاح •
 او قد قد صاغ جانینه وصول جانینه متوجه اول •

اما اقامتد تخیر دکله • بیا کهر وقتک قضا سبجوب
 اقامت ایلیه • مراهق اولای صبی و عبید و ولد زنا
 وخی • اذان اوقوب جایزدر **صده** ابدستی اولمیان
 کسه اذان اوقوب جایزدر **صده** جنب اولای مکینه
 اذانه اوقوب مکر وهد **صده** بالغ اولما مشی اوغلا
 اذان اوقوب مکر وهد **صده** اما قی بو نلر اذان
 اوقسلر کی و عاده اولور **صده** اما فاسق اذان
 اوقوب مکر وهد • ودخی بر کسه او تور کون
 اذان اوقوب مکر وهد • اما اگر بو نلر اذان
 اوقسلر احان اولتماز **صده** مسافر اولای کسنیه
 اقامتی ترک ایلمک مکر وهد • اما مسافر و طیوب
 مسجدد جماعتله نماز قلمه کسنیه اذان ترک
 ایلمک و اقامت ترک ایلمک مکر وهد • اما بر کسه
 بر شهرده اوند غازی قلمه • اذانی و اقامتی ترک ایلمک
 مکر وهد دکله • **بوفصل غازیک شرایطی بیان ایدوب**

نجاستی توفی ایله نماز قبول صکره اعاده اغیه ✓
 اگر توبتک جمعے جسی اولسه ✓ یا خود توبتک یاک
 اولایریک ربعدن دخی از اولسه و نجاستی از ال ایسته
 اولسه افضل بود که پسی چپله قلیوب اور توب
 قیل عورتی ✓ اما اگر برکستک توبتک ربی
 طاهر اولسه و نجاست کیدر نسته اولسه البته
 نمازک اول توبل قلمق کر کدر ✓ ربی طاهر توبی و ربی
 چپله ق قلمق جایزه کلد ✓ اگر برکستک کی توب اولسه
 ودخی ایکسند نمازک مانع اولجق قدر نجاست اولسه
 و اوله نجاست از ال ایدر نسته بولسه و اول ایکی
 توبک قتی سنک نجاستی ربی قدر اولسه آخر ایله
 قلمق متعیان اولور ✓ قلیبه متوجه اولوق دخی
 نمازک شرطیدر ✓ برکسته قلیبه متوجه اولوق
 عدد و توفیق ایله یا بر آخر سبب ایله قادر اولوب
 عاجز اولسه قادر اولور دخی جانیه متوجه اولور قیل

شرطیدر ✓ یعنی نماز قلیله قصد اتد و کفی نماز متصل
 قبول نماز ایله نیتک نابینی یمک و ایچک کی برسنه
 ایله فصل ایلیه ✓ اما اگر نماز لایق نسنه ایله نیت ایله
 نمازک مابینلر فی فصل ایلیسه مثله ابدست الملق کج
 و یا خود مسجد و ارق کی جایزه رضه ایتمز ✓ اما
 افضل بود که نتی همان شروع مقارن قیله لره و نیتی
 دلیل ایله ایلمک مستحب ✓ برکسته نیت ایتمک اولسه
 و یا خود رکوع اوله و یا خود رکوع اوله باشی قادر
 ده اوله تدارک ایلیسه نیت ایچره صلوتی بوز توفیق
 ایسه بوز مانلرده نیت ایتمک احسنه ✓ اوقات
 خمسک فرایضند و جمعه نمازند و بیرام نمازک
 ودخی وترکی واجب اولنلره نیت تعیب ایلمک
 لازم دکلد ✓ اما نافالده و تراویح و دخی ستر
 اگر سنت مؤکد دخی اولور سه مطلق نیت ایلمک فیدر
 مثله اوله نمازینک اداسند نوبت فرضی ظهر ایوم

نماز قیلن کسنه توبی و مکاتی پاک اتمک و ابدست
 الملق و عورتی یعنی ارایسه کو بکدک اشغالی و دخی
 بله اور تمک نمازک شرطیدر ✓ بر عورت خیره اولسه
 ارقیبی و قنندنلر غیرک بر لوبی ار حکمنده در آثار قنی
 اور تمک کر کدر ✓ مکاتبه و مدتوره و ام ولد حره اولوب
 حکمنده ✓ ارک و عورتک اور قسی لازم اولان
 بر لوبند دیزینک ربی یا اوکنک ربی ریزند
 یقار و اوجه سنک به ذکرینک ربی یاد ریزند اشغ
 ایکنک ربی یا یا سنک ربی یا حیلرینک ربی یعنی
 حریت بلو کدک بر بلوک ایچکشی اولسه نمازک جایزه
 برکسته عورتی و ربی مقدارک لباس بولسه
 و یا خود دیلیوب و بولسه نمازک او تور کی قلوب روح
 و بخود ایتمیوب اعاده ایلمک افضل ✓ اما اگر طهر کی
 دخی رکوعله و بخودله قیله رسه جایزه ✓ برکسته
 توبتک نجاستی کیدر جک نسته بی بولمک ایلمک اول

برکسته قیلنه جانیه اید و کی بلسه و بر خیر
 و یور برکسته بولماسه تمام فکر ایدوب هر قتی جانیک
 قیله اید و کمنه ظنی اید سه اوله جانیه متوجه اولوب
 قیله ✓ اما تمام فکر ایوب شروع ایلیسه نمازک جایزه
 اولماز ✓ اگر نمازک قلد قدر صکره متوجه اولور
 قیله جانیه دکال اید و کی معلوم اید نسه ضره ایتمز ✓
 اعاده اولمز ✓ اگر نماز ایچند ایکی قیله بر آخر
 جانب اید و کی بلسه یا خود ظنی غالب اولسه نماز
 ایکی دو نوب او جانیه متوجه اولور ✓ و اگر بر قوه کوف
 یرده اولوق ایله اماملرک نه جانیه متوجه اید و کی
 بلایوب و امامه مخالف اولد قری بلایوب امامک اولد
 اولوب هر بر سی ظنی غالب اولور دخی جهته متوجه
 اولسیر جایزه ✓ اما اگر امام متوجه اولور دخی جانیه
 مخالف جانیه متوجه اولور دخی بلسه یا امامک مقم
 واقع اولسه جایزه کلد ✓ و نیت متصل نمازک

ديسه يا خود هر قنفي نمازك وقتند اولورسه اول نمازك آيا ايتك استسه نويت فرضي الوقت ديسه جايزدر. اما جمع نمازند نويت فرضي الوقت ديسه كفايت ايتن. نويت فرضي الجمعة ديك كر كدر. اصح اولدر كه جمع نماز ندي نيكره اول نماز في قيلول نيت اتكدن. نويت فرضي آخر ظهر اركت وقته ولم اصله بعد ديه كه قلنا جمع جايز اولمزيسه بارك اوله قلمشي اولور. اگر جايز اولورسه فوت اولمش نماز قضاء اغشي اولور. اند نيكره درت ركعت ست قيه. ودخي وترده نويت صلوة الوتر ديه واجب ايد وكي ذكر اتميه. ودخي جنازه نمازند نويت الصلوة لله والدعاء لهذا الميت ديه اگر عورت اولورسه لهذا ميتة ديه. واما كويتيك از ايد وكي عورت ايد وكي بلسه. نويت ان اصلي مع الامام الصلوة على من يصل عليه ديه. ودخي پيرام

اولا واجبدر. وقعد لردن تشهد اوقواق واجبدر نمازك اخوند الشلوم عليكم ديك واجبدر. ودخي تعديل ركات يعني ركوع وسجود تمام اعضا برقرار اولنجه اكلمك واجبدر. نماز قيه را ايكي سجد ايد جك يرك نظر ايتك. ودخي تكبيره اولن بگر ندي جعفر مقوقاد اولور وكي قدرا وكسور وكي دفع ايد. واقامتت حتى على الصلوة دينلداك قالفوق وقد قامت الصلوة دينلداك شروح ايتك نمازك اذا بندند. حرمة يعني نمازك اولن الله اكبر ديدك لفظه اللهم هزمه سني واكبرك باسني مد اتميه. صحت افتتاح تكبير ندي را ايسه الذي باشي پر مقلر قوقلر يوشغنه برا اولنجه قالدن سندن. واما عورت ايسه الذي تا او موزونن برا بر قالدن سندن. صحت اگر بر كسسه الله اكبر برينه. الله اجل ديه. اناعظم ويا خود الرحمن اكبر ديسه. ينه جايزدر. صحت

نمازند نويت صلوة العبد ديم. صحت نماز قبولن كسته اگر امام ايسه نماز نيت ايلد وكي پير امام ايد وكنر نيت لازم دكلدر. اما اگر امامه او يان كسبه نيت اتسه هم نماز وهم امامه اقتدا اتد وكنه نيت ايتك لازمدر. امامه اقتدا سنه نيت ايتك اقتداء بهذا الامام ديك دخي افضلدر. **وفصل نمازك في صلوة واخبار في بيان ايدن** نمازك في صلوة التي در آخر عمره. وقيام. وقراءة. وركوع. وسجود. ومقدار تشهد قعد اخره. نمازك صلوة پير. وكند وفعاله نمازك حتى تحقق فرضه مثلا. **دسه** م عليكم ديك كبي. صحت ودخي نمازده فاتحه اوقواق واجبدر. وضعت سورة دخي واجبدر. وركعة واحد سجدة كبي مكررا اولان سنه ره ترتيب واجبدر. ووترده قنوت. وجهله اوقنوت يرد مجهرله واخفاله اوقنوت يرد اخفاله اوقنوت واجبدر. صحت ودخي قعد

الله اكبر برينه سبحانه الله ديسه جايزدر. صحت الله اكبر برينه. لا اله الا الله ديسه ينه جايزدر. صحت الله اكبر فارسي ديسه جايزدر. ودخي الله اكبر فارسي كخي بزرگ است ديك جايزدر. صحت الله اكبر برينه. اللهم اغفر لي ديك ويا دعا الورود بر نسته ديك جايزدر. كلدن. امام اول كسسه الله اكبر جهله ديك سندن. واما امامه تابع اولن ستره تكبير ايتك كر كدر. صحت بر كسسه نماز قنوت دلسه ذكر اولن اولوزن الذي قوقلر بر ابرينه قالدن الله اكبر يود. صاحت كوي بكنك اشاغه ياننه قويه قنوتد وميت نمازند دخي بوجمله اولور. صحت اما ركوعد قالدن قلدن پيرام تكبير لر نيك ماينلر الذي برين كتور ميه بلكه اشاغه ضالويوه. صحت بواسلوه اوزن الذي طوتد قد نيكره ستر اتنايدن يعني سبحانه اللهم ولجهدك وتبارك اسمك وتعالى

جذک ولا آله غیرک دیه **ص** یا بپریم نمازین
اولان تکبیر لوی بووجه اوزره ثنا ایند کز نصکر
س اعوذ بالله من الشیطان الرجیم **ب** بعد بسبب
الرحمن الرحیم **ص** اندنصکره سورۀ فاتحہ
او قیوب بر سورۀ دخی صتم ایلیه **و** یاخود اوج آیت
صتم ایلیه **و** اما فاتحہ ایلم سورۀ ما بین لرف بسبب
دیمیه **و** امام اولان کسته و امامه تابع اولنر
سورۀ فاتحہ ده **س** آمین دیلر **ص** اندنصکره
رکوع ایله یعنی کیلوب الرینک بر مقلرف اچون
دیزلرینه قویه **و** ارقسنی دوز ایدوب باشی
یوقر و طوقیه **و** دخی اشغه دوشورمیه **ب** لکی
ارقسنده بر ابرطوته **و** رکوعه ایکی بارک اوج
سجده زنی العظیم دیه **و** اما نقد زباده دیمیه
افضلده **ص** اندنصکره نماز قیلن کر امام ایسه
باشی **ق** الدروب **س** سمع الله لمحمد دیه **و** دخی

بانی دخی اشغه وارمیه **ص** سجده ده ایکی دخی
سکلف یوکسک طوته **و** دخی قرنی اولوقلر ندی
بعینداید **و** ایقلرینک بر مقلرف قبلیه قرشوطته
ص اما سجده ایدب عشر اولسه قرنی **ق** الدروب
او یلوقلر نه متصل طوته **ص** برکسته نک نماز قلدر
یرده **ص** سجده ایدب جت یر بولنما یوب غایت کثرت اولسه
کند و قلدر دخی نماز **ق** الدروب کسته نون ارقربی اوزره
سجده اتمک جایزدر **ص** اندنصکره الله الکر دیوب
باشی یردن **ق** الدروب برکته تسبیح ایدب جک قدر اوزره
ص ینه الله الکر دیوب او تور میوب و یر دیا غیوب
ایاغ اوزره طور **ص** سجده دن **ق** الدروب اول با
ق الدروب اندنصکره الرنی **ق** الدروب اندنصکره دیز
لرف **ق** الدروب **ص** اما سجده دن **ق** الدروب ایاغ اوزره
طور دقه الرنی **ق** الدروب **و** دخی سبحانک او قمیله
و دخی اعوذ بالله دیمیه **و** فانا **س** الله الرحمن الرحیم

کر برکسته امامه او میخی ایسه امام سمع الله
دیدکده رتبالک الحمد دیه **ص** اما اگر نماز قیلن
یا لکوز کوعده **ق** الدروب **و** غی زمانده ایکنسه دخی
و دخی ایاق اوزره دور **ص** اندنصکره الله الکر
دیوب **ص** سجده ایلیه **ص** اولاد یز لرف یرن قویب
ص والرئی یرن قیوب بارک اوچکره **س** جان
رانی الاعلی دیه **ص** اما الرئی **ص** سجده **و** قولفکر
بر ابرنده اولوق کرکده **ص** اگر باشنده اولان دولبند
اوزرنده **ص** سجده ایلسه **و** یاخود یکی اوزرنده **ص** سجده
ایلسه **و** اگر یرک برک لکین دو یرسه جایزدر **ص**
وهرنسه کم یر اوزرنده اولسه **و** اگر نون اوزرنده
ص سجده ایله کسته نون **ق** الدروب **و** ایدر سه **ص** سجده
جایزدر **و** الا جایز دکله **ق** الدروب **و** اولوق
برک قاتلغنه تمام مشاهده ایدن قصد دخی ایلر

ص مزبور لردن غیرک رحمت اولیده نبه ایلسه
ینه نونک کی ایلیه **ص** ایکنی کعتک نصکره رکوع
ایدوب تمام **ص** سجده اتمک دکنصکره صوله ایاغی دوشون
اوزرنه او تور **و** صلغ ایاغک بر مقلرف قبلیه
قرشوطته **و** الرینک بر مقلرف قبلیه قرشوا
اوزادوب او یلوقلر **و** اوزره قیوب الخیات دنه
و الصلوات **و** الطیبات **و** السلام علیک ایها البقی
و رحمة الله وبرکاته السلام علینا **و** علی عباد الله
الصالحین **و** اشهد ان لا اله الا الله **و** اشهد ان
محمد عبده **و** رسوله دیه **و** اگر کم ینه قلمق البتد لایم
ایسه غیرک نسته او قمیله **ص** فرایضند اول قلن
ایک رکعت نماز قلدر دکنصکره قلناب رکعتلر ده سور
فاتحه او قیوب یر الحق تسبیح ایلسه **و** یاخود سکی
اولوب هیچ نسته او قسه جایزدر **ص** نمازک آخر دن
و ذکر اولناب اوزره او تور **دخی** الخیات **و** قدوس

حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم اوزر صلوات
 ايد يعني بود عاء اوقيه دعا بود **ص** اللهم صل على
 محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم
 وبارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم
 وعلى آل ابراهيم واجم محمدًا وآل محمد كما حجت على ابراهيم
 وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد ديه وبعد صاع جانينه
 متوجه اولوب سلام ويره اند نضك صول جانينه
 متوجه اولوب **السلام عليكم ورحمة الله ديه ص**
 سلام ويردك ياندرند اولان جماعت وملكه سلام
 ويرمك دخی نیت اید و اگر بر جانينك امام اولسه امامه
 دخی سلام ويرمك دخی نیت اید اما كيم امام ياندرند اولان
 بلكه مقابله سندن اولسه صاغنه وصولنه سلام ويردك
 امامه دخی سلام ويرمك نیت اید **ص** اما امام قوم
 وملكه سلام ويرمك نیت اید **ص** امام اولان كسته
 صباح نمازند واحشام نماز نيك ابي اولكي ركعتلرند و

صلوة ايد خطيبين بعيد دخی اولورسه قریب
 اولنر كی ساكن اولوب دكلك واجبه **ص** عجمت
 سنت مؤكده يعني واجبه قریبه **ص** امام اولان
 اولان اولان كسته صلوتك احكامني زياده بلنده اما
 اگر صلوتك احكامني بلكه برابر اولسه قراة اوجه
 اولان كسته اولی دره اگر قراة دخی برابر اولان
 دخی دنيايه ميلي از اولان اخرت ميلي زياده اولان
 اولی دره و اگر بوند دخی برابر اولسلايشي زياده
 اولان اولی دره اگر مذکور لوده دخی جمعا برابر
 اولسلايدك امام اولان حسی خلق اوجه اولان
 خلق ايله خوشيچه دیر بلنده بوند دخی برابر اولسلا
 امام اولان اولان يوزي كوزله اولاندر يعني
 كچه ايله غاري چوقا قاندر حضرت رسول صلى الله
 تعالى عليه وسلم بر كسته كچه ايله غاري چوقا قاندر
 كوندز يوزي كوزله اولور ديو بومر مشده اما اگر

نماز نيك ابي اولكي ركعتلرند چهار ايد اما ابي اولكي
 ركعتلرند صكر قلند ركعتلرند اخفا ايد و امام
 جمع نمازند و بيلام نمازند چهار ايد و امام تراويد
 و تراويد نضك قلند و غي و ترده چهار ايد يعني اوقه
 ياندر اولان مكنتلر ايشتدق و امام اولان
 كسته اولان نمازند و الكند و نمازند اخفا ايد
 يعني الحق كند و سي ايشده جك مقدري اوقه **ص**
 اما نماز قلند كسته يالكز اولسه خي دره يعني چهار
 ايد جك برده چهار ايمزسه جايز دره هر نماز ايقه
 برسور تعيين اولنما مشده و بر كسته سور قافه دن
 غيري بر نماز ايقه برسور تعيين ايدوب اول نماز
 اوله سور دن غيري ايله قلماني مكوهد **ص** امام
 اقتدا ايدن كسته اوقوب امامي دكلك كركه **ص**
 امام خطبه ده اولدق ساكن اولوب دكلك واجبه
 مگر كخطبه ده صلوات عليه ديه كه اول وقت اخفا ايله

يوزي دخی كوزلكه برابر اولسه امامه اولان اولان
 نسبي زياده شريف اولان كسته دره و اگر نسبي دخی
 برابر اولسلايشي زياده پاك اولاندره اگر بوجسته
 دخی برابر اولسلا امامي قرعه ايد لره و يا چود اما
 برسني اختيار ايد لره **ص** ازا اولما مشق فولك امامي
 مكوهد اعلا بينك امامي دخی مكوهد **ص**
 يعني شهر لوده و قصبه لوده اولوب خلاف سمت بيرلر
 اولان كسته لرك امامي مكوهد **ص** فاسقك واعي
 و ولد زانك امامت لرك مكوهد و تا بومذكور
 امامت اولسلا ياز دره **ص** و دخی امام غاري تطول
 اتمك مكوهد **ص** زيو كم نمازده نيجه بيرلر نيجه
 ضعفلر و ارباب حاجات دن نيجه كسلر و ادره **ص**
 امام ايله الحق بر كسته اولسه صاع جانيند دو چو ادره
 دورميه اگر كی كسته اولوب ياد دخی زياده اولورسه
 امامك ادرند دور لره **ص** ارا دم سز عورتلر عجمت

اولوب غان قلفق مکر وهدد اما اگر قلسلر جایز در
 امام لرب اولان عورت اوکلونیه کجیوب بلکم اورته بیرلر
 دور **صد** تاز عورتلر جماعته حاضر اولوب
 ارلزله غان قلفق مکر وهدد اما قلیقلر صباغ غان
 واختام غان نه ویتسو غارینه حاضر اولوب جماعتله
 قلفق ده نسنه یوقده **صد** اول صغنه ارلرد و
 اند فصرک تاز اوغلا نلرد و عقی کر کدر **صد** اگر بر
 کسوک یاننده برآ بر بر تاز عورت دور و دخی بیلر
 بر پرده اولیبوب رکوع و سجود ایله اولان غان لرب
 اشترک اوزر معاقلسلر اول کسوک غانک فاسد
 اولور **صد** اما اگر اول عورت ایچون امام اولغز نیت
 اولنسه ایچق اوله عورتک غانک فاسد اولور
 اگر یاننده بر اورد و روب غان قیله عورت کند و فرسی
 دخی اولور سه حکم بویله **صد** تیمم ایله اول کسکه
 ابدستله اولان کسکلر امام اولوق جایز در **صد**

دخی ای رکعت غان نذر اتمشی اولسه برک برنه اقتدا
 ایلمک جایز دکلر مگر که برینک نذر ع بعینه اول
 برینک نذر اتمدی اول اوله وقت جایز در **صد** بر عورت
 انه امام اولوق جایز دکلر **صد** عاقل بالغ اولمیان اوغ
 امام اولوق جایز دکلر **صد** بر طاهر اولان کسکینه
 صاحب عنرا اولان امام اولوق جایز دکلر **صد** اخی اول
 کسکینه قراوته قادر اولان کسکینه امام اولوق جایز دکلر
صد رکوع و سجود له قله کسکینه ایما ایله قراونه او یق جایز
 دکلر **صد** فرضی قله کسکینه نافله قله کسکینه اقتدا
 ایتمک جایز دکلر **صد** بر امام قلد و دخی فرضک غیرک
 بر فرضه نیت ایدوب اوله امامه اقتدا اتمک جایز
 دکلر **صد** بر کسکینه امامک ابدستسز قلد و غنی بلس
 غانک جایز دکلر اعاده اتمک لاند **صد** والله اعلم
بوفصل غانده مکروه اولنلری بیاید **صد**
 غان قیله کسکینه توبیله و یا خود بدینله او یق مکره

ابدست الدقه ادک اوزر مسح ایدله کسکینه مسح ایدوب
 ایاغی یوینلر انعام اولوق جایز در **صد** او تودر کی
 غان قله کسکینه ایاغ اوزر قله کسکلر امام اولوق
 جایز در **صد** بروقتک فرضی قلی کسکینه بر آخر
 کسکینه نافله نیت ایدوب او یق جایز در **صد** نافله
 قله کسکینه یینه نافله قله کسکینه اقتدا ایتمک جایز
 بر غانک قلفغه ییله ایلدی کسکینه یینه ییله ایلینه
 اقتدا ایلمک جایز در **صد** مثله بر کسکینه ای رکعت غان قیله
 ییله ایلسه **صد** بر آخر کسکینه دخی ایلمک رکعت غان قیله
 ییله ایلسه ایدوب بر برینه امام اولوق جایز در
صد بر غان نذر ایدله کسکینه امام اولوب غان قلفق
 ایچون ایچدی ایلدی کسکینه اقتدا ایتمک جایز در **صد**
 اما نذر ایدله کسکینه ییله ایلدی کسکینه اقتدا ایلمک
 جایز دکلر **صد** نذر ایدله نذر ایدله اقتدا جایز دکلر
 بر کسکینه مثله ایلمک رکعت غان نذر ایلسه و بر آخر کسکینه

صد غان قیله رایلی یا شنگ قیلر فی بوکله یوی
 خود اطرافنده اولان لرب جمع ایدوب صقله قوت
 مکر وهدد **صد** قفتاننی ارقسینه الوب یکلر بی
 کیمک مکر وهدد **صد** غان قیله کسکینه قراجه سی
 کیوب یکلر بی کیمسه مختار بودر کم مکره اولمیه
صد سجد اتمک ایچوب غانده ایلمک سجد ایدمک
 یرفی دوزلمک مکر وهدد اما سجد اتمک ممکن
 اولنسه برکت ایله دوزلدوب سجد اید **صد**
 غانده ایلمک بر مقلر فی جاتلق مکر وهدد **صد** غان
 الی بوشی بوکوبنه قوم مکر وهدد **صد** بویندوب
 ندر و ب صاغنه وصولنه بقاق مکر وهدد اما اگر
 بویندوب و ندر میوب کوزک اوچیله باقسه مکره
 دکلر اما اگر کوسکی قیله ده دوخک مقدارک
 دوسته غانک فاسد اولور **صد** غانده او تودر
 دیزلوی یوقرود یکوب اللرب یی اوزر قوم

برکسته کچسه نمازک فاسد اولان. لکن اول کچن
 کسته کنه کار اولور. صحرا ده نماز قیله کسته
 اولندن ادم کچکی طی ایسه اوکنه بر ستره دکن
 کرکده. **ص** ستره نیک اوزونی بر ذراع و قاله لخی
 بروق قدر اولور. **ص** اما اگر ستره ایله نماز قیله
 کسته نوک مایینلور ندی ادم کچک دلسه اول کچک
 استیله کسته بی اشاعت ایلیه یا خود تسبیح ایله
 منع این اما ایکی ایله ایسه **ص** امامک ستره بی
 جماعته دخی کافیده والله اعلم بالحق.

وهصل نمازده ایکی ابدستی بوزلشی تشبیه ایله

برکسته نمازده ایکی ابدستی بوزلسه اصله تکلم ایلیه
 یتنه ابدستی الوب اوله شروع اتدوک نمازده باقی قره
 دیلرسه ابدستی الودخی بره کلسون ده تمام ایلسه اما
 اگر اوله نمازده یتنه اولندن شروع ایدرسه افضلده
ص برکسته امامه تابع اولمش ایکی ابدستی بوزلرک

اصله تکلم ایلیه وارو ابدستی الوب و اگر امام نمازک
 تمام اتدک ایسه یتنه الیه کلوب امامک ارد ند
 تمام ایلیه. اما اگر امام نمازک تمام اعشی ایسه
 مأموم مختیر در دیلرسه ابدستی الودخی تمام ایلیه
 و اگر دیلرسه اوله شروع ایلدوک یبرده تمام ایلسه
 و اما اگر کم استیناف ایدرسه یتنه افضلده یعنی تکرار
 اولندن قیلورسه افضلده **ص** اما اگر امام
 اولان کسته نوک ابدستی بوزلسه استخاره ایله
 استخاره اکادیر لکم ابدستی بوزلسه امام ایلیه
 د ووب دخی ارد ند اولان صفیه برکستیه اشاعت
 ایلدوب تقدیم ایلدوب یرینه امام ایلیه. اما کم تکلم
 ایلسه جمیعاً نمازک فاسد اولور. **ص** نمازده ایکی
 برکسته نوک ابدستی بوزیلوب نماز بی تمام ایلیک
 ایچوب واروب ابدستی السه کیده کج و کلور کج
 قرآن عظیمه بعضی آیت اوقسه اوله نمازک یتنه تکرار

اولندن شروع ایتمک لازم اولور. اگر نماز صحرا ده
 قیله رلرسه امام اولان کسته صفر دن طشره جعفر
 دن اوله استخاره ایتمک جایزده. اما اگر مسجد ده
 اولسر مادامک مسجد دن چقیه استخاره ایتمک جایز
ص اگر که صحرا ده ایکی صفر دن ایریلوب. و یا مسجد ده
 ایکی مسجد دن چیقوب استخاره ایتسه نماز لوب
 فاسد اولور. **ص** بر امام نمازده حصراً ولسه یعنی نماز
 جایز اولجوق قدر قراة قادر اولسه امام اعظم رضی
 عنه قوب اوزر استخاره ف جایزده. اما امامیه قوب
 اوزر جایزده کله. **ص** امام دخی استخاره ایلدک بعضی
 ابدستی الوب اگر اوله امام نمازک تمام ایلدک ایسه
 یتنه کلوب آنوک آرد ند بقیة صلواتی تمام ایلسون
 و اگر نمازک تمام ایلیش ایسه امام بی برده. اگر که دیلر
 ابدستی الودخی برده تمام ایلسون یته اولکی برده تمام
 ایلسون. برکسته رکوعده و یا سجوده ایکی ابدستی

بوزیلوب پیسی تکرار ابدستی الوب نماز بی ادا ایتمک دلس
 یتنه اوله ایچند ایکی ابدستی بوزلشی اولان رکعی
 رکوع یا سجوده ایسه اعاده ایلسون **ص** برکسته
 نمازده ایکی جنون عارضی اولسه و یا خود کوزلرک
 قراروب عقلی ورتالسه و یا او یوب احتلام اولسه
 و یا خود قهقهه ایلسه اوله کسته یتنه تکرار نماز
 اولندن شروع ایلسون **ص** و دخی برکسته نمازده
 ایکی قصد له نماز بی بوزسه. یا خود باشی یاریلوب
 و یا خود ابدستی بوزلشی صنوب مسجد دن چقسه
 و اگر صحرا ده ایسه صفر دن ایرلشی اولسه بعد ظاهر
 بولنوب ابدستی بوزطامشی اولسه اوله کسته نوک
 نمازک فاسد اولور. و اگر نمازده تشهد دن نصکره
 ابدستی بوزلسه ابدستی الوب بعد سلام و یرده **ص**
 برکشی اگر نمازده تشهد دن نصکره قصد ایله ابدستی کند
 بوزسه و یا تکلم ایلسه و یا خود نمازک بوزلجوق قدر

رعایت اولنور مکرر فوت اولان غانن التي وقتك غان
 لرندادخي زياده اولاد اوله زمانه فوت اولمش غان
 لرك مابينلرندادخي ترتيب لازم دكله **ص** ودخي برضا
 ترتيب كسته فوت اولمشي غانزي واريد وليكي اونسه
 بعد قضا ايلدين بروقتك غانزا ادا ايلسه بعد تذكر
 ايلسه اوله ادا اولنغا غان ضرر حكم اولمان الحظ همان
 اوله فوت اولان قضا ايلسون **ص** بر كسته نك اولون
 و صكره دن فوت اولمشي مجتمعه غان لرك اولسه بعد
 فوت اولمشي اولنلركي دخي تذكر ايلسه وقتك كجوا
 ذمه مانع اولمان **ص** بعد بر كسته نك فوت اولمشي
 غان لركي چوق اولسه قضا ايلكم دخي شروع ايلسه تعيان
 ايلكم لازمده **ص** مثله فله كو نك صباح غان نيت اتم
 ديه يا اوله غان نيك و يا خود مثله فله كو نك
 اوزر عيه قضا لازم اولان ظهر لرك و يا عصر لرك
 اولكي سنه و يا آخركي سنه نيت ايلدم دير **ص** دخي

قضايه قله **ص** مكره دخي قضا سنه نيت بو وجهه
 اولور **ص** مثله فله دن رمضان صوملر ندي اوزر عيه قضا
 لازم اولنلرك اولكسي و يا آخر كسي قضا ايلكم نيت اتم
 ديه والله اعلم بالصواب **و فضل وترك و نوافل لركي ايدم**
ص پسي و ترا اعتقادا و عا مافرض دكله انوك ايجوب
 اعتقاد ايدن كسته كاف اولمان **ص** فاتا عماله فرضده **ص** انوك
 بر صاحب ترتيب مثله كم صباح غان في قباله رك و ترك
 قلد و غي اكسه همان غانزي فاسدا ولور **ص** و تر
 اوج ركعتده مابينلرند سلام اولمن بلكه عام اولدوق
 سلام و يريلور **ص** و ترك هر بر ركعتده سوره فلقه
 و ضم سوره اولنور **ص** او چي ركعت نوك ركوعند اوله الذي
 قوللرند براق لدر و ب الله اكبر ديوب بينه اللريجي
 بركي بري اوزر نيت قيوب دخي قنوت دعاسي اوقيه
 بودر **اللهم اننا نستعينك ونستغفرك ونستعذب
 ونؤمل فيك ونؤوب اليك ونؤمل عليك**

ص تا اكر اكنديده اوله ديلر بيه اكي ركعت غان قيله **ص**
 اختتام نماز نديفكر ايك ركعت غان قلوب ستنده **ص**
 يتسو غان نيك فرضنده اوله درت ركعت و صكره ايك ركعت
 ستنده اتان درت ركعت قيار بيه مستحبه **ص** و دخي
 جمع غان ندي اول بر سلام ايله درت ركعت غان قلوب
 ستنده **ص** و دخي جمع دنيك بر سلام ايله درت ركعت
 غان قلوب ستنده **ص** اوله غان ندي اول قلناد درت
 كعت ستنك اولكي قعد سند و جمع غان ندي اول
 قلناد و دخي صكره قلناد درت ركعت ستنلرك اولكي
 قعد لرند خياني او قد قديفكر صلوا دعاسي اوقيه
 تا اكر اوقر بيه بعضي مشايخ قند سجد سهولازم
 اولور و بودكر اولان درت ركعت ستنده و جمع
 ذك اولكي و آخركي ستنلرند قعد اولي سند قالفون
 او چي ركعتنه شروع ايلجك سبحانك اوقيه
 تا بولردن غيركي اولان درت ركعت اولان ستنلر

ص تا اكر اكنديده اوله ديلر بيه اكي ركعت غان قيله **ص**
 اختتام نماز نديفكر ايك ركعت غان قلوب ستنده **ص**
 يتسو غان نيك فرضنده اوله درت ركعت و صكره ايك ركعت
 ستنده اتان درت ركعت قيار بيه مستحبه **ص** و دخي
 جمع غان ندي اول بر سلام ايله درت ركعت غان قلوب
 ستنده **ص** و دخي جمع دنيك بر سلام ايله درت ركعت
 غان قلوب ستنده **ص** اوله غان ندي اول قلناد درت
 كعت ستنك اولكي قعد سند و جمع غان ندي اول
 قلناد و دخي صكره قلناد درت ركعت ستنلرك اولكي
 قعد لرند خياني او قد قديفكر صلوا دعاسي اوقيه
 تا اكر اوقر بيه بعضي مشايخ قند سجد سهولازم
 اولور و بودكر اولان درت ركعت ستنده و جمع
 ذك اولكي و آخركي ستنلرند قعد اولي سند قالفون
 او چي ركعتنه شروع ايلجك سبحانك اوقيه
 تا بولردن غيركي اولان درت ركعت اولان ستنلر

انا فرضی اولان نماز لوک بودجهله قلمق جائز دکلد
 مکرکه ضرورت ایله لازم کلم **ص** فاما سستلر بو خصوصده
 نافله حکمند هر طوار اوزره اپنا ایله قلمق جائزده
 برنافله نماز طوار اوزره ایکی ابتدا ایلسه بعد
 اینوب تمام ایلسه جائزده فاما اگر برده ایکی ابتدا
 ایلسه بعد طوار اوزره تمام ایلسه فاسد **ص**
 رمضانده یتسو نماز ندنضکره وتردن اوله تراویح
 قلمق سستده ودخی تراویح یکرکی رکعتده هر اکی
 رکعتده برسوم ویریلور **ص** و بونک درت رکعتده
 برترو چنه دنلور وهر برترو چنه یعنی درت رکعتی
 قلد قدنضکره برترو چنه مقدارک دیلرسه بعضی
 تسبیخلر مشغول اولور **ص** دیلرسه ساکن اولوب
 بر مقدار استراحت ایچوبه اونوره **ص** تراویح
 ار لره و عورتلره دخی سستده **ص** برکسته تراویح
 ترک ایلسه اصله قضا لازم دکلد **ص** ودخی تراویح

لیجه تک تک اولنک آخرینه دکیه تاخیر
 ایلهک مستحیدر **ص** ودخی برکسته یتسو نمازنی
 یا لکنز قلمسه تراویحی امام ایله قلمق جائزدر **ص**
 برجماعت فرضی جماعت ایله قلمغی ترک ایلسر
 ایدر **ص** تراویحی دخی جماعتله قلمق کرک **ص** برکسته
 دخی تراویحی امام ایله قلمسه و ترکی امام ایله
 قلمق جائزده شویله معلوم اولاک رمضانده غیر
 زمانلرده و تراویح جماعتله قلمق جائز دکلد **ص** والله
 اعلم بالستور **وضعی فضلرده امام اقتدا اتمک بیلر **ص****
 برکسته وقتک فرضنه شروع ایلمشی ایکی ینه
 بعینه اوله قلد ودخی نماز ایچوبه جماعت ایله اقامت
 اولنسه **ص** و اگر اولکی رکعتده اولوب دخی سجده ایله
 ایسه نمازنی بوزوب که جماعت توایی قصد
 ایدوب **ص** دخی امامه اقتدا ایلیه **ص** و اما اگر سجده
 ایلمشی ایسه و اگر اوله قلد ودخی نماز درت رکعت دکلد

ینه نمازنی بوزوب آندب امام اقتدا ایلسوب **ص**
 و اما اگر سجده ایلمشی بولنوب دخی قلد ودخی نمازنی
 درت رکعت ایسه نمازنی بوزمیله **ص** یا لکی بر رکعت
 دخی ضم ایلیوب اکی رکعت تمام اولیجی سلام ویر که
 قلد ودخی نافله اولور **ص** بعد امام اقتدا ایدوب اندخی
 ایله ادا ایلیه **ص** و اما اگر اکی رکعتی تمام قیلوب آندب
 اونجی رکعتده اولور سه نمازنی تمام ایدوب بعد نافله
 یه نیت ایله امام اقتدا ایلیه **ص** و اگر کندک دکلد ایسه
 زیر اکیم کندیدنضکره نافله مکرهده **ص** اما برکسته
 بلاه عذر قصدم عبادتی بوزمق حرامده **ص** فاما
 بریا لکوز قلمق کسته جماعت ایله نماز قلمق ایچوب
 و یا خود اوله نمازنی قلمق کسته اوله نمازنیک سستی
 قیله رکوع اقامت اولنسه و یا خود جمعه نمازنیک
 سستی قیله رکوع خطبیه شروع اولنسه اختاره و از
 در بعضیلر ایدر ایکی رکعت تمام اولیجی قطع ایله

دیمشله **ص** فاما بعضیلر ایلمشی کیم درت رکعت تمام قله
 دیمشله **ص** برکشی مسجدده ایکی اذان اولنسه
 اوله مسجدده نماز قلدب چقوب کتمک مکر وهدر **ص**
 مکرکه بر آخر جماعته مؤذن و یا خود امام اولاک اوله
 جماعت ایچوبه کید **ص** و یا خود برکتره اوله نمازنی
 و یتسو نمازنی قلمق بولنسه و ینه اوله قلد ودخی نماز
 ایچوبه اذان او قمتی اولسه ایدر **ص** اوله زمانده
 چیقوب کتمک جائزدر **ص** ودخی بر مسجدده اقامت
 اولنسه چیقوب کتمک مکر وهدر **ص** مکر که صباغ نمازنی
 و یا خود کندک نمازنی و یا اختتام نمازنی قلمشی
 بولنسه و اقامت دخی بونلر ایچوبه اولسه اول کیمینا
 چیقوب کتمه بی جائزدر **ص** و یا خود بر آخر جماعته
 امام و یا خود مؤذن اولسه اقامت دخی اولور سسته
 چقمه بی جائزدر **ص** فاما اگر اوله و یا خود یتسو بی
 قلمشی بولنسه ینه اوله قلد ودخی اوله و یتسو ایچوب

قلتی اولمز **ص** و دخی برکسته مسجد کلوب نماز کجی
 ایل قلیتی بولسه اولاستنی قیلوب فرضنی قیلوب مکرک
 وقتد مضایقه اولاک سنی ترک ایلیه **ص** و دخی
 برکسته بر امامه رکوعده ایکی اقتدا ایدوب کدوسی
 رکوع اتمسه بلکی ایاق اوزره طورسه حقه امام رکوع
 قالمسه اول کسنه اول رکعته یتشمشی اولمز **ص**
 و دخی برکسته امامه اقتدا ایلسه اول امام رکوع
 قریب ایکی مقتدی امامدن اول رکوع ایلسه
 دخی طورسه حقه امام رکوع ایدیلجه دهنه غازی
 جایزدر اول کسنه اول رکعته یتشمشی اولوز
توفصل مرضی اولان کسنه غازی نج قیلوب اولد
 بر مرضی اولان کسنه قیامه قادر اولسه او تور
 و یاخود قیامه دور مغله مرضی زیاده اولقدن قوت
 و یاخود برکشی ایاق اوزره دور مغله کم مرضیم
 اکلورد یوقوز قسه و یا باشی دوغالدن قوز قسه

اقامت اولنسه چیتوب کتمی مکر و هده بلام نافلیه
 نیت ایدوب دخی امامه اقتدا اتمک کرکدر **ص** و اگر
 برکسته صباح غازی نیک جماعت ایله قلماسی فوت
 اولدک قوز قسه سنی ترک ایدوب امامه اقتدا
 ایلیه **ص** و دخی برکسته صباح غازی نیک بر رکعتنه
 یتشمکی اومسه همان سنی قلوب بعده اقتدا اید انا
 صباح غازی نیک سنی قضا اولماز مکر کم فرض بیل
 فوت اولمش اول فرضه تبعیت ایله سنی دخی قضا اید
ص اولیله نماز نیک سنی فرضی جماعت ایله قلمق
 الجود ترک اولنور و فرضه نیک اولان اکی
 رکعت سندن اول قضا اولوز **ص** فاما صباح
 غازی نیک سنی ایله اولیله غازی نیک سندن غیر
 سندر ترک اولنسر قضا اولمز لر **ص** و دخی برکسته
 دهر رکعت اولان غازی نیک بر رکعتنه سنی یتشمشی
 اولسه اول کسنه جماعت فضلنه بولور اما جماعت ایله

ایاق اوزره طور مغه قادر اولسه امار کوعه و بیجوه
 قادر اولسه اول کسنه ایاق اوزره ایما ایلمکدن
 ایسه او تور رکشی ایما ایلمک افضل **ص** و دخی
 برکسته نماز ایچنده ایکی مرضی اولسه دور مغه
 قادر اولنسه نمازنی بوز میوب او تور رکشی اتمام
 ایلیه و اگر او تور مغه دخی قادر اولنسه ار قسی
 اوزره و یاخود برجانی اوزره یا توب دخی ایما
 ایلیه **ص** و دخی بر مرضی او تور رکشی رکوعله
 و سجودله نماز قیلور ایکی صحت بولسه غازی نیک
 باقسنی ایاق اوزره قیلوب تمام ایلیه **دور** و دخی
 ایما ایله غازی قیلور مرضی نمازده ایکی رکوعه
 و سجوده قادر اولسه نمازنی اتمام ایلیه بلکی
 ابتداء دن شروع ایدون جمعاً رکوع و سجود ایله
 قیلوب **ص** برکسته نوزک برکون برکجه یادخی
 از زمان عقلی زائل اولسه اول وقتد فوت اولان

و یاخود ایاق اوزره طور مقدیم حکم اضطراب چکسه
د ایدکی بیجه درلود یلرسه او تور **ص** او تور رکشی
 رکوع ایله و سجودله نمازنی قلم **ص** فاما اگر کم او تور
 مغه قادر اولوب و لکی رکوع و سجود ایلمک قادر
 اولسه ایدکی اول کشی او تور ب دخی ایما ایلم قیلور
 یعنی کم باشیل رکوعه و سجوده اشارت ایلیه **لکن**
 باشنی رکوعه اید کندن سجوده دخی زیاده اید
ص فاما سجده ایلمک ایچون بر نسته قادر ب یا
 شنه طوب سجده ایتییه و دخی برکشی او تور مغه
 قادر اولسه ایاق لر فی قبلیه قشوا ایدوب ار قسی اوزره
 یا توب باشیل رکوعه و سجوده ایما ایلیه **ص** فاما
 اگر یانی اوزره یا توب دخی قبلیه متوجه اولوب
 دخی باشیل ایما ایلسه جایزدر **ص** و دخی برکشی
 بوجهمله دخی ایما یه قادر اولسه کوز یله یا قاشیل
 و یا قبیل ایما ایلمک جایزدر **ص** و دخی برکسته

غاز لرخ قضا ايليه **صله** فاما برکون برکجه دن
 زياده اولسه و اگر زياده سي بر ساعت دخی اولسه
 قضا ايليه **صله** و دخی برکسته نك عقلي بئك لق ايلو يا
 خمر ايلد ز ايل اولسه برکون برکجه دن زياده دخی
 اولورسه ينه قضا اولور **صله** برکسته نك الذي
 در سکلر ندله و ايا قلري طبو قلر ندله کسلشی اولسه
 اوله کسنیه غاز قلیق لازم دکلد **کتاب** کافی ده
 بويله واقع اولمشه اما بعضیلر دعیشلد ر کم اگر
 آیدست ابي و پرور کسته بولورسه امر ایدوب
 یوزنی و کسلشی اولان یر لری بودر و ب و باشینه
 مسح ایتدیره اما اگر برکسته بولمز ایسه یوزنی و باشینه
 صویه وضع اید و یا خود یوزنی و کسلشی اولان
 یر لری بر دیواره مسح اید و غاز قبل **تاتارخانه**
 دخی بويله واقع اولمشه **بوفصل مسافر اولنرک غاز**
خبر قیاهه ربیان اید و دخی برکسته ساکن اولد

یردن اوج کونلک یوله کتمک نیت ایدوب چقسه
 اوله کسنیه مسافر برلور **صله** اوله کسنیه درت
 رکعت اولان فضلرا و یله و کندک ویتسو غاز لری
 کبی قصر اولوب نما ایکشر رکعت قلیق فرضی اولور
صله اما بر مسافر اولان کسنه اکی رکعت قلیوب بلکه
 تمام درت رکعت قلسه اگر اکی رکعت فضله مقدار فتشهد
 او توجر بعد اکی رکعت دخی قلمشی ایسه اوله اولکی
 رکعت ایل فرضی تمام اولوب صکره قلدغی اکی رکعت
 نافله اولور **صله** اما فرضی تمام اولور دخی کبی سلمه و یوزنی
 بلکه سلمه منی تا خیر ایدوب و نافله ده واجب اولان
 تکبیره الافتتاح ترک ایلد و کجوب اثر اولور **صله**
 فاما اگر تمام درت رکعت غاز قلیوب اکی رکعت
 صکره او توجر میوب بلکه تمام در دخی قلد قرضکره او توجر
 باطل اولور بلکه نافله اولشی اولور **صله** بر مسافر
 تا سفر دن برینه کلخه بو وجهله غاز قصر اولور مکر کم

بر شهرد و یا برکوبده اون بشی کون مقلدی و یا خود
 دخی زياده طوعه نیت اید اول زمانه اول کسنه غاز
 تمام درت رکعت قلسوب **صله** اگر کم بر مسافر بر یرده
 کلوب دخی نیت ایتوب بلکه مرادی ایتیه دخی قالوب
 صکره کتمک دیلیوب پی بو طریقی ایله بر قاج بیل دخی
 زياده اولورسه ينه اکی رکعت غاز قیلور **صله** و اگر بر مسافر
 بر یرده اون بشی کون دو طوعه نیت ایلسه و لکی بر یرده اولیغ
 بلکه بری برینه تابع اولیغ باشقه جمعه لری قلنا اکی بر
 ساکن اولمغه نیت ایلسه ينه اولکشر رکعت
 غاز قیلور **صله** و دخی بر عسکر دارلر اید اولوب اون بشی
 کون اقامته دخی نیت اتمش اولسه لری ينه ایکشر رکعت
صله بر مسافر اولان کسنه مقیم اولان امامه تابع
 اولسه نما ائق تابع اولدوغ وقتده تمام درت رکعت
 قلیق لازم اولور **صله** فاما بر مسافر اولان کسنه مقیم
 اولان ثلوه امام اولسه امام اولان مسافر اکی رکعت قلیق

سلمه و یوزنی و یردک بصله کم کندوب اقد اتمشی اولان
 مقیمه دیه کم سفر غاز لری تمام قیلو کزنی مسافر
 دیمک مستحب **صله** برکسته نك مقیم اکی فوت اولته
 غازکی اولوب و دخی مسافر اکی قضا ایلک دلسه ينه
 یوزنی مقیملر غازکی قضا ایدر کبی قضا ایلسه یعنی درت
 رکعت قیلور **صله** و دخی برکسته مسافر اکی فوت اولشی
 غاز لری ينه مقیم اکی قضا ایلک دلسه ينه مسافر
 غازکی کبی قضا اید یعنی ایکشر رکعت قیلور **صله** بر مسافر
 عاصی دخی اولورسه مثله خمر لقا ایدوب یا خود والدینه
 عاصی اولوب و یا خود قول اولوب قاچوب سفر نیت ایلسه
 ينه نمازکی بو وجهله قصر اولور **صله** اعتبار اصل اولان
 کتوب نیتنه در مثله سفر نیت اینکل عورتک نیتنه
 اعتبار یوقدر بلکه ارنیک نیتی معتبردر و برکشی
 بریکا تابع اولوب ز قلیق بلکه اولان عسکرک
 نیتلر نه اعتبار یوقدر بلکه اعتبار بچک نیتنه در

و دخی بوکر اجینک نیتنه کیر و اعتبار یوقده بلکه اولک
 یعنی آبی اجرت ایله دو توب دز قلندره کسنه نکه
 نیتی مقبره در **صده** برکسته وطن اصلیه بی اولوب
 بعد ائی ترک ایدوب بر آخ برده وطن اغشی اولسه
 اولکی وطنی و وطنقدن چیقرقی مسافر ایکن
 اولیره کلسه مسافر لکنه چقان بلکه نینه ایکشر
 رکعت غاز قیله در **صده** و دخی مسافر اولمقد
 معتبر اولان یرومی ایله و یاخورد استراحت
 ایدرک آدم یور و مسهل اوچکون اوج کجه
 لک یولدر **برکسته** جهان سفره نیت ایتمه مسافر
 اولمز بلکه یوندن چقان کرکه **و دخی** برکسته
 نینه چقان ایله مسافر اولان بلکه نیت ایتمک کرکه
و دخی بر مسافر اولان کسنه طوار اوزده کیدر کی
 قیلده دخی متوجه اولمز سه نافله و سترک عذری
 دخی یوغسه ایما ایله قلیق جایزدر **اما** اگر عذری

بغلغشی اولسه اوله کسینک ایچند او تودر کی غاز قلیق
 جایزدر کله **مکرک** باشی دنه اوله زمانه جایزدر **برکیده**
 امام اولان کسنه غیر کیدر اولانله تابع اولوق جایز
 دکله **مکرک** کیلدر بر برینه یا قشوب برکشتی ولا
 ایدر اوله زمانه جایزدر **برکیده** طشره کنارده
 غاز قیله کسنه کی ایچند اولان کسنه اقتدا ایله جایز
 دکله **و دخی** برکی ایچند غاز قیله کسنه طشره
 کنارده اولان کسنه اقتدا اتمک کیر و جایزدر **اما**
 اگر کی ایله طشره اولان کسنه نکه مابینونک یوله اولسه
 و یاخورد نهرک یه بعضی اولسه جایزدر **و الله اعلم بالصواب**
بفضل جمعه غازی بیان ایدر برکسته جمعه غازی
 واجب اولمکنه مسافر اولوب مقیم اولوق و دخی بری
 اولوب صحیح اولوق کرک و دخی قول اولوب خرقه اولوق
 و عورت اولوب **او** اولوق و عاقل بالغ اولوق و دخی
 که اولوب و یاقتن اولماق شرطدر **برکسته**

اولسه منله که اوغری و یاخود بریرتی جانور اولوب
 کند و سنک و یاخود طوار سیک هلهک اولسندن
 قورقسه و یاخود بالیق اولوب غاز قلیق بر یولسه
 و یا طواری بتمکدن عاجز اولسه یه مزاجی ضعیف
 و یا ائی سرد اولوق و یاخود اگر اینر سه یولدا شلرک
 کیدوب کند و سنه ضرر اولوق احتمالی اولسه فرضکر
 دخی طوار اوزده قلیق جایزدر **و ترا** مایی قوی اوزده
 سنت کیده عذری دخی بوغ ایسه کیر و طوار اوزده قلیق
 جایزدر **برکسته** کی ایچند غاز قلیق دلسه کی هر نه
 جایبه دوغشی ایسه غاز ابتدا ابتدا کده قیلده متوجه
 اولوق **لازمدر** **برکسته** کی ایچند ایاق اوزده غاز
 طور کی غاز قلیقه قادر اولسه **اما** او تور کی قلسه
 جایزدر **اما** افضل اولانی ترک اغشی اولور **برکسته**
 کیدر چقاغه قادر ایکی چقا یوب کی ایچند غاز قلسه
 جایزدر **اما** افضل بودر کم چیقرد **و دخی** برکی کتاره

بولر بولغشی ایکی جمعه غاز ک قلسه جایزدر **و وقت**
 غازی ادا اغشی اولور **صده** بریرد جمعه غازی قلیق
 صحیح اولان نیک شرط اولدر کیم اول یه مصر نیک صحیح
 اولوق کرکه **یعنی** یکی و قاضی بی اولوب حدود اقامت
 اولوق کرکه **صده** بعضلور میشلرد **صده** جمعه غاز
 صحیح اولما سنک شرطی دخی اولدر کیم سلطاً اذینله اولوق کرکه
صده جمعه غاز سیک بر شرطی اولیه وقتیدر **اگر** اوله
 وقتی چقسه جمعه قلیق باطل اولور **انجق** هیا اولیه غازی
 قضا اولور **صده** جمعه نکه بر شرطی دخی جماعتد جماعتد
 اقل مرتبه بی امام اعظم رضی الله تعالی عنه قول اوزره و دخی
 امام محمد قول اوزره امامد غیرکی اوج کسنه اولمقد
 فاتا امام ابو یوسف قول اوزره امامد غیرکی کی کسنه
 دخی جماعتد **صده** جمعه صحیح اولسنگ بر شرطی دخی اذین
 عامدر **حقی** اگر بر سلطان سرائینک قیوسنی قیایوب
 کند و نکه و اعیاله قسلا جایز اولمز **صده** جمعه نکه

خیری بود، امام اولی جایز اولان جمعه دخی امام اولی
 جایز در **صده** مسافرت و مریضت و قولك جمع غازی
 امام اولی جایز در **صده** اما نابالغ و عورتك امام
 اولی جایز در **صده** صاحب عذر اولی و نذر و نحو
 جمع کونند اولی قلدی شهرده اولی غازی جماعتله
 قلدی مکر و هدر **صده** مسافرت و مریضت جمع کونند
 شهرده جماعتله اولی غازی قلدی مکر و هدر **صده** اما
 اگر شهرده اولی و اولیوب جمع قلدی واجب اولی بوده اولی
 جماعتله قلدی جایز در **صده** برکسته نك عذرک بوقا
 ایلی جمع قلدی دن اولی اولی غازی قلدی مکر و هدر
صده اما اگر جمع دن اولی غازی قلدی ایلی نادوم بود
 جمعیه یتشمک سعی ایسه امام اعظم قوی اوزره
 امام یتشمز ایسه دخی اولی قلدی دخی ایله غازی
 باطل اولور **صده** اما امامی قوی اوزره امامه
 یتشمز ای باطل اولی ایله **صده** برکسته جمعه

غازیك امام تشهده ایلی یا خود سجد سروده ایلی
 یتشمه تابع اولیوب جمع غازی امام ایله **صده** جمع کونند
 اولی اولی اذان او قند قد نکلن بیع و اشرا مکر و هدر
 جمعیه سعی اتك کر کرد **صده** جمعه ده امام منبره قماق
 ایله غازی قلدی و سوز سولیک حرام اولور **صده** خطبه و دخی جمع
 غازی تمام ایله **صده** چنان امام منبره چقسه منبر اوزره
 او تورب او کند مؤذن اذان او قیوب بعد امام خطبه
 ایدوب جماعت متوجه اولوب مستمعین اولور بعد امام
 ایله جمع غازی قلدی **صده** برکونید برکسته جمع کون
 شهرده داخل اولسه اگر جمع کون شهرده اولی غازی ایله
 جمع قلدی اولی کسینه واجب اولور اما اگر جمع کون
 و قند اولی و یا خود صکر کتمک نیت ایله ایسه جمع
 قلدی واجب اولی **صده** بر مسافر اولی کسینه جمع واجب
 دکلر مکر اولی بشی کون مقدار دخی در مغز نیت اید
صده جمعه قلدی واجب اولی کسینه لایق اولی

بودر که اولی اذان نکلن همان جمعیه وار اذ نکلن او تور
 دن اولی ایلی رکعت نافله قلدی اثنا ختیه المسجد دیور بعد خطبه
 دن اولی درت رکعت جمع سبتی قلدی بعد خطبه اولی دن آخینه
 دکیه دکلیه اگر بعد دخی اولور سه ینه دکلیه او تورب
 اصلا خطیب خطبه ده ایلی سوز سولیه و غازی قلدی بعد
 امام اقتدا ایدوب جمع فضی اذ ایله **صده** بعد درت رکعت
 جمع سبتی قلدی اما اهتمام ایدوب جمع غازی نکلن و جمع دن
 صکره قلنادی درت رکعت سبتی اولی درت رکعت اولی غازی
 قیلوب نیت ایله که نوبت آخر خطبه ادرکت وقتله ولم اصله
 بعد دیوب نیت ایدوب **صده** بعد اولی درت رکعت جمع سبتی قلدی
 اگر قلنادی جمع غازی جا نورا و ماش اولور سه بار اولی غازی
 قلدی اولور **صده** بعد ای رکعت و یا خود درت رکعت غازی قلدی
بوفصل بیرام غازی بیاق ایله **صده** اوزر لر کونه جمع
 واجب اولی و بیرام غازی دخی واجب اولور **صده** بیرام
 غازی ایله میت غازی جمع اولی و بیرام غازی تقدیم

اولور **صده** بعد میت غازی قلدی **صده** اما میت غازی بیرامک
 خطبه سندن تقدیم اولور **صده** یوم فطره یعنی مضای
 بیرامند مصلی به وار مزدن اولی بر مقدار طعام یک دخی
 مسواک استعمال ایله **صده** دخی غسل ایتمک و کوچک راحلر
 طیب ایتمک مستحب **صده** دخی مصلی به وار مزدن
 اولی لباسک کوچکی کیمک و فطره سنی فقرایه و بریک
 مستحب **صده** و مصلی به کیدر کی یولدن جه ایله تکلیف
 ایله **صده** بیرام غازی نذ اولی نافله غازی قلدی جایز
 دکلر **صده** جمعه غازی شرط اولی و نذر خطبه دن غیر
 بیرام غازی دخی شرط **صده** بیرام غازیك اولی و قی
 کون بر مقدار یوکسک قالدی دخی ایلی داخل اولور **صده** اما
 آخر وقت کون زواله وار خبه **صده** وقت داخل ایچ
 امام اولی کسینه جماعتله ایلی رکعت بیرام غازی قلدی
 طریق بودر که اولی تکبیر ایدوب اللری قلدی برابریه
 قالدیوب **صده** سایر غازی لوده اولی اولی اولی اولی

بریره کتوروب سبحانک اللهم وحمدک وتبارک اسمک
وتعاجدک ولا اله غیرک دیوب بعد او جگه دخی
تکبیر ایدوب هر بر تکبیر ده التری قوتلری بر ابرینه
قالدروب ینه اشاغه صالیو یروب ما بینلرند التری
بریره کتورمیه ص او جخی تکبیر دتصکره التریک صلیغ
صوبی اوزره قیوب دخی سورق فاتحه اوقیوب برسره دخی
ضم ایلیه بعد ایکنی کعته قاقوب اوله فاتحه وضم سور
ایدوب بعد او جگه ینه تکبیر ایدوب دخی هر بر تکبیر
التری کرو قالدروب دخی ما بینلرند التری بریره کتور
اوج تکبیر تمام اولدقدتصکره بر کره دخی تکبیر ایدوب
دخی التری قالدومیوب بلکی هان رکوع ایلیه بعد
سجد لری تمام ایدوب دخی اوتروب تشهد اوقیوب
سهم ویره غان اولدقدتصکره امام خطبیه شروع ایلیه
صد بر کسته بیرام غان فی امامه قلیوب فوت ایلسه
دخی قضا ایلیه صد بیرام ای داخل اولدو دخی ظاهر

عنه قوبی اوزره اما امامی قوبی اوزره عرفه کوننک
صبح غان ندنا ایام تشریفک یعنی عهداخی کونلرینک
در دخی کوننک ایکند بیسنه دکی هر غانک فرضند
صکره تکبیر واجبده تکبیر اعلک بودده الله اکبر
الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر و الله
دیکلده والله علم بوفصل استسقا غان فی بیای اید
صد امام اعظم رضی الله تعاه عنه قوبی اوزره استسقا
الچون جماعت ایل قنور بر غانک مسوی یوقد اما
هر کشتی یا کوز قلسلر جابزدده اما امامی قوبی بودکر
امام جماعتلر ایلسه ایکی کعت غان قیلوب بعد
خطبه اوقیه و دخی قلیله متوجه اولوب دفا اید
ودخی رداسنی دوندیره یعنی اگر ارقه سننه اولان
بؤد کبی دخت کوشه لویسه یرود جانیه اولان
طرفی یوقر کتوروب دخی یوقر اول طرفی اشاغه
اما اگر جنبه اولسه صاغ یا ننی صول یا ننه وصول یا ننی

اولیوب وقت زوالدنصکره ظاهر و ثابت اولسه زوا
لدتصکره بیرام غان فی قلیله لرجا بز دکلد بلکه ایرتسی
قبله کوصده و اگر ایکنی کون دخی بر عنذ واقع اولوب
بیرام زنی قلمسه او جخی کون قلو جابزد کلد صد
یوم اصحی یعنی قریب بیرای دخی یوم فطر کیدی لکی یوم
اصحی بیرام غان ندنا اول طعام بمیوب یکنی غان دخی
صکره بیه تأخیر مستحبده یوم اصحی ده مصلی به کیدی
یولد جهر ایله تکبیر ایلیه صد یوم اصحی نك غان دخی
بعینه یوم فطر نك غان کیدی صد و اگر یوم اصحی ده
بر عنذ ظاهر اولوب زوالم دکی غان قلمسه ایکنی کون
دخی ظاهر اولسه قلمسه او جخی کون قلمه فانا اگر ایکنی
کوند واقع اولسه در دخی کون قلمیه جابزد کلد
صد عید اصحی ده عرفه کوننک صباح غان ندتصکره بیرا
اول کوننک کندوسی آخرینه دکی هر غانک فرضند
صکره بر کره تکبیر ایلمک واجبده امام اعظم رضی الله تعاه

صاغ یا ننه ایلیه ر و دخی استسقا غانته او جکوب بری
برک اردنجه برومک ایله کیره لورودخی اسبابلرینک
بلکجه اولوب اسکیجه لری کیده لره و غانزه کتمز دخی
اول هر کون صدقه و یر ل و کند و کلری زمانده باشلر
اشاخه دو قوب ذلت ایله و حضور علم یوریه کورد واستسقا
ذمیلر حاضر اولیلر و الله علم بالکتمز بوفصل ای کوننک
غان لوبی بلدی نه صد کوننک خسوف واقع اولسه جمعه
امای ناسله ایکی کعت غان قیلوب سائر غان لری هر بر
کعتده بر رکوع اید اما اذان اوقیوب اقا اتمیلر
ودخی امام اولان کسته اوزون سور لراوقیوب تطویل
ایدوب اخفایله اوقیه اما خطبه اوقیه بعد کفتی
آچیلوب منکشف اولنجه دعالو ایلیه امامی قوبی
بودکر جهر ایله اوقیه صد و اگر جمعه امامی حاضر
اولنسه جماعت اولیوب هر برک باشقه قلدنر صد
خسوف واقع اولسه یعنی ای طوتلسه عمتا اولیوب

بلاک هرکتی باشقه یا شقه یا شنه ایکشر رکعت نماز قیلوب
 اندضکره دعا ایله لر و اگر حکم یللا سسه و یا یخ
 حکم قره کو لقلر اولسه و یا خود برعد و د خفا اولسه
 اول وقت ینه هرکتی باشقه یا شنه کی رکعت نماز
 قیلوب دعا و ثنا ایله لر **بوفصل سجده سهو بیایله**
 برکسته غازده واجب اولان سنه قصد ایله ترک ایله
 اول کسنه آخ اولور اما **سجده سهو اولمان** انا اگر
 سهو یله واجب ترک ایله **سجده سهو واجب اولور**
صدی سجده سهو اولد که سلام ویرد کند یصله ینه کی
 کره **سجده ایذو بعد** او توروب تشقه ایدوب صکره
 صلوات دعا سنی اوقیه **صدی** برکسته رکوعی قرآن
 تقدیم ایلمسه **سجده سهو** لازم اولور **صدی** برکسته
 برفضت کی رکعتی قیلوب سلام ویریبوب قالقلو
 ایکی اوجنی رکعتی قالقناخی تاخیر ایدوب تشهد
 دن زیاده بعضی سنه او قورسه **سجده سهو واجب**

او لور **صدی** بعضیلر تشهد دتصکره بر حرف دخی زیاده ایسه
سجده سهو واجب اولور دیشو اما صحیح بر درکم اللهم صل
 علی محمدی دخی دینسه **سجده سهو واجب اولمان** مکر بید کی
 اد اولجی قدر اولد که **سجده سهو واجب اولور** برکسته یا کلور
 کی رکوع ایلمسه **سجده سهو واجب اولور** **صدی** امام جهر یله
 او قنجی یرده اخفا ایله اوقسه و یا خود اخفا ایله او قنجی یرده
 جهر یله اوقسه **سجده سهو واجب اولور** برکسته بر غازده
 ایکی ترک ایلد کی واجب بر اولیوب **بلاک** مکر اولسه ینه
 بر **سجده سهو واجب اولور** **صدی** امام سهو ایدوب **سجده سهو**
 اقتدا اید کسنه ده **سجده ایله** واجب اولور **صدی** فاتما
 امام اقتدا اید کسنه سهو ایلمسه امامه کند و یرده
سجده سهو واجب اولور **صدی** بر امام نمازک بعضی قلدق
 صکره برکسته اقتدا اتمش اولوب امام **سجده سهو** ایلمسه
 وله کسنه امام **سجده سهو** ایدوب بعد نماز ختام ایلمه
ال امام سلام ویرد کند یصله نماز ختام اید یورر کی

سهو ایلمه **سجده سهو واجب اولور** **صدی** برکسته اوج رکعت
 یاد رت رکعت اولان فضل کی رکعتی قیلوب او تور مغ
 اوندوب قالقدم و رکعتی تذکر ایلمسه اگر طور مقدله او تور
 دخی قریب ایلمسه او تورب تشهد ایدوب **سجده سهو واجب**
 دکله اگر دور مغ قریب ایلمسه دوروب نماز ختام
 ایدوب بعد **سجده سهو ایلمه** **صدی** برکسته در رکعت
 فرض قیلوب دو ختر رکعتی تمام اولد قدضکن او تور مغه
 اوندوب بشنجی رکعت باشلسه اگر اول بشنجی رکعت ایچنی
سجده اتمش اولجی اولور سه اول نماز فضل قیلوب **سجده**
 نافله اولور دیرسه او تورب ساوم ویرسون دیرسه
 بر رکعت دخی ختم ایلیوب الی رکعت اولد قدضکن او تور
 سلام ویرسون **صدی** برکسته کی رکعت صیاح فرضنی
 ادا اید یورر کی ایچنی رکعت ایچوب صکره او تورسه
 قالقسه اگر اوله قالقدوغی اوجنی رکعت ایچنی **سجده**
 اتمش ایلمسه فرضنی نافلیه دور اما بوند نافله درخت

ضم ایلکه اجمال اتمیه بوصورتند جایزدر مکر و کله
 بعد سجد سهاوید احتشامک فرضنی تمام قیلوب اوتور
 دخی تشهد ایدوب لکی سهوا ایدوب سلام ویرمدی
 قالفسه اکر اول در دخی رکعت ایچون سجد اتمیشی
 بولورسه همان اوتوروب سلام ویر سجد سهاوید
 انا اکر دخی رکعت ایچون سجد اتمشی اولجی اولورسه
 بر رکعت دخی ضم اید که اوج رکعت فرضنی تمام قلمتی اولور
 و ایکی رکعت نافله اولور بعد سجد سهاوید و بعد
 اولیل و احتشامک ویتسونک فضلرند فضلک بوطریق
 ایله یعنی سهوسیدی ایله نافله اولان غاز لرستتیرینه
 دورمز لک برکسته بر امامه اقتدا ایدوب دخی
 سهوا ایدوب ایکی رکعت نافله اولسون دیوب رکعت
 ضم ایلمش اولسه اقتدا ایدیکسنه دخی امامه
 قلم کرکدر انا اکر نافله اولجی غازی اقتدا ایلی
 افساد ایلسه قضا ایلیه صیاح غانینک ایزند

رکعت اولجی ایچون بر رکعت دخی ضم اتمک اولمز زیرا
 طلوع عجز د صکر نافله مکر وهدر انا اکر برکسته
 احتشامک فرضنی اوج رکعت دضکر اوتور دخی اوتور
 قالفسه اکر دخی رکعت ایچون سجد اتمشی ایسه اوتور
 تشهد ایدوب دخی سلام ویر بعد سجد سهاوید
 انا اکر سجد اتمشی اولورسه نمازک تمام دخی رکعت نافله
 اولور بر رکعت دخی ضم ایلمک احتیاج یوقدر صل
 برکسته دخی رکعت فرضنی تمام قیلوب اوتوروب لکی سلام
 ویرمیوب سهوا ایلسه قالفسه اکر اول قلد وخی بشخی
 رکعت ایچون سجد اتمشی دکل ایسه همان اوتور
 سلام ویر بعد سجد سهاوید انا اکر سجد اتمشی
 اولجی اولورسه بر رکعت دخی ضم اید دخی رکعت
 فرضنی تمام قلمتی اولور و ایکی رکعت نافله اولور یون سجد
 سهاوید انا قلد وخی اکندی دخی اولورسه بولور
 و دخی اکندی دضکر نافله مکر وهدر دیوب رکعت

یقینا ایلسه واکهر زماند شک اتمک عادی اولیون ایلم
 ابتدا شکی اولجی اولورسه ینه تکرار ابتدا ایلسون
 انا اکر شک عادی ایسه ظنی غالب نه نک اوزرینه
 ایسه اولن ایله عامل اولسون انا اکر ظنی غالب
 اولسه اقل اوزرینه بنا ایلسون لکی آخرک اولق ضعیف
 رکعت دضکر اوتوروب بعد بر رکعت دخی ضم ایلیون سلام
 ویرسون و اتماعلم بالقوا **و فضل سجد تله و بی اید**
 قرآن عظیمه اود دخی پروارد کیم برکسته اوقسه
 ویاخود اشنسه واکراشتمک دخی قصد اتمک ایسه
 سجد واجب اولور **صل** سجد تله ووت بووجهاله
 اولورکه تکبیر ایدوب انا اکر ظنی قالد میوب همان
 بر سجد اید و سجد ده دخی سایر سجد لره اولان
 تسبیحی که سجدنی ااعاهه دخی **صل** اندضکر ینه
 تکبیر ایدوب قالفه انا تشهد و قیه و دخی سلام
 ویرمیوه **صل** و اوله اود دخی موضعک بری

اوتور سلام ویرمه اوتوروب قالفسه اکر اوله قالد
 اوجنی رکعت ایچون سجد دخی اتمشی اولورسه همان
 اوتوروب سلام ویر بعد سجد سهاوید انا
 بوصورتند نافله ای رکعت اولسون دیوب رکعت دخی
 ضم اتمیه زیرا صیاح غان دضکر نافله مکر وهدر
 فاما بوطریق ایله سهوا اولنسه اکندی دضکر نافله
 جایز اولورنتکم بیلک اولندک برکسته نافله غانند
 ایکن سهاویدوب قعد اولی تی ترک اتمسه غان فایند
 اولمز فاما قعد اخیره سلامه دضکر سجد سهوا
 ایلیه برکسته کند و بی مسافر ظنی اید و سلام
 ویرسه ویاخود قلد وخی غانک جمعه غانک ظنی
 ایدوب سلام ویرسه قلد وخی غانک فایند اولور
 سجد سهوا اولمز برکسته اوله نک فرضنی ای
 رکعت اولور ظنی ایدوب سلام ویرسه فایند اولور
صل برکسته شک ایدوب قاچ رکعت قلد وخی

کند و بعد سجده ایلمک واجب اولمز. **د** اما امامه اقتدا ایلمک
 کسنه نك آیت سجده تلاوة ایلدو کیم فی خارج برکسنه
 اشتسنه اوله کسنیه هان سجده واجب اولور **ص** برکسنه
 غازده آیت سجده تلاوت ایلمسه دیلرسه هان سجده تلاوت
 ایچون ایچون رکوع ایلمسوز دیلرسه هان سجده ایرو
 یینه قایم اولسوز اما غان ایچون اولاد کوع و قان ایچون
 اولان سجود اگر هان تلاوت عقبنده اولور لرسه
 سجده تلاوت برینه قایم اولور و اگر تلاوت ایچون
 اولور یینه نیت دخی اتمز لر ایسه **ص** برکسنه غان
 ایکی غازده خارج برکسنه نك آیت سجده تلاوت
 ایلدو کیم اشتسنه اوله کسنه غان ایچون سجده ایلمیه
 بلکه غازده فصلک سجده ایلمیه و اما اگر غان ایچون
 سجده ایلمسه اوله کسنه سجده اتمشی اولماز یینه
 غازده فصلک تکرار سجده تلاوت ایله اما غان کیم فایده
 اولمز. **ب** برکسنه امامک آیت سجده تلاوت ایلمسه امامده

سوره اعرافک اخر نند **د** و البخی سوره حدیثه و اوچی
 سوره فخره و دخی **د** بخی سوره بی اسماء شلدره بشخی
 سوره مرعیدنه و البخی سوره حجت اولنده **د** و
 یدبخی بی سوره فرقانده **د** و سکن بخی بی سوره عم
 و طقوزنجسی سوره الم تنزیلده **د** و او بخی بی سوره
 صی **د** و او ب برنجی بی سوره حم السجده **د** و او ب
 لیخیس سوره و الخیم **د** و او ب او بخی بی سوره
 اذ السماء اشقت **د** و او ب **د** درنجسی سوره
 اذ الیاسم ربک **د** برکسنه بو مواضعی فارسی
 ایلمدخی اولورسه یینه سجده واجب **ص** بر امام
 اولان کسنه آیت سجده اوقسه سجده ایلمسه اوله اما
 اقتدا ایلمه کسنه دخی سجده ایلمک واجب اولور **د**
 اگر اقتدا ایلمیه کسنه امامک سجده تلاوت ایلدو کیم
 اشمشی یسنه ده یینه سجده ایلمه **ص** اما اگر امامه
 اقتدا ایلمه کسنه آیت سجده تلاوت ایلمسه امامده

تکرار اوقسنه هان بر سجده کفایت ایلمه و اگر تکرار
 قراءت ایرو و دخی سجده ایرو یینه تکرار قراءت
 ایرو بر سجده اتمسه یینه کفایت ایلمه **ص** فاما بر آیت
 سجده تکرار اوقیوب مجلسی بر اولسه و یاخود مجلسی بر
 اول اقتان آیت صکر اوقان آیت سجده نك غیرکی
 اولسه بر سجده کفایت ایتمز **ص** آیت سجده تکرار ایلمه
 کسنه نك مجلسی بر اولیوب بلکه صکر ایتمز و کیم مجلسی
 کم غیرکی اولسه بر سجده کفایت ایتمز فاما اگر سامعک
 مجلسی بر اولوب و تلاوت ایلمه نك مجلسی کی اولسه اول
 وقت سامع بر سجده کفایت ایلمه و دخی تلاوت ایلمه
 کی سجده واجب اولور **ص** بر سجده و بر او مکان واحد
 حکمده **د** بر کیم ده آیت سجده تکرار تلاوت اولنسه
 بر سجده کفایت ایلمه و دخی بر رکعتده آیت سجده تکرار
 تلاوت اولنسه بر سجده کفایت ایلمه **د** و برکسنه قالمق
 ایاق اوزده درمقا و بر قاج آدم یورمک و بر لته

ایشدوب اوله غازده امام اصلا اقتدا اتمسه و یاخود
 اوله آیت سجده اوقندو غی رکعتک غیرکی بر رکعتده
 اقتدا ایلمسه اوله اقتدا ایلمه کسنه اوله غازده سجده
 تلاوت اتمیه بلکه خارج صلواته اتمک واجب **د** اما
 اگر آیت سجده تلاوت اولتا بر رکعتده اقتدا ایلمسه
 و اگر امام سجده تلاوت اتمشی اولورسه اوله اقتدا ایلمه
 کسنه یه مطلق سجده واجب اولماز اما اگر امام سجده
 تلاوت اتمشی اولورسه امام ایلمه سجده تلاوت ایلمک
 واجب **ص** برکسنه غازده اول آیت سجده تلاوت
 اتمسه سجده اتمزده اول نماز شروع ایرو اوله آیت
 یینه نمازده ایکی اوقیوب سجده ایلمسه یینه کفایت
 ایلمه فاما اگر نمازده اول اوقدو غی وقتده سجده
 اتمشی اولسه بعد اوله آیت نمازده اوقسه اوله اوقدو
 وقتده اولکی ایلمه و کیم سجده کفایت ایتمز بلکه صکر بر
 دخی واجب اولور **ص** برکسنه بر مجلسده آیت سجده

طعام يك و بر مقدار صواعك و بر سطحه سريالک جلیو
 برا و مغلضه ضرايمز و آيت بجد تکرار او قنسه الحق بجد
 اولور **ص** بر کسنه تا وقت ایلا که آیت بجد ترک ایدرف
 باقیست او متقی مکروه **ص** و دخی آیت بجد اخفا ایل او متقی
 مستحب **ص** بجد تا وقت ایاق اوزر دو ب بعد بجد
 ایتک مستحب **ص** و دخی بر صاع آیت بجد تا وقت
 بجد واجب اولور و دخی بر جنب و یا خود بر سر جوش آیت
 تا وقت ایالسه اوزر زرنیه واجب اولور و بر کسنه نومزور
 لورک آیت بجد تا وقت ایلا که انشسه اصح بود که اوزر
 بجد واجب اولور و بر کسنه آیت بجد حیون مطبقه
 و یلم علم قوشد استماع ایالسه بجد واجب اولور
 و دخی بالغ اولماش او غار و یا حیضی کورشی عورت
 و یا کافر و یا مجنون آیت بجد تا وقت ایلسر اوزر زرنیه
 بجد واجب اولور اما اگر بر کسنه بونام رده آیت
 استماع ایالسه اوله کسندرک اوزر زرنیه بجد واجب اولور و الله اعلم

ایدوب بر مقدار حق قرنی صغایلو و اگر بعضی جا
 ستمک صغیره از اله ایدوب یو یالور اما میتک غسل
 تکرار اقلیر اندفصلک بر قورک نسته ایل باشی الالرو
 کفنه قویالور فاما طر نقلی کسملر و صاچلر و صفا
 طرمیه لور کسملر و دخی کوچیک رلیکر ستمه
 و بر کسنه صوده بوغلتی اولسه بنه تکرار یو یالور و بر
 میتک اوزر زرنه بغور یا غما غله اصلاه نسته غسل بنه
 در مز کپرو یومق کر کدر **ص** بر میت اراولسه سنت
 بود که کفی اوج اولا برینه لفافه و برینه ازاد و برینه
 قیص دیرلور و لفافه ایل بیوک اولاک میتک باشی و یا
 اوزر اولا و اما قیص همان اوموز زرنه تا ایاق اوزر زرنه
 و ارنجه **ص** و قیصلک یا نلرک دکن لرهما الحق اوزر زرنه
 سنک بر یقه آچوب میتک باشند کید و لر نصفی
 میتک ارد زرنه و نصفی او کند اولور لور اولا لفافه
 آچار لور بعد از ارب اچوب دخی اوزر زرنه نور لور بعد

بوفصل میت نماز بیان ایدر بر کسنه نک کیم
 موق حاضر اولسه سنت بود که صاع جانبی اوزر قبلیه
 قرشوقونولوب شهادت کلمه لورک که اشهد ان لا اله الا الله
 و اشهد ان محمدا عبده و رسوله در تلقی اولنه یعنی اول
 کسنه یا نند بو کلمه لورک تذکر ایدوب ایشته **ص**
 اما شهادت ایل دیو امر اقلیر **ص** الله سبحانه و تعالی نیک
 امر شرعی ایل فوت اولد قد بصلک چک سنی بغلیوب دخی کوز
 لورق قیایلر و دخی اوزر زرنه میت قویلق ستر لور
 و کفنی جور لیه لور **ص** بعد سر اوزر که کتوروب
 قویالور **ص** و عورتی ستر ایدوب اندک شایبی جیف
 بعد غسل کلوب ایدست الی و بر لور فاما مضمضه
 و استنشاق اقلیر بعد باشی تمام یو یالور اندفصلک میت
 جانبی اوزر دندوب صاع جانبی سر برنه و ارنجه یو یالور
 بجد صاع جانبی اوزر دندوب و بصوله جانبی دخی سر بر
 متصل اولان یرلورن دکی یو یالور اندفصلک او نور کبی

قبصی احضار ایدر بعد میتی یو یوب سلیک اوله
 قبصی کیور لو و اوله اچلمشی از اوزر یتورک اوله
 از ارك صول جانبی بود صاع جانبی صار لور **ص**
 اولان میتی همان کی کفی ایل یعنی لفافه و از ایله
 کفلمک جا یزدر اما اگر میت عورت اولسه سنت بود
 کفی بش اولا و دخی ذکر اولنرد **ص** و برینه دخی حمار
 در لور میتک باشنه کیور زکر و برینه دخی خره در لور
 کفندر نیک اوزر زرنه صار لور قرنه آنی کی میتک مکر
 اوزر زرنه دخی دیز لور که اشاعه سنه و ارنجه اولور **ص**
 و دخی عورت لورک میتی یو یوب سلنوب صاچی قبصی
 اوزر زرنه کو کس اوزر زرنه قویلو بعد حاک کیدوب
 اندک ذکر اولنلا اوسلوب اوزر سایر کفندرک دو
 در لور **ص** و بعد میت عورت اولسه اوچیله که بری
 لفافه و بری ازاد و بری حمار **ص** بوندر ایله اکتفا
 اولوق جانرد **ص** بیسی میت نماز فرضی کفایه **ص**

یعنی هر کسک اوزرینه فرضی دکلد، بلکه بعضی کسندر
 قلسله جمع سندنک اوزرلرند ساقط اولور **صد**
 ودخی میت نمازیه امام اوظوه اول اولان سلطان ندر
 ویا خود سلطانک نایبی **ص** و اگر سلطان حاضر
 اولمزه غیر یلردن ایسه قاضی اولادر **صد** و اگر
 قاضی حاضر و نمازسه امام لری اولادر **ه** و اگر امام حاضر
 اولمزه میت و لیس اولادر **و** پس امامته اول اولان
 کسنه برغیرکیه امام اولق ایوبه اذن و یرمک جایز
صد بر میتک نمازکی قلمادی دفوی اولنسه قبری
 اوزره نماز قلمق جایز **د** تمام اوچگونم دکی اما **و**
 کوندر **صد** قلمق **صد** بر او غایب حیوة اوزره **د** و غایب
 دخی وفات اتسه بر اسم ایله تسمیه اید لو **ا** اذن اول
 میتک اوزرینه نماز قیلر **صد** فاما اگر حیوة اوزره
 دو غمسه نمازکی قلمادی **ص** میتی دخت کشتی کتورمک
 سندن **د** و میت کتور کشتی جنب اولماق کرکدر **ر**

برابرینه قالدروب بعد سایر نماز کرده اید و دخی اوزره
 التری برین کتور **و** اذیه ثنا اید یعنی سبحانک اللهم
 تا آخریه دکی اوقیه اندنضکر ینه الله اکبر یوب فانا
 التری قالدربوب دخی تشهد دنضکر اوقنا صلوات
 دعاسی بالتمام و کمال اوقیه ینه الله اکبر ینه ینه
 التری قالدربوب نفسنه و میتنه و سایر مسلمیه
 دعا اید اندنضکر کیر و الله اکبر یوب ینه التری
 قالدربوب های سلام و بر **ص** اگر میت کیر و بالغ ایسه
 بویله دعا اید **د** اللهم اغفر لحینا و میتنا و شاهدنا
 و غایبنا و صغیرنا و کبیرنا و ذکرنا و انشانا اللهم مع
 احبته منا فاحیه علی الاسلام و می تو فیتنه متا فتوفه
 علی الامان **ص** فاما اگر میت صغیر اولسه و نابالغ اولسه
 اشود کرا اولنا دعا دهنکر بوی اوقیه اللهم اجعله لنا و
 اللهم اجعله لنا و اخر اللهم اجعله لنا و شفقا و لا
 بویه دیه **ب** و فضل صوتی بیان اید **صد**

میت کتورمک طریق بودر که اول میتک باشی طرفی بود
 ایا غیظی صاغ اوموزکی اوزرینه الوب کتور بعد
 میتک باشی جانبی اندنضکر ایا غیظی صاغ اوموزکی
 اوزرینه الوب کتور **صد** و دخی میتی سرعت اوزره قبره
 التکر **ص** و میتک اردجه یورمک مستحب **ص** و قبره وار
 دقلری زماند میتی قبرینه قویان کسنه **ه** **ص** الله
 الرحیم و علی **ل** رسول الله دیوب دخی میتک یوزنی
 قبله متوجه ایلیه و اگر کفی اچلسو دیو اگر اوجندن
 بغله مش اولورسه یا غیظی جوز و اما بر کسنه کید وفات
 اتسه یوب و کفلیوب نماز قیلر اندنضکر **د** یا یه
 صالیوب لر و دخی بر حمله عورت وفات اید قریند
 اولان صاغ قالسه عورتک قارینی یاروب ایچند ایچفا
 بعد اوله عورتی یوب اندنضکر دخی اید **صد**
 و میت نمازینک طریق بودر که امام اولان کسنه میتک
 کوسکی مقابله سندن **د** الله اکبر دیوب التری قولقلری

صوم اولر که بر مکلف کسنه نیت ایله دیه که طلوع غروب اولور
 دو لونجه دیک یکتو صوم ایچم یوب جماع اتمه **ص**
 رمضان اینه صایم اولق و یا خود بر سیلمه رمضان حیاً
 اولما و ایسه دیکر قضا ایلمک فرض **د** کفارة ایچ کضایم
 اولق فرض **د** نذر ایچوب صایم اولق دخی واجبده رمضان
 ایچوب و کفارة ایچوب و نذر ایچوب اولان صوملردن
 غیرکی اولان صوملر نافر **صد** بر کسنه رمضان
 صومنه و معینی اولان نذر صومنه د بایر سه کی د
 نیت ایلسیون د بایر سه صایم اولق دهنکر نیت ایلسی
 و دخی مزبو صوملر ایچوب ضحوی کیری دیک نیت جایز **د**
ص اداء رمضان و نذر معینی ده مطلق صوم نیت
 ایسه و یا خود نافر نیت ایسه جایز د بینه رمضان
 ایچوب و نذر معینی ایچوب اولور نافر دیدوک
 ضرر ایتمز **ص** بر کسنه رمضان بر آخر واجب اولان
 صوم نیت ایلسه جایز د صومی رمضان ایچوب اولور

اما برکنسته رمضان در مریض اولسه و یا خود مسافر
 اولسه و براخر واجب ایچوب نیت ایلسه اوله زمانه
 اوله نیت ایلدوک واجب ایچوب اولور **صله** فاما نذر معنی
 ده یعنی بر معیت کوند صایم اولغغه نذر اولمش اولسه
 اوله کوند اوله نذر اولنای صومک غیرک براخر صوم
 واجبه نیت ایلسه اوله نیت ایلدوک واجب ایچوب اولور
 نذر معنی ده مسافر و مریض اولورسه ینه حکم بربانه
صله اما رمضان صومنی قضا ایلمک ایچوب برکوب تعین
 اولمیب یالک مطلق اولان نذر ایچوب **صله** و دخی کفایه
 ایچوب اولان صوملر ایچوب کجه دن نیت ایدن تعین
 ایلمک و یا خود کجه نذ آخر ساعتند و یا خود طلوع فر
 اولنده نیت ایلدوب تعین ایلمک لازم **صله** اما
 نافریده دیلورسه کجه دن ایلسون دیلورسه صایم نیت
 ایلسون دخی ضحی کبری ینه دن جائزدر **صله** نافر مطلق
 صوم نیت ایلمک ایله دخی جائز اولور و یوم شکل

تطوعاً صایم اولوق جائزدر **صله** یوم شکل تطوع یا خود
 بر واجبه نیت ایلسه اگر اوله کوند رمضان نذر ایلدوک
 ظاهر اولاجوق اولورسه اوله کوند صومنی ادا ایتمش
 اولور نافلیه و یا خود واجبه نیت ایلدوک ضرر ایتمز
 اما اگر اوله کوند رمضان نذر اولسه هرجه نیت ایتد
 ایسه اوله کوند اولور **صله** برکنسته بعضی کوند
 صایم اولوق عادت اولسه و یوم شک دخی اوله عادت
 اولان کوند موافق کلسه ینه نافرله نیت ایله صایم
 اولوق مستحب **صله** یوم شکل خواص دن اولانلر مشاه
 مقبلر و قاضیلر احتیاطاً صایم اولور **صله** اما غیر یلر
 وقت زوالدر شکل افطار ایله لر **صله** اگر برکنسته ایرته
 رمضان ایسه صایم اولایم و اگر رمضان ککل ایسه
 صایم اولایم دیوب نیت ایلسه صومی صوم اولور
 برکنسته اگر طعام بولورسم صایم اولایم اگر طعام بولور
 ایسم صایم اولایم دیوب نیت ایلسه صوم اولان **صله**

برکنسته دیسه کم ایرته رمضان اولور **صله** رمضان ایچوب
 صایم اولایم اگر رمضان اولورسه براخر واجب ایچوب صایم
 اولایم دیونیت ایلسه مکروه **صله** اما بوضو نذر ایتمز
 رمضان اولجوق اولورسه صومی رمضان ایچوب اولور **صله**
 اما اگر رمضان اولورسه نافرله اولور **صله** واجبه دخی
 نیت ایتدک ایسه ینه نافرله اولور **صله** برکنسته صوم نیت
 ایلدک انشاء الله تعالی دیسه نیتنه ضرر ایتمز **صله** برکنسته
 رمضان ایچوب یالک کندک کورسه پیسی شهادتی مقبوله
 دخی اولورسه کندوسی صایم اولوق لازمدر **صله** برکنسته
 بیلام ایچوب یالکوز کورسه اگر شهادتی مقبول اولورسه
 بیلام ایله لر و اما اگر مقبول اولورسه اولدخی سائر
 مسلمانلر ایله ینه صایم اولایم یالکوز بیلام اتمیه **صله**
 اگر کونک یوزنده هله لک کورمسی مانع برعلت
 اولسه اگر رمضان ایسه برعاده کسنه نذ شها
 دتی مقبوله و برصلحه عورت دخی اولورسته مقبوله

شاهد قول دخی اولورسه جائزدر **صله** اما اگر جهلک
 کورمسه مانع برعلت اولوب اوله کورمیک آبی بیلام
 آبی اولسه یالکوز برکنسته نذ شهادتی کفایت ایتمز
 سائر شها دت لک کورمیک آبی او یا خود بر آبی عورت
 شهادت اتمک کورمک **صله** رمضان ایچوب بیلام ایچوب نیت
 دعوی لازم دکلمه و رمضان آینه شاهد اولان
 کسنه لفظ شهادتی لازم دکلمه اما بیلام آینه لفظ
 شهادتی دیلور **صله** فاما کونک یوزنده علت اولسه رمضان
 دخی بیلام کله ملری ایله تمام علم و قیاس کچک قدح
 کتیر کورمک کورمک **صله** دخی یوم اضحی اشو ذکرا اولن
 اصکامد یوم فطر کسیدر **صله** دخی اونوز کونک صوم اولور
 صکر فطر حلاله و اگر رمضان اولوب بر شهادت ایله
 ثابت اولمشی دکل ایسه اما اگر جهل بر شهادت ایله ثابت
 اولمشی اولاجوق اولورسه صوم تمام اونوز اولوق بیلام
 اولغغه کفایت ایتمز **صله** اگر صایم اولان کسنه

اوندوب يك يسه و صواحيسه و ياخو جماع ايلسه
 صومي اوله كشتك فاسد و لمز بعد خاطر كلز و كي كي
 بميوب صومي اتمام ايلسوي **ص** بركنسه او بويوب
 احتلام اولسه و ياخود برعرت يا قيق ايله انزال اولسه
 و ياخود سرم چكنسه ياخود بركنسه او پسه اما انزال
 اولسه صومي بوز لمز صومي اتمام ايلسوي **ص**
 و اما اگر بركنسه او پسه ياخود يا پشه دخي انزال
 اولسه صومي فاسد اولوب قضا لازم اولور **ص** و اگر
 بركنسه ياره و يا عيبت سويلسه و ياخود بوغاز نه
 توز و يا دغا و ياخود سكت كيرسه ياخود كچه
 ايله جنب اولسه صباح اولدقد جنب بولنسه
 صومي فاسد اولمز صومي بميوب اتمام ايلسوي
ص و دخي بركنسه كند و سي مياشرت ايموب بالصر
 يعنى قى ايلسه ينه صومي بوز لمز بميوب اتمام ايلسوي
ص فالتا كند و صنعيله بركنشي آغزي طول سي

ايلسر و ياخود قلا غندي ادخال ايلسر اوله كسته نذ
 صومي بوز يلور افطار ايلوب صكر قضا ايلسوي **ص**
 بركنسه طاشي و ياخود مور بوئسه و ياخود صباح اولشي
 ايكي صباح اولماشي ضانسه طعام بيسه و ياخود اخشام
 اولدك صنوب اخشام اولماز دن اوله طعام بيسه بجه
 كوندرد ايدوكي ظاهر اولسه الجوق قضا ايدك كفايت لازم
 دكله **ص** بركنشي سه توبله يك يسه بعد صومي بوز لري
 صانوب قصديله يك بيسه الجوق قضا لازم اولور **ص**
 بركنسه نيت اتمشي اولسه طعام بيسه الجوق قضا ايليه
 كفارت لازم دكله **ص** بركنسه بغاز نيه يا غور صومي
 و ياخود قار كيرسه الجوق قضا لازم اولور **ص** بركنسه
 تخميد ايدوب انزال اولسه الجوق قضا لازم اولور **ص**
 بركنسه ميتنه ياخود بجهيه و طي ايدوب انزال او كسه
 قضا لازم اولور **ص** اما بركنسه ميتنه بي ياخود بجهيه
 و طي ايدوب انزال اولسه و ياخود بركنسه تخميد و نبطا

قي ايتسه صومي اوله زمانه بوز يلوب دخي قضا اولور **ص**
 و دخي بركنسه نك ديشلري اراسندا نخود مقدار ات اولسه
 اوله اتى يك ايله صومي بوز يلور الجوق قضا لازم اولور اما كفارت
 لازم اولماز **ص** اما نخود دن آز اولسه نسه لازم كلن
 صومي بوز لمز صومي صومده مكر كچيقروب دخي ايله يايشون
 بيه كه صومي بوز يله **ص** بركنسه مثله سمسم دانه سني افطار
 انسه صومي فاسد اولور مكر چينه كه بوز لري زيركچينه
 ايلط غلور آشغه كتمن بوز لمز **ص** صباغ اولان كمنه
 بوئسه مكر وهدي برعوت صباغ ايكي بروكچك اوغورخي
 الجوق طعام چينسه مكر هدي **ص** اما بركنسه بولسلر
 چينمك اوله زمانه مكر وه دكله **ص** بركنسه خطا
 افطار ايلسه مثله مضضه ايدركي بغاز نيه صومكته
 و ياخود اگر اهله صومي بوز ديسلر الجوق قضا ايله كفارت
 لازم دكله **ص** بركنسه حقه ايله قار نيه كيم بعضي دالر
 ادخال ايلسلر و ياخود بور نندى بعضي دالر ادخال

انزال اولسه و ياخود بركنسه او بويوب و يا بركنسيم يايشون
 انزال اولسه اوله كشتي قضا لازم اولمز **ص** بركنسه كه
 بضاخي ادا ايدوب صباغ ايكي او كند يا اردند قصد
 ايله جماع ايلسه و ياخود قصديله يك يسه و ياخود صومده
 و ياخود قصديله بعضي دالر الجيسه اكلم قضا وهم كفارت
 لازم كلور **ص** و كفارت رمضان صومي قصديله فساد
 ايلك ايله اولور غيرك صوملر ده اولماز و دخي كفارت
 اولدك كه اگر قادر ايسه براسير آزاد ايدم اگر قادر دكل ايسه
 اكي آي متصل اوروج طوتا و اگر اكا دخي قادر دكل ايسه
 التمتي مسكي اطعام ايد بعد بر حمله عوت و ياخود
 براو غلجوق امزرد عوت كند و نفسنه و ياخود و لذت
 ضرر كلكرن قور قسه و دخي بر مريض اولان كمنه صباغ
 اولور سه مرضي زياد اولقدن قور قسه و مسافر اولان
 كمنه بونلر افطار ايدون بعد قادر اولدقد قضا ايلدك
 جايزد **ص** اما مسافر اولان كمنه صوم ايلضر كلز

بیسه صیاع اولوق افضلدر **صده** بر شیخ فانی که صومرد
 عاجزدر یک جایزدر نهایت هر بر کونک صوم ایچون بر کونک
 طعاملندور **د** اما اگر کیم بعد قادر اولورسه قضا این **صده**
 مرضی ایکی ویاسافر ایکی اولسلاهیج سنه لازم کلن
صده اما مرضی اولان کسنه صحت اوزره اولدقدن
 صکنه فوق اولسه نقد کونی قضا ایلیجک مقداری صحت
 اوزره اولدیسه اولقد کونک قضا سی لازم اولور **صده**
 بر مسافر مقیم اولدقد فصلن فرغ اولسه نقد کونی قضا این
 جک مقداری مقیم اولدیسه اولقد کونک قضا لازم
 اولور **صده** اگر بر میت ترک اولتا صوملری وصلوقی
 ایچود فدییه وصیت ایلمدکی تقد برجه ولسی کندی
 یانندک تبرعا فدییه اتسه جایزدر **صده** و دخی بر غایب
 فدییه سی بر کونک صومنک فدییه سی کبیلر **د** کفارت
 یعی دخی بویلد **د** یعنی وصیت اولماسه تبرعا ایتمک
 جایزدر **د** اما تبرعا میت ایچون قول ازاد ایتمک جایزدر

اولوق ایله صیاع اولسه جایزدر **ص** اما بر کسنه بو کونلدر
 نافلیه شروع ایلمک ایله صوم لازم اولمز **صده** بر نابالغ
 رمضان کونند بالغ اولسه و یا خود بر کافر رمضان
 کونند مسلم اولسه اول بالغ اولدوخی کونک بقیه
 صیاع اولوره اگر عیك عیسی دخی بولنسلر کیر و ضرر
 ایتمزه و دخی قضا لازم کلن **صده** بر حایضه حوت
 رمضان کونند طاهر اولسه اول خاتون اول طاهر
 اولدوخی کونک بقیه سنی صیاع اولدوید قضا این
صده بر صیاع اولمقی مسافر رمضان کونند مقیم
 اولسه اول کونده بقیه سنه صیاع اولدوید قضا ایله
ص بر مسافر اولان کسنه افطار نیت ایلمسه و دخی
 صومه مقیم اولدو نیت ایلمک نیت وقت موجود اولسه
 صحیح **صده** بر مقیم اولان کسنه صوم شروع
 ایلمش ایکی مسافر اولسه اول کونک صومنی اتمام
 ایلمک لازم **ص** اما بر کسنه رمضان مسافر

ص بر کسنه رمضان قضا ایلمک مراد ایدنسه و صلاه
 فضله جایزدر **ص** یعنی دیلر سه قضا لازم اولان کونلر
 جمعا قضا ایدوب ما بینلری فضل اتمسور **د** دیلر سه
 فضل ایدوب بر اکی کون صیاع اولوب ینه بر اکی کون صیاع
 اولمیب بعد ینه صیاع اولسور **صده** بر کسنه رمضان
 صومنی قضا ایلمک لازم ایکی قضا ایلمزدن اول بخیری
 رمضان اولوب پس اول داخل اولان رمضان قضا
 ایلسور **صده** بر کسنه نافله ایچون صیاع اولمش
 ایکی افطار ایلمسه ایچون قضا لازم اولور **ص** نافله
 صومنی صیاع ضیافت عنده اولوق جایزدر **ص** ضیافت
 ایدنه و ضیافت اولانه عنده اولور **ص** بر کسنه
 ایام مقیمده یعنی یوم فطرده و یوم اضحی و یوم
 صکن اولان اوج کونده که ایام شرعیه صیاع اولمغه
 نذر ایلمسه نذری صحیح کیمی بو کونلدرده افطار
 المبوب بعد قضا ایلمه اما اگر افطار ایچون نذری

ایکی مقیم اولوب صوم شروع ایلمسه **د** بعد صوم افساد
 ایلمسه ایچون قضا لازم اولور **د** کفارت لازم اولمز **صده**
 بر کسنه مقیم ایکی صوم شروع ایلمش اولان کسنه مسافر
 اولوب اول صومنی اتمام ایچوب افساد ایلمسه ینه ایچون
 قضا لازم اولور **د** کفارت لازم اولمز **صده** بر کسنه
 جمعه سنه مجنون بولنسه اصله قضا لازم کلن **صده**
 اما بر کسنه رمضان بعضی سنه جنونده قور تلسه
 اول جنونلجی کونلر صوملری قضا ایلمه **ص** بر کسنه
 مثله الله ایچون فله کونی و یا خود فله ایچون صیاع
 اولایم دیوب بولنسنه تقییب ایله نیت اتمسه یا خود
 ایچون نذر نیت ایدوب غیر نیت اتمسه و یا خود نذر
 نیت ایدوب و یعی اولمغه نیت اتمسه اول صوم
 اول کسنه ایچون نذر اتمش اولور **ص** اما اگر یمنه نیت
 ایدوب نذر اولمغه نیت ایلمسه یعی اولور **د** اما اگر
 یمنه نذر جمعا نیت ایلمسه و یا خود یمنه نیت ایدوب

نذرا و ما سنی نغی امتسه بیی و نذرا عشی اولور **ص** اکر اول
 کسنه صایم اولسه قضا و کفایت لازم **ص** بر کسنه
 شواله افطار د فضله التي کون صایم اولوق مراد ایدر
 کسنه متنا بعا صایم اولوق ايسه تفریق ائله **ص** مستحید
 و کراهندک آر بعد **ص** بر کسنه لا علی التقیوت متنا بعا
 بر آي صایم اولوقه نذرا ایلسه **ص** بر کونفی افطار ایلسه جایز
 اولمزینه ابتدا ایدر **ص** بر آي تکمیل ائله **ص** ائله
 بر کسنه مثله رجب آي صایم اولای دیسه متنا بعا
 صایم اولوق لازم **ص** کله هان افطار ایلدوکی کونفی قضا
 ایلله **ص** بر کسنه رجب آيند صایم اولوقه نذرا ایدر **ص**
 ودخی جب آي داخل اولدوقه مریض بولسه افطار
 ایلدو **ص** بعد قضا ایلسه دیلرسه بر آي تمام کونلر نیک
 ما یبیلر فی فضل اعیوب قضا ایلدو **ص** دیلرسه فصل
 ایدر **ص** بر آيلق صومی قضا ایلدو **ص** و نه اعلم بالفتوا
بوفضل اعتکاف بیان ایلدو **ص**

وصواله حلال و ایومق و بیع احضار اعیوب **ص** بیع و شرا ایلدو
 جایزدر اما معتکف اولمیا نه بوندو جایز **ص** کله **ص** بعد اعتکا
 فذ بیع احضار ایلدو مکروه **ص** معتکف اولان کسنه
 خیرد غیری سویلمک کولدر **ص** ودخی معتکف اولان
 کسنه اعتکافی اوندوب دخی جماع ایلسه اعتکافی باطل اولور
ص ودخی معتکف اولان کسنه فحش غیری وطنی ایلدو
 بر کسنه اویسه یاخود بر کسنه یا پشسته دخی انزال
 اولسه اعتکافی باطل اولور **ص** فاما انزال اولسه باطل اولمز
ص بر کسنه برخی کون اعتکاف نذرا ایلسه کیجه لری ایل
 لازم اولور اکر شرط دخی ایلرسه **ص** بر کسنه ایکی کون
 معتکف اولوقه نیت ایلسه اول ایکی کونک کیجه لری ایل
 لازم اولور **ص** والله اعلم بالفتوا **بوفضل زکوة احوالی بیان ایلدو **ص****
 بر عاقل بالغ اولان کسنه مسلم حر اولوب دخی حوائج اصلیه
 سندک زیاده نصابه مالک تمام ایلدو مالک اولوب وهم اول
 نصابک اوزرند بر ییل کوشی اولسه اول کسنه زکوة

بر اکر کسنه مسجد جماعتد نیت ایلدو کلمه اعتکاف
 بر کسنه اعتکاف نذرا عشی اولسه اوله کسنه اعتکاف
 واجبدر **ص** ودخی رمضانک عشر آخرند اعتکاف ایتک ست
 مؤکدر **ص** ودخی رمضانک عشر آخرند غیری زمانلره
 اعتکاف مستحبدر **ص** واجب اولان اعتکاف صایم
 اولوق شرط اعتکاف اقلی بر کوندر **ص** بر کسنه
 اعتکاف شروع ائله ایکی اعتکاف فی قطع ایلسه **ص** یعنی
 بر کون بر کیجه تمام اولمز دن اول قضا ایلله **ص**
 معتکف اولان کسنه اعتکاف ایلدوکی مسجد دن
 چقیه الا انسان لازم اولور حاجت ایچون حقیقه
 و یاخود جمعیته یتشجک مقدارک زمان جمعیه چقیه
ص بر کون بر کیجه دن زیاده جامع مسجدده اکلمک
 ضرر ایتمز **ص** بر کسنه نیک عذرک یوغلی بر ساعت
 مقدارک مسجد دن چقیه سه اعتکافی بوزیلور **ص**
 بعد معتکف اولان کسنه مسجدده طعام ییک

واجب اولور **ص** مکاتبه و مدیون دخی مقدارک ایلدو
 واجب اولمز **ص** مکاتبه و دخی بالغ اولمیا اوغله ودخی مجنون
 زکوة واجب دکلدر **ص** بر کسنه نیک استعمال ایلدوکی لبا
 ایچون ودخی اوندو اولان اسبابی ایچون و نیک ایچون یا بر
 غیرک خذمت ایچون اولان حیوانلرک ایچون و خدمت ایلد
 فولدر ایچون **ص** و اهل علم اولان کسنه نیک کتابلر ایچون
 و اهل حرفتک الا فی ایچون زکوة واجب دکلدر **ص** بر کسنه
 استعمال ایلدوکی سلاح ایچون زکوة واجب دکلدر **ص**
 ودخی مال مقصود ایچون و بر مال مقصوب ایچونک اوزرینه
 بتینه اولمیه زکوة واجب دکلدر **ص** ودر یایه دوشی مال ایچون
 و بر بریده مدفون اولان مال ایچونک بری اوزرینه
 زکوة واجب دکلدر **ص** و بر مال ایچونک دبی و بر طشی اولان
 دخی مدیون کسنه آئی نجه ییل انکار ایدوب بتینه دخی
 اولوب بون اقرار ایلدو اولسه زکوة واجب دکلدر **ص**
 و بر مال ایچونک امانت قولوب برخی زمان اوزرند زکوة

يكوني اولسه اكي حقه ودرت قيوون و يرمك واجيد
 اما الكوز ياديه سي يكو ييش اولسه كه جمعا يوز قرقا ييش
 اولور اكي حقه و برينت محاض زكوة و يرمك واجب اولور
صده اما الكوز التي دوه سي اولسه اوج حقه زكوة
 و يرمك واجب اولور **د** برمسته نك دوه سي يوز التي دوه
 زياده اولسه ينه زياده اولنلرك هر يشد برقيون
 زكوة و يرمك واجيد **صده** يوز التي دوه دي زياده سي
 يكو ييش اوج حقه درت قيوون زكوة و يرمك واجيد
صده يكو ييش دوه زياده سي اولسه اوج حقه برينت
 محاض و يرمك واجيد **صده** او توز التي دوه زياده سي
 اولسه اوج حقه برينت لبون زكوة و يرمك واجيد **صده**
 فاما قرقا التي دوه زياده سي اولسه كه جمعا يوز قرقا
 التي اولور يا خود دخي زياده اولسه اكي يوز وارنجيه
 دوت حقه و يرمك واجيد **د** اكر برمسته زكوة
 واجب اولور دوه سي اكي يوز دن دخي زياده اولسه

صفر برمسته نك عشر نيك دخي قدر زكوة دوش **د** اما
 امام يوسف و امام محمد جمها الله قوللرك اوزر قرقا
 التمشه وارنجيه زياده سي ايجون زكوة يوقد **صده** التمشه
 تبع زكوة و يرمك واجب اولور **صده** يمشي صفر تبع
 و يرمسته و يرمك واجب اولور **ص** طقسا نك اوج تبع
 و يرمك واجب اولور زياده اولوچي زكوة دخي بو جمعا
بفضل قيوونكي والله اعلم بالصواب **ر كاتي بيان ايده**
 برمسته نك قيوون يا كچسي قرقا آذ اولسه زكوة واجب
 دكله **د** اما اكر برمسته نك ييلك اكثر ايامند يبانده
 او تله قرقا قووني اولسه يا خود قرقا كچسي اولسه يا خود
 دخي زياده اولسه يوز يكو ييش وارنجيه برقيون زكوة و يرمك
 واجب اولور **صده** اما الكوز يكو ييش براولسه يادخي
 زياده اولسه ايك يوز وارنجيه اكي قيوون واجب اولور
صده اما الكوز ايك يوز برقيون اولسه يادخي زياده اولسه
 اوج قيوون زكوة و يرمك واجب اولور **صده** اكر ديشيون

يوز الليديه ايك يوز وارنجيه اولان طريق اوزر زكوة
 و يرمك واجب اولور كه هر الليد بر حقه واجب اولور واعلم
بفضل صفر لرك ذكواتي بالصواب بيانه ايده
د برمسته نك صفر لرك يا صفر لرك اولسه او توز
 آذ اولسه زكوة واجب اولور **صده** اما اكر برمسته نك
 او توز صفر ك اولسه يادخي زياده اولسه قرقه وارنجيه
 و ييلك اكثر نك طمشه ده او تله راولسه و اوزر لوند
 بر ييل دخي كچشي اولسه بر تببيع يا خود بر تببيع كوة و يرمك
 واجب اولور يعني بر ييل تمام اولشي بر صفر حق و يرمك
 يا خود ديشي اولور جايزه **صده** اما الكوز قرقا اولسه
 بر مشي يا خود مسمه و يرمك واجب اولور يعني اكي ييل
 تمام ايلشي اولور بر صفر و يرمك ارك يادشي اولور جايزه
صده اما قرقا زياده اولسه التمشه وارنجيه قرقا بر
 و يرمك هر بر صفر تخمينه قدر زكوة دوش سه اوله
 اوزر قرقا زياده اولور ايجون زكوة و يرمك **د** هر بر

يكوني اولسه يادخي زياده اولسه درت قيوون و يرمك
 واجب اولور **د** بشيون اولسه يادخي زياده اولسه بشيون
 واجب اولور **صده** بعد دخي زياده اولسه هر يوز برقيون
 زكوة و يرمك واجب اولور **د** والله اعلم بالصواب **بفضل آذ زكوة**
تي بيانه ايده **د** برمسته نك ارك و دشي آذ
 اولسه كه ييلك اكثر نك يادخي زياده طمشه او تله سم زكوة
 واجب اولور اما الكوز ييش دوه آذ اولسه زكوة واجب اولور
صده برمسته نك اتلرك جمعا ديشي اولور ايجون
 ارك اولسه اختلاف واردر بعضيلر قوون اوزر واجب
 اولور اما بعضيلر قوون اوزر واجب اولور **د** امام يوسف
 و امام محمد قوون اوزر خيل ايجون زكوة يوقد **صده** برمسته
 آذ زكوة يرمك دلسه مخي بر **د** ديلسه هر آذ
 زكوة ايجون بر التوبه و يرسون ديلسه هر آذ
 زكوة ايجون قيمته نك عشر ك نك ربعي و يرسون
 اما شرح مجمعه بويله واقع اولمشه كه مخي اولور هر آذ

برمکنسینه زکوٰۃ الجوبون مثله سنه و یرمک لازم اولوب
 مستنه بولسه دخی ادناسی و یرمیوب و مسنه هاسنه و اچیم
 بر مقدار اچی و یرسه جایزدر و یا خود مستنه و یرمک لازم
 ایکی مستنه بولیب دخی اعلا سنی و یرسه اوله زکوٰۃ
 الا کسنه دی مستنه هاسنله زیاده اوله مقدار
 سنه السنه جایزدر بر نضایه قادر اولان کسنه سنه
 او اسطند زکوٰۃ تی و یرمک نضای جنسند بر مقدار
 سنه تحصیل ایلشی اولسه اوله واسط سنه ده تحصیل
 اولنا مال جنسند اولوب اوله زکوٰۃ و یرمک سنه
 ضم ایدوب سنه آخر ندر جمعانه مقدار ایسه اول
 مقدارک زکوٰۃ تی و یرمک سنه زکوٰۃ واجب اولشی
 ایکی مال هلاک اولسه واجب اولان زکوٰۃ ساقط
 اولور اگر مالک بعضی هلاک اولسه الجوبون حصه سنه
 زکوٰۃ ساقط اولور اوله هلاک اولان بعضی اوله
 عفو صرف اولور یعنی مثله برمکنسینه نک التمی قوبی

الجوبون بر التوب و یرمک هر یرده اولان ایکی اتک قیمتی
 درت یوزدر هم و التوبک قیمتی اولدی هم اولان یرده اوله
 اما بویله اولیجوقا هر اتک قیمتک عشرینک ربعی و یرمه
 اما انقال کتورمک الجوبون و یرسورمک الجوبون اوله حیوانلر
 و اون علف ایله سله منشی اولان حیوانلر الجوبون زکوٰۃ واجب
 دکله **صد** قتر و یا اشک که ینه صلتوب انلر ایله تجارت
 ایتمک الجوبون اولنمیا لر زکوٰۃ واجب اولان **صد** قوزی و ده
 کوچکی الجوبون و صغر بوز اغوشی الجوبون زکوٰۃ یوقدر مکرکه
 و یوکلی ایله مخلوط اوله **صد** زکوٰۃ الجوبون و یرمک
 سنه نک قیمتی و یرمک جایزدر **صد** اعتقاد غیر
 قادت الجوبون ندر الجوبون و عشر الجوبون و یریلندرک
 نیمی و یرمک جایزدر **صد** زکوٰۃ الجوبون اولان سنه نک
 ایت اعلا سنی و غایت ادناسی و یرمیوب بلکه وسط الحال
 زلاخی کافیدر **صد** برمکنسینه زکوٰۃ واجب ایکی وفات اتسه
 تروکا تنه زکوٰۃ انان مکرکه وصیت ایتمی اوله

ادوب یکر می هلاک اولسه ینه زکوٰۃ باقیدر اما اگر عفو
 اولاندا زیاده هلاک اولسه عفو اقب اولان نضایک
 زکوٰۃ ساقط اولور برمکنسینه زکوٰۃ و یرمک سنه آخرین
 توقف اتمیوب اوله و یرسه جایزدر برمکنسینه بر نضایه
 سنه نک زکوٰۃ تی مقدم و یرسه جایزدر **صد** برمکنسینه
 الجوبون بر نضایه قادر ایکی واسط سنه ده بر نضایک
 زکوٰۃ تی و یرمیوب بعد سنه تمام اولدی نجه نضایه
 مالک اولسه جایزدر جمع سنک زکوٰۃ تی و یرمش اولور
بفضل التوب و کوشی والله اعلم بالصواب **زکوٰۃ تی بیان ایدر**
 برمکنسینه نک یکر می مثقالدن ازا التوب اولسه زکوٰۃ
 واجب اولور اما اگر یکر می مثقال التوب اولور اوزرند
 بریلدی چچسنه نصف مثقال التوب زکوٰۃ و یرمک قات
 اولور **صد** برمکنسینه نک ایکیوزدر هر ده از کوشی اولسه
 زکوٰۃ واجب اولور اما اگر ایکیوزدر هم کوشی اولوب
 اوزرند برسنه هرور ایله بشی در هم کوشی زکوٰۃ

و یرمک واجب اولور **صد** در هر ده مراد اولدی که اوخ مثقال
 چاک **صد** اما اگر یکر می التوب دخی زیاده اولسه
 اوله زیاده چچوبی زکوٰۃ یوقدر مکرک زیاده بی نضایک
 جمیعسی قدر اوله که درت مثقاله اوله زیاده سنک
 عشرینک ربعی قدر زکوٰۃ واجب اولور **صد** کوشی
 دخی ایکیوزدر هر ده زیاده اولسه زیاده بی الجوبون زکوٰۃ
 واجب اولور مکرکه قرق در هم زیاده بی اوله که نضایک
 جمعیدر **صد** برده هم زکوٰۃ واجب اولور هر زیاده ده
 حکم بویله در یعنی هر ربعی قدر زکوٰۃ واجب اولور **صد**
 برسنه نک اوزرند اولان خالصی التوب یا کوشی اول
 سنه غالب اولسه اول سنه جمیعاً التوب یا کوشی
 حکمند اولور اما اگر اول سنه اوزرند اوله التوب
 یا خود کوشی غالب اولسه سایر اسباب کچجه طوب
 حسنا اولور اگر قیمتی نضایه و اصل اولور سه یا دخی زیاده اولور
 ایا کور زکوٰۃ و یریلور **صد** التوب و کوشی اوله استیا الجوبون

زینت ایچوب دخی اولورسه زکوة واجب اولور **صمد** تجارت ایچوب
 لغشی اولندره فقر آیه انفع نه ایسه آنوک اوز بنیه قیمت قونور
 یعنی قیمتی التون ایله یا کومشی ایله اولمقدره فقر آیه انفع نه ایسه
 اوله قیمت قونوب زکوة ویریله التونک و کومشک غیرک
 اولندره عرضی دیورلور **صمد** زکوة ویرمک هرچینسه مستقل
 نضای اولوق لازم دکله بلکه قیمتی التون یا کوموشم والتون
 کومشه قیمت ایله ضم ایرو بجموع نضای زکوتی ویرلور و ایله علم
و فضل زکاتی کیم ویرمک کونک اتی بیایله زکوتک مصر
 فقیردر یعنی مالک اولدوخی سسه آن اولوب نضای
 مرتبه بی اولیانده و مسکین در یعنی اصله برنخی مالک اولیانده
 و عاملدر یعنی صدقه تک عاملی هرک امام اکافایت مقدارک ویر
 و مکاتب اولاندردر فک رقبه لری ایچوب معاونت اولنورلور
 و فی سبیل الله یعنی ایوبیوسف قوب اوزر غزآلدی منقطع
 اولاندردر و امام محمد قوب اوزر محمد منقطع اولاندردر و ایله
 سبیلدر یعنی شول کیمسه هرک وطنده مال دخی اولور ایسه

لکی حال اولدوخی یرده نسیته مالک اولیه **صمد** زکوة
 ویرده کسنده دیلوسه نومز بولرک جمیعسته ویرسودیلر
 بعضیسته ویرسول جاینردر **صمد** زکوة ایله مسجد بنا اولمقد
 جاینردکله **صمد** زکوة ایله آزاد ایتمک ایچوب اسپر التوب
 ازاد ایتلر زکوة یرینه دوومز **صمد** برکسنه زکوتی
 یا باسنه یا خود دده سنه یا اوغلنه یا اوغلنک اوغلنه
 ویرمک جاینردکله **صمد** برکسنه زکوتی عورتنه ویرمک
 جاینردکله **صمد** و بر عورت زکوتی ارینه و برسه جاینردکله
 امام محمد و امام ابی یوسف یعنی اتر عنهما قوللرک اوزر عورت
 ارینه ویرمک جاینردر **صمد** ذمی بوزکوة ویرمک جاینردکله
 غنی اولندر و قوللرینه و اوغللرینه زکوة ویرمک جاینردکله
صمد برکسنه زکوتی فی قولنه و بعضی ازاد ایلدوکی قولنه ویر
 جاینردکله بی هاشمه ویرمک جاینردکله یعنی حضرت علینا
 و حضرت عباسک و حضرت جعفرک و حضرت عقبالک و صارت
 ابی عبدالمطلبک الله اولندره و بونلرک الله اولندر اولور

اذا ایلد وکلرینه شرفلری ایچوب زکوة ویرمک جاینردکله
صمد اما زکوتک و اوقافک غیرک بولر ویرلر بی جاینردر
صمد برکسنه برکسنه صرف ظنی ایرو ب زکوة ویرسه صکره
 اولسه که اول زکوة اولان کسنه غنی ایشی یا خود بی هاشمه
 ایشی یا خود زکوة ویرنک اوغلی ایشی یا خود بابایی ایشی
 یا خود کافر ایشی تکرار زکوتی اعاده ایتمک لازم دکله **صمد**
 اما برکسنه بر آخری فقیر ظنی ایرو ب زکوتی کندو قولنه
 یا مکاتبه ویرسه بعد ظاهر اولسه جاینردکله اعاده ایرو
 نضای مالک اولان کسنه زکوة ویرمک جاینردکله هر نه و جهله
 مالک اولورسه اولوق **صمد** مستحب بودر کم برکسنه تک بولونلک
 قوتی اولسه اول کسنه سزال ایتمز و اغنا مکروهدر یعنی
 برکسنه مدیوب دکل ایسه غنی قیلوب دفعه ایکیوزدهم ویرمک
 مکروهدر **صمد** برکسنه زکوتی اولدوخی شهره ویرمیوب
 غیرک یرنقل اتمک مکروهدر هرک غیرک یرده اولا اقربا
 سنک اولا یا خود غیرک یرده اولانلرک احتیجی زیاده اولا

اول زمانده زکوتی غیرک یرنقل اتمک جاینردکله و الله
 اعلم بالاضواب **و فضل رمضان فطر سی بی**
ایله بر حر مسلم صغیر دخی اولورسه حواج اصلیه سنک
 زیاده نضای مالک اولسه اوزرینه صدقه فطر واجب اولور
صمد برکسنه کندو نفسی ایچوب و بالغ اولماشی
 اوغلی ایچوب فطر ویرمک واجبدر **صمد** اما اگر بر
 کسنه تک بالغ اولماشی اوغلی فقیر اولوب غنی اولسه
 فطر سی یا باسنه واجب اولور **صمد** برکسنه تک اوزرینه
 خدمت ایچوب لغشی قوللرینک فطر سی واجبدر برکسنه
 تک قوب کافر دخی اولور ایسه فطر سی صاحبنه واجبدر **صمد**
صمد برکسنه مدبری یا ام ولد ایچوب فطر ویرمک واجبک
صمد برکسنه تک اوزرینه عورتی ایچوب و بالغ اولماشی
 اوغلی ایچوب اگر کندو یا نند دخی اولورسه و غنی اولان
 نابالغ کوجک اوغلی ایچوب و مکاتبه ایچوب و تجارت ایچوب
 التان اسپر ایچوب فطر ویرمک واجب دکله **صمد** برکسنه

فاجتنب قولي الجوب فطره ويرمك واجب دكله مكره بينه
 كلشي اولاصه صدقه فطر اولدك نصف اولجك مقدار
 بغدای ویره یا خود بر اولجك آر په ویره اولچكردن مراد
 اولدك بغداییدن و بغدایي كبی اولنلردن بیک قوقدهم
 چكركنسه اولاصی بغدای ویرمك مستحب اما امام یوسف
 قولي اوزره دم ویرمك مستحب برکنسه فطر سنی
 بر فقیه ویرمك واجب اما اگر فطر سنی اکی فقیر یا نحو
 زیادیه تفریق ایلسه جایز دكله اما بعضیلر قولا اوزره
 تفریق ایتمك جایز در اما بر جماعت اوزر لر نه واجب اولد
 فطر سنی بر فقیر ویرمك جایز در فطر نك واجب
 اولماسی یوم فطره فرك طلوع ایله اولور برکنسه طلوع
 فطره اول اجل تیشسته فطره واجب اولماز و برکنسه
 طلوع فطره صك مسلم اولسه یا خود طلوع فطره صك دو
 اوله كسینه فطره واجب اولماز صد اما برکنسه یوم فطره
 مصله یقازده اول فطره اخرج ایلك مستحب صد برکنسه

طره سنی یوم فطره تقدیم ایلسه جایز در صد برکنسه
 فطره سنی تاخیر ایلك ایله فطره سنی ساقط اولمز اخرج
 یلیوب ویرمك كرك بر فضل قربان بیرامنه اولامك
 بی ایله بر حق مسلم مقیم اولوب فطره واجب اولجوب
 فطره وسعتی اولسه اوزرینه حاج بیرامنه قربان ایتمك
 واجب در برکنسه اولاد صغاری الجوب دخی قربان واجب
 دكله اما حسنك ابو خنیف دن روایت ایلدو كی بودم ك
 برکنسه اولادك صغاری الجوب دخی قربان واجب در
 اولادك صغاری كرمالی اولوب نصابه مالك اولور ایسه
 باباسی یوغیسه و صیتلری قربان اید و اوله قربان دن
 صغاری نه باقیسی ایله عینی ایله انتفاع اولور نسنه الال
 نصابه قادر اولمی فقیر اوزرینه و مسافر اوزرینه قربان
 واجب دكله صد اما ایکی یا اوج یا درت یا بشی یا الی
 كسینه یا یدك كسینه الجوب بر صغیر یا بردق قربان
 اولوب شریك اولنلردن بر نینك حصه سنی اوله قربانك

سبعینده از اولسه جمعینك قربانی جایز اولماز
 صد برکنسه قربان ایچوب بر صغیر یا بردق المشی
 اولسه بعد بر قاع كسینه لری شریك ایلسه جایز در
 اما الماز دن اول تفریک اولوب بعد صدقه الموق مستحب
 اشتراك اوزره قربان استل اوله قربانك اتنی وزن اتیوب
 جز انا اولشسلر جایز دكله صد بلکی وزن ایدوب
 اولشتمك كركه مكره هر بر حصه ده بر مقدار دك ایله اول
 یا خود هر بر حصه ده یا مشندی و یا ایاقلردن بر نسنه
 اول یا خود بعضی حصه ده دك و بعضی حصه ده یا مشی
 و یا غنبدن بر نسنه اول اول زمانه وزن اتیوب جز انا
 اولشتمك جاده صد قربانك اول وقت بیرام كوتند
 طلوع فطره و آخر وقت بیرامك اوچنجی كوتند غروب
 شمس در شهر لرد اولان كسینه بیرام نماز ندن
 اول قربان اتمك جایز دكله اما بیرام نماز قلمی اولور
 همان طلوع فطره نصلنك قربان اتمك جایز در صد برکنسه

اوزرینه قربان واجب اولموقه آخر وقت معتبر در یعنی
 بیرامك اوچنجی كوتند غروب شمس دن مقتضی برکنسه
 غنی بولنسه اول كوتنك اولند فقیر دخی اولمش ایسه قربان
 واجب اولور و برکنسه غروب شمس نصلنك مقدار
 فقیر بولنسه قربان واجب اولور و برکنسه اوچنجی كوتن
 آخر وقت دن اول دوغنه قربان واجب اولور و برکنسه
 اوچنجی كوتن آخر وقت اول فوت اولسه قربان واجب
 اولماز كجه ایله قربان اتمك مكره صد برکنسه بر
 معنی قیوب قربان اتمك نذر مشی اولسه یا خود بر فقیر
 قربان الجوب بر قیوب المشی اولسه و قربان اتیوب
 قربان وقتی دخی كچشی اولسه اوله قیوب بعینه بوغان
 لیوب در ایکی نصدق ایتمك كركه صد اما بر
 كسرخنی اولوب وقت كجوب قربانی بوغز مشی اولسه
 اول كسینه قربانك بهاسنی نصدق ایتمك واجب اولور
 قربان اتمك الجوب قیوب دخی المشی اولور سه بینه

ابني ركعت صلوة تحية المسجد ابني ركعت صلوة
 استنخاره ابني صلوة حاجت ابني ركعت صلوة
 توبه ابني ركعت صلوة حفظ القرائن دورت
 ركعت صلوة الزواج ابني ركعت صلوة الوقات
 ابني ركعت صلوة كسوف ابني ركعت صلوة
 خسوف ابني ركعت صلوة استسقا ابني
 ركعت صلوة طواف ابني ركعت صلوة كعبه ابني
 ركعت صلوة ذهاب سفر ابني ركعت صلوة
 قدوم سفر ابني ركعت صلوة ابق ابني ركعت
 صلوة الضد ابني ركعت صلوة التبييع
 دورت ركعت

محمد
 بوز انوز ركعت در